

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

J/12618. számú

BESZÁMOLÓ

a Magyarország területén élő nemzetiségek helyzetéről

(2011. február — 2013. február)

Előadó: Balog Zoltán
emberi erőforrások minisztere

Budapest, 2013. október

Tartalomjegyzék

<u>BEVEZETÉS</u>	3
<u>I. RÉSZ: ÁLTALÁNOS HELYZETLEÍRÁS</u>	4
<u>1. A NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZATOK MŰKÖDÉSÉNEK TAPASZTALATAI</u> ...	5
<u>2. A NEMZETISÉGEKET ÉRINTŐ JOGALKOTÁS HELYZETE</u>	9
<u>3. A NEMZETISÉGEK ANYAGI TÁMOGATÁSÁNAK RENDSZERE</u>	12
<u>3.1. Országos nemzetiségi önkormányzatok működési és média támogatása</u>	13
<u>3.2. Az országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények támogatása</u>	14
<u>3.3. Nemzetiségi támogatások (pályázati- és egyedi kérelem útján nyújtott támogatások)</u>	15
<u>3.4. A települési és területi nemzetiségi önkormányzatok központi költségvetésben megállapított támogatásai</u>	17
<u>4. A NEMZETISÉGI NEVELÉS, OKTATÁS HELYZETE</u>	20
<u>4.1. Köznevelés, közoktatás</u>	20
<u>4.2. Nemzetiségi felsőoktatás</u>	23
<u>4.3. A roma gyermekek, tanulók oktatási esélyeinek javítását célzó intézkedése</u>	24
<u>5. A NEMZETISÉGI KÖZMŰVELŐDÉS, HAGYOMÁNYŐRZÉS, NEMZETISÉGI KULTÚRA</u>	29
<u>5.1. Közgyűjteményi szakterület</u>	30
<u>5.2. Közművelődési szakterület</u>	34
<u>5.3. Kulturális fejlesztések</u>	36
<u>5.4. Művészeti szakterület</u>	37
<u>5.5. Kutatás, kutatóintézetek</u>	39
<u>5.6. Ünnepek, kisebbségi elismerések</u>	39
<u>6. NEMZETISÉGEK ANYANYELVŰ HITÉLETE</u>	40
<u>6.1. Az egyházak közhasznú tevékenységének közvetlen állami támogatása</u>	40
<u>6.2. Az egyházak hitéleti tevékenységének állami támogatása</u>	41
<u>6.3. A nemzetiségi egyházak ingatlanrendezése</u>	42
<u>7. A NEMZETISÉGEK ANYANYELVŰ MÉDIÁJA</u>	42
<u>7.1. Médiaszabályozás</u>	42
<u>7.2. A közmédia integrációjának folyamata</u>	43
<u>7.3. MR4 – nemzetiségi adások a közszolgálati rádióban</u>	44
<u>7.4. A Magyar Televízió nemzetiségi műsorai</u>	46
<u>7.5. A Magyar Televízió nemzetiségi műsorait érintő nemzetközi értékelés</u>	48
<u>7.6. A Magyar Televízió nemzetiségi műsorkészítését támogató kormányzati lépések</u> ..	49
<u>7.7. Önálló nemzetiségi közösségi rádió, televízió</u>	49
<u>7.8. Nemzetiségi műsorszámok a vezetékes médiaszolgáltatóknál</u>	49
<u>7.9. Országos terjesztésű nemzetiségi írott sajtó</u>	50
<u>8. A NEMZETISÉGEK ÉS A KISEBBSÉGVÉDELMEK NEMZETKÖZI KAPCSOLATRENDSZERE</u>	51
<u>8.1. Kétoldalú államközi kapcsolatok</u>	51
<u>8.2. Európai Unió társfinanszírozású oktatási programok</u>	53

8.3. <u>Kapcsolatok nemzetközi szervezetekkel</u>	54
<u>II. RÉSZ: AZ EGYES NEMZETISÉGEK HELYZETÉNEK LEÍRÁSA</u>	55
<u>1. A MAGYARORSZÁGI BOLGÁROKRÓL</u>	55
<u>2. A MAGYARORSZÁGI CIGÁNYOKRÓL/ROMÁKRÓL</u>	57
<u>2.1. Országgyűlési és önkormányzati választások</u>	57
<u>2.2. Támogatások, intézmények</u>	58
<u>2.3. Roma nemzetiségi oktatás, nyelvhasználat</u>	58
<u>2.4. Kultúra, hitélet</u>	60
<u>2.5. Média</u>	62
<u>2.6. Hitélet</u>	63
<u>2.7. A romák társadalmi felzárkózása</u>	64
<u>3. A MAGYARORSZÁGI GÖRÖGÖKRŐL</u>	85
<u>4. A MAGYARORSZÁGI HORVÁTOKRÓL</u>	87
<u>5. A MAGYARORSZÁGI LENGYELEKRŐL</u>	89
<u>6. A MAGYARORSZÁGI NÉMETEKRŐL</u>	91
<u>7. A MAGYARORSZÁGI ÖRMÉNYEKRŐL</u>	94
<u>8. A MAGYARORSZÁGI ROMÁNOKRÓL</u>	96
<u>9. A MAGYARORSZÁGI RUSZINOKRÓL</u>	99
<u>10. A MAGYARORSZÁGI SZERBEKRŐL</u>	102
<u>11. A MAGYARORSZÁGI SZLOVÁKOKRÓL</u>	105
<u>12. A MAGYARORSZÁGI SZLOVÉNEKRŐL</u>	108
<u>13. A MAGYARORSZÁGI UKRÁNOKRÓL</u>	111
<u>III. RÉSZ: TOVÁBBI NEMZETISÉGPOLITIKAI FELADATOK</u>	113
Mellékletek	

BEVEZETÉS

A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (a továbbiakban: Njtv.) 150. § a) pontja szerint a Kormány „kétévente áttekinti a Magyarországon élő nemzetiségek helyzetét, és arról az Országgyűlésnek beszámol”. A törvényi kötelezettségnek eleget téve a Kormány a 2011. február – 2013. február közötti időszakokra vonatkozóan az alábbiakban számol be az Országgyűlésnek.

A beszámolási időszak nemzetiségpolitikai szempontból legjelentősebb eseménye az *Alaptörvény*, az említett Njtv. és más, *a nemzetiségeket érintő nevelési/oktatási, választójogi törvények* megalkotása volt. E jogszabályok jelentősen átalakítják a nemzetiségi önkormányzati munkát, kibővítik az oktatási-kulturális autonómia lehetőségeit, megteremtik a bolgár, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a roma, a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán nemzetiségek számára az Országgyűlés munkájába való alanyi jogú bekapcsolódásának a feltételeit. A kormányzat a beszámolási időszakban új alapokra helyezte a nemzetiségekkel, illetve képviselleteikkel, elsősorban az országos nemzetiségi önkormányzatokkal, korábban kialakított partneri viszonyt. A nemzetiségpolitika jogszabályi hátterének a magasabb szintre helyezésével párhuzamosan sor került a terület finanszírozásának az újragondolására, a nemzetiségi önkormányzatok valóságos teljesítményével való összhangba hozására. A stabil és kiszámítható finanszírozás olyan igénye a közösségeknek, amelyet a kormányzat tiszteletben kíván tartani. A nemzetiségi önkormányzati választások új szabályozása, reményeink szerint csökkenti a visszaélés esélyét is.

A 2011-2013 közötti időszakban változott a nemzetiségpolitika kormányzati felügyelete. A nemzetiségekkel kapcsolatos kormányzati tevékenység központja 2012 májusáig, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium (a továbbiakban: KIM) volt, ezt követően az Emberi Erőforrások Minisztériuma (a továbbiakban: EMMI) lett. Mindkét tárcánál az *Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatok Államtitkársága* látta/látja el ezt a feladatot. A hatáskörébe tartoznak a nemzetiséget érintő kapcsolattartási, támogatáspolitikai, kulturális és nemzetközi ügyek. Ugyanezen két minisztériumban, ugyanezen időszakokban a Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság felelősségi körébe tartozik a hátrányos helyzetű (a továbbiakban: HH) társadalmi csoportok, köztük kiemelten a romák társadalmi integrációjának a koordinálása.

2011-ben zajlott le Magyarországon a *népszámlálás*, amely előzetes eredményeinek a nyilvánosságra hozatala a beszámolási időszakon túl, 2013 márciusában történt. Ezért csak rövid összefoglalóban és négy általunk szerkesztett táblázatban utalunk annak nemzetiségi vonatkozásaira. A nemzetiségi önazonosság vállalásának a számottevő növekedése igazolja a jogszabályalkotás és nemzetiségpolitikai gyakorlat jó irányát, a társadalmi légkör kedvező alakulását.

Jelen beszámoló – a bevezető elején említett jogszabályi előírásnak (Njtv. 150. §) megfelelően – átfogó képet kíván nyújtani mindarról, ami a hazai kisebbségpolitika területén az elmúlt két év során történt. Összegezni kívánja a kormányzati kezdeményezések sorát, a nemzetiségi közösségek aktivitásának irányait. Emellett természetesen kitér hazánk nemzetközi dokumentumokból fakadó kötelezettségeinek a végrehajtására, a nemzetiségpolitikai együttműködés nemzetközi eseményeire is.

A beszámoló összeállítása során részanyagokat kértünk a minisztériumoktól, az országos hatáskörű szervektől, az országos nemzetiségi önkormányzatoktól, valamint további szervezetektől, intézményektől. Az egyes területekről érkezett ismertetőket feldolgozását követően készült el a jelentés, amely az elmúlt két év nemzetiségpolitikai folyamatairól, a nemzetiségi oktatásról, a kultúráról és a médiában történekről, valamint az önkormányzati szférában zajló folyamatokról részletes információkat és adatokat közvetít az Országgyűlés és a terület iránt érdeklődők számára.

I. RÉSZ: ÁLTALÁNOS HELYZETLEÍRÁS

Népszámlálás 2011.

A 2013. március végén közzétett adatok komplex értékeléséhez, az interneten hozzáférhetővé tett adattáblák egymással való összevetéséhez nem volt elegendő az eltelt rövid időszak. Ami első ránézésre látható, azt röviden talán így foglalhatnánk össze: *a népszámlálás adatai közelítenek a realitáshoz.* Ezt a kijelentést leginkább a német és roma nemzetiségűek száma jelzi. A becslt adatok szerint ma Magyarországon nagyjából 600 ezer roma él, ugyanakkor 2001-ben mindössze 190 ezer ember vallotta magát romának (cigánynak), miközben 2011-re a számuk 309 ezerre nőtt. A négy kérdés (a kettő nemzetiségre vonatkozó, az anyanyelvi és a családi-baráti körben használt nyelv) bármelyikére adott pozitív válasz alapján (ez a „nemzetiséghez tartozó” tartalmú adat) a romák száma 2001-ben 206 ezer, 2011-ben 315 ezer fő volt.

Történt ez annak ellenére, hogy közvetlenül a népszámlálást megelőzően jó néhány olyan esemény történt, amelyek egyes roma aktivisták, vezetők szerint éppen a „rejtőzködést”, a nemzetiséghez tartozás tagadását erősíthették.

Ugyanezen adatok a német nemzetiség esetében: a becslt szám 200 ezer, azonban a 2001-es népszámlálás során 62 ezren vallották magukat német nemzetiségűeknek, 2011-ben pedig 131 ezren. A német nemzetiségnél a „nemzetiséghez tartozó” kategória 2001-ben 120 ezer, 2011-ben 186 ezer fő.

Mindeközben nagyjából valamennyi nemzetiség esetében nőtt a nemzetiséghez tartozók száma, az egyetlen kivétel a hazai szlovén nemzetiség. Kiugró arányban nőtt a magukat horvát, román és szlovák nemzetiségűnek vallók száma. Ugyanakkor e számokat az állampolgársági adatokkal összevetve látható, hogy elsősorban a szlovákok és a románok esetében nőtt a nem magyar állampolgárok aránya a közösségen belül (szlovákok – 10%, románok – 30% fölött). Ez azt jelzi, ami a sajtóban is viszonylag gyakran visszatérő jelenség, miszerint a határ mentén nagyobb arányban telepednek meg szlovák, illetve román állampolgárok, akik ugyan Magyarország területén vásároltak lakóingatlant, ám az itt élő nemzetiségek életébe csak korlátozott mértékben kapcsolódnak be.

Szintén általánosan elmondható, inkább negatív jelenség az, hogy több, „hagyományos” nemzetiségnél csökken a magukat anyanyelvűnek vallók száma. A csökkenés elsősorban a szlovákokat (11 817-ről 9 888-ra), a szlovéneket (3 180-ról 1 723-ra) és a horvátokat (14 326-ről 13 716-ra) érinti. Az anyanyelvi számok csökkenése – a közösségek ismeretében – ugyancsak a realitáshoz való közelítést jelzi. Ezen adatok értékelésénél figyelemmel kell lennünk azonban a nyelvismereti adatokra is. A szlovák és a horvát nyelvet beszélők száma összességében csökkent, mégis nagyságrendileg meghaladja az anyanyelvűek számát (horvát 36 000, szlovák 44 000). A szlovén nyelvismeret önállóan nem jelenik meg a táblázatokban. A „nemzetiséghez tartozó” kategória alapján tíz év alatt nemcsak a szlovének, hanem a görögök és a szlovákok száma is csökkent.

Összességében elmondható, hogy a nemzetiségbarát közegnek köszönhetően nőtt a magukat valamely nemzetiséghez tartozónak vallók száma, ami részben a nemzetiségi önkormányzatok háttérjének az erősödését jelzi. A magukat nemzetiségi anyanyelvűeknek vallók számának csökkenése egyes – alacsonyabb arányú anyaországi beáramlással támogatott – nemzetiségek esetében megerősíti azt a jelenséget, amely a korábbi népszámlálások alapján készített nemzetiségi „korfákból” következik, azaz az adott nemzetiségek elöregedését, illetve az anyanyelvvesztés folyamatának az ezzel összefüggő gyorsulását. Azonban a nemzetiségek nyelve ezzel együtt sem vész el, hiszen az adott nyelvet beszélők száma az anyanyelvi adatok csökkenésénél lényegesen lassabban fogy.

Néhány a népszámlálással összefüggő táblázatot a *1-4. számú mellékletekben* közlünk. A 2011-ben és 2012-ben működött települési kisebbségi, ill. nemzetiségi önkormányzatok számát az *5-6. számú mellékletek* ismertetik.

1. A NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZATOK MŰKÖDÉSÉNEK TAPASZTALATAI

A tárgyidőszakban a nemzetiségi önkormányzatok működését, és ebből következően a működésükkel kapcsolatos tapasztalatokat is, érdemben befolyásolta a vonatkozó joganyag változása.

Erre a változásra a tárgyidőszak félidejében került sor, így a beszámoló jelen része egyidejűleg összehasonlító jellegű és az új joganyagra fókuszáló.

Míndezért a jelen cím alatt – bár a beszámoló külön címet szán a nemzetiségi joganyag alakulásának – elkerülhetetlen a nemzetiségi joganyag részleges elemzése.

A szabályozásban bekövetkező változások nagy része 2012. január 1-jéhez kötődik, két olyan fejezetre osztva ezzel a tárgyidőszakot, amelyben a nemzetiségi önkormányzati működésre és az annak állami ellenőrzésére vonatkozó joganyag egyaránt átalakult. A nemzetiségi önkormányzatok működésnek tapasztalatai ennek fényében tekintendők át.

2011. februártól 2011. december 31-ig az akkori terminológia szerinti *kisebbségi önkormányzatok* törvényességi ellenőrzésére a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény (a továbbiakban: Nektv.) 60/H - 60/J.§-ában foglaltak szerint került sor, alapvetően a helyi önkormányzatok törvényességi ellenőrzésére irányadó rendben.

A kisebbségi önkormányzatok működésének törvényességére, a törvényességi ellenőrzés hatékonyságára rányomta bélyegét a tény, hogy 2009. január 1-jétől több mint másfél évig nem működött a helyi önkormányzatok és a kisebbségi önkormányzatok törvényességi ellenőrzéséért felelős szerv. A 2010. szeptember 1-jétől újra induló ellenőrzési mechanizmusnak komoly „hátralékok” kellett feldolgoznia, illetőleg fel kellett élesztenie az ellenőrzéshez elengedhetetlen együttműködési mechanizmusokat. A törvényességi ellenőrzés hiánya a kisebbségi önkormányzati működés kezdeti időszakának „minőségére” egyértelműen kedvezőtlenül hatott, a 2010 októberében felálló települési, valamint 2011 februárjában felálló megyei és országos kisebbségi önkormányzatok ugyanis nem „örökölték” törvényes működést segítő ellenőrzési rendszeren alapuló tapasztalatokat.

Az Országgyűlés az Njtv-t 2011. december 19-én fogadta el.

Az Njtv. 2012. január 1-jén hatályba lépő 159. § (1) bekezdése értelmében az Njtv. hatálybalépése előtt létrejött kisebbségi önkormányzat elnevezése: *nemzetiségi önkormányzat*. Ezen időponttól hatályos a nemzetiségi önkormányzati működésre, feladat- és hatáskörökre vonatkozó szabályok többsége, továbbá hatályosak a nemzetiségi önkormányzatok törvényességi felügyeletére vonatkozó szabályok is. (Njtv. 146-147.§-a).

A törvényességi ellenőrzés és a törvényességi felügyelet főbb tartalmi elemei, nemzetiségi önkormányzati szempontból a következők:

A főbb közös vonások:

- az eljáró szervek a fővárosi és megyei kormányhivatalok (a továbbiakban: kormányhivatal), az országos önkormányzat és szervei törvényességi ellenőrzését/ felügyeletét a Kormány által kijelölt fővárosi és megyei kormányhivatal látta/ látja el;

- a törvényességi ellenőrzés és felügyelet utólagos, szabályai alapvetően megegyeznek a helyi önkormányzatokra vonatkozó szabályokkal, vonatkozik ez az ellenőrzés tartalmára és rendjére egyaránt;
- a kormányhivatali vizsgálat tárgyát képezi a nemzetiségi önkormányzat szervezetének, működésének, döntéshozatali eljárásának és határozatainak jogszerűsége, azonban a mérlegelési jogkörben hozott önkormányzati döntéseknek kizárólag a jogszerűsége vizsgálható;
- a kormányhivatal törvényességi észrevételt/ felhívást bocsáthat ki, kezdeményezheti a képviselő-testület összehívását, meghatározott esetekben összehívhatja a képviselő-testület ülését, kezdeményezheti továbbá a döntés (határozat) bírósági felülvizsgálatát;
- a törvényességi ellenőrzés / felügyelet tapasztalatai alapján – meghatározott rendben – sor kerülhet a képviselő-testületnek az Országgyűlés által történő felosztatására.

A *törvényességi felügyelet főbb jellemzői*, fontosabb új vonásai, bővülő eszköztára a törvényességi ellenőrzéshez képest:

- amennyiben a nemzetiségi önkormányzat a törvényen alapuló feladat-ellátási kötelezettségét elmulasztja, a kormányhivatal kezdeményezi a mulasztás bíróság által történő megállapítását, egyidejűleg azt is, hogy a bíróság határidő tűzésével kötelezze a nemzetiségi önkormányzatot a kötelező feladat ellátására;
- amennyiben a nemzetiségi önkormányzat törvényen alapuló döntéshozatali kötelezettségét nem teljesíti, a kormányhivatal kezdeményezi a mulasztás bíróság által történő megállapítását, egyidejűleg azt is, hogy a bíróság határidő tűzésével kötelezze a nemzetiségi önkormányzatot a döntéshozatali kötelezettsége teljesítésére;
- a kormányhivatal kezdeményezheti a Magyar Államkincstárnál a központi költségvetésből járó támogatás jogszabályban meghatározott részének visszatartását vagy megvonását, kezdeményezheti továbbá a nemzetiségi önkormányzat gazdálkodását érintő vizsgálat lefolytatását az Állami Számvevőszéknél;
- a kormányhivatal meghatározott esetekben törvényességi felügyeleti bírságot szabhat ki a nemzetiségi önkormányzatra, pert indíthat a sorozatos törvényt sértést elkövető elnök tisztségének a megszüntetése iránt.

Az előzőekből látható, hogy a törvényességi ellenőrzés eszköztárájánál a törvényességi felügyelet eszköztára lényegesen „gazdagabb”, a felügyeleti eszközök az információkérésről a bírósági eljárás kezdeményezéséig terjednek.

Hangsúlyozandó, hogy a nemzetiségi önkormányzatok törvényességi felügyeletére vonatkozó részletszabályokat a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Möt.) részletezi, és ezek a szabályok az Njtv. által meghatározott kivételtől eltekintve alkalmazandóak. Ez a kivétel – a nemzetiségi önkormányzati autonómia fokozott védelmében – a kormányhivatal a nemzetiségi önkormányzat döntését (határozatát) nem pótolhatja.

A körülírt jogszabályi környezetben a 2011. február és 2011. december 31. közötti *törvényességi ellenőrzés főbb tapasztalatai* – a kormányhivatalok beszámolóí alapján – a következők:

- Gyakori mulasztásként jelölték meg a kormányhivatalok a jegyzőkönyvek késedelmes megküldését (Nektv. 30/F. § (2) bekezdése), a jegyzőkönyvek alaki-formai hiányosságait (például határozatképesség meg nem állapítása, a Nektv. 30/F. § (1) bekezdésében foglaltakkal ellentétben). A Békés Megyei Kormányhivatal hangsúlyozta, hogy a jegyzőkönyvekkel kapcsolatos jogszabálysértések nemzetiségenként nem voltak eltérőek. A Csongrád Megyei Kormányhivatal jelezte, hogy a megyében nem ritka a jegyzőkönyvek több hónapos késéssel történő felterjesztése.

- A Nektv. 30/I. §-a és 30/R. § (1) bekezdése alapján a helyi kisebbségi önkormányzat évi egy alkalommal köteles közmeghallgatást tartani. A korábbi évek tapasztalatai szerint a kisebbségi önkormányzatok nagy hányada elmulasztotta a megtartásukat, 2011-től azonban a közmeghallgatás megtartására vonatkozó „mutatók” általában javultak.

- A kormányhivatalok 2011. évben (és 2012. évben is) kiemelt figyelmet fordítottak a szervezeti és működési szabályzatok megalkotására. Budapest Főváros Kormányhivatala kiemelkedően sok e tárgyban született jogszabálysértésről adott számot, ezek megállapítására célvizsgálat keretében került sor. A törvényességi felhívások eredményeképpen a nemzetiségi önkormányzati működés alapidokumentumai megfelelő tartalommal kerültek elfogadásra.

Budapest Főváros Közigazgatási Hivatala 2007. évben törvényességi észrevételt tett a Szerb Országos Önkormányzat Szervezeti és Működési Szabályzatára, amely a szerb nyelv kizárólagos használatát rendelte el a testületi üléseken, hivatkozva arra, hogy a Nektv. 30/F. § (1) bekezdése értelmében a testületi ülés jegyzőkönyve vagy kisebbségi (nemzetiségi) nyelven és magyar nyelven, vagy kizárólag magyar nyelven készül. A Fővárosi Bíróság a kormányhivatal kereseti kérelmének helyt adott, azonban az Njtv. 2012. június 27-én hatályba lépett módosítása miatt a végrehajtás „okafogyottá” vált, ugyanis ezen időponttól a nemzetiségi önkormányzat képviselő-testülete, közgyűlése döntésétől függ, hogy kizárólag nemzetiségi nyelven, vagy magyar nyelven készíti-e el az ülések jegyzőkönyveit.

- A nemzetiségi önkormányzatok a legfontosabb gazdasági döntéseiket (éves költségvetés, zárszámadás) meghozták, azonban gyakori hiba volt a féléves, és háromnegyed éves beszámoló, valamint a következő évi koncepció el nem fogadása, illetőleg a késedelmes döntéshozatal.

2012. évben a törvényességi felügyelet a helyi önkormányzat és a helyi nemzetiségi önkormányzat által az Njtv. 80. § (1)-(4) bekezdése alapján megkötendő megállapodásra, a nemzetiségi önkormányzatok névváltoztatásával kapcsolatos feladatokra, továbbá az Njtv. értelmében felülvizsgálandó szervezeti és működési szabályzatokra fókuszált.

- Az együttműködési megállapodások megkötésére főszabályként sor került, de több esetben volt szükség kormányhivatali koordinációs közreműködésre. A Baranya Megyei Kormányhivatal tájékoztatása szerint egy esetben – az Njtv. 83. § (3) bekezdése alapján, mivel az egyeztetések nem vezettek eredményre – a nemzetiségi jogok sérelmére hivatkozással a nemzetiségi önkormányzat közvetlenül bírósághoz fordult, a szerződés létrehozása és a kártérítési igényéről történő döntés érdekében.

- A Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal tájékoztatása szerint a megyében két esetben volt szükség – a helyi önkormányzat által felajánlott, és a nemzetiségi önkormányzat által el nem fogadott helyiséggel kapcsolatos vitában – a kormányhivatal koordinációs közreműködésére, amely eredményre vezetett.

A Csongrád Megyei Kormányhivatal szintén számot adott helyiséghasználattal összefüggő, elhúzódó és a Kormányhivatal koordinációját igénylő vitáról.

- Az Njtv. hatálybalépéséből következően 2012. január 1-jétől számos értelmezési kérdés merült fel, és amennyiben a helyi önkormányzat és a nemzetiségi önkormányzat között ez vitát generált, ezek részben törvényességi felügyeleti eszközökkel nyertek megoldást. Ilyen vitás kérdések merültek fel a nemzetiségi önkormányzat testületi ülésének jegyzőkönyve elkészítésével kapcsolatban a helyi önkormányzatot terhelő kötelezettségeket illetően, a nemzetiségi önkormányzati elnök – helyi önkormányzat testületi ülésén történő – részvételi jogának tartalmát illetően.

- Az Njtv. a testületi ülések jegyzőkönyveivel kapcsolatos szabályokat a korábbi szabályozáshoz képest sokkal részletesebben határozza meg, ezen új szabályok gyakorlatba történő átültetése a kormányhivatalok aktív közreműködését igényelte és igényli.

- A közmeghallgatások esetében azonban jellemző hiba – erre a Baranya Megyei Kormányhivatal kifejezetten rámutatott –, hogy a nemzetiségi önkormányzatok nincsenek tisztában a közmeghallgatással kapcsolatos jogszabályi követelményekkel, melyek szerint a közmeghallgatás is képviselő-testületi ülés, az Njtv. (és mögöttes szabályként a Mötvt.) testületi ülésekkel kapcsolatos követelményeinek tehát meg kell felelnie.

- A Nektv. is egyértelműen rögzítette, az Njtv. is egyértelműen meghatározza, hogy a nemzetiségi önkormányzatok nemzetiségi közfeladatokat látnak el, a hatáskör hiányában meghozott nemzetiségi önkormányzati döntés törvénysértő.

- Az Njtv. 133. §-a és 159. § (3) és (6) bekezdése értelmében a nemzetiségi önkormányzat önálló pénzforgalmi számlát vezet. 2012. évben – meghatározott állami támogatások vonatkozásában – átmeneti szabályok voltak érvényben, 2013. január 1-jétől azonban e számla önálló, a nemzetiségi önkormányzat választása szerint a Magyar Államkincstárnál (a továbbiakban: MÁK) vagy más pénzforgalmi szolgáltatónál vezethető.

Összegzés

A kormányhivatalok beszámolóiból az a következtetés vonható le – ezt a következtetést több esetben maguk a kormányhivatalok is levonják –, hogy a nemzetiségi önkormányzatok a beszámolási időszakban, többségükben törvényesen működtek, illetőleg a törvényességi felügyelet eszközrendszerével a törvényes működés helyreállítható volt. A beszámolók azt is világossá tették, hogy a törvényességi ellenőrzés és az azt felváltó törvényességi felügyelet célja a törvényes működés elősegítése, ezért a preventív eszközök használata (körlevelek, tájékoztatók, segédletek kiadása, képzések, konzultációk szervezése) hangsúlyos volt, ugyanígy az is, hogy a kisebb súlyú jogszabálysértések esetében az írásbeli törvényességi észrevételt, felhívást szóbeli jelzések előzték meg.

Mindez, tekintettel arra, hogy a nemzetiségi önkormányzati működés feltételrendszerének a biztosításában a helyi önkormányzatokra komoly feladatok hárulnak, azt is jelenti, hogy a helyi önkormányzatok és a nemzetiségi önkormányzatok együttműködése alapvetően a jogszabályoknak megfelelően zajlik, ezzel pedig biztosított annak feltételrendszere, hogy a nemzetiségi önkormányzatok eleget tegyenek az Njtv. által velük szemben támasztott követelményeknek.

Megjegyzendő azonban - és ezt a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal kifejezetten hangsúlyozta is –, hogy azok a nemzetiségi önkormányzatok, amelyek több ciklus óta folyamatosan működnek, értelemszerűen nagyobb tapasztalattal rendelkeznek, egyéb esetekben azonban a működés ott mondható jogszerűnek, ahol a „települési önkormányzat jegyzője vagy kijelölt megbízottja lelkiismeretesen, nagy odafigyeléssel, a jó kapcsolat kialakítására törekedve végzi munkáját. Nem mindenütt alakult ki azonban megfelelő szakmai és adminisztratív együttműködés. Ezeknél az önkormányzatoknál a jegyzőkönyvek színvonala nem megfelelő, bár az kijelenthető, hogy az alapvető követelményeknek megfelel.”

Rá kell mutatni arra is, hogy az Njtv. a korábbi szabályozáshoz képest a nemzetiségi önkormányzatok érdekérvényesítési, nyelvhasználati jogait fokozott védelemben részesíti, ez egyfelől a helyi önkormányzatok és a helyi nemzetiségi önkormányzatok együttműködése terén fokozott – mindkét félre vonatkozó – elvárásokat jelent, másrészt nagyobb elvárásokat támaszt, kifejezetten a helyi önkormányzatokkal szemben.

A kormányhivatalok tájékoztatása szerint a nemzetiségi nyelv használata a szóbeliségen csak kevés esetben terjeszkedik túl, a testületi ülések jegyzőkönyvei főszabályként magyar nyelven készülnek. Két nyelven készíti jegyzőkönyveit például az Ukrán Országos Önkormányzat, csak nemzetiségi nyelven a Szerb Országos Önkormányzat. Az előterjesztések egy része ez utóbbi esetben is magyar nyelven készül. A helyi nemzetiségi önkormányzatok esetében minimális számban jeleztek a kormányhivatalok nemzetiségi nyelvű, vagy kétnyelvű jegyzőkönyv-vezetési gyakorlatot. A

Csongrád Megyei Kormányhivatal beszámolója szerint a megyében kizárólag a Szegedi Szlovák Önkormányzat készít kétnyelvű jegyzőkönyvet.

2. A NEMZETISÉGEKET ÉRINTŐ JOGALKOTÁS HELYZETE

Magyarország közjogi rendszere az *Alaptörvény* 2011. áprilisi elfogadását követően megújult.

Az Njtv. 236. §-a értelmében 2012. január 1-jén hatályát veszítette Nektv., egyidejűleg az Njtv. mindazon rendelkezései hatályba léptek, amelyek a hatálybalépésekor működő nemzetiségi önkormányzatokra zökkenőmentesen alkalmazhatóak és alkalmazandóak. A szabályozás egyúttal átmeneti rendelkezésekkel biztosítja, hogy a választási ciklus közben bekövetkező jogszabályváltozás ne nehezítse meg a nemzetiségi önkormányzatok működését. Bevezetésre kerültek ugyanakkor a törvényes, átlátható önkormányzati működést segítő rendelkezések.

A hosszabb felkészülési időt igénylő változtatások alkalmazására – gondolunk itt elsősorban a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvényre (a továbbiakban: Kntv.) – lépcsőzetesen, a vonatkozó ágazati jogszabály hatályba lépésével egyidejűleg került és kerül sor.

Kiemelendő továbbá, hogy az Njtv. választójogi rendelkezései (50-72.§), mely a nemzetiségi önkormányzati választások anyagi jogi szabályait foglalja magában, első ízben a 2014. évi általános nemzetiségi önkormányzati választásokon alkalmazandó (242. §).

A nemzetiségek jogairól szóló törvény főbb új elemei:

- Módosul a személyi hatály, bővül a nemzetiséghez tartozó jogalanyok lehetséges köre. Míg korábban a nemzetiségi jogok gyakorlása magyar állampolgársághoz kötődött, az új szabályok szerint nemzetiséghez tartozó, az a magyarországi lakóhellyel rendelkező személy, aki magát valamely nemzetiséghez tartozónak tekinti. Az Njtv. hiánypótló módon – a nemzetiségi közösség fogalma mellett – meghatározza a nemzetiséghez tartozó személy fogalmát is.

- Rendszerezi és kiegészíti a jogalkalmazást segítő fogalomrendszert, úgyszintén a nemzetiségi alapjogok, egyéni és közösségi jogok rendszerét, utóbbit kibővítve a közösségi névhasználati joggal.

- Az egyik legfontosabb újdonság, hogy meghatározott jogosítványok gyakorlását a népszámlás nemzetiségi adataihoz köti. Így azokon a településeken, ahol adott nemzetiséghez tartozók aránya jelentős, a főszabályt meghaladó nyelvhasználati, illetve ezzel összefüggő, kifejezetten a számosságához köthető közösségi jogokat biztosít. Így ahol az adott nemzetiség aránya eléri a tíz százalékot, a települési nemzetiségi önkormányzat kérésére a helyi önkormányzat biztosítja a rendeletek, hirdetmények, közigazgatási nyomtatványok anyanyelvű közzétételét, rendelkezésre állását, a közhivatalok, közintézmények elnevezését feltüntető táblák, ezen szervezetek közleményeinek nemzetiségi nyelvű megjelenítését. Ugyanilyen nemzetiségi arányok mellett helyi önkormányzat által fenntartott vagy finanszírozott médiaszolgáltató rendszeres nemzetiségi közszolgálati műsort biztosít az adott településen élő nemzetiségi közösség anyanyelvű tájékoztatása érdekében. A rendelkezés a helyi önkormányzat által kiadott vagy finanszírozott sajtótermékre is vonatkozik.

Azokon a településeken, ahol valamely nemzetiségnek a népszámlálás során regisztrált aránya eléri a húsz százalékot, az érintett települési nemzetiségi önkormányzat kérésére a helyi köztisztviselői és közalkalmazotti, valamint közjegyzői és bírósági végrehajtói állások betöltése során – az általános szakmai követelmények megtartása mellett – biztosítani kell az adott nemzetiség anyanyelvét is ismerő személy alkalmazását.

A nyelvhasználati jog mellett nem kevésbé fontos jog, a nemzetiségi választójog gyakorlása, mely szintén a népszámlálási adatokhoz kötött.

- A Kntv. új rendszeréhez igazodva a nemzetiségi köznevelés rendszere is megújul, ennek során hangsúlyosabbá váltak a nemzetiségek oktatási öngazgatáshoz fűződő jogai. Mindez a kulturális öngazgatáshoz, továbbá a nemzetiségek médiaszolgáltatáshoz fűződő jogaira is érvényes:

- az oktatási öngazgatás területén biztosított az anyanyelvű oktatás lehetősége, a köznevelési intézmények nemzetiségi önkormányzatok által történő átvétele, mindezek állami támogatására, a tankönyvek, taneszközök megjelentetésére, a pedagógusok képzésére, továbbképzésére is kiterjedően,

- a nemzetiségek önkormányzatai jogosultak kulturális intézmények alapítására, átvételére, működtetésére. Az országos nemzetiségi önkormányzatok kulturális intézményeinek a működtetését az állam támogatja. E területen is részletesen összefoglalja az Njtv. azon feltételeket, amelyek megléte esetén kulturális intézmény átadható a nemzetiségi önkormányzat részére, valamint tartalmazza az átvett intézmény működtetésének szabályait is,

- a szabályozás új eleme, hogy önálló cím alatt tárgyalja a nemzetiségek médiatartalom-szolgáltatással összefüggő jogait. Ebből kiemelés érdemel, hogy a nemzetiségeknek joguk van saját anyanyelvükön információkhoz való hozzájárásra és tájékoztatásra, médiatermékekhez való hozzáférésre,

- fontos új szabálya az oktatási, illetve a kulturális intézmények országos nemzetiségi önkormányzat által a helyi önkormányzattól történő átvétele esetén, hogy az átadó és az átvevő – a nemzetiségpolitikáért felelős miniszter előzetes hozzájárulásával – megállapodhat az intézményi feladatok ellátását szolgáló ingó és ingatlan vagyon ingyenes tulajdonba adásáról,

- a szabályozás mind az oktatási, mind pedig a kulturális öngazgatás keretében széles körű egyetértési, illetve véleményezési jogot biztosít a nemzetiségi önkormányzatok részére.

- A szabályozás lehetővé teszi, hogy azon települések, ahol a választók legalább fele szerepel a nemzetiségi választói jegyzéken, illetve a megválasztott testület tagjainak a fele nemzetiségi jelöltként került megválasztásra, az így létrejött testületek átalakult nemzetiségi önkormányzatként – egyesítve a települési és a helyi nemzetiségi önkormányzat feladat- és hatáskörét – működjenek.

- A nemzetiségi önkormányzatok feladat- és hatáskörei bővülnek – új elemként – a társadalmi felzárkózás, a szociális, ifjúsági, kulturális igazgatás és a közfoglalkoztatás területén, valamint a településüzemeltetési és településrendezési feladatok körében.

- Az új szabályozás egyik fontos célja a helyi nemzetiségi önkormányzatok gazdálkodási önállóságának biztosítása, ennek érdekében rendelkezik az önálló költségvetés készítéséről és az önálló fizetési számla vezetéséről.

- Részletesen szabályozza az Njtv. a nemzetiségi közügyek ellátásának a gazdasági alapjait. Ezen belül kimondja, hogy a nemzetiségi önkormányzat vagyona a nemzetiségi közügyeket szolgálja.

- Az állam az Njtv. értelmében – feladatfinanszírozás keretében – támogatást nyújt a nemzetiségi önkormányzatok részére a közfeladataik ellátásához, a projektjeikhez, valamint a kulturális autonómiájuk fejlesztéséhez.

- Fontos új szabály, hogy a helyi nemzetiségi önkormányzat megszűnése esetén – tehát, ha a soron következő általános választásokon nem alakul a településen, megyében nemzetiségi önkormányzat – a megszűnt önkormányzat vagyonát a továbbiakban is az adott

nemzetiség céljaira kell használni, e feladat ellátása az adott nemzetiség országos nemzetiségi önkormányzatára hárul.

A nemzetiségi önkormányzati képviselők választásának szabályai:

- közvetlen, egyidejű választásra kerül sor helyi (községi, városi, fővárosi kerületi; megyei) és országos szinten, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek általános választásának napján;

- a települési nemzetiségi önkormányzati képviselők választását ki kell tűzni, ha a településen az adott nemzetiséghez tartozó személyek száma – a legutolsó népszámlálásnak az adott nemzetiséghez tartozásra vonatkozó kérdéseire nyújtott adatszolgáltatás nemzetiségenként összesített adatai szerint – a harminc főt eléri, a területi nemzetiségi önkormányzati képviselők választását ki kell tűzni, ha a fővárosban, megyében kitűzött települési választások száma legalább tíz. Az országos nemzetiségi önkormányzati képviselők választását mindenképpen ki kell tűzni;

- a települési nemzetiségi önkormányzat képviselő-testülete – a nemzetiségi névjegyzékben szereplő választópolgárok számától függően – 3 vagy 5 fős, területi szinten 7 fős, országos szinten – pedig a nemzetiségi névjegyzékben szereplő választópolgárok számától függően 15-47 fős;

- a nemzetiségi önkormányzati választáson *választó*, aki a nemzetiségi névjegyzékben szerepel. A nemzetiségi névjegyzékbe kérelmére fel kell venni azt, aki a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán szavazati joggal rendelkezik, az Njtv.-ben meghatározott nemzetiséghez tartozik, és az e nemzetiséghez tartozását e törvényben meghatározott tartalommal és a választási eljárásról szóló törvényben meghatározott eljárási rendben megvallja;

- egy személy egyidejűleg csak egy nemzetiségi névjegyzékben szerepelhet;

- a választáson a nemzetiségi névjegyzékbe vett választópolgár *választható*, ha a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán választható, továbbá nyilatkozatot tesz arról, hogy a nemzetiség képviselétét vállalja, a választást megelőző tíz évben általános vagy időközi nemzetiségi önkormányzati választás során nem volt más nemzetiség önkormányzatának a jelöltje, és a nemzetiségi közösség nyelvét beszéli, kultúráját és hagyományait ismeri;

- a nemzetiségi választáson, alapszabály szerint konkrét nemzetiség érdekvédelmét, érdekképviselét, vagy a nemzetiség kulturális autonómiájával közvetlenül összefüggő tevékenységet ellátó egyesület állíthat jelöltet;

- a *települési* nemzetiségi önkormányzati képviselő jelöléséhez a nemzetiségi névjegyzékben a választás kitűzésének napján szereplő választópolgárok öt százalékának, de legalább öt választópolgárnak az ajánlása szükséges;

- a *területi* nemzetiségi önkormányzati képviselők választásán az a nemzetiségi szervezet állíthat listát, amely a fővárosban, megyében kitűzött települési nemzetiségi önkormányzati képviselők választásán legalább a választások tíz százalékában önállóan jelöltet állított, és amely a választópolgárok legalább két százalékának ajánlását összegyűjtötte;

- az *országos* nemzetiségi önkormányzati képviselők választásán az a nemzetiségi szervezet állíthat listát, amely a települési nemzetiségi önkormányzati képviselők választásán legalább a választások tíz százalékában önállóan jelöltet állított, és amely a választópolgárok legalább két százalékának ajánlását összegyűjtötte;

- időközi választásra helyi és országos szinten egyaránt sor kerülhet;

- az Njtv. – a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 2010. évi L. törvény módosításával – megteremti a *kedvezményes nemzetiségi mandátum* megszerzésének lehetőségét, amely alapján az általános önkormányzati választáson, valamint a

képviselő-testület egészének megválasztása céljából kitűzött időközi választáson az egyéni listán a nemzetiségi jelölt kedvezményes módon szerezhethet mandátumot, feltéve, hogy a választás kitűzésekor a névjegyzékben szereplő választópolgárok legalább ötven százaléka az adott nemzetiségű nemzetiségi névjegyzékében is szerepelt.

Az Njtv-vel párhuzamosan fogadta el az Országgyűlés az *országgyűlési képviselők választásáról* szóló 2011. évi CCIII. számú törvényt. E törvény elismerve, hogy a Magyarországon élő nemzetiségek államalkotó tényezők, és Alaptörvényben biztosított joguk az Országgyűlés munkájában való részvétel, megteremti e részvétel feltételeit.

A *nemzetiségi képviselők* mandátumhoz jutásának megkönnyítése érdekében úgynevezett kedvezményes kvótáról rendelkezik. Abban az esetben, ha a kedvezményes kvótával nem kerül be egy adott nemzetiség képviselője az Országgyűlésbe, a törvény *nemzetiségi szószóló* (a továbbiakban: szószóló) megválasztásának lehetőségét biztosítja az adott közösség számára. A szószóló az országos nemzetiségi önkormányzat jelöltlistájának első helyén szereplő jelölt lehet.

Az Országgyűlésről szóló 2012. XXXVI. törvény értelmében a nemzetiségi listáról mandátumot szerző képviselő, valamint a nemzetiségi szószóló tagja a *nemzetiségeket képviselő állandó országgyűlési bizottságnak*. A bizottság a nemzetiségeket érintően az Országgyűlés kezdeményező, javaslattevő, véleményező és a kormányzati munka ellenőrzésében közreműködő szerve.

A vizsgált időszakban megalkotott, a nemzetiségeket érintő jogszabályok, közjogi szervezetszabályozó eszközök és egyéb jogi aktusok összefoglaló jegyzékét az *53. számú mellékletben* közöljük.

3. A NEMZETISÉGEK ANYAGI TÁMOGATÁSÁNAK RENDSZERE

A magyarországi nemzetiségek számára biztosított közvetlen központi támogatásokat a költségvetési törvény tartalmazza. A források 2011-ben a KIM, az 1205/2012. (VI. 26.) Korm. határozat értelmében 2012 júniusától az EMMI fejezeti kezelésű előirányzatai között jelennek meg. Az *7. számú melléklet* tartalmazza a 2011-2013 közötti időszak költségvetéseiben nevesített nemzetiségi vonatkozású tételek összevont táblázatát.

Az EMMI (2012. június 26-ig KIM) kezelésében a nemzetiségi célú támogatások a következő *főbb területeket* érintik:

- Országos nemzetiségi önkormányzatok és média támogatása,
- Országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények támogatása,
- Nemzetiségi támogatások (pályázati úton és egyedi kérelem útján nyújtott támogatások),
- Települési és területi nemzetiségi önkormányzatok támogatása (működési és feladatalapú támogatás).

A nemzetiségi célú támogatások nyújtását 2011-ben a kisebbségi önkormányzatoknak a központi költségvetésből, valamint fejezeti kezelésű előirányzatból nyújtott támogatások feltételrendszeréről és elszámolásának rendjéről szóló 342/2010. (XII. 28.) Korm. rendelet, majd 2012. március 7-től a nemzetiségi célú előirányzatokból nyújtott támogatások feltételrendszeréről és elszámolásának rendjéről szóló 28/2012. (III. 6.) Korm. rendelet szabályozta. 2013. január 2-án lépett hatályba a nemzetiségi célú előirányzatokból nyújtott támogatások feltételrendszeréről és elszámolásának rendjéről szóló 428/2012. (XII.29.) Korm. rendelet.

A feladatok finanszírozására szolgáló keretösszegeket a mindenkori költségvetési törvény tartalmazza.

3.1. Országos nemzetiségi önkormányzatok működési és média támogatása

A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (Njtv.) által rögzített, az országos nemzetiségi önkormányzatok által ellátott feladatok közül kiemelendő, hogy amennyiben a településen nemzetiségi önkormányzat nem működik, az országos nemzetiségi önkormányzat ellátja az adott nemzetiségi közösséggel kapcsolatosan a településen jelentkező érdekképviseleti, érdekvédelmi feladatokat. Ugyanúgy a megyei önkormányzat által ellátott önkormányzati feladatok kapcsán – külön törvényben meghatározott – érdekképviseleti, érdekvédelmi tevékenységet fejt ki, továbbá ellátja az általa képviselt nemzetiség érdekeinek az országos szintű képviseletét és védelmét. A nemzetiségi kulturális autonómia fejlesztése érdekében pedig országos szintű nemzetiségi intézményhálózatot tart fenn.

Országos nemzetiségi önkormányzatok és média támogatása			
Országos nemzetiségi önkormányzat	2011 (M Ft)	2012 (M Ft)	2013 (M Ft)
Bolgár Országos Önkormányzat	43,7	43,7	43,7
Országos Roma Önkormányzat	267,2	267,2	267,2
Magyarországi Görögök Országos Önkormányzata	44,9	44,9	44,9
Országos Horvát Önkormányzat	127,5	144,5	144,5
Országos Lengyel Önkormányzat	47,0	47,0	47,0
Magyarországi Németek Országos Önkormányzata	214,1	214,1	214,1
Országos Örmény Önkormányzat	42,5	42,5	42,5
Magyarországi Románok Országos Önkormányzata	89,6	89,6	89,6
Országos Ruszin Önkormányzat	36,1	36,1	36,1
Szerb Országos Önkormányzat	78,7	78,7	78,7
Országos Szlovák Önkormányzat	128,0	128,0	128,0
Országos Szlovén Önkormányzat	64,0	64,0	64,0
Ukrán Országos Önkormányzat	36,2	36,2	36,2
Összesen:	1 219,5	1 236,5	1 236,5

A médiatámogatás kapcsán fontos kiemelni, hogy a nemzetiségeknek joguk van az információkhoz való – saját anyanyelvükön történő – szabad hozzáféréshez és továbbadásához, a tömegkommunikációs eszközök útján való – anyanyelvükön történő – tájékozódáshoz és tájékoztatáshoz, médiaszolgáltatáshoz, sajtótermék eléréséhez és terjesztéséhez. 2011-ben a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (a továbbiakban: MTVA) megemelte az egyes nemzetiségi adásokra biztosított készpénzfizetési keretet, hogy javítson a műsorkészítés feltételein. Az országos nemzetiségi önkormányzatok a kötelező és önként vállalt feladataik ellátására, a hivatalaik működtetésére, valamint a nemzetiségi médiához kapcsolódó feladatok ellátására

részesülnek működési támogatásban. A támogatás összegéről a mindenkor érvényes költségvetési törvény rendelkezik. 2011-ben összesen 1219,5 millió Ft, 2012-ben 1236,5 millió Ft és 2013-ban 1 236,5 millió Ft összeget rögzített a fent nevezett célra.

3.2. Az országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények támogatása

Az országos nemzetiségi önkormányzatok az általuk képviselt nemzetiség kulturális autonómiájának a megteremtése érdekében intézményeket hozhatnak létre és vehetnek át (a nemzetiségi önkormányzatok által a 2011-2013-as időszakban fenntartott intézmények listáját lásd a 8. számú mellékletben). Az országos nemzetiségi önkormányzatok által kizárólagosan vagy részben működtetett nemzetiségi kulturális, oktatási intézmények működésének, valamint fejlesztésének támogatására, ilyen intézmények alapításának elősegítésére, valamint országos és/vagy regionális tevékenységű nemzetiségi intézmények más intézményfenntartótól való átvételének támogatására a költségvetési törvény több éve tartalmaz támogatási előirányzatot. Az éves költségvetési törvények közvetlenül az intézményfenntartó, országos nemzetiségi önkormányzatokhoz rendelik az általuk fenntartott intézmények működési támogatását.

Az előirányzat keretösszege 2011-ben 463 millió Ft, 2012-ben 533,8 millió Ft volt, 2013-ban pedig 586 millió Ft. Az országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények támogatásának a 2011-2013 közötti időszakra vonatkozó önkormányzatonkénti változását foglalja össze az alábbi kimutatás.

Országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények támogatása			
Országos nemzetiségi önkormányzat	2011 (M Ft)	2012 (M Ft)	2013 (M Ft)
Bolgár Országos Önkormányzat	19,2	28,6	30,8
Magyarországi Görögök Országos Önkormányzata	12,5	12,5	12,5
Országos Horvát Önkormányzat	55	55	57,5
Magyarországi Németek Országos Önkormányzata	73,2	105,6	125,6
Magyarországi Románok Országos Önkormányzata	17,2	19,7	19,7
Országos Roma Önkormányzat	78,6	78,6	78,6
Országos Lengyel Önkormányzat	14,6	18,6	24,6
Országos Örmény Önkormányzat	7	7	7
Országos Szlovák Önkormányzat	105,8	115,8	115,8
Országos Szlovén Önkormányzat	21,9	21,9	43,4
Szerb Országos Önkormányzat	42,2	54,7	54,7
Országos Ruszin Önkormányzat	7,8	7,8	7,8
Ukrán Országos Önkormányzat	8	8	8
Összesen:	463	533,8	586

A változások oka, hogy a nemzetiségi támogatások előirányzatból az intézményi támogatások, átvett feladatok támogatása folyamatosan beépült az országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények támogatása előirányzatok megfelelő jogcímcsoportjába.

Tekintettel arra, hogy 2011-ben a kiteljesedő kulturális autonómia jegyében egyes országos nemzetiségi önkormányzatok új intézményeket alapítottak (Bolgár Kulturális-, Dokumentációs és Információs Központ, Országos Lengyel Önkormányzat Közművelődési Központ új telephelyei kialakítása, a Szerb Intézet alapítása), támogatásuk 2012-re beépítésre került az országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények támogatása előirányzatokba.

Az államközi megállapodás révén létrehozott Pilisi Szlovákok Központja beruházás központi támogatásokkal valósult meg, regionális részévé vált a Szlovák Közművelődési Központnak, az országos önkormányzat intézményeként így 2012-től a támogatása beépül az országos önkormányzat költségvetésébe. A Magyarországi Németek Országos Önkormányzat által fenntartott intézmények támogatására a 2012. évi költségvetésben eredetileg 73,2 millió Ft állt rendelkezésre a 2011. évi CLXXXVIII. törvény 1. sz. melléklete szerint, az előirányzat összege a 2012. év folyamán módosult 105,6 millió Ft-ra.

Az 1205/2012. (VI.28.) Korm. határozat 4. pontja és 1. sz. melléklete alapján Magyarország 2011. évi költségvetéséről szóló CLXXXVIII. törvény (a továbbiakban: 2011. évi költségvetési törvény) 1. sz. melléklete szerint XX. EMMI fejezet 20. cím 56. alcím Nemzetiségi támogatások fejezeti kezelésű előirányzatból (a továbbiakban: „Nemzetiségi támogatások” fejezeti kezelésű előirányzat) nyújtott támogatások kapcsán kiemelt szempont a nemzetiségek önazonosságának megőrzése, az anyanyelvük, történelmi hagyományaik, valamint a szellemi és tárgyi emlékeik ápolása, országos vagy regionális jelentőségű, a kulturális autonómia, a nyelvi és kulturális identitás szempontjából meghatározó rendezvények szervezése. Kiemelendő továbbá a nemzetiségek kulturális autonómiáját megvalósító intézményrendszer továbbfejlesztése, valamint a szomszédos országokkal kötött megállapodások alapján működő kisebbségi vegyes bizottságok ajánlásaiban megfogalmazottak teljesítése.

Az előirányzat pályázati úton és egyedi kérelmek elbírálását követően támogatja, ill. biztosítja:

- a nemzetiségi civil szervezetek működését,
- a nemzetiségi intézmények kiegészítő működését és fejlesztését,
- a nemzetiségi kultúra ápolását,
- a Nemzetiségek Napja megszervezésének, egyben a Nemzetiségekért Díj adományozásának a költségeit,
- a Nemzetiségi Ösztöndíj forrásigényének a fedezetét,
- a nemzetiségi intézmények átvételével kapcsolatos feladatbővülés támogatását,
- intervenciók támogatásának nyújtását az önhibájukon kívül bajba jutott önkormányzatoknak, nemzetiségi intézményeknek, valamint
- nemzetközi kötelezettségként a kisebbségi vegyes bizottságok üléseinek ajánlásait rögzítő kormányhatározatokban a magyar fél által vállaltak megvalósításának a forrásait.

3.3. Nemzetiségi támogatások (pályázati úton és egyedi kérelem útján nyújtott támogatások)

A 2011. évi nemzetiségi pályázatok

2011-ben a kiírásra került, az alább részletezett hat pályázati kategóriában összesen 1302 db pályázatot nyújtottak be, amelyek közül 863 db érvényes, illetve 439 db érvénytelen volt. A támogató döntését követően 848 pályázat részesült támogatásban, amely az érvényes pályázatok 98,3%-át tette ki. A kiírási keretösszeg 425 millió Ft volt.

A nemzetiségi kulturális kezdeményezések (kiadványok, közgyűjtemények, anyanyelvű kulturális és hitéleti programok, helyi és regionális média, valamint tudományos programok) 2011. évi költségvetési támogatása (KPT-KUL-11) kategóriában 872 pályázat került benyújtásra, amely a 2011. évben beadott pályázatok 67%-át tette ki. A kiírás keretösszege 100 millió Ft volt, amelyre a keretösszeg majdnem háromszorosát elérő, 299 384 667 Ft összegű támogatási igény érkezett be.

„A nemzeti és etnikai kisebbségi társadalmi szervezetek” támogatása kategóriában 355 pályázat került benyújtásra. A cigány etnikumhoz tartozó szervezetek pályázási aktivitása kimagasló volt. A benyújtott pályázatok 68%-a volt érvényes. A kisebbségi társadalmi szervezetek működési költségeinek támogatására a támogató 125 millió Ft-ot biztosított. A benyújtott pályázatokon igényelt támogatás teljes összege (546 788 308 Ft) a keretösszeg négyszeresét is meghaladta. A nemzeti és etnikai kisebbségi társadalmi szervezetek 2011. évi támogatásait bemutató táblázatot a *21. számú mellékletben* közöljük.

Az anyaországban megvalósuló nemzetiségi, népismereti, művészeti, hagyományörző és olvasó táborok megvalósításának támogatása kategóriában benyújtott pályázatok száma 53 db volt. A benyújtott pályázatok 62%-a volt érvényes. A kiírás keretösszege 40 millió Ft volt, ám a kategóriák között egyetlenként, a pályázatokon igényelt támogatás összességében sem érte el a keretösszeg 63%-át.

Az országos kisebbségi önkormányzatok által fenntartott intézmények 2011. évi támogatása kategória kerete 50 millió Ft összegben került megállapításra. A tizennégy beadott és egyben támogatott programra átlagosan 3 571 428 Ft jutott. Az országos kisebbségi önkormányzatok által fenntartott intézmények 2011. évi támogatását részletező táblázatot a *19. számú mellékletben* közöljük.

A multikulturális, össznemzetiségi programok, kezdeményezések 2011. évi támogatására meghívásos pályázat benyújtása alapján a Cédrus Művészeti Alapítvány, a Filantróp Társaság, a Kárpát-medencei Műhely Alapítvány, a Kráter Műhely Alapítvány valamint a Magyar Néprajzi Társaság volt jogosult. A nevezett szervezetek mindegyike élt a pályázási lehetőséggel, és valamennyi benyújtott pályázat támogatásban részesült. A keretösszeg 10 millió Ft volt, amelyre 12 280 050 Ft-nyi támogatási igény érkezett.

A 2011. évi kisebbségpolitikai célú pályázati és egyedi támogatások kisebbségenként összesített táblázatát a *12. számú melléklet* mutatja be.

A 2011. évi támogatásokra vonatkozó további táblázatokat („Egyedi támogatások nemzetiségenként”, „Kisebbségpolitikai tevékenység támogatása”) a *9. és a 10. számú mellékletek* tartalmazzák.

A 2012. évi pályázatok

A 2012. évi nemzetiségi pályázatok kiírása során a nemzetiségi társadalmi szervezetek (125 millió Ft), az anyaországban megvalósuló táborok (30 millió Ft), a nemzetiségi kulturális kezdeményezések (100 millió Ft), az országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények (50 millió Ft), a nemzetiségi pedagógusképzés (9,5 millió Ft), valamint a nemzetiségi tanulmányi ösztöndíj (9,6 millió Ft) támogatása valósul meg.

A 2012-ben kiírt nemzetiségi célú támogatásokat biztosító pályázati felhívásokra 1186 pályázat érkezett. Ebben az évben először, az elektronikus pályázattal köszönhetően, a formai ellenőrzés után rövid határidő tűzésével, elektronikus úton lehetőség nyílt a hiányosságok pótlására, amelynek köszönhetően a pályázatok 94%-a érvényes lett, befogadásra került. A Nemzetiségi Támogatási Bizottság javaslata alapján a támogató végül 931 pályázat támogatásáról döntött.

A nemzetiségi kulturális kezdeményezések (kiadványok, közgyűjtemények, anyanyelvű kulturális és hitéleti programok, helyi és regionális média, valamint tudományos programok) 2012. évi

költségvetési támogatása kategóriában összesen 714 db benyújtott pályázatból 546 db volt nyertes. A keretösszeget 100 millió Ft-ban állapították meg. A *nemzetiségi szervezetek 2012. évi költségvetési támogatása* kategóriában a beérkezett 279 db pályázatból 229 volt nyertes, a rendelkezésre álló keretösszeg 125 millió Ft volt. A nemzetiségi civil szervezetek 2012. évi költségvetési támogatásait a *22. számú melléklet* mutatja be.

A Magyarországon és az anyaországban megvalósuló *nemzetiségi, népismereti, művészeti, hagyományörző és olvasótáborok 2012. évi költségvetési támogatása* kategóriában benyújtott 67 db nyertes pályázatból 63 db szerződés került megkötésre, a pályázat keretösszege 30 millió Ft volt.

Az *országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények 2012. évi költségvetési támogatása* kategóriában a pályázat benyújtására értelemszerűen az országos nemzetiségi önkormányzatok voltak jogosultak. Összesen 11 önkormányzat 27 db pályázatot nyújtott be, amelyből 22 volt nyertes. A beadott és a támogatott pályázatok száma a 2011. évhez képest nőtt, a pályázati keretösszeg 50 millió Ft maradt. Az országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények 2012. évi támogatását a *20. számú melléklet* részletezi.

Az anyaországok közreműködésével megvalósuló nemzetiségi pedagógus-továbbképzések támogatása kategóriában a beérkezett 8 db pályázat mindegyike érvényes és támogatott lett. Az igényelt támogatás 20%-kal lépte túl a rendelkezésre álló 9,5 millió Ft keretösszeget. A nemzetiségi pedagógus-továbbképzések 2012. évi támogatásait bemutató táblázatot a *46. számú mellékletben* közöljük.

A pályázati keretből 12 fiatal tanulmányi ösztöndíjas támogatása is megvalósult 14,4 millió Ft összegben. A Nemzetiségi Tanulmányi Ösztöndíj mértéke tanulónként havonta hatvanezer forint, amelyet a megállapítását követő szeptember 1. napját követő két tanítási évben folyósítottak a pályázatot elnyert tanulóknak. A 2012. évi Nemzetiségi Tanulmányi Ösztöndíjakra vonatkozó táblázatot a *44. számú melléklet* tartalmazza.

A "Nemzetiségi támogatások" fejezeti kezelésű előirányzat terhére meghirdetett 2012. évi pályázati döntésekről – a nemzetiségi tanulmányi ösztöndíj kivételével – szóló táblázat *11. számú mellékletben* található.

2012. évi nemzetiségi célú pályázati és egyedi támogatások nemzetiségenként összesített táblázatát a *13. számú mellékletben* közöljük.

Egyedi támogatások

Az egyedi támogatási döntések során kiemelt prioritást élveznek a *kisebbségi vegyes bizottságok* (a továbbiakban: KVB-k) jegyzőkönyveiben, ill. az ajánlásokat tartalmazó kormányhatározatokban foglaltak. 2011-ben e körben került támogatásra a Battonyai Szerb Iskola felújítása 60 millió Ft, a Lórévi Szerb Tájház támogatása 5 millió Ft összegben. A 2012. évi támogatások közül kiemelendő a Békéscsabai Szlovák Iskola 52,5 millió Ft összegű, valamint az Országos Szlovén Önkormányzat által fenntartott Radio Monošter 15 millió Ft összegű támogatása. A fentiek mellett számos KVB-ajánlásokhoz illeszkedő 5 millió Ft alatti támogatás is megítélésre került. 2012. évben – együttműködési megállapodás alapján – a támogató egyedi döntése alapján nyújtott támogatások lebonyolítását az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő végezte.

3.4. A települési és területi nemzetiségi önkormányzatok központi költségvetésben megállapított támogatásai

2011-ben a települési és területi nemzetiségi önkormányzatok működési és feladatalapú támogatását a *kisebbségi önkormányzatoknak a központi költségvetésből, valamint fejezeti kezelésű előirányzatból nyújtott támogatások feltételrendszeréről és elszámolásának rendjéről* szóló 342/2010. (XII. 28.) Korm. rendelet szabályozta (továbbiakban 2010. Támr.). A 2010. Támr. 2. §-a fogalmi magyarázatokkal kezdődik, ugyanis három különböző fogalmat használ, amely

megkülönbözteti a tárgyalt támogatásokat, amelyek a következők feladatarányos támogatás, működési támogatás és feladatalapú támogatás. Az általános működési támogatásra minden működő nemzetiségi önkormányzat jogosult, míg a feladatalapú támogatásban a jogszabályi feltételrendszernek megfelelő nemzetiségi önkormányzatok részesülhetnek. A két támogatási fajtát összefoglalóan nevesíti a 2010. Támr. feladatarányos támogatásként, amelynek a pénzügyi keretét 2011-ben a KIM alá tartozó fejezet (a 2011. évi költségvetési törvény 1. sz. melléklete szerint: X. KIM fejezet 26. Települési és területi nemzetiségi önkormányzatok támogatása cím), majd 2012 májusától az EMMI alá tartozó (XX. EMMI fejezet 22. Települési és területi nemzetiségi önkormányzatok támogatása cím) fejezeti forrás biztosítja, változatlan 1 milliárd 560 millió Ft-tal. A fejezet 1/3 részben működési és 2/3 részben feladatalapú támogatásra oszlik, azaz:

- 1/3 rész általános működési támogatás: 506.666.667 Ft és
- 2/3 rész feladatalapú támogatás: 1.013.333.333 Ft.

Említésre érdemes a 28/2012. (III. 6.) Korm. rendelet is, amely a 2012. évi támogatási szabályokat tartalmazta.

A települési és területi nemzetiségi önkormányzatok működését biztosító támogatás

Az általános működési támogatás automatikusan megilleti a működő települési és területi nemzetiségi önkormányzatokat. A keret terhére, a nemzetiségi közfeladatok ellátásához közvetlenül kapcsolódó rezszi típusú és munkabér típusú költségek fedezetéül szolgáló támogatás kerül megítélésre.

2011. évben 2302 települési nemzetiségi önkormányzat részesült, településenként 209 539 Ft működési támogatásban. Mind az 58 működő területi nemzetiségi önkormányzat – amelyek a 2010. évi Támr., illetve a későbbi Korm. rendeletekben szabályozottak szerint a települési nemzetiségi önkormányzatokra jutó támogatás kétszerese, azaz 419 078 Ft működési támogatásban részesülnek – elnyerte az e címen kapható támogatását.

2012. évben a fővárosi és megyei kormányhivataloknak, a működési támogatás megállapításának alapjául szolgáló tájékoztatása szerint, 2244 települési nemzetiségi önkormányzat, valamint 58 területi nemzetiségi önkormányzat működött, és volt egyben jogosult általános működési támogatásra. A 2012. évi működési támogatás összege – hasonlóképpen az előző évihez –, a települési nemzetiségi önkormányzatok esetén évi 214 689 forint, míg a területi nemzetiségi önkormányzat esetén évi 429 378 forint.

A települési és területi nemzetiségi önkormányzatok nemzetiségi feladatainak az ellátását biztosító támogatás

2011-ben a nemzetiségi önkormányzatok feladatalapú támogatásának a lebonyolítási feladata, jogszabályi felhatalmazás alapján, a Wekerle Sándor Alapkezelőhöz (a továbbiakban: WSA) került át. A kisebbségi önkormányzatok munkája a 2010. április 1. és 2011. március 31. között hozott testületi határozataik alapján került értékelésre. A rendelet szerint minden nemzetiségi önkormányzatnak legalább 4 ülésről szóló jegyzőkönyvvel kellett rendelkeznie, amelyek közül az egyik egyben közmeghallgatással egybekötött ülés. A jegyzőkönyvét a kormányhivatalokon keresztül megküldve, továbbá az igénybejelentését is eljuttatva szerez jogosultságot az önkormányzat a feladatalapú támogatásra. Az igényléséhez összesen 18 116 jegyzőkönyv érkezett be.

A feladatalapú támogatás összege – értékelés nyomán –, a megküldött jegyzőkönyvekben szereplő határozatoknak a mindenkorai Támr. rendeletben meghatározott szempontrendszer szerint került megállapításra. A feladatalapú támogatás az egyes nemzetiségi közfeladat ellátását szolgálja, úgymint a kisebbségi kulturális autonómiával kapcsolatos kezdeményezések, a kisebbségi

kultúrával, oktatással kapcsolatos feladatok, programok. Más kategóriában értékelendők még a kulturális kezdeményezések (a kisebbségi jellegű rendezvények szervezése, támogatása, a nemzetiségi léttel összefüggő egyéb feladatok, mint például a civil kapcsolatok rendszere, anyanyelvű hitélet), az esélyegyenlőséggel, a nemzetiségi érdekképviseléssel összefüggő feladatok, az önkormányzati feladatokhoz kötődő kezdeményezések, a nyelvhasználattal kapcsolatos kezdeményezések és a kistérségi együttműködések.

2011-ben 1 615 települési nemzetiségi önkormányzat részesült feladatalapú támogatásban, összesen 964 097 125 Ft összegben, míg 53 területi nemzetiségi önkormányzat 48 581 800 Ft működési támogatásban részesült.

A 2012. évi feladatalapú támogatás a 28/2012.(III. 6.) Korm. rendeletben foglaltak szerint került megállapításra, amelynek az előkészítő, értékelő munkálatait már az EMMI Nemzetiségi Főosztálya végezte el.

A támogatás utalása 2012-től a MÁK által nyilvántartott fizetési számlára történik. A feladatalapú támogatás meghatározásakor 2203 települési és 58 területi nemzetiségi önkormányzat működött. 2012-ben összesen 1880 nemzetiségi önkormányzat részesült feladatalapú támogatásban. Mivel 2011-ben az érvénytelen pályázatok száma meghaladta 700-at, ennek csökkentése érdekében 2012-ben nem írtak elő igény-bejelentési kötelezettséget az önkormányzatoknak. Az érvénytelenségi arány így jelentősen lecsökkent, 2012-ben összesen 271 érvénytelen kérelem volt.

Az elbíráláshoz kapcsolódó tapasztalatok közül kiemelendő, hogy a pontértékek megállapítása során a közfeladat ellátásáról szóló döntések, illetve azok konkrét tartalma vehető figyelembe. Az értékelés során valamely tevékenység egy alkalommal számítható be, a határozat értékelésére csak a megvalósításra vonatkozó előterjesztés alapján kerülhet sor.

A nemzetiségi célú előirányzatokból nyújtott támogatások feltételrendszeréről és elszámolásának rendjéről szóló 428/2012. (XII.29.) Korm. rendelet szintén előrelépést jelentett a nemzetiségi támogatások esetében:

- a nemzetiségi feladatalapú támogatásnál a jelenleg hatályos Korm. rendelet lehetőséget nyújt az előzetes észrevételezési aktusra, melynek során a nemzetiségi önkormányzatok észrevételt tehetnek a megküldött dokumentumokra, így biztosítva, hogy minden jegyzőkönyv hiánytalanul eljusson az EMMI Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárságához, kiküszöbölve a megküldés során fellépő esetleges adminisztratív hibákat;
- 2012 évtől a kiegészítő támogatás formájában, az adott év október 31-ig kötelezettségvállalással nem terhelt összegek, a feladatarányos támogatásra jogosult települési nemzetiségi önkormányzatok és területi nemzetiségi önkormányzatok között egyenlő mértékben kerülnek kiutalásra, így az eredeti célnak megfelelően lesz ez a rész is felhasználva.

Összehasonlító táblázat:

<i>A nemzetiségi önkormányzatok feladatarányos támogatása (összehasonlítás)</i>			
		<i>2011. év (Ft)</i>	<i>2012. év (Ft)</i>
<i>Egy települési nemzetiségi</i>	<i>éves működési támogatás</i>	<i>209 539</i>	<i>214 689</i>

<i>önkormányzatra jutó</i>	<i>éves feladatalapú támogatás (átlag)</i>	596 595	429 378
	<i>éves támogatás összesen</i>	806 134	644 067
<i>Egy területi nemzetiségi önkormányzatra jutó</i>	<i>éves működési támogatás</i>	419 078	429 378
	<i>éves feladatalapú támogatás (átlag)</i>	916 637	858 756
	<i>éves támogatás összesen</i>	1 335 715	1 288 134

A települési és területi nemzetiségi önkormányzatok 2011. és 2012. évi támogatásáról szóló részletes táblázatokat a *14-15. melléletek*ben közöljük, a Fővárosi Területi Kisebbségi Önkormányzatok 2011., 2012. és 2013. évi működésének a támogatását pedig a *16., a 17. és a 18. melléletek* mutatják be.

4. A NEMZETISÉGI NEVELÉS, OKTATÁS HELYZETE

A köznevelésért felelős tárca a nemzetiségi neveléssel, oktatással kapcsolatos feladatait az elmúlt két évben is az országos nemzetiségi önkormányzatokkal és az Országos Nemzetiségi Bizottsággal együttműködésben, a 2004-ben elfogadott középtávú fejlesztési program célkitűzéseinek figyelembevételével látta el.

4.1. Köznevelés, közoktatás

4.1.1 A nemzetiségi nevelés-oktatás tartalma, struktúrája, szabályozása

A 2010. évi országgyűlési választásokat követően az új kormány úgy döntött, hogy a magyar köznevelés és felsőoktatás feltételrendszerét is megújítja. E folyamat eredményeként *új nemzetiségi* (a nemzetiségi nevelést, oktatást meghatározó előírások döntő része e törvényben került meghatározásra), *köznevelési és felsőoktatási törvényt* alkotott az Országgyűlés. Megújult, megújul valamennyi nevelést, oktatást meghatározó dokumentum, érintve a Nemzeti alaptantervet és a kerettanterveket is. E munkálatok részeként – az országos nemzetiségi önkormányzatok egyetértésével – sor kerül a nemzetiségi nevelést, oktatást meghatározó dokumentumok, kiemelten a nemzetiségi óvodai nevelés és a nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás irányelveinek, valamint a nemzetiségi nyelvi és népismereti kerettantervek megújítására is.

A jogszabályi változások során a jogalkotó kiemelten figyelt arra, hogy a nemzetiségi nevelésnek, oktatásnak a nemzetiségi közösségekkel szoros együttműködésben kialakított értékei megmaradjanak. A nemzetiségi nevelésben, oktatásban résztvevő intézmények számát, illetve gyermekek, tanulók létszámát a *24-41. számú melléletek* mutatják be.

4.1.2. A nemzetiségi önkormányzatok, mint intézményfenntartók

Az országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott köznevelési intézmények köre az elmúlt két évben tovább bővült, miközben további nemzetiségi önkormányzatok csatlakoztak az intézményfenntartók köréhez.

2011-ben a Szerb Országos Önkormányzat és a Magyarországi Románok Országos Önkormányzata (a továbbiakban: MROÖ) vette át a battonyai Szerb Általános Iskola és Óvoda, illetve a Magdu Lucian Román Általános Iskola és Óvoda fenntartását.

2012-ben az MROÖ három (Elek, Kétegyháza, Körösszakál), az Országos Roma Önkormányzat három (Szirák, Tiszapüspöki, Szolnok), az Országos Szlovén Önkormányzat kettő (Felsőszölnök, Apátistvánfalva), a Magyarországi Görögök Országos Önkormányzata egy (Beloianisz) és az Országos Horvát Önkormányzat is egy további (Pécs) iskola fenntartását vette át. A folyamat nem zárult le, az országos nemzetiségi önkormányzatok további iskolák átvételének a szándékát jelezték. A nemzetiségi önkormányzatok által átvett köznevelési intézmények fenntartásához a költségvetési törvényben meghatározott nemzetiségi fenntartói támogatást vehetnek igénybe, továbbá a helyi önkormányzatokkal azonos jogcímen és feltételekkel igényelhetnek a költségvetési törvény szerinti hozzájárulásokat, támogatásokat és kiegészítő hozzájárulásokat.

A kiegészítő nemzetiségi oktatásra vonatkozó jogszabályi rendelkezések alapján a bolgár, a görög és a lengyel közösség országos nemzetiségi *kiegészítő nemzetiségi iskolát* tart fenn. Ezen intézmények köre az elmúlt időszakban nem változott.

A nemzetiségi oktatás minőségének javítása iránti igényt az is jelzi, hogy a német, a szerb és a szlovák országos önkormányzat *nemzetiségi pedagógiai-módszertani központot* hozott létre.

A nemzetiségi iskolafenntartók 2011. és 2012. évi támogatását a 42. számú melléklet mutatja be.

4.1.3. A nemzetiségi intézmények működtetése, finanszírozása

A jogszabályi változások érintették a nemzetiségi köznevelési intézményeket is. Az óvodai nevelés, ezen belül a nemzetiségi *óvodai nevelés* továbbra is a helyi önkormányzatok kötelező feladata marad.

Az iskolai nevelés-oktatást és annak részeként a nemzetiségi *iskolai nevelés-oktatást* az állam kötelező feladataként határozta meg az új jogszabály. Ennek megfelelően az iskolák működéséről 2013. január 1-jei fordulónappal a *Klebelsberg Intézményfenntartó Központ* gondoskodik, meghatározott esetekben az iskolaépület tulajdonjogával rendelkező helyi önkormányzatokkal együttműködésben.

A fenti intézkedés eredményeként lényegesen csökkent a nemzetiségi iskolarendszert az elmúlt években jellemző finanszírozási problémák kockázata. Az egységes szakmai irányítás a nemzetiségi nevelés, oktatás terén is hozzájárulhat a nevelés-oktatás minőségének a javításához.

2011-ben és 2012-ben a nemzetiségi köznevelési intézmények működésének finanszírozása az azt megelőző időszakokkal azonos módon történt. A fenntartók az éves költségvetési törvényben meghatározott alap- és kiegészítő támogatások mellett az alacsony tanulólétszámból adódó magas fajlagos költségek ellensúlyozására nyerhettek el további támogatást miniszteri rendelet alapján a központi költségvetésből a nemzetiségi közoktatási intézmények fenntartásához.

Az anyanyelvi oktatás szempontjából kiemelkedő jelentőségű *teljes anyanyelvű illetve kétnyelvű iskolák*, valamint a felmenő rendszerben nemzetiségi *kétnyelvű oktatásra áttérő intézmények* kiemelt támogatásban részesültek. 2010-ben 19 millió Ft, 2011-ben pedig maximum 23 millió forint támogatás elnyerésére nyílt lehetőség. A nemzetiségi *nyelvoktató iskolák és óvodák* közül az 1100 fő alatti kistélephelyeken működő intézmények fenntartói nyerhettek el gyermekenként, tanulónként

további támogatást (2011-ben és 2012-ben is 50 000 Ft), esetükben fő cél az aránytalanul nagy fenntartói teher legalább részbeni ellensúlyozása volt.

Ugyancsak e keretből az intézmény-fenntartási támogatás mellett további feladatok megvalósítása is lehetővé vált: az ingyenes tankönyvellátás és a nemzetiségi pedagógiai szakmai szolgáltatások igénybevétele.

a) A nemzetiségi tankönyvek biztosítása:

A nemzetiségi tankönyvek biztosítása a nemzetiségi törvény rendelkezése szerint állami feladat. Olyan alacsony példányszámú tankönyvekről van szó, amelyek esetében a piaci viszonyok nem alkalmazhatók, mind a tankönyvek fejlesztéséhez, mind azok nyomtatásához állami támogatásra van szükség.

2006-tól a nemzetiségi tankönyvek beszerzéséhez az éves költségvetési törvény 5. számú mellékletében nemzetiségi feladatokra elkülönített keretből a nemzetiségi iskolák fenntartói megkapják a kiadótól közvetlenül megrendelt nemzetiségi tankönyvek ellenértékét. A tanulók térítés nélkül, 4 évig tartós tankönyvként használhatják a nemzetiségi tankönyveket. (A munkafüzeteket a tanulók az előállítási árnál lényegesen olcsóbban kapják meg.)

b) Pedagógiai szakmai szolgáltatások igénybevétele:

A támogatás célja annak ösztönzése, hogy a fenntartók, ill. az intézmények vegyenek igénybe a nemzetiségi oktató-nevelő munka minőségének javítását szolgáló szakmai segítséget.

4.1.4. Tankönyv- és taneszköz fejlesztés

A nemzetiségi tankönyvek fejlesztése és részben a közismereti tankönyvek nemzetiségi nyelvre történő fordítása 2009-től európai uniós források bevonásával történik. Az első forduló 250 millió forint felhasználásával lezárult, a következő fordulóban 2012-től lényegesen magasabb összeg áll rendelkezésre (a kisebb lélekszámú nemzetiségek esetében maximum 50, a nagyobb lélekszámúak esetében pedig maximum 200 millió forint). A pályázatok benyújtása és elbírálása megtörtént, a pályázók többségével a szerződést is megkötötték. A pályázóknak két év áll rendelkezésükre a projekt megvalósításához. A pályázat keretében tankönyvek, munkafüzetek, szemléltető eszközök, mérőeszközök, digitális tananyagok, pedagógus-továbbképzési programok és a nemzetiségi óvodai nevelést segítő módszertani anyagok fejlesztésére van mód.

4.1.5. A nemzetiségi oktatás jogi szabályozása, struktúrája, tartalma

Az új Alaptörvény továbbra is deklarálja a nemzetiségek anyanyelvi oktatásához való jogát, ennek megfelelően az új nemzetiségi törvény, illetve a köznevelésről szóló törvény a korábbiaknak megfelelően biztosítja a nemzetiségi nevelés, nevelés-oktatás megszervezését, fenntartását. Ez a nemzetiségi közösségek igényeinek megfelelően, anyanyelvű vagy kétnyelvű óvodai nevelés, illetve anyanyelvű, kétnyelvű, nyelvoktató vagy kiegészítő nemzetiségi oktatás keretében történik.

A Nemzeti alaptantervvel párhuzamosan megújul a nemzetiségi nevelés, nevelés-oktatás kereteit, tartalmát szabályozó miniszteri rendelet is. A nemzetiségi óvodai nevelés irányelve és a nemzetiség iskolai oktatás irányelve kiadásáról szóló rendelet az országos nemzetiségi önkormányzatok egyetértésével adható ki, ennek megfelelően a tervezet nemzetiségi oktatási szakemberek bevonásával, az országos nemzetiségi önkormányzatok együttműködésével készült.

A rendelet az alábbi újdonságokat tartalmazza:

- a nemzetiségi nevelés, nevelés-oktatás megszervezésére, illetve a nemzetiségi nevelés, nevelés-oktatás iránti igények felmérésére szolgáló iratminta kerül kiadásra;
- a nemzetiségi népismeret oktatásának időkeretét egységesen heti egy órában állapítja meg, annak integrált oktatását a jövőben kizárja, önálló órában kell oktatni;
- a nemzetiségi népismeret tantárgyat anyanyelven kell oktatni; végül
- a nemzetiségi nyelvoktató oktatási formában a jövőben a nemzetiségi nyelvet az eddigi heti négy óra helyett heti öt órában kell oktatni.

Ugyancsak megújulnak a nemzetiségi nevelés-oktatás kerettantervei is.

4.1.6. A nemzetiségi oktatás külkapcsolatai

Az elmúlt időszakban is a tárca kiemelt célkitűzése volt *a nemzetiségek anyaországaival fenntartott kétoldalú kapcsolatok* ápolása. A nemzetiségi oktatásnak számos olyan területe van, amely csak az anyaországoktól, anyanyelvi országoktól kapott szakmai segítséggel oldható meg színvonalasan.

A tárca az elmúlt két évben is arra törekedett, hogy a *kétoldalú tárcaközi egyezmények* kínáljanak magyar ösztöndíj lehetőségeket *anyaországi teljes idejű felsőfokú képzésre* a magyarországi nemzetiségi fiatalok számára, biztosítsanak lehetőségeket részképzésekre és doktoranduszképzésre, nyelvi-módszertani és szaknyelvi *pedagógus-továbbképzésekre*, a nemzetiségi gyermekek anyaországi programokon való részvételére, legyen lehetőség anyaországi lektorok, vendégtanárok fogadására, anyaországi tankönyvek és módszertani segédletek behozatalára. Az egyezmények alapján az utazással kapcsolatos kiadásokat a küldő fél, a kinn tartózkodás költségeit pedig a fogadó fél biztosította.

4.2. Nemzetiségi felsőoktatás

Az Njtv. rendelkezése szerint állami feladat a nemzetiségi pedagógusképzés. A köznevelési intézmények személyi feltételeinek a biztosításához, a felsőoktatás a *pedagógusképzéssel* tud hozzájárulni.

A nemzetiségi pedagógusképzésben a képzőhelyek száma óvodapedagógus, tanító és tanárképzésben változatlan, általános probléma azonban a vizsgált időszakban a hallgatói létszám csökkenése. A hallgatói létszámok alakulását a *43. számú melléklet* tartalmazza.

A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (Nftv.) a nemzetiségi pedagógusképzésben a felsőoktatás állami feladatairól a következők szerint rendelkezik a 103.§ (5)–(8) bekezdése értelmében:

„(5) *A felsőoktatási intézményben – alapító okirata szerint – nemzetiségi pedagógusképzés folyhat, a felvételi követelményeknek megfelelő jelentkező esetén a képzést meg kell szervezni.*

(6) *A kisebbséghez tartozást a kisebbségi nyelvből tett érettségi vizsga igazolja.*

(7) *A nemzetiségi pedagógusképzésben a kisebbség nyelvét a képzés teljes időtartama alatt oktatni kell.*

(8) *A nemzetiségi pedagógusképzés a finanszírozás szempontjából kis létszámú szaknak minősül.*”

Az Nftv. 41.§ (1) bek. d) pontja szerint a nemzetiségek esélyegyenlőségét a magyar állam (rész)ösztöndíjjal támogatott hallgatói létszámmal, a felvételi vizsga teljesítési feltételeinek meghatározása során biztosítja.

A felsőoktatási intézmények a felvételi eljárás során dönthetnek a képzések meghirdetéséről. A nemzetiségi szakokon való továbbtanulás lehetősége a létszámok tekintetében biztosított, ugyanakkor rendkívül alacsony a jelentkezők száma. A felvételi eljárás során, a nemzetiségi szakokon lehetőség van önálló ponthatár megállapítására.

A felsőoktatásban több lépés történt, amelyben a jelentkezők számának növelése a cél. Az Nftv. alapján módosultak a felsőoktatásba történő belépés keretei. A felsőoktatási szakképzésre,

alapképzésre, mesterképzésre és osztatlan képzésre történő jelentkezés esetében a felvételtől a felsőoktatási intézmény a jelentkezők teljesítménye, az adott intézményre megállapított maximális hallgatói létszám szakos hallgatói kapacitása, valamint a jelentkezők által összeállított jelentkezési sorrend figyelembevételével – a mesterképzés kivételével – országosan egységes rangsorolás alapján dönt.

Az Nftv. az oktatásért felelős miniszternek biztosít jogkört arra, hogy évente meghatározza a felsőoktatási intézmények által folytatott szakos képzésben igénybe vehető ösztöndíjas létszámot és a felvételhez szükséges minimális pontszámot. *A nemzetiségi szakokon mindazok, akik a közoktatási tanulóik alapján legalább 240 ponttal rendelkeznek, felvételt nyerhetnek.* Így az alacsony pontszámú nemzetiségi pedagógusképzést választók jó eséllyel jelentkezhetnek felvételre.

Új ösztönző eleme a felvételi eljárásnak, hogy a magyarországi nemzetiségi középiskolában nemzetiségi nyelvből érettségi vizsgával rendelkezők *20 többletpontra* jogosultak, ha az érettségi vizsgával azonos nemzetiségi pedagógus szakra jelentkeznek.

Az Nftv. hatálybalépésével módosult a *tanárképzés* rendszere és szerkezete. Osztott képzésben tanulókat kezdő hallgatók diszciplináris irányban folytatták inkább a mesterképzési tanulóikat és kevésbé választották a tanári mesterszakot. Az új tanárképzés rendszerében a nemzetiségi tanárképzés is *osztatlan képzéssé vált*, amelyben az érettségivel rendelkező fiatal a felsőfokú tanulmányai kezdetén dönt arról, hogy a nemzetiségi pedagógusképzést választja.

A köznevelés területén a tanárok munkájának az elismerése érdekében történt lépésekkel, a pedagógus szakma tekintélyének az emelése érdekében hozott kormányzati döntésekkel összefüggésben, a tanárképzést választók számának és minőségének érdekében az oktatásért felelős minisztérium új ösztönző rendszer bevezetését javasolja. Az oktatásért felelős miniszter kormány-előterjesztésben tett javaslatot arra, hogy azok a hallgatók, akik az adott pedagógusképzési szakokon tanulókat folytatnak – a valamennyi hallgató számára hozzáférhető képzési támogatáson és hallgatói juttatásokon túl – speciális *Klebensberg Képzési Ösztöndíj* keretében ösztöndíjat kapjanak.

A képzés feltételeinek a folyamatossága szempontjából kihívást jelent a felsőoktatási intézmények számára a minőségi képzés feltételeinek megteremtése – a megfelelő tudományos fokozattal rendelkező oktatói létszám, tanszéki háttér biztosítása és folyamatos foglalkoztatása akkor – ha jelentkezés hiányában nem tud a képzés elindulni. Az oktatásért felelős miniszter az elmúlt években kiemelt feladatának tekintette a kis létszámú szakok indításának, fenntartásának támogatását.

2010. és 2011-ben 67 714 000 Ft-ot biztosított a minisztérium a nemzetiségi képzés számára. A 2012. évi költségvetésben összesen 207 millió forint többletforrás épült a felsőoktatási intézmények költségvetésébe a nemzetiségi képzés fejlesztésére.

A nemzetiségek óvodai nevelésével, közoktatásával és felsőoktatásával kapcsolatos táblázatokat a 24-47. *mellékletekben* közöljük.

4.3. A roma gyermekek, tanulók oktatási esélyeinek javítását célzó intézkedések

4.3.1. Helyzetkép - adatok:

- A 2011/2012. tanévben a hátrányos helyzetű (HH), valamint a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekek száma és aránya: az óvodákban a HH-arány 31%, a HHH arány 11%; az általános iskolákban 36% és 14%; a szakiskolákban 31% és 11%, a gimnáziumokban 10% és 1,6%, a szakközépiskolákban 16% és 2,8% volt.
- Területi megközelítésben Észak-Alföld és Észak-Magyarország helyzete a legrosszabb, e két régióban a HH tanulók aránya 18, illetve 16 százalékponttal, a HHH tanulók tekintetében pedig 11 és 10 százalékponttal magasabb az országos átlagnál. Ezzel szemben Közép-Magyarországon a veszélyeztetett csoportba tartozók aránya (14%) az átlag felét, a HHH-arány (3%) pedig az országos érték harmadát sem teszi ki. A települések nagysága és a

veszélyeztetettek aránya között negatív a korreláció, ennek megfelelően a 3000 fő alatti községekben a legmagasabbak (HH-arány: 54%, HHH-arány: 27%), illetve az 50 ezres lélekszámot meghaladó városokban a legalacsonyabbak (HH-arány: 15%, HHH-arány: 2,5%) a mutatók értékei. (Forrás: Közoktatás-statisztikai adatgyűjtés 2011/2012.; KSH Oktatási adatok, 2011/2012.)

- A kutatások azt mutatják, hogy a roma kisgyermekek között lényegesen nagyobb arányban vannak olyanok, akik csak 5 évesen kezdenek óvodába járni, szemben a nem roma gyermekekkel, akiknek a többsége 3 évesen kezdi az óvodát. Óvodába a három-ötéves gyermekek közül országosan 88%, a roma gyerekek közül csak 42% jár.
- A nyolcadik osztály elvégzése után a cigány tanulóknak mindössze 19%-a jelentkezik gimnáziumba vagy szakközépiskolába, a sikertelen felvételik, változatos okokra hivatkozó átirányítások és a tömeges lemorzsolódás miatt az érettségig azonban csak mintegy 6%-uk, a felsőoktatásba pedig kevesebb, mint 1%-uk jut el.

4.3.2. Célok, intézkedések

A társadalmi különbségek szélesedését kísérő konfliktusok rámutattak, hogy fejleszteni kell az oktatási rendszer minőségét, emellett fel kell mutatni új normákat, értékeket az oktatásban tapasztalható egyenlőtlenségek mérséklésére. Ilyen értékeket közvetítenek a befogadást erősítő, együttnevelést támogató módszerek, az antidiszkriminációs elemek, a pozitív diszkrimináció alkalmazása.

Az oktatásirányítás a különösen sérülékeny társadalmi csoportok, a HH gyermekek oktatási esélyeinek a megteremtése érdekében az alábbi intézkedéseket teszi:

a) Jogszabályi rendelkezések a jogellenes elkülönítés tilalma, megakadályozása érdekében:

- A hátrányos megkülönböztetés tilalmáról szóló UNESCO egyezmény nyomán az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőségről szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) tartalmazza az iskolai szegregáció, a közvetett és a közvetlen hátrányos megkülönböztetés tilalmát. Az egyenlő bánásmódról szóló törvény végrehajtási rendelete, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet előírja a települési önkormányzat számára a helyi esélyegyenlőségi programot, amely helyzetelemzésből és intézkedési tervből áll.

A helyzetelemzésben a halmozottan HH gyerekek közoktatási esélyegyenlősége tekintetében fel kell tárn

- az intézmények között és az egyes intézményeken belüli szegregáció mértékét;
- az intézmények között az oktatás hatékonyságában mutatkozó eltéréseket;
- a tanulók iskolai eredményességében mutatkozó eltéréseket;
- a halmozottan HH gyerekek óvodai ellátásának helyzetét.

A helyzetelemzésen alapuló intézkedési tervnek tartalmaznia kell az oktatási kirekesztődés felszámolását szolgáló intézkedéseket. A rendelet előírja továbbá az intézkedések teljesülésének rendszeres felülvizsgálatát.

- A 2012 szeptemberében hatályba lépett, a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény, melynek alapelvei között szerepel az egyenlő bánásmód követelményének a megtartása, tartalmazza a jogellenes döntés semmisségének és érvénytelenségének megállapítását.
- A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 38. §-a tartalmazza a hatósági ellenőrzésre, ezen keresztül a jogellenes elkülönítés

gyakorlatának feltárására és megszüntetésére vonatkozó előírásokat. A jogszabály értelmében a kormányhivatalok az egyenlő bánásmód követelményének megtartása kapcsán feltárt szabálytalanság megszüntetése érdekében intézkednek. Az oktatásért felelős minisztérium is intézkedik hatósági ellenőrzés lefolytatásáról a tudomására jutott szabálytalanságok esetében, illetve az alapvető jogok országgyűlési biztosának vizsgálati nyomán.

- Az általános iskolai felvételi körzetek szabályozása az iskolai szegregáció felszámolását illetve megelőzését szolgálja a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 24. §-a: a kötelező felvételi feladatot ellátó iskolák ne különítsék el a tanulókat származásuk, szociális helyzetük alapján. Ezért a kötelező felvételi feladatokat ellátó általános iskola körzethatárainak meghúzásánál figyelembe kell venni az iskola környezetében élő családok társadalmi-gazdasági státuszát.

b) Intézkedések, programok a jogellenes elkülönítés megakadályozása, illetve az oktatás, képzés esélyteremtő szerepének erősítése érdekében:

A társadalmi leszakadás megakadályozásában, az iskolai sikeresség elősegítésében kiemelten fontos szerepe van a kisgyermekkorai nevelés megerősítésének. A 2012 szeptemberétől hatályos köznevelési törvény értelmében, ezért 2014 szeptemberétől az eddigi 5 éves kor helyett 3 éves kortól lesz kötelező az óvodai nevelésben való részvétel, ami elősegíti a későbbi sikeres iskolai beilleszkedést és előremenetelt, ami az iskolarendszertől történő korai távozás megelőzését is szolgálja.

Az óvodai ellátás, mint az egész életen át tartó tanulás kezdő szakaszának a megerősítését szolgáló intézkedések: óvodai férőhelybővítés, óvodai ellátást fejlesztő programok, beóvodáztatási támogatás a rászoruló családok számára, a halmozottan HH gyermekek óvodai, iskolai nevelésében részt vevő pedagógusok illetménykiegészítése.

A 2011 végén indult óvodai férőhely-bővítési konstrukciók (DAOP-4.2.1-11, ÉAOP-4.1.1/A-11, ÉMOP-4.3.1/A-11, KMOP-4.6.1-11) összesen 9,3 milliárd Ft keretösszeggel meghirdetett pályázatai lezárultak, a pályázatok benyújtása 2012. január 16. és 2012. április 2. között volt lehetséges.

A támogatott pályázatok (minimum 1 db 20 fős csoportszoba kialakítása/pályázat) száma:

- DAOP-4.2.1-11 - 22 db támogatott pályázat 1,9 milliárd Ft támogatási kerettel,
- ÉAOP - 4.1.1 /A-11 - 24 db támogatott pályázat 1,9 milliárd Ft támogatási kerettel,
- ÉMOP-4.3.1/A-11 - 21 db támogatott projekt 1,86 milliárd Ft támogatási kerettel,
- KMOP-4.6.1-11 - 46 db támogatott projekt 2,7 milliárd Ft támogatási kerettel.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 20/C. §-a értelmében annak a halmozottan HH gyermeknek a szülője részére, aki

- a három-, illetve négyéves gyermekét beíratta az óvodába, továbbá
- gondoskodik gyermeke rendszeres óvodába járatásáról, és
- akinek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultsága fennáll,

a gyámhatóság pénzbeli támogatást folyósít. A támogatás összege 2012-ben első alkalommal, gyermekenként 20 000 forint; ezt követően esetenként és gyermekenként 10 000 forint volt.

A 2012 szeptemberétől hatályba lépett, a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény alkalmazza a különleges bánásmódot, a pedagógiai odafigyelést igénylő csoportok meghatározását szolgáló definíciókat (sajátos nevelési igény, szociális szempontból hátrányos, halmozottan HH

gyermekek, tehetséges gyermekek). A definíciók az iskolai előrehaladás támogatását segítő pedagógiai támogatások, programok megfelelő célzását szolgálják.

2012-ben elfogadásra került és 2013 szeptemberétől hatályba lép az új Nemzeti Alaptanterv (110/2012. (VI. 4.) Korm. rend.), a közoktatás elsődleges tartalmi szabályozója. A Nemzeti Alaptanterv kiemelt figyelmet fordít az alapkészségek minél jobb elsajátítására, javítva ezzel továbbtanulási eredményeket, és csökkentve a lemorzsolódás veszélyét.

A hátrányos és halmozottan HH tanulók iskolai sikeressége, a szociális helyzetéből eredő hátrányainak ellensúlyozása érdekében működtetett *óvodai fejlesztő program, valamint képesség-kibontakoztató és integrációs felkészítés* (Integrációs Pedagógiai Rendszer) támogatására került sor hazai forrásból, továbbá a programban résztvevő pedagógusok illetménykiegészítésben részesültek. Az intézkedések által támogatott területek: együttnevelés, intézményfejlesztés, pedagógiai megújulás, egyénre szabott tanulástámogatás, az iskola társadalmi környezetével való együttműködés, a szülőkkel való kapcsolattartás. A programban, a 2011/2012. tanévben 74 ezer halmozottan HH tanuló és 20 ezer óvodás gyermek vett részt. A 2012. évi költségvetési törvény alapján a feladatokra rendelkezésre álló forrás összesen 6,8 milliárd Ft volt.

A középfokú oktatási intézményekbe történő zökkenőmentes bejutás, sikeres továbbtanulás sok család számára nehezen biztosítható anyagi természetű kiadásokat követel meg. Ezt kívánják enyhíteni a célzott programok (Arany János programok – évente több mint 4000 tanuló; tanoda program) és ösztöndíjprogramok (Útravaló Ösztöndíjprogram – évente átlagosan 20.000 tanuló). A programok kedvezményezettjei a legsérülékenyebb társadalmi csoportokhoz tartozó (hátrányos, halmozottan HH – köztük roma –, gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló, menekült) gyermekek, tanulók, akik számára a programok komplex megközelítésű, pedagógiai és szociális, kulturális jellegű támogatást nyújtanak.

A Kormány az egyes társadalmi felzárkózást célzó rövid távú intézkedésekről szóló 1136/2011. (V. 2.) Korm. határozatával összhangban, továbbá a Kormány és az Országos Roma Önkormányzat által 2011. május 20-án kötött Keretmegállapodásban előirányzott számszerű célok elérése érdekében az *Útravaló – MACIKA Ösztöndíjprogramban* mérhetővé kellett tenni, hogy azok milyen arányban érik el a HH roma fiatalokat. Az Útravaló–MACIKA ösztöndíjprogram valamennyi esélyegyenlőségi alprogramjába (Út a középiskolába, Út az érettségéhez, Út a szakmához) 2011 őszétől a támogatottak legalább 50%-áig roma származású tanulót kellett bevonni. A 2011/2012. tanévben az ösztöndíjprogramba újonnan belépő tanulók közel 60%-a, összesen 6851 fő roma származású volt. A 2012/2013-as tanévben az Útravaló–MACIKA Ösztöndíjprogramban résztvevő tanulók számát a 45. számú melléklet ismerteti.

A HH Tanulók Arany János Tehetséggondozó Programja, a HH Tanulók Arany János Kollégiumi Programja, a Halmozottan HH Tanulók Arany János Kollégiumi–Szakiskolai Programja keretében a 2011/2012. tanévben több mint 4000 hátrányos és halmozottan HH, rászoruló tanuló vett részt. A programok a felsőfokú tanulmányok folytatásának, az érettségi, illetve a szakmaszerzéshez nyújtanak komplex támogatást a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 17/2004. (V. 20.) OM rendeletben, illetve a Kollégiumi nevelés országos alapprogramjának kiadásáról szóló 46/2001. (XII. 22.) OM rendeletben meghatározott feltételek szerint. 2012 szeptemberében megjelentek a 2013/2014. tanév pályázati felhívásai.

Annak érdekében, hogy a szakképzést választó tanulók munkaerő-piaci esélyei javuljanak, a Kormány bevezette a hároméves szakképzést. A szakiskolákban az utóbbi években nőtt a 9. és 10. évfolyamos kimaradók aránya, a lemorzsolódás tehát azelőtt jelentkezett, mielőtt a szakma tanulása egyáltalán elkezdődött volna. A hároméves szakképzéssel az általános iskola elvégzése után a tanulók közvetlenül beléphetnek a szakképzésbe, számukra különösen fogékony korban, a 9-11. évfolyamon ismerkedhetnek meg a szakmák gyakorlati fogásaival és ezzel együtt csökkenhet a lemorzsolódás, korábban szerezhetnek szakmai végzettséget.

A szakiskolai felzárkóztató oktatásba a 2012. I. félévben bevont tanulók száma 1570 fő, a II. félévben 1567 fő volt, amely 42 fenntartót és az első félévben 52, a másodikban 48 intézményt érintett. Az adatok csökkenést mutattak a 2011. év azonos időszakához képest. A csökkenést jelentős mértékben az okozta, hogy a megyei intézményfenntartó központok irányítása alá került intézmények a támogatást nem igényelheték.

A „második esély” programok (ld. Híd program és uniós támogatással megvalósuló konstrukciók) megvalósításának célja, hogy a középfokú végzettséggel nem rendelkező, az iskolarendszertől lemorzsolódott, részben nem tanköteles korú fiatalokat segítsék a középfokú végzettség megszerzésében, illetve a tanulói kudarcok csökkentését vállalják új, egyéni igényekre reagáló, tanulást támogató módszerek bevezetésével.

A 2011 decemberében elfogadott köznevelési törvény bevezette a Híd programok koncepcióját. A köznevelési Híd programok olyan iskolai rendszerű képzési formát jelentenek, amelyek az alapfokú oktatásban gyengén teljesítő tanulóknak segítséget, az alapfokot elvégezni nem tudóknak pedig esélyt adnak a középfokú továbbtanuláshoz. Oktatási-képzési lehetőséget biztosítanak továbbá a formális iskolarendszertől lemorzsolódott, tanköteles koron túli fiatalok számára. A Híd programokat 2013 szeptemberétől kellett megszervezni.

A 2012-ben indult, uniós támogatással megvalósuló, az oktatás esélykiegyenlítő funkcióját erősítő fejlesztések a leghátrányosabb helyzetű (a továbbiakban: LHH) térségeket kiemelten támogató programokkal és átfogó beavatkozásokkal az oktatás minőségének javítására, és az intézmények szakmai és társadalmi környezete együttműködésének előmozdítására irányulnak. Ennek célja, hogy magát az intézményrendszert tegyék alkalmassá a diákok eredményes oktatására, közvetlenül a halmozottan HH gyerekek hátránykompenzálására, esélyeinek javítására irányuló programelemekkel (pl. szolgáltatásokat, támogatásokat, ösztönzőket).

A Nemzeti Tehetség Program a hátrányos és halmozottan HH tanulók tehetségsegítő programokban való részvételi arányának javítását szolgáló intézkedéseket is tartalmaz. A program keretében a tehetségsegítő szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés javítását szolgáló pályázati felhívások kerültek kiírásra.

2012. március 24-én jelent meg „A roma fiatalok integráló környezetben megvalósuló tehetséggondozó szolgáltatásokhoz történő hozzáféréseinek javítását szolgáló programok támogatására” (NTP-RITP-11) című pályázat, amely egyben a roma nemzetiségi önkormányzatok, szervezetek és Tehetségpontok együttműködését, a roma fiatalok tehetségsegítővé válását is támogatta. 2012-ben 40,5 millió Ft támogatás került folyósításra a pályázat keretében. A 2012 és 2013. évekre meghatározott intézkedési terv alapján 45,695 millió Ft összegű támogatás került kiírásra.

4.3.3. Uniós támogatással megvalósuló fejlesztések:

TÁMOP-3.2.1. A-11/1

Közoktatási intézmények szerepbővítése, újszerű intézményi együttműködések kialakítása (tanulást segítő támogató formák bevezetése) konstrukció:

Közép-magyarországi Régió: A pályázat meghirdetésekor az elszámolható közkiadásokra rendelkezésre álló keretösszeg 130 millió Ft.

A pályázat 2012. szeptember 21-én jelent meg, 2012. október 5-én zárult.

TÁMOP-3.2.1. A-11/2 Konvergencia régió:

A pályázat meghirdetésekor az elszámolható közkiadásokra rendelkezésre álló keretösszeg 1.170 millió Ft.

A pályázatok benyújtására 2012. szeptember 24. és 2012. október 17. között volt lehetőség.

A konstrukció célja: a közoktatási intézmények támogatása új tanulási formák adaptálására, informális, non-formális tanulási lehetőségek kialakítására, új típusú intézményi együttműködések

támogatása. A hagyományos, formális intézményi keretek között nem, illetve nem könnyen oktatható tanulók számára olyan – az egyéni igényekre, szükségletekre szabott - tanulási formák kialakítása, amely elvezeti a tanulót a sikeres iskolai végzettség, szakma megszerzéséhez.

TÁMOP- 3.3.8. B-12

Közoktatási intézmények esélyegyenlőségi alapú fejlesztéseinek támogatása a HH kistérségekben c. konstrukció:

A pályázatok benyújtására 2012. október 09-től volt lehetőség.

A konstrukció alapvető célja, hogy a közoktatási intézmények alkalmassá váljanak a halmozottan HH gyermekek/diákok, tanulók köztük roma gyermekek eredményes nevelésére-oktatására, támogassák iskolai sikerességüket a HH és LHH kistérségekben. A konstrukció hozzájárul továbbá ahhoz, hogy a többségében halmozottan HH tanulókat nevelő oktatási-nevelési intézmények az egész napos iskola keretében olyan tevékenységeket végezzenek, amelyek elősegítik a tanulók iskolai sikerességének javulását. A pályázat meghirdetésekor rendelkezésre álló keretösszeg 2 milliárd Ft (KMR 447 millió Ft)

TÁMOP-3.3.9. A-12/1,2

A halmozottan HH tanulók iskolai lemorzsolódását csökkentő intézkedések támogatása –Tanoda típusú programok támogatása:

A pályázatok benyújtására 2012. november 23-tól volt lehetőség.

A pályázat meghirdetésekor az elszámolható közkiadásokra rendelkezésre álló keretösszeg 380 millió forint - KMR régió és 1.620 millió forint - konvergencia régió

TÁMOP-3.3.9. B-12/1

A halmozottan HH tanulók iskolai lemorzsolódását csökkentő intézkedések támogatása – Második esély típusú programok támogatása:

A pályázatok benyújtására 2012. november 23-tól volt lehetőség.

A pályázat meghirdetésekor rendelkezésre álló keretösszeg 300 millió forint – KMR és 1.700 millió forint – konvergencia régió

TÁMOP-3.3.9. C-12

A halmozottan HH tanulók iskolai lemorzsolódását csökkentő intézkedések támogatása – Tanoda típusú programok támogatása a HH kistérségekben:

A pályázatok benyújtására 2012. november 23-tól volt lehetőség.

A pályázat meghirdetésekor az elszámolható közkiadásokra rendelkezésre álló keretösszeg 2 milliárd forint

TÁMOP-3.3.9. D-12

A halmozottan HH tanulók iskolai lemorzsolódását csökkentő intézkedések támogatása – Második esély típusú programok támogatása HH térségekben:

A pályázatok benyújtására 2012. november 23-tól 2012. november 30-ig volt lehetőség.

A pályázat meghirdetésekor az elszámolható közkiadásokra rendelkezésre álló keretösszeg 1.500 millió forint.

5. A NEMZETISÉGI KÖZMŰVELŐDÉS, HAGYOMÁNYŐRZÉS, NEMZETISÉGI KULTÚRA

A beszámolási időszakban a költségvetés nemzetiségi kulturális célú támogatásai 2012 májusáig a KIM, azóta az EMMI kezelésében voltak. A kisebbségi célú nevesített források mellett a Nemzeti Kulturális Alap és a Nemzeti Együttműködési Alap (a 2011. költségvetési év végéig a Nemzeti Civil Alapprogram) is nyújtott támogatásokat a nemzetiségek részére. A megyei és települési önkormányzatok saját forrásaikból elsősorban pályázati úton támogatták a kisebbségek kulturális programjait. A források segítségével a kisebbségek jelentős szerepet töltek be a régiók külföldi, anyaországi és szomszédos országokkal kiépített kapcsolatainak ápolásában is.

A kormányzati struktúrában a nemzetiségi kulturális területet kulturális szakmai szempontból az EMMI Kultúráért Felelős Államtitkársága, nemzetiségpolitikai szempontból pedig ugyanezen tárca Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága (2012 májusáig a KIM Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága) kezeli.

A tárca kétoldalú nemzetközi kulturális megállapodásait, munkatervét egyezteteti a stratégiai partnereivel, így az adott nemzetiségek országos önkormányzataival, esetenként országos hatáskörű kulturális szervezeteivel. A hazai nemzetiségek anyaországaival létesített kisebbségi vegyes bizottságok (magyar–horvát, magyar–román, magyar–szerb, magyar–szlovák, magyar–szlovén és magyar–ukrán relációban) ajánlásai teljesülésének a rendszeres áttekintésekor, és az új ajánlások megfogalmazásakor a tárca egyeztet a nemzetiségi közösség képviselőivel.

A nemzetiségi közművelődési intézmények állami nyilvántartásának vezetését jelenleg nem írja elő jogszabály. A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Kultv.) említést tesz a kisebbségi jogokról, az érvényesülésükhöz szükséges törvényi biztosítékokat az Njtv. részletezi.

A beszámolási időszakban a nemzetiségek kulturális programjainak megvalósulását az EMMI (2012-ig a KIM) Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő Egyházi és Nemzetiségi Támogatások Igazgatóságánál (2012 májusa előtt a Wekerle Sándor Alapkezelőnél) elkülönített pályázati keret útján biztosította. A kisebbségi célú nevesített források mellett a Nemzeti Kulturális Alap és a Nemzeti Együttműködési Alap (2011 végéig: Nemzeti Civil Alap) pályázatai is nyújtottak támogatást a kisebbségek részére.

Az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő pályázatairól – beleértve a kulturális irányultságúakat is –, e dokumentum támogatási fejezete szól részletesen. Az alábbiakban összefoglaljuk a hazai nemzetiségekhez kapcsolódó legfontosabb kulturális tényeket a 2011 februárjától 2013 februárjáig terjedő időszakban.

5.1. Közgűjteményi szakterület

5.1.1 Könyvtári terület:

A nemzetiségi könyvtári ellátásról két jogszabály rendelkezik. Az Njtv., 41. § (1) bekezdése szerint „a nemzetiség anyanyelvű könyvtári ellátását az *Országos Idegennyelvű Könyvtár* (a továbbiakban: OIK) koordinálja, a szolgáltatásokat az OIK, a *megyei könyvtárak és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár* nyilvános könyvtári rendszeren keresztül biztosítja.”

A muzeális intézményekről a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 66. § c) pontja szerint a megyei könyvtár a megye egész területére vonatkozóan „végzi és szervezi a megye nemzetiséghez tartozó lakosainak könyvtári ellátását.”

Az OIK 2011-2013 között a nemzetiségi ellátás keretében a következő tevékenységeket végezte:

2011-ben a 2 millió forintos dokumentum-ellátási keretből a *nemzetiségi nyelveken megjelenő folyóiratok* beszerzésére nyílt lehetőség az OIK részére.

A „Több szövegben” című TÁMOP 3.2.4-08/1/2009-0006 projekt támogatásával valósították meg honlapjukon az *OIK Nemzetiségi Alportálját*, amelyet napi rendszerességgel frissítenek.

Az alportál 7 fő menüpontból áll. A Rólunk menüpont a könyvtárral és a nemzetiségi szolgáltatásokkal kapcsolatos információkat a *13 hazai nemzetiség nyelvén*, továbbá magyar és

angol nyelven teszi közzé. A Hírek menüpontba folyamatosan kerülnek fel a nemzetiségekkel kapcsolatos hírek. Az Ajánló menüpont a gyűjteménybe újdonságként bekerülő, illetve on-line elérhető nemzetiségi kiadványok rövid ismertetőit tartalmazza. A Nemzetiségi adatbázis menüpont alatt a cikkadatbázis katalógusa található. A Nemzetiségek menüpont a 13 magyarországi nemzetiség legfontosabb honlapjainak gyűjteménye. A Kérdezze a könyvtárost anyanyelvén menüpont alatt egy *online tájékoztató* szolgáltatás működik, ahol *9 nemzetiségi nyelven* (bolgár, görög, horvát, lengyel, német, román, szerb, szlovák, szlovén) és magyarul tehetnek fel kérdéseket és kapnak választ az érdeklődők. A Rendezvények menüpont a Könyvtárban zajló nemzetiségi rendezvények friss, illetve archív ismertetőit tartalmazza.

2012-ben az OIK költségvetésében 6 millió forint állt rendelkezésre az országos nemzetiségi dokumentum-ellátásra. A keretből 2 millió forintot az OIK nemzetiségi dokumentumok beszerzésére fordíthatott. Pótolták azokat a dokumentumokat, amelyeket a több éven át tartó forráshiány miatt a megfelelő időben nem állt módjukban beszerezni, ugyanakkor beszerezték a legfrissebb nemzetiségi szépirodalmi műveket és szakirodalmi munkákat. A 19 megyei könyvtár és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár részére 11 nemzetiségi nyelvterületről (bolgár, görög, cigány, horvát, lengyel, német, román, szerb, szlovák, szlovén, örmény) készítettek ajánlójegyzéket. A kiajánlott dokumentumok száma 751 db volt, amelyből 16 könyvtár rendelt 890 dokumentumot. Ebből 829 db érkezett be 2.508.300 Ft értékben. Három könyvtár az önálló vásárlás mellett döntött, egy könyvtár nem kívánta felhasználni a számára biztosított keretet, 8 könyvtár mindkét beszerzési lehetőséggel élt, az OIK ajánlólistáiból is rendelt, és önállóan is vásárolt. A megyei könyvtárak önállóan beszerezték 665 db dokumentumot 1.420.369 Ft értékben. Ebben az évben könyvtáranként 20.000 Ft-ot kötelezően roma könyvek beszerzésére kellett fordítani. A megyei könyvtárak egyéni vásárlásával együtt 209 db cigány nyelvű vagy témájú dokumentum beszerzése történt meg.

2011-2013 közötti időszakban folyamatosan építették nemzetiségi adatbázisukat, amelyben a nemzetiségekkel kapcsolatos publikációkat dolgozzák fel és teszik hozzáférhetővé. Az adatbázisban a rekordok száma jelenleg 113 857 db, az adatbázisban lévő összes cím 123 036 db. Több száz nemzetiségi nyelvű és a nemzetiségekkel foglalkozó dokumentumot – könyvet, periodikát, képi és hangzó anyagot – tett fel a világhálóra, jelentős állami támogatással az Örökség–Kultúra Oktatási E-könyv és Médiatár, amelynek elérhetősége: <http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/>.

5.1.2. Levéltári terület:

Nincs akadályja annak, hogy a jogszabályi előírások teljesítése *esetén az országos nemzetiségi önkormányzatok közlevéltárat alapítsanak*. Az országos nemzetiségi önkormányzat, mint egyéb közfeladatot ellátó szerv, az általa keletkeztetett 15 évnél régebbi köziratai megőrzésére a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: levéltári törvény) 21. §-a szerinti közlevéltár létesítésére jogosult. Erre irányuló szándék esetén ugyanakkor az alapító a levéltári törvény 15. §-ának (2) bekezdésében foglalt – a levéltár működését meghatározó – feltételek teljesüléséről köteles gondoskodni. Az országos nemzetiségi önkormányzatnak tehát vállalnia kell legalább egy felsőfokú végzettségű, levéltárosi ismeretekkel rendelkező munkatárs alkalmazását, valamint az iratok megfelelő őrzését és kutathatóságát biztosító feltételek (zárható, az iratvédelmi szempontoknak megfelelő levéltári raktár kialakítása, savmentes irattároló dobozok vásárlása, kutatóterem működtetése) határidőre történő megteremtését. *Erre irányuló kérelem az emberi erőforrások miniszteréhez még nem érkezett*. Az önkormányzatok által keletkeztetett 15 évnél régebbi, maradandó értékű iratok mennyisége jelenleg alig haladja meg a pár iratfolyómétert, amelyre levéltárat alapítani nem lenne indokolt.

5.1.3. Múzeumi terület:

a) *A múzeumok országos szervezete, nemzeti és regionális hatókörű intézmények*

A magyarországi nemzetiségek tárgyi emlékeinek gyűjtésével a *Néprajzi Múzeum*, a *Szabadtéri Néprajzi Múzeum*, számos egyházi gyűjtemény, valamint a *megyei és települési fenntartású múzeumok* foglalkoznak. A muzeális intézményekről, a Kultv. módosításáról szóló 2012. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Módtv.) értelmében a 2012. január 1-jén állami tulajdonba és fenntartásba került megyeszékhely megyei jogú városok területén lévő megyei múzeumok, valamint azok tagintézményei 2013. január 1-jétől a feladat ellátásához rendelkezésre álló személyi, tárgyi és pénzügyi feltételek egyidejű átadásával a székhely szerint illetékes települési önkormányzatok fenntartásába kerültek. A megyei intézményfenntartó központok helyébe az átvett vagyonnal, illetőleg intézményekkel kapcsolatos jogviszonyok tekintetében ez évtől – általános és egyetemleges jogutódként – az új fenntartók léptek. Az állam az önkormányzatok számára átvett feladat arányával összhangban támogatást nyújt a feladatellátáshoz.

Mivel minden megyében él vagy élt nemzetiségi származású lakos, valamennyi megyei hatókörű városi múzeumnak foglalkoznia kellene nemzetiségi feladatokkal. Így a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum néprajzi anyagának pl. a kétharmada szlovák, de jelentős román és szerb tárgyegyüttest is őriznek. A veszprémi múzeum néprajzi gyűjteményének a negyede német, a szekszárdiban pedig a kétötöde kisebbségi (német, szlovák, cigány és szerb).

A szentendrei *Szabadtéri Néprajzi Múzeum* különböző tájegységeiben a német, horvát, szlovák, cigány, ruszin, görög épületek, tárgyak, dokumentumok is megtalálhatók, és évente többször nemzetiségi folklór programokra is sor kerül. Más skanzenek az országban további nemzetiségek tárgyi kultúrájára is kiterjesztik a gyűjtőkörüket. Gazdag szakrális anyaggal rendelkezik a miskolci *Magyar Ortodox Egyházi Múzeum*, a szentendrei *Szerb Ortodox Egyházművészeti Gyűjtemény* és a kecskeméti *Görög Ortodox Egyházművészeti Gyűjtemény*.

A muzeológiai szakfelügyelet a hatáskörében folyamatosan vizsgálja a muzeális intézmények szakmai tevékenységét és működési feltételeit. Tekintettel arra, hogy a nemzetiségi kultúrákkal foglalkozó gyűjtemények és tájházak egyben működési engedéllyel rendelkező muzeális intézmények is, jogosultak minden muzeális intézményt megillető állami költségvetési támogatásra. E lehetőségek körében első helyen említhetők az EU-s pályázatok köre (TÁMOP, TIOP), a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) Közgyűjteményi Kollégiumának a pályázatai, emellett kiemelt fontosságú a helyi önkormányzatok által fenntartott múzeumok szakmai támogatását célzó források.

A kulturális terület a Módtv. keretében módosította a Kultv-t. Ennek értelmében a Kultv. 39. § (4) bekezdése – régebben is létezett, ám jogilag nem definiált – új fogalmat iktatott be a jogértelmezés és a jogalkalmazás elősegítése és megkönnyítése érdekében, a *nemzetiségi bázisintézmény* fogalmát. A definíció szerint a nemzetiségi bázisintézmény olyan muzeális intézmény, amelynek alapfeladatai körében szerepel a nemzetiségi feladatellátás, vagy amelynek állományában nemzetiségi nyelvű vagy nemzetiségre vonatkozó kulturális javak huszonöt százalékot elérő arányban találhatóak.

A miniszter az intézményt a működési engedély kiadására irányuló eljárás során – erre irányuló külön kérelem esetén – minősítheti nemzetiségi bázisintézménynek. A korábbi években többször felmerült az igény a kategória jogszabályi rendezésére, és használatban is volt a fogalom – elsősorban a mohácsi *Kanizsai Dorottya Múzeum* (horvát, szerb és szlovén anyag), a tatai *Kuny Domokos Múzeum*hoz tartozó *Német Nemzetiségi Múzeum*, valamint a szlovák és román anyagot gondozó békéscsabai *Munkácsy Mihály Múzeum* vonatkozásában). A 2013. január 1-jén hatályba lépett törvénymódosítás óta négy önkormányzat kezdeményezte, hogy az által fenntartott muzeális intézményt a miniszter nemzetiségi bázisintézménnyé minősítse (bajai *Türr István Múzeum*, szentgotthárdi *Pável Ágoston Szlovén Nemzetiségi Gyűjtemény*, tatai *Német Nemzetiségi Kiállítás*, mohácsi *Kanizsai Dorottya Múzeum*).

Az országos nemzetiségi önkormányzatok az elmúlt években több olyan intézményt hoztak létre, amelyek a muzeális értékek gyűjtését, a gyűjtemények szakmai gondozását (is) végzik. Országos önkormányzati intézményként működik az Országos Horvát Önkormányzat által alapított *Magyarországi Horvátok Keresztény Gyűjteménye* néven bejegyzett intézmény a Vas megyei

Peresznyén, az *Országos Roma Könyvtár, Levél- és Dokumentumtár*, az *Országos Roma Közérdekű Muzeális Gyűjtemény és Kiállítási Galéria*, a *Magyarországi Lengyelség Múzeuma és Levéltára*, a *Magyarországi Ruszinok Közérdekű Muzeális Gyűjteménye és Kiállítóhelye*, a *Magyarországi Ruszinok Könyvtára*, a *Szlovák Dokumentációs Központ* és a szlovák tájházak szakmai szervezete, a *Legatum Kft.* Ezek finanszírozását az állam, úgy biztosítja, hogy az beépül az adott országos kisebbségi önkormányzat éves költségvetésébe.

b) Szellemi örökségvédelem

A nemzetiségekkel kapcsolatos tevékenység a *szellemi kulturális örökség* megőrzéséről szóló, Párizsban, 2003. október 17. napján elfogadott UNESCO Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) kihirdetéséről szóló 2006. évi XXXVIII. törvény végrehajtása során is megvalósul. A kultúráért felelős tárca az Egyezmény szellemében kezdte meg a szellemi kulturális örökségvédelem nemzeti rendszerének a felépítését a Kárpát-medencei kultúra iránt elkötelezett közösségek még feleleveníthető, nemzedékeken átöröklődő örökségének számbavételével. Az Egyezmény ajánlásaira figyelemmel az érintett nemzetiségek bevonásával készülhetnek el az örökség-leltárak. Az UNESCO – az Egyesült Nemzetek szervezetének Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális szervezete – a mohácsi (sokác-horvát) busójárást 2009. szeptember 30-án felvette az emberiség szellemi kulturális örökségének reprezentatív listájára. Az *UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság* szellemi kulturális örökség szakbizottsága a szellemi kulturális örökség jegyzékébe és a legjobb megőrzési jó gyakorlatok listájára való felvétel kezdeményezésekor a beszámolási időszakban további nemzetiségi vonatkozású örökségelemet is javasolt. A világörökség szakbizottság a magyar világörökségi helyszínek jelölésekor hasonlóképpen figyelembe veszi e sajátosságokat.

Ehhez hasonló új lehetőség a Vidékfejlesztési Minisztérium által kezdeményezett *kormányrendelet a magyar nemzeti értékek és hungarikumok rendszerezésének szabályairól*. Ez utóbbi lehetővé teszi többek között a kulturális örökség szellemi és tárgyi javai – különösen a népművészet, néprajz, filmművészet, ipar-, képző-, tánc- és zeneművészet, a természeti és épített környezet – *értéktárainak* a létrehozását települési, tájegységi, megyei szinten, ami az együtt élő nemzetiségeink számára kiváló örökség számba vevő és megőrző alkalom.

c) A nemzetiségi kulturális örökséget bemutató muzeális „kisintézmények”

Magyarországon a múzeumi kisgyűjtemények – vagyis a tájházak, helytörténeti, egyház- és intézménytörténeti gyűjtemények, tájszobák, falumúzeumok – a lokális területi-települési kulturális élet fontos alapelemei. Fenntartótól, tulajdonostól, illetve jogállástól függetlenül a népi-közösségi kultúra megtartó erejét, a lokális közösségi élethez való ragaszkodást jeleníti meg. Az intézmény a kollektív emlékezet objektív formája, egy tájegység/falu múltjának a megőrzött népi kultúráját, tárgyi örökségét tárja elénk, a hagyományörzés egyik súlyponti színtere. Az épület, a berendezés az egykori életformákat mutatja be, segít megérteni a közösség történelmét, életvitelét, az azonosságtudat kognitív elemeit. Természetes tehát, hogy a tájház gyűjtőnévként említhető kiállítóhelyek a hazai nemzetiségek identitás-megőrző és átörökítő intézményei sorában kiemelkedő szerepet játszanak.

A magyarországi tájházak száma európai viszonylatban is jelentős. Működtetőjük többnyire valamilyen önkormányzat, esetleg civil szervezet vagy magánszemély. Ezeknek több mint fele a budaörsi *Heimatmuseum* által koordinált német, míg 25% a szlovák anyagot őrző, bemutató intézmény, összefogójuk a *Legatum Kft.* Természetesen horvát, román, szerb, szlovén, roma és kisnemzetiségi – lengyel, ruszin, ukrán, örmény – kiállítóhelyekről is tudunk, igaz kisebb számban. Fenntartójuk legtöbb esetben a helyi önkormányzat, illetve a helyi nemzetiségi önkormányzat.

Működésükhöz az állam az országos muzeológiai szakfelügyelet segítségével szakmai iránymutatást és pályázati úton anyagi támogatást biztosít.

5.2. Közművelődési szakterület

A magyarországi kulturális élet legnagyobb, közhasznú tevékenységet végző intézményhálózatát a közművelődési és közgyűjteményi intézmények alkotják, a hozzájuk kötődő civil szervezetekkel, közösségekkel szoros együttműködésben. A közösségi művelődést szolgáló közművelődési és közgyűjteményi intézményeknek kiemelt szerepe van a magyarság és az itt élő nemzetiségek előtt álló korszakos feladatok teljesítésében: a nemzeti-emberi összetartozást erősítő közösségi együttlétek támogatásával, a számukra cselekvési teret biztosító közművelődési intézmények, és a pótolhatatlan nemzeti értékeket őrző közgyűjtemények szakmai munkájának a kiteljesítésével.

A közművelődési szakterület feladatkörébe tartozó nemzetiségi tevékenységet az EMMI két háttérintézménye, a *Nemzeti Művelődési Intézet (2012 novemberéig „Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus”, majd 2013. március 31-ig Nemzeti Közművelődési és Közgyűjteményi Intézet, 2013. április 1-től Nemzeti Művelődési Intézet.)* és a *Hagyományok Háza* látja el.

5.2.1. Nemzeti Művelődési Intézet:

a) A nemzetiségi kultúrák támogatása

A Nemzeti Művelődési Intézet (a továbbiakban: NMI) feladata többek között a magyarországi nemzetiségek országos kulturális szervezetei és intézményei, valamint a többségi társadalomnak a szakterülethez tartozó országos szervezetei és intézményei közötti kapcsolattartás, valamint mindezen területek nemzetközi feladatellátásába való bekapcsolódás.

Az Intézet 2004-ben, a Magyarországon élő nemzeti kisebbségek kulturális szakembereinek bevonásával, a nemzetiségek kulturális autonómiáinak minél eredményesebb kialakítása, érvényesítése, közösségi művelődésének hatékonyabb ellátása érdekében létrehozta a *Nemzetiségi Kulturális Szakértői Tanácsot* (a továbbiakban NKSZT), amelyet az NMI jogutódként továbbra is működtet. A testület új működési szabályzata tervezetének jogi véleményezése jelenleg folyik. Az NKSZT rendeltetése: a Nemzeti Művelődési Intézet és a nemzeti kisebbségi kulturális szervezetek együttműködésének koordinálása, a kisebbségi kulturális területet érintő igények, érdekek kölcsönös közvetítése, az együttműködési lehetőségek felmérése, fejlesztési feladatok megfogalmazása. A testület az NMI nemzetiségi tevékenységében döntés-előkészítő, tanácsadó, javaslattevő, véleményező, a munkakapcsolatokat támogató feladatot lát el.

Az NKSZT elnöke az NMI főigazgatója, társelnöke rotációs alapon valamely nemzetiséghez tartozó tanácsstag. A szakértők főigazgatói felkérés és nem delegálás útján kerültek a testületbe, valamennyi nemzetiség kulturális civil szervezetei köréből.

b) Háttérintézményi feladatok

A közösségi művelődés ma is a magyarországi nemzetiségek kultúrájának kulcsterülete, amely erősen hat a nemzetiségi közösségek fennmaradására, identitásuk, nyelvük megőrzésére. Fenyegető veszély, hogy a hazai nemzetiségek kultúrája, nyelve a megfelelő feltételek hiányában nem integrálódik, nem fejlődik, hanem elsorvad.

Az NMI feladata, hogy a felhalmozódott tudományos és módszertani ismeretekkel segítse a magyarországi nemzetiségek kulturális autonómiájának építését.

- Az NMI és az NKSZT – saját kezdeményezéséből –, 2010-2012 között kidolgozott egy kormányzati ciklusokon átívelő, 2010-2015 közötti periódusra szóló Nemzetiségi Közösségi Művelődési Stratégiát. Az anyag összeállításában többek között nemzetiségi kulturális szakemberek, nemzetiségi intézmények, önkormányzatok vezetői is részt vettek. A stratégiában megfogalmazottakat az NMI átszervezését követően megfogalmazott új szakmai feladatokat figyelembe véve áttekinti és az NKSZT tagjaival megvitatja.
- *Nemzetközi kapcsolatok:* Az NMI feladata elsősorban a Magyarországon élő 13 nemzetiség kulturális törekvéseinek támogatása. Kisebb mértékben, de szorosan kapcsolódott ehhez a munkához a nemzetiségek nemzetközi kapcsolatainak segítése is, ami egyúttal az Intézet nemzetközi kapcsolatainak bővülésével járt. Folyamatos kapcsolattartás keretében az Intézet nemzetközi kulturális partnerszervezetével, a zágrábi székhelyű Horvát Kulturális Szabórral alakult ki. Ennek köszönhetően 2011-ben a csáktornyai Táncfesztiválon szerepelt a nagykanizsai Tűzmadár Mozgásszín, 2012-ben pedig a károlyvárosi (karlováci) Modern Táncgyűttesek Nemzetközi Fesztiválján az orosz-lányi Silhouette Táncgyűttes.
- A *Pro Cultura Minoritatum Hungariae díj* gondozása, a pályázat lebonyolítása sikeresen lezajlott 2011-ben és 2012-ben is. A díj rangos elismeréssé vált, és fontos katalizátora az egyes nemzetiségek kulturális munkájának. Az elismerést olyan Magyarországon élő nemzetiségek (bolgár, cigány, görög, horvát, lengyel, német, örmény, román, ruszin, szerb, szlovák, szlovén, ukrán) tartozó személyek/ szervezetek kaphatják, akik/ amelyek kiemelkedő tevékenységet végeztek a Magyarországon élő nemzetiségek körében az anyanyelvű kulturális örökség megtartásáért, fejlesztéséért, és tevékenységükkel hozzájárulnak a Kárpát-medence népeinek tolerancián alapuló együttéléséhez. (Például: a kulturális közélet, a közművelődés, művészetek, nemzetiségi média, nemzetiségi kultúra mecénása, stb.).
- A *Nemzetiségi Gála*, hasonlóképp jelentős társadalmi eseménnyé vált. A 2011. évi Nemzetiségi Gálára december 9-én, a 2012. évre pedig december 18-án – kapcsolódva a miniszterelnöki Nemzetiségekért Díj kiadásához – került sor az EMMI, valamint a Magyarországi Nemzetiségi Színházi Szövetség Egyesület közös szervezésében. Az utóbbi esemény fővédnökségét Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere vállalta el. A rendezvényhez kapcsolódóan 2011-ben kiadvány is megjelent.
- A *Nemzetiségeink képekben 2011 című fotókiállítás* szerkesztése, szervezése szintén hagyományosnak mondható. A megnyitóra és díjátadóra 2012. május 31-én került sor.
- A *Nemzetiségeink múltja és jelene 2012 című fotópályázat* sikeresen lezajlott. A *Nemzetiségeink képekben 2012 című fotókiállítás* vándoroltatása keretében 2012. november-decemberében az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalában került kiállításra.
- Az NMI támogatta a Lipótvárosi Horvát Önkormányzat 2011 júniusában meghirdetett, *Horvátország képekben* című fotópályázatát. A pályázat, kiállítás és album megvalósítása sikeresen lezajlott.
- A TÁMOP 3.2.12-12/1 Kulturális szakemberek továbbképzése a szolgáltatásfejlesztés érdekében pályázat keretében az Intézet elkészítette a *Nemzetiségi Kultúrák Magyarországon* című, szakmai továbbképzési program akkreditációs anyagát. Az akkreditáció megtörtént. A továbbképzés helyszíne az NMI, célja a közművelődésben dolgozó szakemberek ismereteinek bővítése a nemzetiségi kultúrák területén, a nemzetiségi önkormányzatokkal, kulturális szervezetekkel való együttműködés fejlesztése.
- 2012. május 31-én megalakult a *Magyarországi Nemzetiségek Kulturális Szövetsége* elnevezésű országos hatókörű civil szervezet. Az NMI segítségével létrejött szövetség bírósági bejegyzése folyamatban van.

5.2.2. Hagyományok Háza:

- A népzene és a néptánc értékeinek gyűjtése, dokumentálása több államilag támogatott intézmény keretében, így a Hagyományok Házában is zajlik. A magyarországi gyakorlat azt mutatja, hogy világviszonylatban is példaértékű az a figyelem, amellyel intézményük a nemzetiségi kultúra megőrzése, illetve átörökítése felé irányul. Egyes kisebbségek esetében egyenesen arról beszélhetünk, hogy Magyarországon található a világ legjobban dokumentált nemzetiségi folklórhagyománya. A gyűjtések természetéből adódóan az egyes hazai nemzetiségek folklórájának a feltártsága a szakterület egyes tartományaiban különböző mértékű. Elég jól dokumentált pl. a lovári cigányok táncagyománya, ezzel szemben a beás közösségekben ilyen irányú gyűjtés alig készült. Mivel nincsenek faluközösségeik, érthetően a magyarországi ukrán, örmény vagy lengyel néptánc hagyományáról gyakorlatilag nincsenek adataink. Ez a bizonyos fokú aszimmetria jellemzi a Hagyományok Háza közgyűjteményi táraként tevékenykedő Lajtha László Folklórdokumentációs Központ gyűjteményeinek állományait is.
- Az MTVA felkérésére az Intézet 2011. decemberben kezdett el dolgozni a *Fölszállott a páva* televíziós népművészeti tehetségkutató vetélkedő megvalósításán. A verseny szakmai kritériumainak a kidolgozásánál kiemelt szempontnak tartották a magyarországi nemzetiségek, illetve a határon túli magyarok hagyományos kultúrájának megjelenítését. A jelentkezési feltételek szövegében ennek megfelelően szerepelt az a kitétel, amely szerint „*A versenyre az autentikus magyar népzene, néptánc és népdal bármely tájegységéhez, illetve a magyarországi nemzetiségi régiók helyi hagyományaihoz kötődő produkciók jelentkezhetnek*”. A verseny sikeres lebonyolítását az is jelzi, hogy a műsort a hivatalos mérések tükrében több mint négymillió magyar tévénéző kísérte figyelemmel. A vetélkedő televíziós fordulóiban három nemzetiségi versenyző is bemutatkozott (a hazai horvát hagyományokat ápoló Tanac Táncegyüttes, a lovári cigány népzenei játszó Čače Rom együttes, valamint a Magyarországi Románok Hagyományörző táncegyüttese). Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a vetélkedő során a magyar nemzetiségű együttesek és szólisták a produkcióikhoz több ízben is választottak hazai nemzetiségi (elsősorban cigány) folklóranyagot, ami a nemzetiségi kultúrák értékeinek nemzetközi viszonylatban is példás felvállalásának számít.

5.3. Kulturális fejlesztések

A 2007–2013 közötti időszakban az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap, illetve az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával kulturális intézmények számára kiírt konstrukciók többségére nyújthattak be pályázatot kisebbségi, nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények és nemzetiségi civil szervezetek. A Kultúráért Felelős Államtitkárság közreműködésével készült felhívások esetében kiemelten ügyeltünk arra, hogy a konstrukció nemzetiségi önkormányzatok, általuk fenntartott intézmények és nemzetiségi civil szervezetek számára is elérhető legyen. A jogosult pályázói kör lehatárolása során alapvetően a Kultv. jelentette az alapot.

A kulturális intézményrendszer oktatást támogató szolgáltatási és infrastrukturális fejlesztésére kiírt konstrukciókban (ide tartozik többek között a „Múzeumok Mindenkinek” és a „Múzeumok iskolabarát fejlesztése” program) 2007 és 2013 között például 2 nemzetiségi önkormányzat 121 483 791 támogatáshoz jutott.

Szintén gondot fordítottak arra, hogy a Regionális Operatív Programok turisztikai és város-rehabilitációs célú pályázatain nemzetiségi önkormányzatok, általuk fenntartott intézmények és nemzetiségi civil szervezetek projektgazdaként vagy konzorciumi partnerként indulhassanak.

5.4. Művészeti szakterület

5.4.1. Színházak

A teátrumok – közöttük a nemzetiségi színházak –, finanszírozásáról az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól szóló 2008. évi XCIX. tv. (a továbbiakban: Emtv.) rendelkezik. Az Emtv. támogatási rendszere 2012-ig besorolásos kategóriarendszeren alapult, a nemzetiségi színházak döntő többségben az V. kategóriába kerültek, támogatásukat pályázati úton nyerték el, a pályázat forrása az önkormányzatok költségvetési támogatását tartalmazó fejezet volt, a támogatás a helyi nemzetiségi önkormányzatot illette meg. A 2011-ben és 2012-ben pályázati úton elnyert támogatási összegeket az alábbi táblázat tartalmazza:

<i>Támogatott önkormányzat</i>	<i>Színház</i>	<i>2011 (M Ft)</i>	<i>2012 (M Ft)</i>
Nemzeti és etnikai kisebbségi / nemzetiségi színházak			
Pécs MJV Önkormányzata	Pécsi Horvát Színház	43,5	-
Lórév Község Önkormányzata	Magyarországi Szerb Színház Nonprofit Közhasznú Kft.	28,0	28,0
Szarvas Város Önkormányzata	Regionális Színház Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft - Cervinus Teátrum	22,5	22,5
Budapest Főváros IX. kerület Ferencváros Önkormányzata	Karaván Művészeti Alapítvány	7,5	7,6
Budapest Főváros XX. kerület Pesterzsébet Önkormányzata	Cinka Panna Cigány Színház Alapítvány	3,5	3,6
Keszthely Község Önkormányzata	Vertigo Szlovák Színház	3,0	3,0
Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. kerület Önkormányzata	Hókirálynő Egyesület	-	0,8
Hejőkeresztúr Község Önkormányzata	Romano Teatro Kulturális Egyesület	-	2,5
Összesen		108,0	68,0

Ezen túlmenően két nemzetiségi színház – a Szekszárdi Német Színház és 2012-ben a Pécsi Horvát Színház - részesült normatív támogatásban az alábbiak szerint:

Szekszárdi Német Színház (Deutsche Bühne Ungarn)

A színház 2011 decemberéig a Tolna Megyei Önkormányzat és a Magyarországi Németek Országos Önkormányzatának közös fenntartásában működött. 2011-ben IV. kategóriás színházként 57,7 millió Ft normatív központi költségvetési működési támogatásban részesült. 2012. évben az Emtv. nemzetiségi színházak besorolását érintő 2011-ben elfogadott módosítása lehetővé tette, hogy a színház a II. kategóriába kerüljön. A besorolás változása a támogatás módosulásával járt együtt, így 2012-ben 32,4 millió Ft központi költségvetési támogatásban részesült. Mivel a megyei önkormányzatok intézményfenntartó szerepe 2011 végén megszűnt, a színház fenntartója a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata lett. 2013-ban a Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről szóló 2012. évi CCIV. törvény 1. sz. melléklete szerinti XX./20./58./4 „Magyarországi Németek Országos Önkormányzata által fenntartott intézmények támogatása” fejezeti kezelésű előirányzatból részesül támogatásban a színház.

Pécsi Horvát Színház

A teátrum 2011-ben pályázati úton kapott támogatást (ld. táblázat) azonban 2012-re vonatkozóan IV. kategóriás színházként kérte besorolását, támogatása 2012-ben 29,9 millió forint volt.

Az Emtv. finanszírozási rendszere 2013. költségvetési évtől változik. Ez évtől kezdve normatív központi költségvetési támogatást csak (kiemeltnek vagy nemzetinek) minősített előadó-művészeti szervezetek kaphatnak, a nemzetiségi színházak nem minősített szervezetként pályázati úton nyerhetnek támogatást. (Az új szabályozás nem jelent lényegi változást a nemzetiségi színházak esetében, hiszen ők – döntő többséggel - a korábbi szabályozás szerint is pályázati úton jutottak támogatáshoz.)

Az Emtv. előírásai alapján a korábbi gyakorlatnak megfelelően e szervezeteknek 2013-tól kezdődően elkülönített pályázati keret áll rendelkezésre, a pályázati felhívás 2013. február 22-én jelent meg. A pályázati keretösszeg meghatározásánál – ahogy eddig is – a tárca figyelembe vette az egyes „kategóriák” mozgását, tehát lényegében a korábbi évekkel azonos keretösszeg áll majd rendelkezésre. (A keretösszeg nominálisan nőtt, a tavalyi 68 millió Ft helyett 97,9 millió Ft áll bázison rendelkezésre, azonban a pályázók köre kiegészül a Pécsi Horvát Színházzal, amelyik 2012-ben normatív támogatást kapott.)

5.4.2. Könyvkiadás

A nemzetiségi nyelven megjelent könyvek és füzetek adatairól nincs összesítésünk. Az anyanyelvű vagy kétnyelvű kiadói tevékenység egyfelől nemzetiségi szervezetek, másfelől a nemzetiségi vagy az anyaországaikból érkező olvasókat megcélzó kiadóházak vállalása. Számos országos, regionális, helyi, egyházi, civil szervezeti vagy magán kiadású kiadványról tudunk, amelyek a legkülönbözőbb támogató háttérrel rendelkeznek.

A Magyar Néprajzi Társaság negyedik évtizede adja ki „*A magyarországi nemzetiségek néprajza*” című tanulmánykötet-sorozatát. Az ország egyik legtekintélyesebb tudományos civil szervezete már az 1889. évi alapításakor leszögezte, hogy célja „*a magyar állam és a történelmi Magyarország mai és egykori népeinek tanulmányozása, valamint kölcsönös megismerkedés útján a hazában élő népek közt testvéries egyetértésnek és együvé tartozás érzetének ápolása*”. Tudomásunk szerint Közép-Európában egyedülálló kezdeményezésként, 1975 óta jelenik meg a kiadványsorozat a nemzetiségek anyanyelvén és/vagy magyarul. A kisebbségek saját tudományos kutatóműhelyei és egyetemi oktatóhelyeinek valamint az anyaországok szakembereinek rangos publikációs lehetőségét biztosítják a szóban forgó tanulmánykötetek, amelyek nemcsak az adott magyarországi közösségek, hanem az anyanyelv szerinti országok és a világ nagy könyvtárainak az állományába is belekerülnek.

Az eddig közzétett, teljesen anyanyelvű könyvek közül a németek száma 27, a szlovákoké 22, a románoké 15, közös délszláv (horvát, szerb, szlovén) 10, horvát 14, szerb 6 és szlovén 5. Az ún. kis

nemzetiségek (bolgárok, görögök, lengyelek, örmények, ruszinok) közös kötetei – szám szerint 8 – valamint a szlovén könyvek teljesen kétnyelvűek. A 16 cigány tematikus kötet e kisebbség tagjai zömének az anyanyelvét, a magyart használta, az egyes írások angol nyelvű összefoglalásával. Néhány évenként az egyes anyanyelvű, ill. kétnyelvű kötetek dolgozataiból magyar nyelvű válogatást tesznek közzé, eddig 6 alkalommal került ilyenre sor. A könyvsorozat mögé támogatóként évtizedekig a mindenkori kulturális tárca, újabban pedig a nemzetiségpolitikáért felelős tárca állt támogatóként, emellett esetenként országos nemzetiségi önkormányzatok illetve nemzetiségi egyetemi tanszékek is nyújtanak résztámogatást. A beszámolási időszakban évi 2-4 nemzetiségi-néprajzi kötet jelent meg.

5.5. Kutatás, kutatóintézetek

A beszámolási időszakban folytatódtak, illetőleg bővültek a nemzetiségek által, valamint a nemzetiségek anyanyelvén folytatott kutatások. Nemzetiségekkel összefüggő kutatási programokat valósított meg a Magyar Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Kutatóközpont Kisebbségkutató Intézete (korábbi nevén: az MTA Etnikai-Nemzeti Kisebbségkutató Intézete) és Regionális Kutatások Központja. A nemzetiségek hagyományainak, történelmének és jelenének vizsgálatával a *Magyar Néprajzi Társaság* keretein belül működő *Nemzetiségi Szakosztály* is foglalkozott. Megyei vagy városi önkormányzatok is támogattak nemzetiségi kutatást, konferenciákat és kiadványokat.

A *Kisebbségkutató Intézet* a tárgyidőszakban három, több éves alapkutatást folytat, nevezetesen:

- a) a magyarországi cigányság integrációs kérdései,
- b) a közép-európai kisebbségek jogi helyzetének összehasonlító vizsgálata, illetve
- c) a magyarországi és a határon túli magyar kisebbségi közösségek 20. századi története.

Reménybeli eredményként olyan adatbázisokat hoznak létre, amelyek későbbi összehasonlító kutatások alapjait képezhetik, másrészt rövidtávon döntés-előkészítést segítő megállapításokat tehetnek, harmadrészt a szakterületükön hiánypótlásra is koncentrálnak. Konferenciákat, kéziratvitákat, könyvbemutatókat szerveznek, a kutatási eredményeiket kötetekben, szaktanulmányokban, sőt a média útján is közzéteszik, intézeti honlapot működtetnek. Az intézet közreműködött a magyarországi német nemzetiségű iskolákban történelmet tanító tanárok továbbképzése tartalmi kialakításánál, konkrét témában előadás tartásával.

Országos nemzetiségi önkormányzatok és nemzetiségi társadalmi szervezetek fenntartásában is működnek nemzetiségi kutatóintézetek. Országos önkormányzati fenntartásban dolgozik a *Magyarországi Szlovákok Kutatóintézete*, a *Magyarországi Görögök Kutatóintézete*, a *Magyarországi Horvátok Tudományos Intézete* és a *Szerb Intézet*. Egyesületi formában működik a *Magyarországi Románok Kutatóintézete*, egyetemi keretbe épült az *ELTE Magyarországi Németek Kutatási és Tanárképzési Központja*.

A nemzetiségekért felelős tárca pályázat útján rendszeresen támogatja a nemzetiségi önismeretet, a nevelést, oktatást segítő kutatások megvalósítását.

5.6. Ünnepek, kisebbségi elismerések

A Kormány 1995. december 18-át, az ENSZ Nemzeti vagy Etnikai, Vallási és Nyelvi Kisebbségekhez tartozó Személyek Jogairól szóló Nyilatkozata elfogadásának napját, a Kisebbségek Napjává nyilvánította. 2012-től a nap elnevezése Nemzetiségek Napjára változott. A *Nemzetiségek Napja* időszakában országszerte regionális, megyei és települési rendezvényekre, kiállításokra, kulturális bemutatókra, kitüntetések átadására kerül sor. Ezen a napon kerül átadásra a Kisebbségekért Díj (2012-től: *Nemzetiségekért Díj*), amelyet e közösségek érdekében, a közéletben, az oktatásban, a kultúrában, az egyházi életben, a tudományban, a tömegtájékoztatásban és a gazdasági önszerveződés területén kiemelkedő tevékenységet végző személyek és szervezetek

kapnak meg. A Díj 2011-ben és 2012-ben kitüntetett hazai díjazottainak listáját az *52. számú melléklet* tartalmazza.

Más állami kitüntetésekre is, úgy az adott szakterület, mint a nemzetiségekért felelős államtitkárság, rendszeresen javasol olyan személyiségeket, akik kimagasló munkát végeztek a nemzetiségek érdekében. A Hagyományok Háza, a Népművészet Mestere és a Népművészet Ifjú Mestere elismerésre hasonlóképp terjeszt fel nemzetiségi vagy nemzetiségi anyaggal jelentkező alkotókat.

6. A NEMZETISÉGEK ANYANYELVŰ HITÉLETE

A Kormány az egyházügyi területen is támogatja a nemzetiségek saját kultúrájának megőrzését, fejlesztését, a művelődési hátrányaik csökkentését, s e feladatok ellátásában számít az egyházak segítségére.

Az egyházak hangsúlyt fektettek a nemzetiségi lelkipásztori ellátására. A legnagyobb létszámú egyházak a hívek igénye szerint nemzetiségi nyelvű szolgálatot is ellátnak. Így pl. a katolikus egyház német, szlovák, horvát, lengyel és szlovén nyelvű, a görög katolikus egyházmegyék ruszin és román nyelvű, az evangélikus egyház német és szlovák nyelvű pasztorációt is ellátnak. A nemzetiségi ortodox egyházak, mind liturgiájukban, mind pedig ügyvitelükben, értelemszerűen az anyanyelvüket használják.

A magyarországi egyházak egyre inkább szerepet vállalnak a cigányok felkarolásában, integrációjában és felzárkózásának elősegítésében a cigány pasztoráció által (pl. a Hajdúdorogi Görögkatolikus Egyházmegyében a hodászi cigány kápolna és közösségi ház). Hodászon egy görög katolikus cigány óvoda is létesült.

A katolikus egyháznak több olyan intézménye van, amelyben nemzetiségi nyelvű oktatás is folyik (német – Baja, Budaörs, Budapest-Óbuda, Érd, Esztergom, Mohács, Mór, Szekszárd, szlovák – Dabas-Sári, Kétsoprony, roma – Alsószentmárton, Rakacaszend).

Az evangélikus egyház Soltvadkerten német nyelvű oktatási intézményt, Tótkomlóson szlovák nyelven nevelő egyházi óvodát működtet. A soproni Berzsenyi Dániel Líceumukban német nemzetiségi gimnáziumi oktatás folyik, míg az esztergomi Vitéz János Katolikus Főiskola német és szlovák, az Apor Vilmos Katolikus Főiskola német nemzetiségi pedagógusokat is képez. Az esztergomi és váci római katolikus főiskolákon romológiai képzés, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karán pedig szlavisztikai képzés folyik.

A nagy egyházak cigány pasztorációs munkája egyre intenzívebb, számos helyen, kifejezetten a cigánytelepeken hoztak létre imaházakat, amelyek egyúttal a közösség mindennapi életének színtereivé is váltak. A roma lakosság számára kulturális és liturgikus programokat szerveznek, gyermekek részére oktatási és nevelési tevékenységet (tanodák, családi napközök) folytatnak, szociális szolgáltatást, valamint szabadidős, közösségi programokat, táborokat szerveznek. A szerzetesrendek (női és férfi egyaránt) szintén kiemelkedő munkát végeznek a cigány lakosság életminőségének javításában, különösen a gyerekekkel való foglalkozás, nevelés által.

Bármely nemzetiségi felekezethez tartozó személy a hadseregben és a büntetés-végrehajtási intézetekben anyanyelvén is igénybe veheti a számára megfelelő egyházi szolgáltatást, mivel törvény biztosítja a tábori lelkészség működését, valamint a börtönpasztoráció lehetőségét.

6.1. Az egyházak által végzett közfeladatok állami támogatása

- Az egyházi iskolák normatív és kiegészítő támogatásban is részesülnek. A nagy egyházak olyan közoktatási intézményeket is fenntartanak, amelyekben nemzetiségi nyelven folyik az

oktatás-nevelés. Az egyházak által fenntartott *oktatási intézmények* kiegészítő normatívája 2011-ben 230.000 Ft volt.

- Az állami költségvetés támogatja az egyházak *szociális, egészségügyi és kulturális* (lényegében közfeladatot ellátó) *intézményeit* is.
- Az állam támogatja az *egyházi épületek rekonstrukcióját*, valamint *új egyházi épületek létesítését* is. A Budai Szerb Ortodox Egyházmegye 2011-ben az Ápity Milos szerb ortodox lelkész mártírhalálának évfordulójára rendezett megemlékezésre 500.000 Ft támogatásban részesült, továbbá a hódmezővásárhelyi szerb ortodox templom felújítására 38,0 millió Ft támogatást kapott.
- 2012-ben a ráckevei monostor felújításához 5 millió Ft, a szentendrei Fő téri múzeumi épület belső felújítására további 5 millió Ft támogatásban részesült
- A Magyarországi Román Ortodox Egyházmegye 2011-ben közüzemi költségekre szórvány gyülekezetben 600.000 Ft, magyarországi lelkészek jövedelempótlékára 3 millió Ft, HHekre irányuló programok támogatására 600.000 Ft, renoválásra szoruló templomokra 5,0 millió Ft, a gyulai Szent Miklós Katedrális utólagos falszigetelésére 6.447.525 Ft, oktatási programokra 1,2 millió Ft támogatásban részesült.

A Magyarországi Román Ortodox Egyházmegye 2012-ben a működésére 4 millió Ft, a békéscsabai román-ortodox templom felújításához 2,5 millió Ft, és a zsákai parókia építéséhez 22 millió Ft költségvetési támogatást kapott. Ezen túlmenően a Magyarországon született lelkészek jövedelempótlékának támogatására 2,5 millió Ft-ot biztosított az állam.

A Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus 2011-ben a karcagi templom felújítására 3 millió Ft támogatást kapott, míg 2012-ben templombúcsúra 500.000 Ft támogatásban részesült.

A Jezsuita Roma Kollégium és Szakkollégium ifjúsági találkozó céljára 1 millió Ft támogatást kapott, a Váci Egyházmegye Ceferino Ház romapasztorációs tervre pedig 13,5 millió Ft támogatásban részesült.

- Az *egyházi közgyűjtemények működését* is támogatja az állami költségvetés, ezen belül támogatást kap a szentendrei szerb ortodox és a gyulai román ortodox egyházi gyűjtemény. (A szerb ortodox egyház 2011-ben 15,750 millió Ft-ot, 2012-ben szintén 15,750 millió forintot, a román ortodox egyház 2011-ben 3,500 millió Ft-ot, 2012-ben 3,750 millió forintot kapott a közgyűjteménye működtetésére). Ugyancsak kap ilyen célú támogatást a Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus Magyarországi Exarchátusa is, amelynek görög nemzetiséghez tartozó hívei is vannak. (2011-ben és 2012-ben is 3-3 millió Ft támogatásban részesült).

6. 2. Az egyházak hitéleti tevékenységének állami támogatása

- Az állampolgárok rendelkezhetnek a *személyi jövedelemadójuk 1%-áról*, és ezzel a lehetőséggel élhetnek a nemzetiségekhez tartozók is, akik saját egyházaik számára is felajánlhatják az 1%-ot. Ehhez az állami költségvetés ugyanekkora összeget hozzátesz.
- Az érintett egyházak a volt államosított ingatlanaik egy részének az igényléséről az állammal való megállapodás alapján *évente folyósított járadék* fejében lemondhattak. A nemzetiségekhez tartozó egyházak közül járadékban részesül a Budai Szerb Ortodox Egyházmegye. A járadék összegét a kormány évente valorizálja, így a járadék összege 2011-ben 98,683 millió Ft-ot, míg 2012-ben 100,614 millió Ft-ot tett ki.
- Az állam anyagilag is támogatja a hitoktatást. A vizsgált időszakban évente mintegy 50 egyház igényelte a *hitoktatási támogatást*, közöttük a szerb, a román, a bolgár, a görög és örmény ortodox egyházak.

- A kistélepüléseken szolgálatot teljesítő *lelkészek jövedelmét* az állam, az egyházakkal való megállapodás alapján *kiegészíti*. A nemzetiségi egyházak közül ilyen megállapodás van a Budai Szerb Ortodox Egyházmegyével (2011-ben és 2012-ben egyaránt 1,552 millió –1,552 millió Ft támogatást kapott), a Magyarországi Román Ortodox Egyházzal (2011-2012-ben évente 2,173 millió forint). A jövedelem-kiegészítés érinti a nagyobb – pl. a katolikus, evangélikus, valamint a baptista – egyházak vidéki, nemzetiségi nyelvű szolgálatot ellátó papjait is.
- *Egyházi oktatási és kulturális célú támogatás* szolgálta az egyházak belföldi és határon túli, valamint az *egyházi roma missziók* munkáját.

A nemzetiségi híveket is magába foglaló egyházak 2011. és 2012. évi költségvetési támogatását a 48-49. számú mellékletekben közöljük.

6.3. A nemzetiségi egyházak ingatlanrendezése

A nemzetiségi egyházak ingatlanrendezési ügyei, a magyar állam részéről befejezést nyertek. Az ingatlanrendezés két ilyen egyházat, a román és a szerb ortodox egyházat érintett.

A Magyarországi Román Ortodox Egyház által benyújtott igények közül 8 ingatlan ügyét a Kormány rendezte az egyház javára. 7 ingatlanért az egyház összesen 62 millió Ft kártalanítást kapott, 1 ingatlan természetben került vissza az egyházhoz.

A Budai Szerb Ortodox Egyházmegye 41 volt ingatlanára nyújtott be igényt, és ezek közül valamennyi rendeződött. Közülük 21 kormánydöntéssel (13 pénzübeli kártalanítás, 8 természetbeni átadás) 1088 millió Ft értékben, 5 közvetlen megállapodással, 2 ingatlanjáradék megállapodással (848 millió Ft értékben). A járadékot a költségvetés ki is egészíti. 13 ingatlanigény – mint a törvény hatálya alá nem tartozó –, elutasításra, illetve visszavonásra került. A Kormány határozatával az egyház tulajdonába adta a legjelentősebb szentendrei ingatlant, amelyben korábban a Megyei Múzeumi Igazgatóság és a Ferenczy Múzeum üzemelt. A beszámolási időszakban megtörtént az említett egyházi épület (volt Preparandija – Szerb Tanítóképző) birtokba vétele, ezen kívül az egyház megkapta az új építésű irodaházat is. A kormány a múzeum kihelyezésére 550 millió Ft költségvetési forrást biztosított.

7. A NEMZETISÉGEK ANYANYELVŰ MÉDIÁJA

Magyarországon törvények garantálják a nemzetiségi média működését, illetve működtetését. A közszolgálati műsorszolgáltatók rendszeres anyanyelvű rádió- és televízió-műsort adnak mind a 13 hazai nemzetiség részére. A központi költségvetés anyagi forrásokat biztosít a nemzetiségek anyanyelvű újságjainak a megjelentetésére is.

7.1. Médiaszabályozás

Az elmúlt időszakban lezajlott átfogó médiaszabályozás számos ponton érintette a nemzetiségek anyanyelvű médiához való hozzáférését biztosító jogokat is.

2010. augusztus 10-én lépett hatályba a médiát és hírközlést szabályozó egyes törvények módosításáról szóló 2010. évi LXXXII. törvény, amely létrehozta a *Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságot (NMHH)*. Ezen jogszabály alapján az Országos Rádió és Televízió Testület jogutódja a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa (*Médiatanács*) lett.

2011. január 1-én lépett hatályba – a közszolgálati média nemzetiségi műsorszolgáltatására vonatkozó jogi szabályozás legfontosabb elemeit tartalmazó – a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Mttv.).

Az Mttv. értelmező rendelkezései (203. §) szerint a magyar közszolgálati médiaszolgáltatás részét képezi (magyar mű) az eredetileg valamely, a Magyarország által elismert nemzetiség nyelvén készült alkotás, ha annak tárgya az adott nemzetiség magyarországi életével, kultúrájával van összefüggésben, illetve az olyan zenei műsorszám, amely valamely nemzetiség Magyarországhoz kapcsolódó kultúrájának része. A törvény rögzíti, hogy a közszolgálati médiaszolgáltatás célja (83. §), többek között a nemzetiségek médiával szemben támasztott igényeinek a kielégítése, kultúrájának bemutatása, a nemzetiségek anyanyelvének ápolása, a Magyarországon élő nemzetiségek kultúrájának bemutatása Európa és a világ számára.

Az Mttv. önálló (99. §) bekezdésben szabályozza a nemzetiségeknek a közszolgálati médiaszolgáltatásban történő megjelentetését. E paragrafusban foglaltak szerint a nemzetiségek a közszolgálati médiaszolgáltatásban közzétett önálló műsorszámok útján jogosultak a kultúrájuk és anyanyelvük ápolására, az anyanyelven való rendszeres tájékoztatásra. E feladatot a közszolgálati médiaszolgáltató az országos, illetve – a nemzetiség földrajzi elhelyezkedésének a figyelembevételével – a helyi médiaszolgáltatásban, a nemzetiség igényeinek megfelelő műsorszámokkal, audiovizuális médiaszolgáltatásban, szükség szerint feliratozással vagy többnyelvű közzététellel teljesíti. A nemzetiségek országos önkormányzatai – ennek hiányában országos szervezetei – a közszolgálati médiaszolgáltatónál rendelkezésükre álló műsoridő felhasználásának az elveit önállóan határozzák meg. Ezen elveket – melyek nem érinthetik a műsorszám tartalmát és a műsorszerkesztést – a közszolgálati médiaszolgáltató köteles figyelembe venni.

Az Mttv. 95. §-a értelmében Közzolgálati Kódex (Kódex) kerül megalkotásra. A Kódex alapvető rendeltetése, hogy a közszolgálati médiaszolgáltatók számára a törvény keretei között elvi iránymutatást adjon a közszolgálati médiaszolgáltatás megfelelő működéséhez. A Kódex szabályainak az érvényesülését a Közzolgálati Testület (Testület) felügyeli. A Testület feladata (Mttv. 97. §) a közszolgálati média érvényesülésének a folyamatos figyelemmel kísérése, a közszolgálati médiaszolgáltatók feletti társadalmi ellenőrzés biztosítása.

A Testület 14 tagból áll, akiket a jogszabályban meghatározott jelölő szervezetek delegálhatnak. Az NMHH-nál történt nyilvántartásba vételt követően a Testületbe egy-egy főt küldhetnek, többek között a magyarországi nemzetiségek országos önkormányzatai. Az egy csoportba tartozó szervezetek, így a nemzetiségek 13 országos önkormányzata egy képviselőt delegálhat.

Az Mttv. kiemeli (101. §), hogy a *Magyar Távirati Iroda*, mint nemzeti hírügynökség, a közszolgálati feladatai keretében rendszeres és tényszerű tájékoztatást nyújt a hazai nemzetiségek életéről.

A különböző típusú közösségi médiaszolgáltatók működését biztosító jogosultságok megszerzése érdekében a Médiatanács által kiírt pályázatok feltételként tartalmazhatják a nemzetiségi igények meghatározott mértékű szolgálatát (Mttv. 48. §, 52. §).

7.2. A közmédia integrációjának folyamata

Tekintettel arra, hogy a beszámolási időszak egybeesik a közmédia integrációjának folyamatával, néhány fontos szervezeti és szerkezeti változásra is kitérünk. 2011 elején, az új médiatörvénynek megfelelően az *MTVA* vette át a közszolgálati médiumok vagyont és emberi erőforrásainak jelentős részét. A műsorkészítők, így a nemzetiségi szerkesztőségek munkatársai is az *MTVA* munkavállalóivá váltak.

2011 nyarán a közmédia tartalom-előállításban dolgozó munkatársai (televíziós és rádiós szerkesztők, riporterek, műsorvezetők, stb.) egységesen az újonnan létrehozott *Tartalom Előállítási Alkotók Irodájának (TEA)* munkatársává váltak, ezzel megnyílt a platformok közötti

átdolgozás előtt, a munkáltató pedig racionalizálhatta az erőforrás-felhasználást. A folyamat során figyelmet fordítottak arra, hogy a nemzetiségek érdeke ne sérüljön, a műsorok a törvényi előírásoknak és a nemzetiségi önkormányzatokkal kötött korábbi megállapodásoknak megfelelő, minőségi és tartalmi irányelvek szerint készüljenek.

A közmédia integrációja egyet jelent a párhuzamosságok megszüntetésével is. Az adófizetők pénzének hatékony felhasználása csak úgy lehetséges, ha a különböző műsorszolgáltatókhoz tartozó tévécsatornák nem indítanak egymás ellen műsorokat, a közszolgálati rádió és az integráltan kezelt online felületek pedig erősítik, és nem kioltják egymást. Ennek megfelelően a közmédia döntéshozói megvizsgálták a nemzetiségi tartalmakat is, amelyeket az örökölt megállapodások figyelembe vételével profiltisztított csatornákon helyeztek el, az ismétlések rendjét és helyét pedig oly módon változtatták meg, hogy azzal lehetőség szerint a legnagyobb, egyben új közönséget érik el.

Ugyancsak fontos változás volt az elmúlt évben, hogy az MTVA-ban összevonásra került a *Kisebbségi, a vallási és a határon túli Főszerkesztőség*.

7.3. MR4 – nemzetiségi adások a közszolgálati rádióban

Az MR4 műsorait a lakihegyi, a marcali, a pécsi és szolnoki *középhullámú* adók sugározzák és teljes országos lefedettséget biztosítanak a *13 nyelven, napi 12 órában* jelentkező műsorfolyammal, valamint a www.radio.hu honlapon is hallgatható folyamatosan.

Az MR4 az elmúlt évek folyamán is eleget tett annak a kötelezettségének, hogy a magyarországi nemzetiségeket segítse az anyanyelvük, kultúrájuk és identitásuk ápolásában, a nemzetiségi kohéziójuk megtartásában és egyben a többségi nemzethez fűződő kötődések és a mindennapi integráció kérdéseinek a sokszínű megközelítésében. Teret ad a nemzetiségek érdekképviseleti szervezeteinek, művészeti és kulturális egyesületeinek, vallási és más olyan közösségeinek is, amelyek kötetlen szervezeti formában tettek a nemzetiségek önmegtartásáért. Magyar nyelvű műsoraikkal megszólították a többségi nemzet képviselőit is, megismertetve őket a magyarországi nemzetiségek életével, egyben teret adva a párbeszédnek is, nemcsak a többségi nemzet és egyes nemzetiségek, de a 13 nemzetiség között is.

A struktúra a beszámolási időszakban állandónak mondható. Az utolsó érdemi változtatásokra 2011 elején került sor. A nappali 12 órás műsorfolyam meghatározott rendben ismétlődik az este 8 és reggel 8 óra közötti időszakban. A *nemzetiségi adó* nem csupán a magazinok témafeldolgozásában, de hírstruktúrájában is igazodik a nemzetiségi igényekhez, témákhoz, nyelvhez.

Az MR4-en sugárzott műsorok az indulásuk óta azt az elsődleges célt szolgálták, hogy az anyanyelvi műsorkészítés megfelelő nyelvi fórumot is biztosítson az érintett nemzetiség számára. Itt nemcsak a nyelv önmagában fontos, hanem egy olyan *nyelvi közösségteremtés* is, amely az egy nyelven belül használt nyelvjárásokból egy olyan nyelvi keretet szerkeszt, amelyet minden nyelvjárási csoport megért és egyben a közösségi kommunikáció eszközeként is elfogad, akkor is, ha az egyes elemeiben akár jelentősen is eltér az anyaországban használt köznyelvtől.

Például a szlovén műsoraikban az anyanyelv ápolásának ez a formája különösen fontos, hiszen a Magyarországon élő szlovének nyelvjárása oly mértékben különbözik a Szlovéniában használt nyelvtől, hogy ez egyes esetekben akadályozza a megértést. 2011-ben, a szlovén közösséggel folytatott párbeszéd és egyeztetés után *valamennyi szlovén műsoruk magyarországi szlovén nyelvjárásban hangzott el*, kivéve természetesen a Szlovéniából érkező riportanyagokat. A *magyar nyelvű műsorkészítést 2011-ben teljes mértékben beszüntették*, ilyen elemek a műsorban csak külön főszerkesztői engedéllyel hangozhatnak el.

A horvát nyelvű adásaik a közösségi igényekhez igazodva helyet adnak a nyelvjárásoknak (pl. dél-baranyai vagy gradistyei), és a műsorvezetésben igyekeznek megismertetni a magyarországi horvát hallgatókat a horvát nyelv mai állapotával. Ennek oka egyrészt az, hogy a különböző horvát nyelvjárások beszélői jól értik egymást, másrészt az, hogy az irodalmi horvát nyelv az elmúlt

évtizedekben jelentős változáson ment át Horvátországban is, így műsoraik közvetítőszerepet is játszanak a modern horvát köznyelv megismertetésében és magyarországi viszonyokra való adaptációjában.

A német nyelvű műsoraikban sajnos a korábbi években is jellemző volt a nyelvjárások eltűnése és az irodalmi nyelv térnyerésének folyamata, melynek eredményeként nyelvjárásban készült anyagok csak nagyon ritkán kerülnek adásba. Ez a példa a magyarországi németek körében lezajlott változásokat követi, melynek eredményeként a nyelvjárásokat anyanyelvként beszélők száma egyre kisebb, hiszen a következő generációk az irodalmi nyelvet ismerik meg.

A közösségi anyanyelvápolás teljesen más helyzete jellemzi a *kis létszámú nemzetiségeket*. Ezek a közösségek két részre oszthatók. Egyik formájuk, mint pl. a görög nemzetiség, javarészt egy időben települt Magyarországra, és az elmúlt évtizedekben nem volt utánpótlása az anyaországból. Ez azt eredményezte, hogy a betelepült generációk anyanyelvként beszélnek a nyelvet, az itt születettek pedig alig. Így a nemzetiségi műsorok a fiatalok számára egyfajta nyelvviskolát is jelentenek, ahol a fiatalabbak a közösségük tagjait hallhatják anyanyelven beszélni, amely sokuk számára egyben motiváció is a nyelv elsajátítására.

Más nemzetiségek esetében elsősorban az a jellemző, hogy a közösség legalább 90%-ban nem itt született tagokból, hanem migránsokból áll, akik gyakran megtartották az eredeti állampolgárságukat is. Az ő esetükben az anyanyelv a mindennapokban használt nyelv is, ellenben a Magyarországon született ugyanolyan nemzetiségű emberek általában nem, vagy nem úgy ismerik az anyanyelvet és ez gyakran a csoporton belül is nyelvi ellentétekhez vezet. Az MR4 2011-ben is igyekezett a párbeszéd eszközével fenntartani a konszenzust, így pl. a ruszin műsorok egy része az Ukrajnában használt, más részük a hazai nyelvjárásban készül.

A *roma* műsoraikról elmondható, hogy a közszolgálati rádió olyan fórum Magyarországon, amely nyelvi területen is hozzájárult a beás, illetve a lovári nyelv ápolásához. Anyanyelvi műsoraik itt is irányadók, hiszen ez az egyetlen, a közösség által közvetlenül és bárhol elérhető fórum, ahol az adott nyelvet beszélők egy médiumban is megélhetik az anyanyelvük szakszerű és előítéletektől mentes használatát. Az anyanyelvi adások egyben dokumentációs jellegűek is, hiszen mind beás, mind lovári nyelven elhangzanak népmesék, népi hiedelmek és olyan nyelvi emlékek is, amelyek egyre kevesebb közösségi tag számára ismertek az eredeti anyanyelven. A két nyelv használata kétségkívül hozzájárul az érintett roma közösségek nyelvi identitásának az ápolásához, de egyben ösztönzés is a fiatalabb generációknak, hogy ne csak a nyelvet ismerjék és használják, de ezen keresztül éljék meg kultúrájuk nyelvi kifejeződését is.

A rádiós műsorokban újra elindították azokat a félórás magyar nyelvű adásokat, amelyek egy-egy nemzetiség kiemelkedő ünnepe vagy anyaországuk nemzeti ünnepe kapcsán mutatja be az érintett nemzetiségek viszonyát a nemzeti kultúrához és az anyaországhoz.

Az MR4 adásai a beszámolási időszakban is követték az adott nemzetiség vallási közösségeinek és szervezeteinek az életét, valamint hírt adtak a meghatározó eseményről és történésekről.

Valószínűleg Európában is egyedülálló vállalkozás a német műsorban, hogy *kétheti rendszerességgel 60 percben élőben közvetítik a pécsi belvárosi templomból a német anyanyelvi misét, valamint ezen felül a máriakémeti és a máriagyűdi zarándokmisét is*. A miséken mindig részt vesz egy magyarországi német egyházi kórus is, így elmondható, hogy a hitélet ápolását összekötötték az egyházzenei és a népi vallásos zenei örökség ápolásával. Jelentősebb egyházi ünnepek alkalmával a német műsorokban elmélkedést sugároztak az evangélikus egyház lelkészeinek közreműködésével.

A *szerb* nyelvű műsorokban, a *szerb egyház különböző ünnepeiről*, évente kb. hetven megemlékezés hangzott el, átlagosan 7-7 percben, amelynek alapját „A szerb egyházi ünnepek” c. monográfia képezi. A megemlékezések során így nem csak a nagyobb egyházi ünnepekről és szentekről számolnak be, de számos olyan szerb hittudósról és egyházi személyiségről is, aki jelentős mértékben járult hozzá a szerb ortodox egyház életéhez.

A szerkesztőség a magyarországi szerb templomok védőszentjeinek ünnepéről és az ehhez kapcsolódó búcsúkról gyakran élőben, de minden alkalommal legalább riport formájában számol be.

A román szerkesztőség 2011-ben *ökumenikus vallási műsorral* jelentkezett minden vasárnap délutánonként. A kb. 55 perces műsorban elhangoztak riportok, interjúk, tudósítások és hírek a hazai román ortodox, a szintén ortodox felekezethez tartozó „Oastea Domnului”, továbbá, a baptista ill. pünkösdi közösségek életéből, de fontosabb anyaországi eseményekről is beszámolnak. Elhangoztak továbbá miserészletek és prédikációk, a templomaikban rögzített zenei és prózai hangfelvételek. A nagy egyházi ünnepeken túl (pl. karácsony, húsvét) megemlékeztek a templomok védőszentjeinek, ünnepeiről és egyéb más fontos egyházi eseményekről. Szakemberek segítségével megpróbálnak rávilágítani a vallás, a tudomány, a hit és a mítoszok legfontosabb kérdéseire, esetleges összefüggéseire. Szombatonként közlik a hétfégi miserendet azokban a templomokban, amelyekben a magyarországi románok anyanyelven hallgathatnak istentiszteletet.

A napi kétórás *szlovák* műsorban 2011-ben minden héten, szombaton jelentkeztek egy 30, ill. 55 perces egyházi blokkal. Ebben az egyházi hírek és információk mellett riportok, interjúk is szerepeltek, melyeket az *evangélikus* és a *katolikus* egyház képviselőivel készítettek. Emellett az adásban egy-egy rövidebb prédikáció is elhangzik. Természetesen a nagyobb egyházi ünnepekről (karácsony, húsvét, pünkösöd, úrnapija stb.) is megemlékeztek. A szombati műsorban 2011-ben vezették be a bibliai történeteket feldolgozó meséket fiatalok számára.

A roma adásokban a *lovári és a beás* műsorban hangzik el egy-egy részlet a Bibliából, így ez állandó rovatot képez hetente 4 alkalommal átlagosan 3 perc időtartamban.

Az MR4 lengyel műsorában szerepet kap a magyarországi *lengyelek katolikus közössége*. Vezetőjével a szerkesztő rendszeres beszélgetéseket közöl mind az ünnepek kapcsán, mind a közösség életét érintő kérdésekben.

A hetente jelentkező *örmény* félórás műsorban, rendszeresen 3-7 perces időtartamban hangzik el az örmény egyházzal, vallással kapcsolatos hír, riport, stb.

A csatorna, mivel az egyetlen anyanyelvi rádióműsor, ellentétben az általános közélet adottságaival, mind egyediségében mind a hozzá kapcsolódó közösség jellegéből adódóan nemcsak követi az érintett csoportok életét, de önmagában is fórumot nyújt az aktuális kérdések és vélemények megismeréséhez, ezáltal is elősegítve a közösségi szervezetek és az egyének döntéseit. A napi anyanyelvi adások nemcsak a nyelven, de a témákon keresztül is összekapcsolják az adott közösséget.

A Magyar Rádió és az országos nemzetiségi önkormányzatok közötti kapcsolattartás fontos elemei voltak az önkormányzatok képviselőivel kezdeményezett találkozások, egyeztetések. A nemzetiségi önkormányzatok jónak ítélik meg a közrádió nemzetiségi műsorpolitikáját és kiemelik, hogy valamennyi közszolgálati médium között a Magyar Rádióban a legjobbak a nemzetiségi műsorkészítés feltételei.

A Magyar Rádió MR4 nemzetiségi csatornájának heti programját és éjszakai ismétléseinek rendjét az *50. és 51. számú mellékletekben* közöljük.

7.4. A Magyar Televízió nemzetiségi műsorai

Egy közszolgálati televízió az egész társadalom számára készít műsort. Egy közszolgálati televízió feladatai között a társadalmi tolerancia és kohézió erősítése és a különböző közösségek egymással való kommunikációja szerepel. A közszolgálati televízió feladata az informáláson, a képzésen és a szórakoztatáson túl a demokratikus és befogadó társadalom eszméjének a népszerűsítése. Ezen alapelvek felsorolása a magyarországi nemzetiségek részére anyanyelvű televíziós műsort biztosító MTVA a jelen beszámolási időszakban végzett nemzetiségi műsorpolitikájával kapcsolatban összeállított beszámolója élén szerepelnek.

A kisebbségi főszerkesztőség tevékenységét 2012 első negyedében a szervezeti változások során létrejött struktúra optimalizálása határozta meg, így ez jellemezte a nemzetiségi műsorok készítését is. Televíziós területen *növekedett az MTVA szegedi gyártóbázisának szerepe*, és tovább növekedett a rádiós-televíziós átdolgozás is, amelyben jelenleg gyakorlatilag minden munkatársuk részt vesz. Januártól az optimalizált munkafolyamatok eredményeként a szegedi gyártóbázison történnek az „Unser Bildschirm” című német nemzetiségi és a „Hrvatska Kronika” című horvát nemzetiségi magazinok stúdió munkái. Pécssett megmaradt a televíziós bejátszó anyagok forgatásának és montírozásának lehetősége, ami hozzájárul ahhoz, hogy a Pécsről Szegedre utazó kollégák a szegedi bázison eltöltött idejüket a legoptimálisabban hasznosítsák. *Az öt műsor szegedi összevonása* egyben hozzájárul ahhoz is, hogy erősödjön a nemzetiségi szerkesztőségek közötti szakmai kapcsolat.

A Roma Magazinban és a P'amende című, a roma kultúrát és roma közösségeket bemutató műsorban két kiemelkedő alkotás is született. A szerkesztőség tagjai filmet készítettek a görögországi romákról, bemutatva a mindennapi életüket és helyzetüket a görög társadalomban. A „Szeretetnepper” című kisjátékfilm pedig műfajában is kiemelkedik a nemzetiségi témájú műsorok közül és nagyon magas színvonalú produkcióként leképezi a magyarországi romák alkotói erejét.

A roma műsorokban új műsorkészítőket is bevontak, így a Jelenlét című műsorok immár nemcsak a pécsi, de a debreceni stúdióban is készülnek.

Az előző évek sikereihez hasonlóan jól szerepelt a nemzetiségi szerkesztőség a „Szülőföldem Szép Határa Nemzetközi Kisebbségi Televíziós és Rádiós Fesztiválon”, amely a közép- és kelet-európai országok nemzetiségeinek életét és kultúráját mutatja be évről-évre. 2012-ben a magyar közmédia egy rádiós és két televíziós alkotását is díjazta a nemzetközi zsűri.

2011-ben és 2012-ben az M1 hétfőtől csütörtökig kora délután kisebbségi, nemzetiségi magazinműsorokat sugárzott, általában naponta 25-26 percben.

A Közzolgálati televízió hétfőn a szlovák és a roma, kedden a szerb és a német, szerdán a román és a horvát, csütörtökön a kisebb létszámú nemzetiségekhez (2011 végétől) és a szlovén ajkúakhoz szólt az anyanyelvükön. 2011 év végétől péntekenként roma kulturális magazinnal bővült a kínálat. A Rondó – a bolgár, görög, lengyel, örmény, ruszin és ukrán nemzetiségek közös műsora – havonta kétszer jelentkezik, egyszer 52 és egyszer 26 percben. A „Rondó” című műsor bejátszó anyagainak az elkészítésébe az elmúlt hónapokban bevontak olyan külső beszállítókat is, akik képesek elkészíteni az anyagok nagy részét az érintett nemzetiségi nyelveken, amivel eleget tesznek az önkormányzatok egyik fontos kívánságának.

A rendszeresen sugárzott magazinok mellett a két év alatt több kisebbségi, nemzetiségi témával foglalkozó műsor is szerepelt a közzolgálati csatornák kínálatában. Ilyen volt többek között a Mundi Romani sorozat.

A rendszeresen, hétköznaponként sugárzott magazinokat az M2 csatorna ismételte 2011 szeptemberéig a hajnali és a reggeli órákban, majd 2011 októbertől a Duna TV délelőttönként, 2012 februártól pedig reggelente.

Az összes nemzetiségi témával foglalkozó műsor az ismétlésekkel együtt (beleértve az M2-n és a Duna TV-n sugárzottakat) 2011-ben 1109, míg 2012-ben 773 adást jelentett. Ezen adások összesített időtartama 882 óra volt (ebből a 2012-ben sugárzottak 346 órát tettek ki).

2011-ben az 1109 adásba 5,36 millió néző kapcsolódott bele hosszabb-rövidebb időre (a lakosság 58,2%-a), míg 2012-ben 4,86 millió néző (52,8%) találkozott a 773 adás valamelyikével.

A 24 hónap alatt az átlagos havi elérés 1,78 millió fő volt. A 2012-es évben a legnagyobb havi elérést augusztusban mérhették, ekkor 2 millió fölött volt a legalább egy nemzetiségi műsorba belenézők száma.

A német nemzetiségi magazinon kívül mindegyikről elmondható, hogy 2012-re nőtt az átlagos nézettsége. Mindkét évben a Roma magazin illetve a roma kulturális magazin, a P'amende volt a legnézettebb.

A nemzetiségek országos képviseletei a számukra biztosított konzultációkon azt kérték, hogy a köztvényt biztosítsa a nemzetiségi műsorkészítés számára olyan költségvetési keretet, mely alapján ellátható az egyes nemzetiségi közösségek földrajzi elhelyezkedését figyelembe vevő, rendszeres műsorkészítés.

7.5. A Magyar Televízió nemzetiségi műsorait érintő nemzetközi értékelés

Az Európa Tanács (ET) Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartájában (Nyelvi Karta) foglaltak magyarországi végrehajtásával kapcsolatosan, a jelen beszámolási időszakban megfogalmazott értékelések a hazai nemzetiségi média helyzetét érintő kérdésekre is kitérnek.

A Nyelvi Karta alapján tett vállalások teljesítéséről szóló legutóbbi időszaki jelentést a magyar Kormány 2012 februárjában terjesztette be az Európa Tanács főtitkára részére. A nemzetiségek anyanyelv-használati jogainak gyakorlati érvényesülését az ET szakértő csoportja 2012. szeptember 12-én magyarországi helyszíni konzultációik alkalmával értékelte.

A konzultáción hazai szakértők bevonásával több kérdést sikerült tisztázni, mint például a nemzetiségi média helyzete a létszámleépítés és a területi képviselet vonatkozásában, kapcsolattartás a nemzetiségi csoportok képviselőivel a nemzetiségi média vonatkozásában, illetve kábeltelevíziók útján a környező államok televíziós programjainak a hozzáférhetősége.

A szomszédos országok kormányaival közösen működtetett kisebbségi vegyes bizottságok (a továbbiakban: KVB) munkájáról a jelen beszámolási időszakban született dokumentumokban a köztelevízió nemzetiségi műsorszolgáltatására vonatkozó megállapítások és ajánlások az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- A Magyar – Horvát Kisebbségi Vegyes Bizottság XII. ülésének a jegyzőkönyve (2012.11.28.) alapján a KVB üdvözli, hogy a magyar Kormány, jelentős támogatást biztosított a Croatica Nonprofit Kft. épületében egy többfunkciós terem kialakításához és a Croatica internetes rádió működéséhez. Hasonlóképp kedvezőnek ítéli, hogy a magyar Fél a 2011-től bevezetett új finanszírozási rendszer szerint biztosítja a Hrvatski Glasnik, a magyarországi horvátok hetilapja zavartalan megjelenéséhez szükséges támogatást.
- A Magyar – Szerb Kisebbségi Vegyes Bizottság IV. ülését (2011. 06. 20.) követő 1369/2012. (IX. 17.) Korm. határozat alapján fennálló kötelezettség, hogy a KVB javasolja a magyar Félnek, hogy keresse a megoldást arra, hogy a kábelszolgáltatók a szerb nemzetiség által lakott településeken, illetve a határ menti sávban szerepeltessék a programkínálatukban a kisebbségi közösség anyaországának legalább egy (lehetőség szerint közszolgálati) televíziós műsorát, a médiatörvény módosításával összhangban.
- A Magyar – Szlovák Kisebbségi Vegyes Bizottság XI. ülésének (2012. 11. 07.) a jegyzőkönyvében rögzítésre került, hogy a Magyar Fél az MTVA-nál szorgalmazza a szlovák nyelvű nemzetiségi adás kedvezőbb időpontban történő sugárzását és ismétlését a magyar közszolgálati televízióban, valamint a szlovák nyelvű nemzetiségi műsorok készítéséhez, sugárzásához szükséges feltételek megteremtését a magyar közszolgálati rádióban, beleértve a két szerkesztőségben dolgozó munkatársak jelenlegi létszámának a megtartását, a Magyar Fél továbbra is biztosítsa pénzügyi támogatást a L'udové Noviny internetes változata (www.luno.hu) számára. Az ajánlás teljesült.
- A Magyar – Szlovén Kisebbségi Vegyes Bizottság XII. ülését (2011. 06. 15.) követő 1326/2012. (IX. 7.) Korm. határozat alapján fennálló kötelezettségek és a Magyar–Szlovén Kisebbségi Vegyes Bizottság (2012. 09. 26.) XIII. ülésének a jegyzőkönyve alapján fennálló kötelezettség, hogy a KVB javasolja a magyar félnek, hogy a Radio Monošter 2012. évi többlettámogatását építse be az Országos Szlovén Önkormányzat (a továbbiakban OSZÖ) által fenntartott intézmények 2013. évi költségvetési keretébe. 2012. évben 15 millió Ft volt

a támogatás. A Radio Monošter 2013. évi támogatása beépült az országos önkormányzat által fenntartott intézmények 2013. évi támogatásába, amely támogatás így 31,9 millió Ft-ra nőtt. Ilyen kötelezettség volt még, hogy a KVB javasolja a feleknek, hogy a magyarországi őshonos szlovén nemzetiség minőségi médiaellátottsága érdekében mindkét fél illetékesei tekintsék át a szlovéniai Murski val rádió vételi lehetőségeit, a Rába-vidéken. A magyar fél 2013 februárjában megkezdte a szükséges tárgyalásokat a műszaki és a jogi feltételek biztosítására a NMHH és az OSZÖ bevonásával.

- A Magyar – Ukrán Kisebbségi Vegyes Bizottság üléséről készített és az 1083/2009. (VI. 4.) Korm. határozatban jóváhagyott ajánlás úgy fogalmaz, hogy a felek segítsék elő a magyar nyelvű rádió- és televízió-műsorok sugárzásának anyagi támogatását Ukrajnában és az ukrán nyelvűekét a Magyar Köztársaságban.

7.6. A Magyar Televízió nemzetiségi műsorkészítését támogató kormányzati lépések

A köztelevízió nemzetiségi műsorait érintő, a nemzetiségek és nemzetközi szervezetek által említett problémák rendezése érdekében a KIM Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága több körben folytatott egyeztetést a nemzetiségek országos önkormányzati elnökeivel, és közvetlen megbeszélést kezdeményezett az NMHH és a Magyar Televízió vezetőivel. A nemzetiségekért felelős helyettes államtitkár az MTVA vezetőivel konzultált a nemzetiségi érdekképviseletek által felvetett problémák kezelése érdekében. A megoldandó kérdések között a nemzetiségi műsorkészítés önálló szervezeti kereteinek a biztosítása, a költségvetési feltételek javítása és a műsorsugárzási időszáv problémájának rendezése szerepelt.

A magyar Kormány az előzőekben említett kisebbségi vegyes bizottságok ajánlásai közül a nemzetiségi médiáról szóló ajánlásokat folyamatosan valósítja meg.

7.7. Önálló nemzetiségi közösségi rádió, televízió

A magyarországi nemzetiségek közül a *szlovén*nek van önálló, földi sugárzású rádiója, amelyet az OSZÖ működtet. A Radio Monošter több éve működő közösségi rádió. A beszámolási időszakban egy további műsorszolgáltató, a Vértessomló Közművelődésért Egyesület szerzett kisebbségi közösségi televíziós műsorok sugárzására szóló jogosultságot.

Az NMHH és annak jogelődje, az , az Országos Rádió és Televízió Testület (a továbbiakban: ORTT) a jelen beszámolási időszakban nem hirdetett meg önálló pályázati eljárást a nemzetiségeket érintő célokra. Ugyanakkor a Műsorszolgáltatási és Vagyonkezelő Alap, a magyarországi műsorszolgáltatók folyamatos tevékenységének havi támogatására szolgáló pályázati eljárás keretében a nemzetiségi médiaszolgáltatók közül a Radio Monošter részére 2011-ben 4 039 200 Ft összegben 12 hónap működési költségeihez, 2012-ben 6 957 912 Ft összegben szintén 12 hónap működési költségeihez tudott támogatást adni.

A Médiatanács az 514/2010. (XI. 3.) számú határozatával 2010. szeptember 27. napjával nyilvántartásba vette a Vértessomló Közművelődésért Egyesületet, mint nem nyereségérdekelt helyi műsorszolgáltatót. A Komárom-Esztergom megyei településen működő civil szervezet azt vállalta, hogy televíziós műsort készít a Vértessomlón élő *német* nemzetiségű lakosságnak. A Falu TV nemzetiségi médiaszolgáltatást nyújt, ezért a Médiatanács mentesítette a műsorszolgáltatási díjfizetési kötelezettség alól. A heti rendszerességgel sugárzott 2 órás magyar és német nyelvű szerkesztett program a helyi kábelhálózaton érhető el.

7.8. Nemzetiségi műsorszámok a vezetékes médiaszolgáltatóknál

A vezetékes rendszert igénybe vevő műsorszolgáltatók tájékoztatást adnak (Mttv. 42. §) az NMHH-nak a nemzetiségek igényeinek szolgálatára tervezett napi minimális műsoridőre vonatkozó vállalásokról. Az ezzel kapcsolatos adatközlési kötelezettség alapján megállapítható, hogy a jelenleg is működő vezetékes médiaszolgáltatók közel fele tett vállalást valamely nemzetiség számára készített műsorszámok sugárzására.

Az NMHH megkülönböztetett figyelemmel kíséri a nemzetiségek reprezentációját az elektronikus médiumokban. A Médiatanács és annak jogelődje külön kutatást szentelt a kérdésnek és elemzést készített a Magyarországon élő nemzetiségekről az elektronikus médiumokban történő megjelenésük tükrében.

7.9. Országos terjesztésű nemzetiségi írott sajtó

A nemzetiségek országos terjesztésű, anyanyelvű újságjai megjelenítéséhez a beszámolási időszakban a költségvetés biztosított forrásokat. *2011-től a nemzetiségi lapok állami támogatása beépült az országos nemzetiségi önkormányzatok költségvetésébe*, így az egyes médiaműhelyek a költségvetési támogatáshoz közvetlen módon, pályázatás nélkül juthatnak hozzá. Két-két anyanyelvű lap megjelenítésre kapott támogatást a bolgár, a lengyel és a román közösség, a cigányok esetében 5 újság kiadása biztosított. A nemzetiségek anyanyelvű újságjai mellett költségvetési támogatást kapott a Barátság című *interetnikus* folyóirat is, amely az Országos Horvát Önkormányzat (a továbbiakban: OHÖ) költségvetésébe épült be együttműködési megállapodás alapján.

A nemzetiségi lapok támogatásának alakulása 2011-ben és 2012-ben, Ft-ban

Nemzetiség	Támogatott lapok	2011	2012
bolgár	Balgarszki Vesztnik	6 200 000	6 200 000
cigány	Amaro Drom	31 900 000	31 900 000
	Glinda		
	Kethano Drom		
	Lungo Drom		
	Világunk		
görög	Ellinismos	8 400 000	8 400 000
horvát	Hrvatski glasnik	35 100 000	35 100 000
lengyel	Polonia Węgierska	10 500 000	10 500 000
német	Neue Zeitung	32 700 000	32 700 000
örmény	Armenia	6 000 000	6 000 000
román	Cronica	36 700 000	36 700 000
	Foaia		
ruszin	Ruszin Világ	6 300 000	6 300 000
szerb	Srpske Narodne Novine	29 100 000	29 100 000
szlovák	L'udové Noviny	34 800 000	34 800 000
szlovén	Porabje	22 400 000	22 400 000
ukrán	Hromada	6 400 000	6 400 000
interetnikus	Barátság	3 509 000	8 000 000
Összesen:		270 009 000	274 500 000

8. A NEMZETISÉGEK ÉS A KISEBBSÉGVÉDELEM NEMZETKÖZI KAPCSOLATRENDSZERE

Magyarország nemzetiségeket érintő nemzetközi tevékenysége több fórumon zajlik. A Magyarországon élő nemzetiségek anyaországi kapcsolatait érintő kétoldalú együttműködés alapintézményei a kisebbségi vegyes bizottságok, amelyek tevékenysége mellett hazánk kiemelt figyelmet fordít a multilaterális kapcsolatokra, ezen belül is a nemzetközi szervezetekre. A magyar nemzetiségpolitika alakítását alapvetően meghatározza a nemzetiségek jogairól szóló törvényben is nevesített kapcsolatrendszer: az Európa Tanács Emberi Jogok és Alapvető Szabadságjogok Védelméről szóló Egyezménye, a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája (a továbbiakban: Nyelvi Karta), a Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Keretegyezmény, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet keretében végzett munka, a Koppenhágai Dokumentum, az Egyesült Nemzetek Szervezetének a Polgári és Politikai Jogokról szóló Nemzetközi Egyezségokmánya valamint az Európai Unió.

8.1. Kétoldalú államközi kapcsolatok

A Magyarországon élő nemzetiségek anyaországi kapcsolatait érintő kétoldalú együttműködés alapintézményei 1992 óta a kétoldalú kisebbségvédelmi megállapodásokon alapuló *kisebbségi vegyes bizottságok (a továbbiakban KVB)*. A Magyarország és a szomszédos országok – Horvátország, Románia, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia és Ukrajna – között, a nemzeti kisebbségek jogainak kölcsönös biztosítására és védelmére létrejött kormányközi kisebbségi vegyes bizottságok feladata a nemzetiségek/nemzeti kisebbségek helyzetének elemzése és értékelése; az e területen megvalósítandó államközi együttműködésre vonatkozó ajánlások megfogalmazása, illetve azok végrehajtásának a figyelemmel kísérése. Az elmúlt években valamennyi kétoldalú kisebbségi vegyes bizottság ülésezett. Ezek során áttekintették, milyen prioritások mentén biztosítsák az adott nemzetiségek identitásának megőrzését, illetve kulturális autonómiájának fejlődését.

8.1.1. Magyar–Horvát Kisebbségi Vegyes Bizottság

Magyarország és Horvátország 1995. április 4-én kötött kisebbségvédelmi megállapodást, az egyezmény alapján alakult meg és működik a Magyar–Horvát KVB, amely 2012. november 28-án, Budapesten tartotta meg a XII. ülését. A kétoldalú kisebbségvédelem és a két országban élő magyar, illetve horvát nemzeti közösség helyzetének időszerű kérdéseiről folytatott tanácskozás során a felek egyetértettek a magyarországi horvát nemzetiséget érintő korábbi és továbbra is fenntartott ajánlásokban. Javasolják, hogy mindkét fél vizsgálja meg a hercegszántói Horvát Óvoda, Általános Iskola és Diákotthon második fázisa építéséhez és a – kulturális élet szempontjából rendkívüli jelentőséggel bíró – pécsi Horvát Színház bővítéséhez és felújításához szükséges pénzeszközök biztosításának a lehetőségét.

A XII. ülés jegyzőkönyve alapján fennálló új ajánlások között mindkét nemzetiséget érintő feladatok fogalmazódtak meg. A hazai horvátság oktatási területén a pécsi Miroslav Krleža Horvát Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Diákotthon fenntartói jogának az átvétele miatti többlettámogatás folyósítása, a kulturális és tájékoztatási területen a közösség temetőinek fenntartási támogatása, a horvátzsídányi katolikus templom felújítása, a Zornica című horvát

katolikus folyóirat megjelenésének és a Lakócsai Horvát Nemzetiségi Tájház fenntartásának a támogatása merült fel új igényként.

8.1.2. Magyar–Román Kisebbségi Vegyes Bizottság

A Magyar–Román Nemzeti Kisebbségügyi Együtműködési Szakbizottság VIII. ülését Budapesten tartották, 2011. június 1-jén. A KVB VIII. ülésének jegyzőkönyve valamint az az alapján fennálló ajánlások és a kötelezettségek meghatározásának véglegesítése folyamatban van.

8.1.3. Magyar–Szerb Kisebbségi Vegyes Bizottság

A Magyar–Szerb KVB a KIM nemzetpolitikáért felelős helyettes államtitkára és a Szerbia Vajdaság Autonóm Tartománya Kormányának elnöke társelnökségével 2011. június 20-án, Budapesten tartotta meg a IV. ülését. A IV. ülés jegyzőkönyve alapján elfogadott ajánlások jóváhagyásáról szóló 1369/2012. (IX. 17.) Kormányhatározatban a Kormány felhívja a megjelölt feladat- és hatáskörrel rendelkező minisztereket, hogy az ajánlások végrehajtásának módjáról illetve a végrehajtáshoz szükséges pénzügyi fedezetről szóló előterjesztéseket a Kormányhoz nyújtsák be, továbbra is érvényesnek tartva azokat az ajánlásokat, amelyek eddig nem, vagy csak részben valósultak meg.

Az ajánlások között általános feladatként szerepel a Budapest, V. kerületi Váci utca 66. szám alatti egyházi ingatlan visszaszármaztatása. Az oktatás területén, a Szegeden működő szerb óvodai csoportok megfelelő elhelyezése, a budapesti Nikola Tesla Szerb Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Diákotthon munkájának a támogatása és az alapító okirat módosítása merült fel igényként új ajánlások formájában. A kultúra és a tájékoztatás területén a szerb közösség temetőinek a fenntartása és védelme, a ráckevei szerb Nagyboldogasszony Templom és Kolostor épületének rekonstrukciója, az egykori Budai Katedrális helyén egy emléktábla elhelyezése és a szerb kultúrtörténeti jelentőségű műemlékek megőrzésének és felújításának a finanszírozása szerepel.

8.1.4. Magyar–Szlovák Kisebbségi Vegyes Bizottság

A Magyar–Szlovák KVB 2011. február 2-án Pozsonyban tartotta meg a X. ülését, amelyet a Kormány a 1319/2011. (IX.20.) Kormányhatározatban elfogadott. A következő, XI. ülésre 2012. november 7-én, Budapesten került sor. A XI. ülés alkalmával a Felek a KVB X. ülésén elfogadott ajánlások teljesítésének állásáról folytatott kölcsönös tájékoztatást követően egyes ajánlások fenntartásában állapotok meg, illetve új ajánlásokat fogalmaztak meg a két ország kormányai számára, amelyek jelentősen előmozdítják a kétoldalú szlovák-magyar kapcsolatokat.

Mindkét nemzetiséget érintő új ajánlások egy magyar–szlovák történettudományi szakmai folyóirat alapítására, a szlovák nemzetiségi nyelvhasználatot szabályozó hatályos törvények végrehajtására, gyakorlati alkalmazására, a hivatali nyelvhasználatra, a vallási szertartások szlovák anyanyelvű gyakorlására és az ahhoz szükséges szakmai, módszertani és pénzügyi feltételekre vonatkoznak. A magyar félnek javasolták, hogy a Klebelsberg Iskolafenntartó Központban és hálózatában a nemzetiségi köznevelésért felelős szakembert is alkalmazzanak, a szlovák felsőoktatási szak kerüljön előnyösebb helyzetbe a felvételi rendszerben, valamint a Szlovák Közművelődési Központ regionális központjai kapjanak anyagi támogatást az anyanyelvű vallási szertartások elősegítéséhez. A KVB megállapította, hogy az ajánlások megvalósulnak, mindamelllett azok nagy része nem egyszeri feladatként fogalmazódik meg, hanem rendszeres és folyamatos teljesítést feltételez.

8.1.5. Magyar–Szlovén Kisebbségi Vegyes Bizottság

A Magyar–Szlovén KVB 2011. június 15-én, Budapesten tartotta XII. ülését – amelyet a Kormány a 1326/2012. (IX.7.) Kormányhatározatban elfogadott –, majd a soron következő, XIII. ülésére 2012. szeptember 26-án került sor Ljubljanában. A Bizottságok a Magyarország területén élő szlovén nemzeti kisebbség és a Szlovén Köztársaság területén élő magyar nemzeti közösség külön jogainak biztosításáról szóló egyezmény alapelveit és rendelkezéseit szem előtt tartva a két országban élő magyar és szlovén nemzeti kisebbség időszerű kérdéseit tekintették át.

Az oktatás területén megállapították, hogy közösen tanulmányozzák az első Rába-vidéki kulturális, oktatási és tudományos intézet megalapításának lehetőségét, a hallgatói csereprogramok támogatását, megfelelő számú ösztöndíj biztosítását a nemzeti kisebbség tagjai számára. A KVB azt javasolja mindkét félnek, hogy biztosítson pedagógiai szaktanácsadókat a Muravidéken és a Rába-vidéken a kétnyelvű oktatás felülvizsgálata és a hiányosságok feltárása céljából, és hogy folytassák az együttműködést a kétnyelvű területeken dolgozó közalkalmazottak képzése terén. A Bizottság sürgette a Lendva–Rédics vasúti összeköttetés ismételt megteremtésének a lehetőségét.

A kultúra és a tájékoztatás területén feladatként szerepel a Radio Monošter évi többléttámogatása az OSZÖ-n keresztül, új magyar–szlovén és szlovén–magyar szótár megalkotása uniós források bevonásával, egy hazai szlovén kutatóintézet létrehozása, a lendvai vár és a szentgotthárdi apátság felújítása, a Rába-vidéken, a Murski val rádió vételi lehetőségeinek javítása, a Pável Ágoston Múzeum szakszemélyzetének a biztosítása, a Rába-vidéki és muravidéki közúti infrastruktúra, a turizmus és egyéb gazdasági tevékenységek fejlesztése.

8.1.6. Magyar–Ukrán Kisebbségi Vegyes Bizottság

A Magyar–Ukrán KVB legutóbbi – a beszámolási időszakra eső – XV. ülését Budapesten tartotta 2011 decemberében. A felek a munka folytatásában egyeztek meg. A parlamenti választásokat követő ukrán kormányátalakítás miatt új ukrán társelnöke lett a Bizottságnak. A tervek szerint 2013 tavasszal került sor egy titkári egyeztetésre, amely előkészíti a KVB ülés folytatását.

8.2. Európai Unió társfinanszírozású oktatási programok

A 2012-ben indult, uniós támogatással megvalósuló, az oktatás esélykiegyenlítő funkcióját erősítő fejlesztések a LHH térségeket kiemelten támogató programokkal és átfogó beavatkozásokkal az oktatás minőségének javítására, és az intézmények szakmai és társadalmi környezete együttműködésének az előmozdítására irányulnak. Ennek célja, hogy magát az intézményrendszert tegyék alkalmassá a diákok eredményes oktatására, valamint közvetlenül a halmozottan HH gyerekek hátránykompenzálására, esélyeiknek a javítására irányuló programelemek bevonásával (pl. szolgáltatásokat, támogatásokat).

Az EMMI Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság 2011-ben kezdte meg az Oktatásért Felelős Államtitkársággal történő együttműködésben a *TÁMOP 3-as prioritásba* tartozó, köznevelésben megvalósítandó olyan fejlesztések, programok tervezését, amelyek a halmozottan HH, azon belül a roma tanulók/gyermekek valós szükségleteit veszik alapul; szem előtt tartva a vállalások célértékeinek a teljesülését. A TÁMOP 3. prioritásba tartozó konstrukciók tervezése 2011-ben megkezdődött, ugyanakkor a jogszabályi környezet átalakulása miatt a konstrukciók véglegesítésére és a pályázatok meghirdetésére 2012. év végén került sor. Ezek a TÁMOP 3.3.8 kódjelű, „*Közoktatási intézmények esélyegyenlőség-alapú fejlesztése*”, a TÁMOP 3.3.9. A és C kódjelű, „*A halmozottan HH tanulók iskolai lemorzsolódását csökkentő intézkedések támogatása –Tanoda típusú programok támogatása*”, valamint a TÁMOP 3.3.9. B és D kódjelű, „A

halmozottan HH tanulók iskolai lemorzsolódását csökkentő intézkedések támogatása” című konstrukciók.

A konstrukciók célja a közoktatási intézmények támogatása új tanulási formák adaptálására, informális, non-formális tanulási lehetőségek kialakítására, új típusú intézményi együttműködések támogatása. A hagyományos, formális intézményi keretek között nem, illetve nem könnyen oktatható tanulók számára olyan – az egyéni igényekre, szükségletekre szabott – tanulási formák kialakítása, amely elvezeti a tanulót a sikeres iskolai végzettség, szakmai megszerzéséhez

8.3. Kapcsolatok nemzetközi szervezetekkel

8.3.1. Európa Tanács

a) Emberi jogi jelentések

Magyarország nemzetiségpolitikájának alapvetései szorosan kapcsolódnak nemzetközi, elsősorban az Európa Tanács (a továbbiakban: ET) által kidolgozott kisebbségvédelmi eszközökhöz. Hazánk az elsők között csatlakozott az ET Kisebbségvédelmi Keretegyezményéhez, valamint a Nyelvi Kartához. A két nemzetközi jogi érvényű dokumentumhoz történt csatlakozással Magyarország vállalta, hogy mindkét egyezmény végrehajtásáról, időről időre beszámolót készít. A Keretegyezmény esetében a periodicitás ötéves, míg a Nyelvi Karta végrehajtásáról háromévenként számolunk be.

Magyarország ötödik jelentésének az elkészítése a *Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája* megerősítésével vállalt jogok érvényesülése érdekében tett intézkedésekről, a mostani beszámolási időszakra esett. Az 1045/2012 (II.29.) kormányhatározattal elfogadott ötödik időszaki jelentést a Kormány benyújtotta az Európa Tanács Nyelvi Karta Titkárságához. A jelentés a 2009 januárja és 2011 decembere közötti időszakra vonatkozóan mutatja be a regionális vagy kisebbségi nyelvekkel kapcsolatos kötelezettségvállalásunkból fakadó legfontosabb tényeket, adatokat, eseményeket. Részletesen taglalja a nemzetiségi nyelvi jogok megvalósulását főként a közigazgatás, az igazságszolgáltatás, az oktatás-nevelés, a kultúra, a tájékoztatási eszközök, a gazdasági és társadalmi élet, valamint a határon átnyúló kapcsolatok területén, egyben választ ad az ET Miniszteri Tanácsa Magyarország kormányához intézett kérdéseire.

A beszámoló benyújtását követően 2012 szeptemberében a *Nyelvi Karta Szakértői Bizottsága* – több napos helyszíni monitorozás keretében –, a jelentés tartalmával kapcsolatosan Magyarországon tájékozódott. Konzultált a nemzetiségek országos önkormányzataival, valamint a hivatalos szervek képviselőivel, majd további kérdéseket tett fel, amelyeket a magyar fél megválaszolt. A Szakértői Bizottság a fentiek alapján jelentést készített az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága részére. A Miniszteri Bizottság megvitatja a dokumentumokat, és ajánlásokat fogad el Magyarország számára, amelyekben megfogalmazza az elvárásait a Nyelvi Karta magyarországi vállalásai megerősítése érdekében.

A Nyelvi Kartán kívül Magyarország a *Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Keretegyezményt* is megerősítette, és az e megállapodásra vonatkozó kötelezettségeit, vállalásait is folyamatosan teljesíti. A soron következő beszámolóját Magyarország 2013 végén készíti el.

A *Velencei Bizottság* (a továbbiakban: Bizottság) Magyarországról szóló 2012 júniusában megjelent jelentésében demokratikusnak és a jogállamiságot szolgálónak találta a nemzetiségek jogairól szóló törvényt. A Bizottság úgy vélte, hogy a magyar kormány érdekelt a hazánkban élő nemzetiségekkel való együttműködésben, és az új nemzetiségi törvény megfelel a nemzetközi kisebbségvédelmi elvárásoknak, de emellett alkalmazkodik a hazai adottságokhoz is. A Bizottság elismerte, hogy Magyarország továbbra is különös figyelmet szentel a nemzetiségi jogok védelmének, és erőfeszítéseket tesz az országban élő nemzetiségek kulturális és nyelvi azonosságára, a hagyományaik

és a kulturális örökségük védelmének az érdekében. Üdvözölte a Bizottság, hogy a nemzetiségi törvény elismeri és garantálja a magyarországi nemzetiségek jogait az oktatás, a kultúra, az anyanyelvhasználat, a média és a közéletben való részvétel területén. A Bizottság megjegyezte, hogy a kisebbségvédelem különösen összetett és részletező, különösképpen a nemzetiségi önkormányzatokat illetően. Az új törvény valóban kiemelt részletességgel szól a nemzetiségi önkormányzatok működéséről, mivel a nemzetiségekkel történt konzultációk során kifejezett elvárásaként fogalmazták meg az érdekeltek képviselői, hogy a rájuk vonatkozó szabályok minél pontosabban és részletesebben legyenek meghatározva.

8.3.2. Egyesült Nemzetek Szervezete

A 47 tagállamból álló Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) Emberi Jogi Tanácsa 2011 júniusában a 17. ülészakán döntött hat emberi jogi különleges eljárási mandátum betöltéséről. A grémium az Emberi Jogi Tanács elnökének javaslatára úgy határozott, hogy a Kisebbségi Ügyek ENSZ Független Szakértői pozícióját dr. Izsák Ritának ítéli. Izsák Rita korábban a KIM Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárának a kabinetfőnökeként dolgozott, és fontos szerepet játszott az EU Roma Stratégiájának a kidolgozásában is. Az ENSZ Független Szakértője – az egyetlen mandátum, amely külön testülettel bír –, a 192 tagállam összes, azaz nemzeti, etnikai, vallási és nyelvi kisebbségéért felel, ország-látogatást kezdeményezhet, jelentéseket, sajtóanyagokat adhat ki. A Kisebbségi Ügyek ENSZ Független Szakértőjének a megkeresésére az EMMI 2012 júniusában részanyagot küldött az ENSZ nemzeti vagy etnikai, vallási és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogairól szóló Nyilatkozatának a végrehajtásával foglalkozó jelentés előkészítésére. Az anyag a 2012. novemberi, 5. ENSZ ülészak Kisebbségi Nyilatkozat végrehajtásával foglalkozó Kisebbségi Fóruma jelentésének a részét képezte.

II.RÉSZ: AZ EGYES NEMZETISÉGEK HELYZETÉNEK LEÍRÁSA

1. A MAGYARORSZÁGI BOLGÁROKRÓL

A 2011. évi népszámlálás során a bolgár nemzetiséghez tartozónak 3556 fő (2001-ben 1358 fő), bolgár anyanyelvűnek 2899 fő (2001-ben 1299 fő) vallotta magát.

A beszámolási időszakban – a 2010. október 3-án megtartott kisebbségi önkormányzati választások eredményeként –, összesen 41 bolgár települési kisebbségi önkormányzat működött. A választási eredmények alapján a bolgár közösség elektorai 2011. január 9-én országos és 2 területi önkormányzatot (Budapesten és Pest megyében) választottak meg.

A központi költségvetésből a Bolgár Országos Önkormányzat (a továbbiakban: BOÖ) működésének finanszírozásához 2011-ben és 2012-ben évente 43,7 millió Ft-os állami költségvetési támogatásban részesült. Az Önkormányzat által fenntartott kisebbségi intézmények központi költségvetési támogatása 2011-ben 19,2 millió Ft-ot, míg 2012-ben 28,6 millió Ft-ot tett ki.

A BOÖ és a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. 2011. október 5-én vagyonkezelési szerződést írt alá, amely szerint az Önkormányzat saját fenntartásba vette a Budapest VI., Bajza u. 44. szám alatti, volt bolgár iskola épületét. A BOÖ egyben vállalta, hogy a kezelői jog átvételének fejében biztosítja az ingatlan fenntartását és felújítását. 2013. február 26-án kelt levelében kérte az EMMI-től, hogy az ingatlan kerüljön a BOÖ tulajdonába. Az önkormányzat az épület fűtési rendszerének korszerűsítéséhez a kormányzattól 8,0 millió Ft-os vissza nem térítendő egyedi támogatást kapott.

A beszámolási időszakban a BOÖ fenntartásában négy – két oktatási és két kulturális – intézmény működött. Óvodai nevelés folyik a *Bolgár Kétnyelvű Nemzetiségi Óvoda* csoportjaiban, míg általános iskolai képzés a *Bolgár Kisebbségi Nyelvoktató Iskolában*. A *Bolgár Művelődési és Kulturális Nonprofit Kft.* fő feladata a Bolgár Művelődési Ház fenntartása. A BOÖ éves működési támogatást nyújt a Bolgár Művelődési és Kulturális Nonprofit Kft-nek a Bolgár Művelődési Ház fenntartására és alapvető tevékenységére.

A BOÖ legújabb intézménye, a *Bolgár Kulturális, Dokumentációs és Információs Központ* 2011. július 1. óta működik. A Központ fő feladata az anyanyelvi könyvtár működtetése, valamint a magyarországi bolgár hagyományok gyűjtése, archiválása és digitalizálása. A két nevelési-oktatási intézmény és a Bolgár Kulturális, Dokumentációs és Információs Központ a Budapest VI., Bajza u. 44. szám alatti épületben működik.

A beszámolási időszak két évében, 2011-ben és 2012-ben, a 41 működő bolgár kisebbségi önkormányzat közül 2011-ben 36 és 2012-ben 34 pályázott az önkormányzatok differenciált feladatalapú támogatására elkülönített keretre. A pályázatok elbírálását követően mindkét esztendőben valamennyi pályázó testület kapott támogatást. A bolgár települési kisebbségi önkormányzatok *feladatarányos* támogatása 2011-ben 32 802 419 Ft-ot, míg 2012-ben 23 604 461 Ft-ot tett ki. A két működő területi önkormányzatuk 2011-ben összesen 3 102 394, a 2012-ben működött egy területi önkormányzatuk pedig 2 308 973 Ft feladatarányos támogatáshoz jutott.

A *Magyarországi Bolgárok Egyesülete* (a továbbiakban: MBE) a közel egy évszázados tevékenységével, központi szerepet tölt be a magyarországi bolgárok kulturális életében, az itt élő bolgárok identitásának, kultúrájának megőrzésében, hagyományaik ápolásában.

A beszámolási időszak kezdetén három, majd két intézményben folyt államilag támogatott bolgár kisebbségi oktatás. A 2010/2011-es tanévvel – a bolgár kormány döntése alapján – megszűnt a magyarországi bolgárok központi közoktatási intézménye, a budapesti Hriszto Botev Bolgár–Magyar Általános Iskola és Gimnázium, mely a Bolgár Köztársaság fenntartásában és bulgáriai oktatási program alapján működött. A 2011/2012-es tanévben bolgár nyelvet kétnyelvű óvodai program keretében 18 gyermek tanult, míg bolgár kiegészítő iskolai oktatásban 48 tanuló részesült. A BOÖ 2012-ben a nemzetiségi pedagógusok bér- és járulék költségeihez a kormányzattól 1,1 millió Ft-os kiegészítő egyedi támogatást kapott.

A bolgárok közösségi és kulturális életének központja a *Bolgár Művelődési Ház*, amely színvonalas kulturális műsorok és hagyományörző rendezvények szervezésével segíti a magyarországi bolgár közösség nemzeti identitásának megőrzését, hozzájárul az anyanyelvhasználat fejlesztéséhez. A magyarországi bolgár *táncgyűttesek* (*Jantra, Martenica és Zornica*) a bolgár hagyományok megőrzése és ápolása, valamint a magyarországi bolgárok kultúrájának szélesebb körben való elterjesztése érdekében tevékenykednek. A Jantra Bolgár Néptáncgyűttes 2011-ben Kisebbségért Díjban részesült.

A BOÖ kiadásában jelenik meg a *Bolgár Hírek*, a magyarországi bolgárok kétnyelvű havilapja és a bolgár társadalmi és kulturális folyóirat, a HAEMUS. A BOÖ a kétnyelvű kiadvány megjelentetésén kívül megújította a www.bolgarok.hu honlapot is. Az önállóan működő *Malko Teatro* alternatív színház, amely bolgár kisebbségi színházként is definiálja magát. A bemutatott produkciók nyelve többségében bolgár, de több előadást bemutattak magyar nyelven is.

A központi költségvetésben elkülönített nemzetiségi fejezeti előirányzatok pályázati kereteiből a beszámolási időszakban folytatódott a bolgár kulturális, hitéleti, média és tudományos programok támogatása. 2011-ben 5 bolgár pályázat részesült támogatásban, a megítélt támogatás összesen 1 316 600 Ft-ot tett ki. 2012-ben 7 bolgár pályázat együttesen 1 800 000 Ft támogatásban részesült.

A bolgár közösség, ortodox vallás szerinti, anyanyelvű hitéletének zavartalan gyakorlására a budapesti Szent Cirill és Metód bolgár ortodox templom szolgál. A *Magyarországi Bolgár Ortodox Egyház* működéséhez, valamint a hittanoktatás megszervezéséhez rendszeres állami költségvetési támogatásban részesül.

A Magyar Rádióban a bolgároknak heti 30 perces anyanyelvű rádióműsora van. A bolgár műsorokat műholdról is sugározzák, de azok elérhetők és letölthetők a közszolgálati rádió internetes honlapjáról (www.mr4.hu) is. A Magyar Televízióban a bolgároknak a rendszeresen jelentkező Rondó című nemzetiségi műsorban van átlagban 6-8 perces anyanyelvű televíziós programja. További évi 2 alkalommal készítenek 26 perces tematikus bolgár adást.

A hazai bolgár közösség szoros kapcsolatot tart fenn az anyaországgal. Az elmúlt években több közös rendezvényt szerveztek a budapesti bolgár nagykövetséggel, illetve a Bolgár Kulturális Intézettel. A hazai bolgár közösség és az anyaország között kialakult szoros kapcsolatot a BOÖ és MBE szervezi. E kapcsolatok segítik a magyarországi bolgár közösség és intézményei tevékenységének a megismertetését az anyaországban, egyben jól szolgálják a bolgár identitás erősítését.

2. A MAGYARORSZÁGI CIGÁNYOKRÓL/ROMÁKRÓL

Magyarországon a cigányok alkotják a legnépesebb nemzetiségi csoportot. Három nagy nyelvi közösségüket ismerjük, ezek a magyarul beszélő „romungrók”, a magyarul és romani nyelven egyaránt beszélő „romák” (oláh-cigányok), valamint a magyarul és az archaikus román nyelven beszélő „beás” cigányok.

A 2011. évi népszámlálás során a nemzetiségi hovatartozás kapcsán feltett kérdésekre válaszadók száma a legtöbb hazai nemzetiséget tekintve jelentősen emelkedett, a növekedés átlagosan másfélszeres. A legnépesebb a 315 583 fős (2001-ben: 205 720 fős) hazai roma közösség, közülük mintegy 54,3 (2001-ben: 48,4) ezer fő vallotta magát romani vagy beás anyanyelvűnek, ami tíz év távlatában 12 százalékos emelkedést jelent. Az adatok alapján a magukat roma nemzetiségűnek vallók száma egy évtized alatt mintegy másfélszeresére nőtt, ám a mostani bevallás a szociológiai kutatások szerint feltételezett roma népességnek még mindig csak a felét teheti ki.

2011-ben a városokban lakó romák aránya 47,2 %, vagyis ők a népesség csaknem felét teszik ki. A fővárosban élők száma majdnem megduplázódott. A romák jelentős része továbbra is az ország gazdasági, infrastrukturális és foglalkoztatási gondokkal sújtott leghátrányosabb kistérségeiben él, számuk és arányuk az észak-magyarországi, észak-alföldi, a dél-dunántúli régióban és a fővárosban a legmagasabb.

2.1. Országgyűlési és önkormányzati választások

A 2010. évi parlamenti választások eredményeként országos és megyei pártlistákról 4 roma képviselő került be az Országgyűlésbe. A helyi önkormányzati választások során a roma civil szervezetek jelöltjeként 1 polgármestert és 18 roma települési képviselőt választottak meg.

2010-ben a kisebbségi önkormányzati választások eredményeként 1237 roma települési önkormányzatot hoztak létre, amelyből 20, a budapesti kerületekben alakult meg. 2011 januárjában minden megyében megalakították a 7 fős területi kisebbségi önkormányzatot, majd az 53 fős országos önkormányzatot, amelyet a két legnagyobb civil szervezet képviselői, a Lungo Drom és az MCF Roma Összefogás tagjai és szövetségesei alkotnak. A 2011. január 20-án megtartott alakuló ülésen Farkas Flóriánt választották meg az országos önkormányzat elnökévé. Az önkormányzat 2011. február 12-ei ülésén az elnevezését Országos Roma Önkormányzatra (a továbbiakban: ORÖ) változtatta.

Az eltelt két évben 116 roma önkormányzat szűnt meg, így 2013 januárjában 1121 települési és 20 megyei roma önkormányzat működik.

2.2. Támogatások, intézmények

Az ORÖ 2011-ben és 2012-ben 267,2 millió Ft működési, és az általa létrehozott intézmények működtetésére pedig mindkét évben 78,6 millió Ft-os központi költségvetési támogatásban részesült. 2011-től az ORÖ költségvetési támogatása a roma lapok támogatási forrásaival emelkedett.

Az országos nemzetiségi önkormányzatok részére a központi költségvetésben elkülönített a "Nemzetiségi intézmények átvételének és fenntartásának támogatása" címen rendelkezésre álló keret pályázatain révén az ORÖ az elmúlt években 5 intézményt alapított, jelenleg 4 intézményt működtet. 2004 óta működik a központi és 21 regionális, illetve helyi irodával működő *Országos Kisebbségi Kulturális és Foglalkoztatási Módszertani Intézményhálózat*. 2005-ben hozták létre az *Országos Roma Muzeális Gyűjtemény és Kiállítóhelyet* és az *Országos Roma Könyvtár, Levél- és Dokumentumtárat*, 2008. augusztus 1-jén indították el az országos hatáskörű *Roma Média és Információs Központot*.

Az ORÖ a korábbi intézményei mellett, 2012 szeptemberétől 3 oktatási intézmény, köztük a *Tiszapüspöki Általános Iskola, a sziráki Teleki József Általános Iskola és Szakiskola*, és a *Szolnokon* korábban alapítványi formában működő *Dr. Hegedűs T. András Szakiskola, Középiskola, Általános Iskola és Kollégium* fenntartói jogát vette át.

2.2.1. Roma nemzetiségi önkormányzatok feladatarányos támogatása

A Kormányhivatalok által 2010. április 1. és 2011. március 31. között megküldött jegyzőkönyvek alapján 754 roma *települési* nemzetiségi önkormányzat – az összes roma testület 62 %-a –, a működésükre és az elvégzett feladataik alapján összesen 581 181 080 Ft támogatásban részesült. A jegyzőkönyvek és a feladatvállalás hiánya elsődlegesen a 2010. évi választások miatti személycseréknek tulajdonítható. A *területi* önkormányzataik 2011-ben 20 656 107 Ft *feladatarányos* támogatást vehettek kézhez.

2012-ben 1148 helyi és 20 területi roma önkormányzat működött, 905 önkormányzat felelt meg a differenciált támogatás feltételeinek, akik a normatív működési támogatáson felül feladataikhoz további támogatást 359,4 millió Ft-ot kaptak. A roma önkormányzatok működési és feladatalapú támogatása összességében települési viszonylatban 599 909 878 Ft, a területiek együttvéve 21 708 560 Ft-ot tettek ki.

2.3. Roma nemzetiségi oktatás, nyelvhasználat

A Nyelvi Kartának a hazai romák által beszélt romani és beás nyelvekre történő kiterjesztését a 2008. évi XLIII. törvény hirdette ki. Ezzel összefüggésben megállapítható, hogy az oktatás területén tett vállalások összhangban vannak a nemzeti és etnikai kisebbségi neveléssel, oktatással kapcsolatos jogszabályi előírásokkal. A roma nemzetiségnek – hasonlóan a többi nemzetiséghez – joga van az általuk beszélt nyelven történő nevelést, illetve a romani és beás nyelvek oktatását kezdeményezni. Legalább nyolc szülő kezdeményezésére a nevelést, illetve az oktatást a helyi önkormányzat köteles megszervezni.

A romák jelentős része magyar nyelvű, többségük nem beszél más, a romák által beszélt nyelvet. Ezért a nemzetiségi nevelést, oktatást szabályozó dokumentumok lehetővé teszik a magyar nyelvű roma kulturális nevelést és a magyar nyelvű roma nemzetiségi oktatást, illetve a romák által beszélt másik két nyelven történő nevelést, továbbá a roma és beás nyelvek oktatását is. A nyelveket oktató intézmények száma az utóbbi években folyamatosan bővül.

A Nemzeti Erőforrások Minisztériuma (2012-től: EMMI) adatai szerint a 2010/2011 tanévben 671 intézmény (348 óvoda, 301 általános iskola és 22 középiskola) 76 856 főre igényelt magyar nyelvű cigány kisebbségi nevelést, oktatást biztosító programjára kiegészítő nemzetiségi normatívát.

Mindezen belül 52 intézmény (12 óvoda, 30 általános iskola, 10 középiskola) romani és 23 beás nyelvoktatást is szervezett, melyben 3345 gyermek és diák vett részt. A 2011/2012-es tanév során a nemzetiségi normatívát igénybevevők száma nőtt. 705 intézményben (372 óvoda, 301 általános iskola, 32 középiskola) 80 954 gyermek számára szerveztek magyar nyelvű cigány nemzetiségi oktatást. A statisztikák szerint romani nyelvoktatást 6 óvodában, 11 általános iskolában és 12 középiskolában folytatnak, a beás nyelvet pedig 3 óvodában, 12 iskolában, és 3 középfokú oktatási intézményben tanítják, összesen 2246 gyermek számára.

A neveléshez, oktatáshoz szükséges szakmai feltételek biztosítása érdekében az oktatási tárca évente nyilvános pályázat útján támogatja a roma nemzetiségi nevelésben, oktatásban résztvevő pedagógusok továbbkésztését.

A TÁMOP 3.4.1. „A Nemzetiségi tanulók nevelésének és oktatásának segítése” programban lehetőség nyílt roma oktatási programcsomagok fejlesztésére is, amely magába foglalja a tankönyvek mellett oktatási segédletek, digitális tananyagok, pedagógus-továbbképzések, kerettantervek kidolgozását is. Az első, 2009. évi kiírás alapján az Országos Roma Önkormányzat és a Gandhi Közalapítványi Gimnázium és Kollégium konzorciuma 28 millió Ft-ot nyert el a feladatra. 2012-ben elkészült az általános iskola 1. osztálya számára a nemzetiségi népismereti tankönyv, és kiadásra került az 1. osztályos romani és beás nyelvkönyv, illetve a nyelvoktatást segítő munkafüzetek. A program második fázisa lényegesen nagyobb támogatással került meghirdetésre, a keret a roma nemzetiségi pályázatra maximum 200 millió Ft támogatást biztosíthat. A pályázatok benyújtása és elbírálása megtörtént, pályázóknak két év áll rendelkezésükre a projekt megvalósítására. A program keretében tankönyvek, munkafüzetek, szemléltető eszközök, mérőeszközök, digitális tananyagok, pedagógus-továbbképzési programok és a nemzetiségi óvodai nevelést segítő módszertani anyagok fejlesztésére van mód.

Három pedagógiai főiskolán (Apor Vilmos Főiskola – Vác, Eötvös József Főiskola – Baja, Szent István Egyetem – Szarvas) képeznek cigány/roma óvodapedagógusokat, illetve tanítókat. A Pécsi Tudományegyetem bölcsészettudományi képzési területén, a többciklusú képzés bevezetésével, a korábbi romológus képzésre épült az alapképzési, és a 2009/2010-es tanévtől indított romológia és romológia tanár mesterképzési szak, illetve PhD program. A képzési kínálat így lehetőséget biztosít az óvodai és általános iskolai, a középiskolai oktatók és a felsőoktatási szakemberek felkészítésére, illetve a doktori fokozat megszerzésére.

A nemzetiségi *pedagógusképzésben* a képzőhelyek száma óvodapedagógus, tanító és tanárképzésben változatlan, általános probléma azonban a vizsgált időszakban a hallgatói létszám csökkenése.

A felsőoktatási intézmények a felvételi eljárás során dönthetnek a képzések meghirdetéséről. A nemzetiségi szakokon való továbbtanulás lehetősége a létszámok tekintetében biztosított volt, ugyanakkor rendkívül alacsony a jelentkezők száma. A felvételi eljárás során, a nemzetiségi szakokon lehetőség van önálló ponthatár megállapítására. Ennek ellenére nagyon nehéz a szakindításhoz szükséges létszámot elérni. A felvételizők számának csökkenése összefügghet a pedagógus szakma presztízsével, az elhelyezkedési lehetőségekkel.

A 2013. évi általános felsőoktatási felvételi eljárásban az oktatásért felelős miniszter által az adott szakra alapképzésben és osztatlan mesterképzésben az országosan meghatározott állami ösztöndíjas ponthatár 240 pont. A nemzetiségi szakokon mindazok, akik a közoktatási tanulmányaik alapján legalább 240 ponttal rendelkeznek, felvételt nyerhetnek. Így az alacsony pontszámú nemzetiségi pedagógusképzést választók jó eséllyel jelentkezhetnek felvételre.

A roma gyermekek, tanulók oktatási esélyeinek javítását célzó intézkedések

A magyar gazdaság növekedése és a foglalkoztatás bővülése szempontjából akadályt jelent, hogy a legfeljebb általános iskolát végzettek munkaerő-piaci részvétele igen alacsony, foglalkoztatási rátájuk több mint 20 százalékkal elmarad az EU átlagától. A LHH gyermekek nagy számban a

szakiskolai képzésbe kerültek be, ahol az átlagnál magasabb (közel 30 százalékos) a lemorzsolódás.

Magyarországon a szülők iskolai végzettségének és foglalkozásának nagy szerepe van a gyermek iskolai előmenetelében. A PISA-felmérés szerint hazánkban a szülők iskolai végzettsége nagyobb arányban befolyásolja a gyermekek tanulmányi eredményeit, mint az OECD-országokban általában, illetve a szülők foglalkozása – az OECD-országok közül – nálunk határozza meg legerőteljesebben az iskolai teljesítményt. A nemzetközi vizsgálat definíciója szerint egy ország közoktatási rendszere akkor méltányos, ha képes kiegyenlíteni a tanulók hátrányait, illetve minden tanuló számára a család társadalmi-gazdasági státuszától függetlenül biztosítja a színvonalas oktatáshoz való hozzáférést.

A társadalmi felzárkózás szempontjából legfontosabb köznevelési célok ezért a HH, köztük roma gyermekek minőségi oktatáshoz való hozzáférésnek biztosítása, a korai iskolaelhagyók arányának csökkentése, a képzettségi szint javítása.

Az e fejezethez kapcsolódó részletes kifejtés a jelentés I. 4.3. fejezetében olvasható.

2.4. Kultúra, hitélet

A közművelődés, a hagyományőrzés és az amatőr művészeti tevékenység területén tapasztalható a roma nemzetiség legnagyobb aktivitása és sokszínűsége.

2.4.1. Kulturális feladatok pályázati és egyedi támogatása

A kormány a Nemzetiségi támogatások fejezeti kezelésű előirányzata terhére elsősorban *pályázati* formában biztosít támogatást.

A civil társadalmi szervezetek részére meghirdetett pályázati döntés során 2011-ben 105 roma szervezet 53,76 millió Ft-ot, 2012-ben pedig 76 roma szervezet 44,7 millió Ft támogatást kapott.

A kulturális programpályázat eredményeként 2011-ben 116 szervezet és nemzetiségi önkormányzat 22,5 millió Ft, míg 2012-ben 133 roma kezdeményezés 32,8 millió Ft segítséget kapott programjai megszervezéséhez.

Az ORÖ által fenntartott intézmények 2011. évi támogatása körében az Országos Roma Könyvtár, Levél és Dokumentumtár 7,65 millió Ft, míg az Országos Roma Közérdekű Muzeális Gyűjtemény és Kiállítási Galéria 5,56 millió Ft működési és infrastrukturális fejlesztést biztosító támogatást kapott. 2012-ben roma stúdiófejlesztésre 2,2 millió Ft, fiatal roma festők felfedezése és alkotásaikból a múzeum gyűjteményének gyarapítása szintén 2,2 millió Ft, míg egy projekt generálási háttér csoport kialakítására 2,5 millió Ft támogatást kaptak.

2011-ben a kiemelt jelentőségű roma nemzetiségi intézmények támogatása keretében a Rajkó Művészegyüttes, a 100 Tagú Cigányzenekar és a Rromanes Egyesület által Hodászon fenntartott I. Roma Tájház meghívásos pályázat során összesen 96,85 millió Ft támogatásban részesült. 2012-ben az I. Roma Tájház és a 100 Tagú Cigányzenekar támogatását az EMMI Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság roma kulturális kerete biztosítja.

A Roma Hungaricum Állami Művészegyüttes 2012 tavaszán jött létre a KIM támogatásával, a Forum Hungaricum Nonprofit Kft. működtetésében. A 19 roma zenészből álló művészegyüttes célja, hogy a hungarikumnak számító roma zenei értékeket megőrizze, és magas színvonalon közvetítse. A zenekar 2012. október 3-án új arculattal, nagyszabású galaesttel mutatkozott be a Nemzeti Színházban. Az új zenekar éves költségeihez a nemzetiségi kulturális keretből 40 millió Ft összegű kormányzati támogatást kapott. A Zeneművészeti Bizottság 2012-ben kezdeményezte a zenekar kiemelt előadó-művészeti szervezetek közé sorolását.

A 2011-2012 évi támogatások alakulása

Támogatási cél/roma	2011		2012	
	Szervezetek száma	Támogatás/Ft	Szervezetek száma	Támogatás/Ft
Nemzetiségi támogatások fejezeti kezelésű előirányzat				
Pályázatok:				
Roma civil társadalmi szervezetek	105	53 763 000	76	44 700 000
Roma kulturális kezdeményezések	116	22 491 400	133	32 825 732
Roma táborok	4	2 201 800	18	6 688 218
Országos intézmények (ORÖ) tám.	2	13 209 750	3	6 900 000
Egyedi roma támogatás	14	69 600 187	7	38 774 000
Összesen	241	161 266 137	337	129 887 137

Az *egyedi támogatások* között 2011. évben az ORÖ részére működési problémáinak enyhítésére, illetve a Dohány utcai székház helyiségeinek felújításához 35 millió Ft támogatás biztosítására került sor.

A Minisztérium és az ORÖ együttműködése keretében, Fonyódligeten 800 gyermek nyaralhatott a Balatonnál. A tábor megszervezéséhez az EMMI Egyházi, Nemzetiségi és Civil Államtitkársága 2011-ben 26,6 millió forint, 2012-ben 14 millió Ft költségvetési forrást biztosított.

2012-ben Miskolc Város Önkormányzata által a *Lyukóvölgyi Közösségi Ház* kialakítására benyújtott komplex pályázathoz 20 millió Ft-os kormányzati segítséget kaptak.

A romák kulturális szolgáltatásokhoz való hozzáférése terén előrelépés, hogy az EMMI támogatásával elindult Magyarország első igazi könyvtárusza, amely 27 Baranya megyei romák lakta településen nyújt korszerű könyvtári szolgáltatásokat a lakosság számára. Az EU-s forrásból megvalósuló könyvtári fejlesztések keretében az olvasáskultúra fejlesztő programok kiemelt célcsoportja a roma tanulók és felnőttek köre. A program keretein belül további könyvtáruszok beszerzését tervezik, melyhez a TIOP forrásai nyújtanak segítséget.

Az EMMI 2012-ben nyílt pályázatot hirdetett roma kulturális események megvalósításának, kulturális tartalmak és termékek elérhetővé tételének támogatására. A pályázat keretösszege 25,9 millió Ft, amely hazai forrásból állt rendelkezésre. 245 db pályázat érkezett, ebből 91 pályázatot minősített, a bíráló bizottság támogatásra érdemesnek.

A TIOP 1.2.6. VILÁGSÁTOR - Multifunkcionális roma közösségi és kulturális központ infrastrukturális feltételeinek kialakítása néven tervezett kiemelt projekt szolgálja, amelynek forráskerete 1,7 milliárd Ft. A VILÁGSÁTOR célja a roma kultúra kincseinek összegyűjtésére és hozzáférhetővé tételére, a roma kultúrára építő formális és informális képzések, valamint közösségi tevékenységek és rendezvények és gyermek- és ifjúsági programok lebonyolítására alkalmas intézmény létrehozása. (A Kormány 1345/2013 (VI.17.) Korm. határozata alapján a program megnevezése és célja megváltozott, az új megnevezés illetve cél egy **multifunkcionális nemzetiségi-roma módszertani, oktatási és kulturális központ** infrastrukturális feltételeinek kialakítása.)

2.4.2. Roma kulturális központok, közösségi házak

A hazai cigányság régi vágya egy komplex feladatokat ellátó roma kulturális központ létrehozása, amelynek megalapítását, a Roma Integráció Évtizede Program feladatai alapján, az *Országos Roma Kulturális Központ* keretein belül, kormányzati kötelezettségvállalással tervezték. Az egyeztetések eredményeként az 1041/2009. (IV.8.) Korm. határozat rendelkezett az intézmény létrehozásáról és folyamatos működési költségeinek biztosításáról, illetve ennek érdekében a Kormány és a Fővárosi Önkormányzat között kötendő támogatási megállapodásról. A kormányhatározat ellenére az

Országos Roma Kulturális Központ terve nem valósult meg. A 2010-ben megalakult új Kormány támogatni kívánja egy európai színvonalú Roma Kulturális Központ létrehozását.

A Fővárosi Önkormányzat, az EMMI és a Belügyminisztérium (a továbbiakban: BM) részvételével zajlott legutóbbi egyeztetés során a Fővárosi Önkormányzat kinyilvánította a szándékát a beruházás mielőbbi megvalósítása érdekében egy, a tulajdonában lévő másik ingatlan kijelölésére.

A Fővárosi Önkormányzat fenntartásában 2010. január 1-jétől működik a nemzetiségi oktatási ágazathoz tartozó *Fővárosi Roma Oktatási és Kulturális Központ (FROKK)*, amely intézményt a Napház Khamorro Kisebbségi Klubmozi és Kulturális Intézmény és a Fővárosi Önkormányzat Cigány Ház – Romano Kher általános jogutódjaként alapítottak meg.

Feladatkörébe a HH cigány gyermekek üdültetése, szakmai táborok szervezése, tehetséggondozás, ösztöndíjazás, jogsegély szolgálat működtetése, cigány családgondozók tevékenységének a szakmai segítése, rendezvények szervezése, bonyolítása, valamint néprajzi gyűjtőmunka, és néprajzi kiadványok készítése tartozik.

Az új intézmény Budapest VIII., Szentkirályi u. 7. szám alatti székhelyét az 1099/2009. (VI. 26.) Korm. határozat szerint 900 millió Ft központi költségvetési támogatásból újították fel, a folyamatos közös üzemeltetésre pedig 200 millió Ft központi támogatást irányoztak elő. A támogatás felhasználására vonatkozó határidő – a Fővárosi Önkormányzat kezdeményezésére – két alkalommal került módosításra, a jelenlegi élő szerződés, szerint az elszámolás végső határideje 2014. december 31.

1997-től az ország majd minden megyéjében *roma közösségi házak* működnek, melyek komplex szolgáltatást biztosítanak a roma ügyfelek számára. Többfunkciós intézményként a helyi sajátosságok és szükségletek figyelembevételével a cigány közösségek helyi társadalomba való integrálódásának elősegítése érdekében teret biztosítanak a közösségek kulturális, oktatási, foglalkoztatást segítő komplex szolgáltatást, jogvédelmet biztosító programok megvalósításához.

2.4.3. Színházak

A hazai roma közösség nem rendelkezik saját színházépülettel, ennek létrehozására a kormányzati tervek között szereplő Roma Kulturális Központ keretein belül, talán a közeljövőben kerülhet sor.

A nemzetiségi – közöttük a cigány – színházak támogatási rendszerét az I. 5.4.1. fejezetben részletezzük. A roma nemzetiség körében működő, színházi tevékenységgel foglalkozó műhelyek, társulatok, így a *Cinka Panna Cigány Színház Alapítvány*, a *Maladype – Találkozások Színháza*, a *Hókirálynő Egyesület*, vagy a miskolci *Romano Teatro* produkciói, általában közművelődési intézményekben láthatók. Színházi produkciókat mutat be a *Khamorro Együttes* és a *Karaván Kulturális Alapítvány* is. A roma nemzetiségi színházak 2011-ben 11 millió Ft, 2012-ben pedig 14,5 millió Ft támogatásban részesültek.

2.5. Média

A roma nemzetiség írott sajtójának megjelentetését az ORÖ biztosítja. Az önkormányzat saját lapja az *Európai Út* c. lap, illetve támogatja a Szolnokon szerkesztett *Lungo Drom* c. lap megjelentetését és a *Közös Út – Kethano Drom* c. időszaki kulturális kiadvány 2012. évi megjelenését. Az információs csatornák fejlődésének köszönhetően, több internetes honlap működik, amelyek egyre inkább átveszi a romákról és romáknak szóló információs csatorna szerepét.

Az MTVA közszolgálati *Magyar Televízióban* és a *Magyar Rádióban* roma nemzetiségi műsor készül és kerül adásba, mely a kultúra, a néprajz mellett az emberi jogokkal, a politikai kérdésekkel is rendszeresen foglalkozik. A műsorok kiemelt célja a cigánysághoz kapcsolódó előítéletek feloldása.

A roma nemzetiség tájékoztatására az MR4 csatornán kibővített roma sávot sugároznak. A napi egy órára növelt műsoridőben a magyar mellett, a beás és lovári nyelvű műsorok is megjelennek.

2011-ben és 2012-ben a Magyar Televízió M1 csatornán hétfőnként kora délután a nemzetiségi műsorok sávjában sugározza a legnagyobb hazai nemzetiség, a romák életét bemutató Roma Magazin c. 26 perces magazinműsort, mely a több mint 1000 kisebbségi önkormányzat és közel 100 civil szervezet kulturális és társadalmi helyzetét mutatja be.

Az Együtt c. műsor, 2011 szeptemberéig volt látható, míg a Roma fórum c. magazin 2011-ben, 7 alkalommal került adásba az M1-en és ismétléssel az M2-n. 2011. november közepétől péntekenként az M1 sugározza a P'amende című roma kulturális magazint. A roma műsorok összeállításában új műsorkészítők bevonása révén a pécsi és debreceni stúdiók is részt vesznek. A rendszeresen sugárzott magazinok mellett a két év alatt több nemzetiségi témával foglalkozó műsor is szerepelt a közszolgálati csatornák kínálatában. Ilyen volt többek között a Duna TV által sugárzott Mundi Romani sorozat, melyben a sokszínű európai romák mindennapjait ismerhettük meg.

2.6. Hitélet

A hazai romák túlnyomó többsége római katolikus vallású, kisebb része görög katolikus és református. A 2011. évi népszámlálás során a roma identitását vállalók kétharmada, 211 ezer fő nyilatkozott a vallási felekezethez tartozásáról. Az adatok alapján 155 195 fő katolikus, amelyből 8696 fő a görög rítus szerint gyakorolja a hitét. A reformátusok száma 38 228 fő, míg a Hit Gyülekezete 4288 fő roma hívet tudhat magáénak.

Az egyházak évek óta foglalkoznak cigány gyerekekkel szabadidős tevékenység keretében, ezek többnyire tanoda vagy családi napközi keretében működnek. Európában egyértelműen nálunk a legerősebb a roma értelmiség, és hazánk az egyház és a romák kapcsolata terén is élen jár a kontinensen. Hazánkban született meg az első lovári nyelvű Biblia, és Magyarországon készül jelenleg az első lovári mise.

A legnevesebb *katolikus* búcsújáró helyek: Csatka, Mátraverebély–Szentkút, Máriagyűd, és Máriapócs, ahova évente nagyon sok roma család zarándokol. Hodászon kiválóan működik egy görög katolikus cigány közösségi ház, amely idősgondozást és gyermekek számára óvodai ellátást is biztosít. Az itt élő romák az ún. oláh (cerhari) nyelvjárást beszélik, így a görög katolikus egyházközséghez tartozó bizánci rítusú templomban romani nyelvű miséket tartanak, a közösségi házuk a romani anyanyelvi kultúra ápolásának egyik fontos bázisa.

A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia évek óta kiemelt figyelmet szentel a romák hitéleti feladatainak, ami ugyanakkor fontos szegmensét képezi a cigányság felzárkóztatását célzó társadalmi programoknak is. A Magyar Katolikus Egyház Székely Jánost az Esztergom–Budapesti Főegyházmegye segédpüspökét nevezte ki az MKPK *Cigánypasztorációs* Bizottságának elnökévé. A hitéleti alaptervékenységét támogatva minden megyében felelőst neveztek ki a roma pasztoráció koordinálására, és az egyházi oktatási és kulturális célú támogatásai keretében működési forrást biztosított a belföldön és határon túl feladatot ellátó egyházi roma missziók munkájához.

2010 szeptemberében megalakult a *Református* Cigánymissziós Tanács. A testület feladata, hogy összefogja a cigányokkal kapcsolatban jelenleg már működő kezdeményezéseket, ösztönözzön, koordináljon és irányt is mutasson. Az egyház 2 tanodát működtet, Dencsházán és Vilmányban. Minden évben elindul az „Út az életért” missziós program, amelyben főként HH településeken végeznek ingyenes egészségügyi szűrővizsgálatokat szakemberek a Református Missziói Központ (RMK) szervezésében.

A Magyarországi *Evangélikus* Egyház szolgálataként jelenleg a helyi adottságoknak megfelelően több formában folyik a cigánymisszió: tanoda, bibliaóra, bibliaiskola, gyerek és felnőtt táborok, kirándulások, kulturális rendezvények – és mindez kiegészül a rászorulóknak karitatív, életvezetési, szociális támogatásával

A Magyarországi *Baptista* Egyház cigánymissziója közel 30 településen van jelen. Ebből 10 településen már kialakítottak imaházat, közösségi házat, és tervezik további településeken is a munka folytatását, imaházak kialakítását, infrastruktúra fejlesztését és fenntartását. A közösségi házakat szeretnék művelődési-kulturális, oktatási, képzési és szociális programokkal kiegészíteni.

Az Evangéliumi *Pünkösdi* Közösség Országos Cigánymissziója a roma kisebbség felemeléséért, életminőségének javításáért dolgozik. A romák elszigeteltségének egyik legfőbb oka a szegénység, ami az iskolai képzettségre, a tudás hiányára vezethető vissza. Ezt a szükséglet felismerve létrehozták a Keresztény Népfőiskolát. A Népfőiskolán kívül szemináriumokat, előadásokat, gyermektáborokat, országos találkozókat szerveznek, és segítik a helyi gyülekezeteket.

2.7. A romák társadalmi felzárkózása

2.7.1. Az uniós roma keretstratégia

A magyar uniós elnökség során került sor az uniós roma keretstratégia kialakítására, melynek előkészítésében hazánk nagy szerepet vállalt. A roma keretstratégia szakértői szintű előkészítése 2011 elején indult el, eredményeként az érintett szektorális tanácsban 2011. május 19-én elfogadásra kerültek a nemzeti roma integrációs stratégiák uniós keretrendszeréről szóló tanácsi következtetések¹. Az Európai Tanács 2011. június 24-én megerősítette az uniós keretrendszert. Ennek nyomán a tagállamoknak el kellett készíteniük, illetve felül kellett vizsgálniuk a romák integrációját célzó nemzeti stratégiájukat, és azt 2011. december végéig be kellett nyújtaniuk az Európai Unió Bizottságának.

Magyarország 2011 decemberében elsőként nyújtotta be a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia – mélyszegénység, gyermekszegénység, romák – című dokumentumot, mint a romák integrációját is célzó magyar nemzeti stratégiát. Az uniós roma keretstratégia jelentős mértékben épít a Roma Integráció Évtizede Programra, többek között átveszi annak négy fő prioritási területét (foglalkoztatás, oktatás, egészségügy és lakhatás), valamint hangsúlyozza a partnerség, a romák bevonása, a roma integráció horizontális figyelembevételének az elveit.

2.7.2. A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia

A társadalmi leszakadás meghatározó részben a szegénységgel összefüggő körülményekből fakad. Ma Magyarországon a szegregáció mértéke, a társadalmi élet jelentős területeiről való tömeges kizáródás súlyos – az állami szektorra, a társadalmi együttélésre és a gazdasági fejlődésre egyaránt számos kihatással bíró – társadalmi probléma. Uniós szinten összehasonlítható adatok alapján hazánkban mintegy 3 millió ember él szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben, számuk a válság következményeként emelkedőben van. A gyermekek, a vidéki falusias térségekben élők mellett a roma nemzetiséghez tartozók felülreprezentáltak a HHek körében. A társadalmi felzárkózáshoz feltétlenül szükséges egyfelől a szegénység okainak megszüntetésére való törekvés, a szegénység kialakulásának megelőzése, másfelől a szegénységből fakadó jelentős hátrányok csökkentése.

A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiában meghatározott felzárkózás politika az új stratégiai és kormányzati keretek adta átfogó megközelítésmód, amely a szakpolitikák összehangolásával és komplex beavatkozásokkal kívánja elősegíteni hazánk társadalmi és területi kohézióját, ennek keretében a roma népesség társadalmi felzárkózását.

Az uniós roma keretstratégiához kapcsolódó tagállami feladatok végrehajtásához nélkülözhetetlen volt, hogy a hazai cigányság helyzetének jobbítását szolgáló programok módszeresen áttekintésre

¹ An EU Framework for National Roma Integration Strategies up to 2020. Council Conclusions 10658/11

kerüljenek, és a romák helyzetét érdemben javító *cselekvési terv* kerüljön megalkotásra, amelyhez kapcsolódóan hatékony felzárkózást szolgáló programok működjenek.

E célból a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia a felzárkózás-politika és a stratégiai környezet bemutatását követően részletes helyzetelemzést tartalmaz. A helyzetelemzés a szegénység, a roma népesség helyzete, a gyermekek helyzete, a területi hátrányok, valamint az oktatáshoz és képzéshez, a munkavállaláshoz, az egészségügyi ellátáshoz, a lakhatáshoz és az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés kérdései kapcsán a jelen helyzet bemutatását és a problémákhoz kapcsolódó következtetések bemutatását tartalmazza.

A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia a kultúra, közművelődés és sport területét illető problémákat, kérdéseket a társadalmi felzárkózás, a szegénység csökkentése szempontjait követve kezeli. E területeket érintően olyan beavatkozási területeket, intézkedéseket nevesít, amelyek közvetlenül szolgálják a társadalmi felzárkózás ügyét.

A beavatkozási területek, eszközök bemutatása a helyzetelemzéssel érintett területekhez igazodik, az alábbiak szerint összefoglalva az adott problémához kapcsolt prioritásokat: Gyermek jól-lét, Oktatás-képzés, Foglalkoztatás, Egészségügy, Lakhatás, Bevonás, Szemléletformálás, és a Diszkriminációs jelenségek elleni küzdelem.

A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 8. fejezete a társadalmifelzárkózás-politika szervezeti és intézményi hátterét, uniós finanszírozási kereteit, a legfontosabb szereplőket mutatja be. Utolsó fejezete pedig a monitoring és indikátorok kérdésével foglalkozik, mivel az új stratégiai környezet figyelembevételével egységes, átfogó indikátor és nyomonkövetési rendszer kialakítására is szükség van.

A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2012-2014. évekre szóló kormányzati intézkedési terve

A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiához kapcsolódó, 2012-2014. évekre tervezett intézkedéseket a *Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiáról, valamint végrehajtásának a 2012-2014. évekre szóló kormányzati intézkedési tervéről szóló 1430/2011. (XII. 13.) Korm. határozat* melléklete tartalmazza. Az intézkedési terv alapvetően a fent említett beavatkozási irányok mentén nevesíti a célokat és a szükséges eszközöket.

Az intézkedési terv az európai roma keretstratégia beavatkozási területeinek is megfelelően az egyes területeken több mint 40 intézkedést tartalmaz. Az intézkedések főbb elemei a következők:

- **A gyermek jól-lét területét érintő feladatok**

A HH gyermekek esélyeinek növelése jó minőségű szolgáltatásokhoz való hozzáférésük biztosításával, kiemelt figyelemmel a kora gyerekkorra, illetve a HH településekre és térségekre.

Ennek keretében a LHH kistérségekben integrált kistérségi gyermekesély programokat szükséges indítani, további Biztos Kezdet Gyerekházakat kell létrehozni. Bővíteni kell a bölcsődei és egyéb napközbeni kisgyermek ellátást szolgáló férőhelyeket, az ingyenes étkezés lehetőségét, valamint a jelenleg évi két alkalommal nyújtott pénzbeli támogatást rendszeresebb formában kell biztosítani.

- **Oktatás területét érintő feladatok**

Elsődleges cél a roma és mélyszegénységben élő gyermekek minőségi oktatáshoz való hozzáférése javítása, valamint az iskolai lemorzsolódás csökkentése. Az ezt elősegítő intézkedések főbb területei az óvodai ellátás biztosítása, az integrációs és a képességkibontakoztató felkészítés támogatás a közoktatásban, a lemorzsolódás csökkentése (tanoda és „második esély” típusú programok) – különösen a roma leánygyermek körében. Folytatni kell, és össze kell hangolni a HH, közöttük roma fiatalok ösztöndíj-programjait, bővíteni kell a roma szakkollégiumokat. A felzárkózást segítő pedagógiai programokat kell

kidolgozni, egész napos iskolák, általános iskolai kollégiumok, segítő szakemberek alkalmazása, és a szabadidő-sport tevékenység ösztönzése mellett.

- **A foglalkoztatással, képzéssel összefüggő feladatok**
Az EU 2020-as foglalkoztatási és szegénységi célok teljesítése szempontjából különösen fontos a LHH – alacsony munkaintenzitású háztartásokban élő – munkavállalók munkaerő-piacra való beillesztése. Ennek érdekében szükséges az intézkedések célzása e LHH csoportokra, az alacsony iskolai végzettségűekre, kiemelten a romákra, különösen a LHH kistérségekben.
- **Az egészségügy területére vonatkozó feladatok**
A HH társadalmi csoportok – így a roma nemzetiséghez tartozók – egészségvédelme érdekében megelőzési programokat, célzott tájékoztató kampányokat kell biztosítani. Ezek alapvetőek mind a munkavállalást érintő készségek, képességek helyreállítása, fenntartása szempontjából, mind a gyermekek iskolai teljesítményét tekintve.
- **A lakhatással összefüggő feladatok**
Biztosítani kell a lakhatás elbizonytalanodásához vezető összetett problémák kezelését a szociális bérlakások és a támogatások átalakításával, rehabilitációs programok elindításával, a telepeken, teleszerű lakókörnyezetben élők társadalmi felzárkózása érdekében komplex programok indításával.
- **A bevonással, szemléletformálással és a közbiztonság javításával kapcsolatos feladatok**
A bevonás, szemléletformálás, a diszkriminációs jelenségek elleni küzdelem területén az intézkedések célja az együttélést, integrációt, felzárkózást támogató társadalmi légkör kialakításának az elősegítése. A bevonás, szemléletformálás, a diszkriminációs jelenségek elleni küzdelem területén elvégzendő tevékenységek horizontális módon készítsék elő és hatékonyan támogassák a gyermek jól-lét, az oktatás, a foglalkoztatás és képzés, az egészségügy és a lakhatás területén történő beavatkozásokat a közösség építés, a társadalmi feszültségek és konfliktusok megelőzésének, valamint a mediációs szolgáltatások eszközeivel.
- **A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia megvalósításának koordinációját szolgáló intézkedések**
A stratégiában és a hozzá tartozó cselekvési tervben foglalt intézkedések széleskörű, megalapozott nyomon követése szükséges, ezért a célok, valamint a programok, intézkedések megvalósulásának monitorozása érdekében monitoring rendszert kell kialakítani, és a nyomon követés érdekében célzott, nagymintás vizsgálatokat, társadalomtudományi kutatásokat kell folytatni. Folytatni kell a szegregátum térkép előkészítésében, kialakításában megkezdett munkát.

2.7.3. A Kormány és az Országos Roma Önkormányzat között létrejött keret-megállapodás

A cigány népesség hatékony felzárkózásának az előmozdítása érdekében az egyes társadalmi felzárkózást célzó rövid távú intézkedésekről szóló 1136/2011. (V. 2.) Korm. határozatban foglalt feladatokkal összefüggésben a Kormány és az ORÖ között 2011. május 20-án keret-megállapodás (a továbbiakban: Keret-megállapodás) jött létre, amely rögzítette a Kormány és az ORÖ közötti együttdöntési rendszer célkitűzéseit, valamint a közös célok elérését szolgáló főbb intézkedéseket.

A konkrét intézkedések a Kormány és az ORÖ között kötött keret-megállapodásban foglalt számszerűsíthető célkitűzések elérése érdekében kidolgozott részletes intézkedési tervről szóló 1338/2011. (X. 14.) Korm. határozatban kerültek meghatározásra. A 1338/2011. (X. 14.) Korm. határozat a felelős minisztereknek határoz meg feladatokat annak érdekében, hogy a Keret-megállapodásban vállalt célkitűzések teljesüljenek. A programok tervezésekor, a célcsoport bevonásakor is szem előtt kell tartaniuk a tárcáknak a Kormány által vállalt célértékeket és ezekről

rendszeresen tájékoztatniuk kell az ORÖ-t és a Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárságot (a továbbiakban: TFFÁT).

A Keret-megállapodásban meghatározott beavatkozási területek és az ezekhez kapcsolódó konkrét célkitűzések a következők:

- **A foglalkoztatás, képzés területén** a Keret-megállapodás 2015-ig teljesítendő célként fogalmazza meg az alábbiakat:
 - 100 ezer fő munkanélküli roma foglalkoztatásba történő bevonása,
 - 80 ezer felnőtt roma alapfokú készségfejlesztési programokban való részvétele (írás, olvasás, számolás, informatika).

Az ORÖ szervezésében kiválasztott és mentorált, mintegy 2000 roma családsegítő szociális munkás, közösségfejlesztő, foglalkozásszervező és egészségügyi közvetítő képzése, munkagyakorlat szerzése.
- **A közoktatás, felsőoktatás területén** a Keret-megállapodásban foglalt célkitűzések 2015-ig:
 - legalább 10 ezer roma fiatal, érettségig adó képzésben való részvétele,
 - a Kormány támogatásával oktatási reform program megvalósítása, amely révén 20 ezer roma fiatal, 50 – a felzárkózásban résztvevő – szakmunkásképző iskola keretében piacképes szakmát szerez,
 - a szak- és felnőttképzés területén mintegy 50 ezer legfeljebb szakiskolai végzettségű, roma felnőtt piacképes szakképzése,
 - a Kormány és az ORÖ támogatja 5 ezer tehetséges roma személy felsőfokú oktatásban való részvételét, továbbá
 - a Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat működését.
- **Szociális terület és gyermek jól-lét:** A Kormány és az ORÖ együttműködésében olyan csecsemő- és kisgyermekvédelmi, valamint fejlesztő rendszer kialakítása, illetve a már meglévő továbbfejlesztése, mely érdemben hozzájárul a HH közösségekben, településeken élő, elsősorban roma gyermekek sikeres iskolai belépéséhez.
- **Egészségügy:** A Keret-megállapodás 2015-ig közös célként fogalmazza meg 150 ezer roma szervezett, lakossági szűrővizsgálatokon való részvételét, valamint az egészséges életvitelhez szükséges folyamatos tanácsadásban részesítését.
- **Sport:** A Kormány elkötelezett a roma fiatalok sport programjának elindítása mellett, támaszkodva az ORÖ aktív részvételére, 30 ezer roma fiatalot kíván bevonni a közösség- és személyiségformáló sporttevékenységekbe.
- **Kultúra:** A roma kultúra támogatása mellett a Kormány az ORÖ-vel közösen európai színvonalú roma kulturális központot hoz létre, ezzel megteremtve a feltételeket arra, hogy a többségi társadalom is megismerhesse a roma hagyományok és kultúra értékeit.
- **Komplex, területi és lakhatási programok:** A Keret-megállapodás rögzíti 16 olyan közösségi központ létrehozását, amelyek érdemben segíteni fogják a romák elemi életviteli körülményeit, a nélkülözők lakhatási feltételeinek javítását, átmenetet biztosítva a tanulás és a munka világába. Tevékenységük kiterjed többek között az állampolgári felelősségre és az egészséges életmódra.

A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiához kapcsolódó szervezeti keretek

A társadalmi integráció elősegítésére irányuló kormányzati tevékenység összehangolása érdekében a Kormány 1199/2010. (IX. 29.) Korm. határozatával létrehozta a Társadalmi Felzárkózási és Cigányügyi Tárcaközi Bizottságot (a továbbiakban: TFCTB).

A felzárkózási politika társadalmasítását és a Keret-megállapodás végrehajtásának nyomon követését hivatott szolgálni a 1102/2011. (IV. 15.) Korm. határozattal létrehozott Roma Koordinációs Tanács (a továbbiakban: ROK-T), melynek társelnöke az ORÖ elnöke, tagjai a roma civil szervezetek képviselői, egyházak, önkormányzati szövetségek, országos és területi cigány nemzetiségi önkormányzatok, a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács képviselői, az Alapvető Jogok Biztos, valamint a Magyar Tudományos Akadémia elnöke által felkért szakértő képviselő. A tanács állandó meghívottja az EBH, valamint a Központi Statisztikai Hivatal elnöke, továbbá az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi Bizottsága és a Foglalkoztatási és munkaügyi Bizottsága képviselője.

A Cigányügyi Egyeztető Tanács létrehozása lehetőséget nyújt a kormányzati struktúra legmagasabb szintjén történő közvetlen párbeszéd kialakítására, és az érintett miniszterek és szereplők szükség szerinti bevonására, az intézkedések végrehajtásának áttekintésére, illetve a szükséges további lépések meghatározására. A Tanács elnöke a miniszterelnök, társelnöke az ORÖ elnöke. A Tanács létrehozásával a cigányság felzárkózását szolgáló stratégiai döntések és irányok meghatározásában érintett legmagasabb szintű döntéshozók együttes részvétele garantálja a döntések kormányzati szinten történő összehangolt megvalósítását, valamint hozzájárul a Kormány és az ORÖ között létrejött keret-megállapodásban foglalt célok megvalósításához az együtt döntési mechanizmus működése érdekében.

A felzárkózási politika infrastruktúrájának egyik alrendszerként a korábbi Regionális Képző Központok bázisán jött létre a Türr István Képző és Kutató Intézet (TKKI), amely kiemelt feladatoként működik közre a közfoglalkoztatáshoz párosuló képzési programok és szolgáltatások megvalósításában, valamint társadalmi felzárkózási koordinációs központként a HH társadalmi rétegek – romák, álláskeresők, alacsony iskolai végzettségűek, megváltozott munkaképességűek, HH térségekben élők – felzárkózásával. A TKKI hazai és uniós társfinanszírozású, az ORÖ-vel konzorciumban megvalósított projektekkel járul hozzá a keret-megállapodásban rögzített célok és vállalások teljesüléséhez.

A TFFÁT a Türr István Képző és Kutatóintézettel (a továbbiakban: TKKI) konzorciumi partnerségben valósítja meg az ÁROP 1.1.9. „A társadalmi felzárkózás szakpolitikai eszközeinek fejlesztése, területi együttműködések esélyegyenlőség elvű fejlesztésének modellezése a közszolgáltatások terén” című, 500 millió Ft keretösszegű kiemelt projektet. A projekt alapvető célja az egységes társadalmi felzárkózási szakpolitika, valamint a felzárkózás szakpolitikai szabályozásának, kormányzati és területi koordinációjának kialakítása.

A TFFÁT feladata a „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégiáról (2007-2032) szóló 47/2007. (V. 31.) OGY határozattal elfogadott gyermekszegénység elleni stratégia végrehajtásának nyomon követése, monitorozása, melynek érdekében Értékelő Bizottságot működtet. 2011 májusában módosította a Kormány a „Legyen Jobb a Gyermekeknek!” Nemzeti Stratégia Értékelő Bizottságának létrehozásáról szóló 1053/2008. (VIII. 4.) Korm. határozatot, a kormányzati felelősség markánsabb megjelenítése érdekében. Az új Értékelő Bizottság 12 kormányzati képviselőből és 12, a civil szervezetek, egyházak, szakmai szervezetek által delegált tagból áll, akikhez állandó meghívottak csatlakoznak. Az Értékelő Bizottság elnöke a társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár, társelnöke a nem kormányzati tagok által megválasztott személy.

A romákat célzó programok nyomon követése

A roma nemzetiségi adatkezelés rendszerének kialakítása érdekében a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia és intézkedési terve, valamint a Keret-megállapodásban foglalt feladatok nyomon követéséhez szükséges, hogy megbízható statisztikai adatok álljanak rendelkezésre a romákat, illetve HH társadalmi csoportokat célzó programok eredményességéről. Ezen belül – különös tekintettel a Keret-megállapodásban foglalt számszerű vállalásokra – kiemelten fontos kérdés, hogy a programok elérik-e kellő mértékben a társadalmi hátrányokkal különösen sújtott

roma népességet. Ennek számbavételéhez szükségünk van olyan statisztika adatokra, amelyek kifejezetten a roma népesség fejlesztési programokban való részvételről nyújtanak információkat.

Ilyen célú adatgyűjtésekre jelenleg is létezik gyakorlat. Egy-egy fejlesztési programban, intézkedésben támogatáskezelő, illetve programvégrehajtó szervezetek alkalmaztak az adatvédelmi szabályoknak megfelelő, ám többféle adatgyűjtési módszert. Cél, hogy az uniós támogatásokat tekintve egységes etnikai adatkezelési rendszer kialakítására kerüljön sor. Az egységes adatkezelési rendszer megteremtése céljából a TFFÁT Nemzetiségi Adatkezelési Szakértői Munkacsoportot hívott össze, és előkészített egy adatkezelési eljárásrendet és nyilatkozatot azzal a céllal, hogy az uniós támogatásokat tekintve egységes nemzetiségi adatkezelési rendszer kialakítására kerüljön sor. A TFCTB a 1/2013. (I. 25.) határozatában felkérte a Nemzeti Fejlesztési Minisztériumot, hogy az uniós programok tekintetében az adatkezelési rendszer bevezetéséhez szükséges intézkedéseket tegye meg, és ennek eredményéről tájékoztassa a TFCTB-t.

Az ORÖ a „Roma felzárkózás módszertani támogatása” elnevezésű kiemelt projekt (ÁROP 2.2.15.) keretében támogatásban részesül a felzárkózási programokban való részvétel monitorozására alkalmas indikátorok forrásául szolgáló, megbízható és hiteles igazgatási célú adatszolgáltatási rendszer kialakításához. Az adatbázis emellett tartalmazza mindazon indikátorokat, amelyeket a Keret-megállapodás teljesítésének értékeléséhez az illetékes minisztériumok a programok elindítását követő 1 hónapon belül – a programokba bevont romák számát tekintve – szolgáltatnak, továbbá a programok indikátorainak teljesüléséről.

Foglalkoztatáshoz kapcsolódó programok

A Közfoglalkoztatás Középtávú (2012-2014) Konceptiója a romák bevonását kiemelten kezeli, a roma népesség Startmunka programokba történő bevonásán keresztül. Ugyanakkor szem előtt kell tartani, hogy a hosszú távú cél a roma emberek elsődleges munkaerő-piacon történő foglalkoztatása. A Startmunka programok keretében tervezett település rehabilitációs programok beindítása útján a HH roma emberek úgy juthatnak magasabb minőségű lakáshoz, hogy ők újítják fel a lakókörnyezetbe integrálható szegregátumok leromlott lakásait.

2011-ben a Nemzetgazdasági Minisztérium által finanszírozott közfoglalkoztatásban érintettek létszáma meghaladta a 268 ezer főt, a szüneteltető álláskereső létszámadatai alapján ez havonta átlagosan 85,9 ezer főt, míg a KSH adatszolgáltatása szerint 61 ezer főt jelentett. Az országos közfoglalkoztatási programba bevont roma származású közfoglalkoztatottak parlagfű-irtásban, vízitársulatoknál, erdőgazdálkodóknál, valamint vasúttisztasági programokban vettek részt. A kirendeltségek kiemelt figyelmet fordítottak a roma álláskeresőkre azokon a településeken, ahol nagyobb létszámban él roma közösség. A településeken működő kisebbségi önkormányzatokkal a kirendeltségek együttműködtek a foglalkoztatás előmozdítása érdekében.

A kormányhivatalok munkaügyi központjainak becsült adatszolgáltatása alapján 2011-ben országos közfoglalkoztatás keretében több mint 6,7 ezer fő, önkormányzati közfoglalkoztatás esetén mintegy 72,5 ezer fő, összesen tehát csaknem 80 ezer roma álláskereső számára biztosított a kormányzat munkalehetőséget.

Célzott programként a BM, a vízitársulásoknál – az ORÖ-vel, a Vidékfejlesztési Minisztériummal és a KIM-mel együttműködve – 2011. szeptember 1. és november 30. között mintaprogramot valósított meg 1 078 fő roma származású közfoglalkoztatott bevonásával, 8 órás közfoglalkoztatás keretében Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar, Békés és Jász-Nagykun-Szolnok megyékben.

A 2012. évi közfoglalkoztatási programokba a BM 30 ezer roma származású álláskereső bevonását tervezte. 2012-ben országos közfoglalkoztatási program indult, amelynek keretein belül az ORÖ 2013 márciusáig 360 fő roma koordinátor alkalmazásával segíti a közfoglalkoztatásba bevonható emberek felkutatását, továbbá segíti az elhelyezkedettek munkában maradását. A közfoglalkoztatás keretében létrejött segítő rendszer egy olyan hálózat kiépítését jelenti, amely 19 megyében és

Budapesten képes az emberek aktivizálására, programokkal kapcsolatos tájékoztatására. A roma közfoglalkoztatottak a munkaügyi központok és a helyi nemzetiségi önkormányzatok együttdöntése alapján kerültek kiválasztásra és bevonásra.

Az álláskeresők adatai között a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat nem tarthatja nyilván a nemzetiséghez való tartozást, ezért a roma koordinátorok és a munkaügyi központok becslése alapján 2012. I. félévében 47 629 főre, 2012. II. félévében 7 140 főre tehető a közfoglalkoztatásba bevont romák száma. A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat kimutatása alapján a nyilvántartásból kilépők közül 283 244 fő volt legfeljebb alapkú iskolai végzettségű álláskereső. A közfoglalkoztatását 141 715 fő kezdte meg, köztük 9 735 pályakezdő, akiknek a közfoglalkoztatás az első legális foglalkoztatási lehetőség. Összeségében 54 769 fő a közfoglalkoztatásba bevont romák számának becsült száma 2012. évben.

Szakiskolai tanulmányi ösztöndíj

A szakiskolai tanulmányi ösztöndíj a 2010. évben került bevezetésre. Az ösztöndíj fő célja a szakmunkás presztízs növelése, a gazdaság által igényelt szakmák iránti érdeklődés felkeltése és a lemorzsolódás csökkentése volt. A szakiskolai tanulmányi ösztöndíjban 2012. évben mintegy 20,6 ezer tanuló részesült. A felhasznált forrás összege 2,9 milliárd Ft volt.

A szakiskolai tanulmányi ösztöndíj program feltételeit szabályozó kormányrendelet 2012-ben módosításra került. A legfontosabb módosítás a szakiskolai tanulmányi ösztöndíjnak a képzésre vonatkozó feltételeit változtatja meg, rögzítve, hogy az első, ezen belül hiány-szakképesítés megszerzésére irányuló képzésben részt vevő tanulók számára nyújtható ez a támogatás.

2012-ben a tanulószereződés jogszabályi háttere megváltozott. Az új szakképzési törvény 2012 nyarán jóváhagyott módosításának eredményeként 2012. szeptember 1-jétől egységesen minden szakképző iskolai tanuló, így a szakiskolás diákok is köthetnek minden megkötés nélkül, már az első szakképzési évfolyamtól, tanulószereződést. Megszűnt tehát az a rendelkezés, amely iskolatípusonként és szakmai előtanulmányok szerint határozta meg, hogy a szakiskolai és a szakközépiskolai tanuló mely szakképzési évfolyamtól kezdődően vehet részt ebben a formában gyakorlati képzésben. Az intézkedés erősíti a tanulószereződés intézményét, elősegíti a szakiskolai tanulók képzésének gyakorlati, duális jellegét.

A szakiskolai tanulmányi ösztöndíjjal, valamint a szakiskolai tanulószereződéssel kapcsolatos jogszabályi változások nem kifejezetten az önmagukat romának valló tanulókat célozták, hanem általában a sokszor jelentős, többszörös hátránnyal küzdő szakiskolai diákok munkaerőpiaci esélyeit, foglalkoztathatóságát kívánták javítani. A szakiskola jellemzően a HHek továbbtanulási formája. A romák kétharmada szakiskolákban tanul tovább.²

A kis- és középvállalkozások (KKV-k) munkahelyteremtő beruházásainak támogatását segítő pályázat

A Nemzetgazdasági Minisztérium által meghirdetett mikro-, kis- és középvállalkozások munkahelyteremtő beruházásainak támogatását segítő pályázat 2011-ben 95 roma munkavállalót érintett. 2012 során a programban kiemelt hangsúlyt kapott a HH kistérségekben, településeken a vállalkozások által megvalósítandó beruházások támogatásának ösztönzése, és az új munkahelyeken minél nagyobb számú álláskereső foglalkoztatása. A pályázók az új munkahelyenként adható 1,4 millió Ft alaptámogatáson kívül új munkahelyenként 300 ezer Ft kiegészítő támogatást is igényelhettek, amennyiben roma álláskereső foglalkoztatását vállalták.

2012 folyamán a HH régiókban, megyékben, 585 vállalkozás kapott összesen 7,3 milliárd Ft vissza nem térítendő támogatást, amely 6234 munkahely megőrzéséhez és 4012 új munkahely

² Liskó Ilona (2008): Szakképzés és lemorzsolódás, ECOSTAT, Budapest, 95-121.

kialakításához, 3292 álláskereső legalább 2 év időtartamú foglalkoztatásához járul hozzá, és a keretében 200-250 munkahelyen roma származású álláskereső foglalkoztatására kerül sor.

A 2013. évi KKV munkahelyteremtő beruházási pályázat keretösszege: 10 milliárd Ft, melyből várhatóan 700-800 KKV beruházásához és 5200 új munkahely létesítéséhez, valamint mintegy 10 ezer már meglévő munkahely megőrzéséhez járul hozzá az Nemzetgazdasági Minisztérium a Nemzeti Foglalkoztatási Alapból. A pályázat keretében a korábbiakhoz hasonlóan új munkahelyenként 300 ezer Ft kiegészítő támogatás igényelhető roma álláskeresők foglalkoztatása esetén.

Szociális földprogram

A HHek foglalkoztatását, foglalkoztathatóságuk fejlesztését célozza a szociális földprogram, amely hagyományosan fontos eszköze a vidéken élő romák felzárkózásának.

2011-ben az állam közfoglalkoztatásra irányuló törekvéseivel összhangban a szociális földprogramok működtetéséhez közfoglalkoztatási programelem is társult. A program keretében beérkezett pályázatok egyharmada, 168 pályázat részesült támogatásban egyenként 500 ezertől 4 millió Ft-ig terjedő összeggel.

2012-ben a 101 támogatott pályázat közül összesen 18 pályázatot nemzeti önkormányzat nyújtott be, a fennmaradó 83 pályázatot települési önkormányzat, azok társulásai, egyház, közalapítvány hajtja végre a támogatási időszakban (2012. június – 2013. június 30.).

Európai Uniós forrásból megvalósuló intézkedések a foglalkoztatás területén

A TÁMOP 1.1.2 és 1.1.4 konstrukció, különböző HH álláskeresők – alacsony iskolai végzettségűek, 25 év alatti fiatalok és pályakezdők, 50 feletti, GYES-ről/GYED-ről visszatérők, foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők és a tartós munkanélküliséggel veszélyeztetettek – munkaerő-piacra való belépését segíti elő komplex, személyre szabott támogatások, képzések és szolgáltatások nyújtásával. A TÁMOP 1.1.2 kiemelt projekt 2011. május 1-jével indult meg az ország konvergencia régióiban és a Közép-magyarországi Régióban, majd 2012-től kezdve megyei szinten folytatódott a Kormányhivatalokba szakigazgatási szervként integrált megyei munkaügyi központok megvalósításában. A projektbe bevont romák számát érintő változás, hogy a megnövelt keret terhére bevonandó összesen 110 000 fő közül – tartva a projektszinten eredetileg meghatározott 15%-os arányt – 16 500 fő roma származású álláskereső bevonását vállalták a munkaügyi központok, akik a célcsoport hatékony elérése érdekében 2-2 fő roma referenset foglalkoztatnak.

A TÁMOP 1.4.1 „Közösségi feladatokhoz kapcsolódó munkaerő-piaci programok támogatása” című konstrukció célja nem állami szervezetek közreműködésével olyan helyi kezdeményezések támogatása, amelyekben megvalósul HH álláskeresők felkészítése, alkalmazkodó képességük fejlesztése, valamint átmeneti foglalkoztatása, annak érdekében, hogy később – akár a versenyszféra vállalkozásainál –, tartósan is foglalkoztathatóak legyenek. A bevont romák száma horizontális szempontként jelenik meg a konstrukcióban.

A TÁMOP 1.4.3 „Innovatív, kísérleti foglalkoztatási programok támogatása” című pályázati kiírás összesen 4,7 milliárd Ft-tal támogatja innovatív foglalkoztatási módszerek pl: „zöld munkahelyek” és a munkavégzéshez szükséges digitális eszközök és kompetenciák fejlesztése, kipróbálását. A pályázat egyik fő célja, hogy eddig az érintett célcsoportnál vagy szervezetnél még nem alkalmazott foglalkoztatási, munkaszervezési módszert a pályázó kipróbálja, valamint tevékenységének és eredményeinek pontos rögzítésével a szakpolitika és más szervezet által adaptálható modellt hozzon létre. A pályázat célja aktív korú, álláskereső vagy inaktív munkanélküliek nyílt munkaerő-piaci elhelyezkedésének elősegítése, az innovatív foglalkoztatási programokon keresztül.

2012 júniusában jelent meg a *TÁMOP 1.4.6./12 „Tranzitfoglalkoztatás az építőiparban”* című pályázati felhívás. A konstrukció célja HH emberek munkaerő-piaci elhelyezkedésének az

elősegítése építőipari, épületkorszerűsítéshez kapcsolódó tranzitfoglalkoztatási programokon keresztül, valamint szakképzetlen, illetve elavult, nem piacképes szakképzettséggel rendelkező HH munkanélküliek foglalkoztatással összekapcsolt szakképzése. A konstrukció keretében a pályázóknak, a romák megfelelő mértékű bevonása érdekében kötelező konzorciumi partnerként a végrehajtásba bevonni a helyi roma nemzetiségi önkormányzatot. A pályázatok elbírálási szakaszban vannak.

A TÁMOP 2.1.6. „Újra tanulok” kiemelt projekt célja, hogy az alacsony iskolai végzettségű, illetve szakképzetlen felnőttek számára lehetővé tegye, hogy képzésben vegyenek részt, és ezáltal javuljon a munkaerőpiaci helyzetük. A program célja továbbá az elavulttá vált szakképzettséggel rendelkező munkavállalók képzése, új képesség, végzettség megszerzése, amely valós munkaerőpiaci igényekre épül, kiemelten a közfoglalkoztatással összefüggő képzések. A Nemzeti Munkaügyi Hivatal konzorciumban a kormányhivatalokkal, vállalta, hogy a megvalósítás végére a képzésbe bevont 37 000 fő közül a romák száma eléri a 3000 főt. A program pénzügyi kerete 20 milliárd Ft. 2012. december 31-i adatok szerint 14 562 fő kezdte meg a képzéseket, akik közül 835 fő vallotta magát romának.

A TÁMOP 5.3.8/B „A LHH csoportok munkaerő-piaci esélyeinek növelése érdekében motiváló képzések és támogató szolgáltatások” című, 7,31 milliárd Ft keretösszegű program szolgálja, amelynek projektgazdája a TKKI. A kiemelt projektbe 30 000 főt kívánnak bevonni. A toborzási folyamatban az önkormányzatok és a civil szervezetek mellett, az ORÖ helyi munkatársai is részt vesznek.

A 2012. június 28-án jelent meg a TÁMOP 5.3.1.-B-2 „Roma emberek képzésbe ágyazott foglalkoztatása a szociális és gyermekjóléti ellátórendszerben” című pályázat, ennek alapvető célja a társadalmi előítélettel és munkaerő-piaci diszkriminációval küzdő munkanélküli roma emberek (elsősorban roma nők) társadalmi befogadásának és foglalkoztatásának javítása, a szociális és gyermekjóléti ellátórendszer intézményeiben történő foglalkoztatásuk támogatásával. Az 1,4 milliárd Ft-os fejlesztés várhatóan 700 roma nő, minimum 15 hónapnyi foglalkoztatása válik lehetővé. A foglalkoztatáshoz képzés is társul, mely a TÁMOP 5.3.1.-B-1 kiemelt projektbe bevont roma nők piacképes, hosszútávon hasznosítható tudáshoz jutnak a szociális és gyermekvédelmi területen. A fejlesztést végrehajtó ORÖ – konzorciumban az EMMI háttérintézményével, a TKKI-val – vállalta a kiválasztásra kerülő roma emberek munkavállalásra való felkészítését. Mentorok alkalmazásával a program kezdetétől a foglalkoztatásig segítik a programban résztvevőket. A roma nők bevonása megteremti a kapcsolatrendszert és erősíti a bizalmat a roma közösségek és a szociális intézmények között.

Gyermekek jól-létét, gyerekszegénység elleni küzdelmet szolgáló programok

Az uniós társfinanszírozással megvalósuló gyerekesély és gyerekszegénység elleni programok figyelembe veszik az alábbi fontos szempontot: a lehető legkorábbi életkorban avatkoznak be a hátrányok leküzdés érdekében. Az integrált kistérségi gyerekesély programok (TÁMOP 5.2.3/A) a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia egyik fő célkitűzését, a szegénység átörökítésének megakadályozását szolgálják.

A program a *Biztos Kezdet Gyerekházak* fejlesztésén keresztül, LHH kistérségekben (telepek, gettósodó települések) élő óvodáskor előtti gyerekek és családjuk bevonására helyezi a hangsúlyt. A roma célcsoport bevonását általában a helyi roma közösségből származó munkatársak is segítik. A jelenlegi LHH kistérségek több mint 2/3-át érintve, 18 ezer gyermek koragyerekkori fejlődését, iskolai hátrányok leküzdését és a szabadidő értelmes eltöltését több mint 13 milliárd Ft uniós forrás segíti.

A 2009-2010-es időszakra jutó uniós forrásokból az első, 2009. évi felhívás alapján 5 LHH kistérségben (Baktalórántháza, Bátortereny, Heves, Kistelek, Sásd) zajlik 2,6 milliárd Ft támogatással az integrált térségi gyerekesély program. 2012 őszén kezdte meg további 6 térség

(Ózd, Mezőcsát, Csenger, Jánoshalma, Sarkad, Szigetvár) a gyerekesély program megvalósítását, a támogatásuk kb. 3 milliárd Ft. 2012-ben 15 LHH kistérség számára került meghirdetésre a program 7,21 milliárd Ft keretösszeggel. Ezek a térségek várhatóan 2013. első felében megkezdik a megvalósítást.

Oktatási programok

A HH, kiemelten roma tanulók tanulási és továbbtanulási esélyeinek a növelése érdekében – a korábbi Útravaló Ösztöndíjprogram, valamint a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány (a továbbiakban: MACIKA) által finanszírozott programok áttekintését követően – az Útravaló Ösztöndíjprogramról szóló 152/2005. (VIII. 2.) Korm. rendelet módosításával a Kormány 2011. II. félévétől új, két pillérből álló Útravaló–MACIKA Ösztöndíjprogramot indított.

A program egyik pillérét az Útravaló–MACIKA esélyegyenlőségi ösztöndíjak képezik, a másik pillére a 2011/2012 tanévben az Iskola-háló program volt, amely innovatív új elemként a HH, hangsúlyosan a roma tanulók integrált iskolai felzárkózását segítő iskolai és iskolához kapcsolódó modell értékű programok támogatását, illetve az ilyen típusú jó gyakorlatok összegyűjtését, tapasztalataik elemzését és rendszerbe illesztését célozta. Tekintettel azonban arra, hogy az Iskola-háló program céljainak megvalósítására uniós társfinanszírozású programot sikerült indítani a TÁMOP 3. prioritás keretei között, az Útravaló Ösztöndíjprogramról szóló 152/2005. (VIII. 2.) Korm. rendelet módosításával az Iskola-háló kikerült az Útravaló–MACIKA programból.

Az Útravaló–MACIKA Ösztöndíjprogram valamennyi esélyegyenlőségi alprogramjában (Út a középiskolába, Út az érettségéhez, Út a szakmához) 2011 őszétől a támogatottak legalább 50%-áig roma származású tanulót kellett bevonni. Fontos lépés volt, miszerint a benyújtás feltétele volt, hogy a magát roma származásúnak valló diák a pályázata mellé ajánlást csatoljon, amelyet a helyi, területi nemzetiségi önkormányzat vagy az ORÖ képviselője írt alá.

A 2011/2012-es tanévben a három közoktatási esélyegyenlőségi (Út a középiskolába, Út az érettségéhez, Út a szakmához) alprogramban a pályázatot benyújtó új belépő tanulók közel 60%-a, 6849 diák vallotta magát roma származásúnak. Az Útravaló–MACIKA Ösztöndíjprogram alprogramjaiban a 2011/2012-es tanévben összesen 11422 fő újonnan belépő tanuló részesülhetett támogatásban, amely 15%-kal több mint a 2010/2011-es tanévben. Az Út a középiskolába alprogramban kiemelkedően magas, 70% volt a támogatásban részesíthető roma tanulók száma. Az újonnan belépők mellett továbbfutóként 8782 tanuló kapott ösztöndíj támogatást és mentori segítséget, így a 2011/2012-es tanévben összesen 20 204 fő tanuló és 10 196 fő mentor részesült ösztöndíj támogatásban a program keretén belül.

A 2012/2013-as tanévben a három közoktatási esélyegyenlőségi (Út a középiskolába, Út az érettségéhez, Út a szakmához) alprogramban a pályázatot benyújtó új belépő tanulók 62 %-a, 4888 diák vallotta magát roma származásúnak.

Az Útravaló–MACIKA Ösztöndíjprogram alprogramjaiban a 2012/2013-as tanévben összesen 17 303 tanuló vesz részt, ebből 7938 fő újonnan belépő tanuló részesülhet támogatásban. Az alprogramokban a roma tanulók aránya a 2012/2013-as tanévben a következőképp alakult (a továbbfutó tanulók roma származásáról nincs adatunk):

Alprogram	továbbfutó tanulók száma	új belépő tanulók száma	az új belépők között a roma tanulók száma	a roma tanulók aránya (önbevallás alapján)
Út a középiskolába	3476	4189	2775	66 %
Út az érettségéhez	4163	2021	1088	54 %

Út szakmához	1726	1728	1025	59 %
Összesen	9365	7938	4888	62 %

A Keret-megállapodás számszerű célkitűzéseinek a megvalósulását az ösztöndíjprogram az alábbi módon segíti:

Azon célkitűzéshez, hogy a Kormány legalább 10 000 roma fiatal érettségit adó képzésben tanulását támogatja, az Út az érettségihez alprogram a 2011/2012. tanévben 1 509 fő, a 2012/2013-as tanévben 1 088 fő, összesen tehát a két tanévben 2 597 új belépő roma tanuló támogatásával járul hozzá.

A cél megvalósítását azonban elősegíti az Út a középiskolába alprogram is, mely az általános iskolai tanulókat kívánja felkészíteni az érettségit adó középiskolában való továbbtanulásra. Az alprogramban a 2011/2012-es tanévben 4 180, a 2012/2013-as tanévben 2 775 új belépő roma tanuló vesz részt, összesen a két évben tehát 6 955 fő roma tanuló.

Azon célkitűzéshez, hogy a Kormány támogatja olyan oktatási program megvalósítását, amely révén legalább 20 000 roma fiatal szerezhethet piacképes szakmát – az Út a szakmához program keretein belül a 2011/2012. tanévben 1 162 fő, a 2012/2013-as tanévben 1 025 fő, összesen tehát a két tanévben 2 187 fő új belépő roma tanuló támogatásával járul hozzá.

Ugyanakkor azt is látni kell, hogy a rendelkezésre álló forrás messze nem elegendő valamennyi, magát roma származásúnak valló tanuló támogatására, különösen igaz ez az Út a középiskolába alprogram esetében. Az ORÖ javasolta a roma tanulói arány emelésének vizsgálatát.

Az ORÖ véleményezte a pályázati kiírást, Bíráló Bizottság tagot delegált, és javaslatot tett a beadott és támogatást kapó pályázati arányok kiegyenlítésére, a roma gyerekek minimális támogatási arányának emelésére. Az ORÖ továbbra is fenntartja javaslatát a roma, nem roma arányok pályázati konstrukción belüli felülvizsgálatára, további források bevonására vonatkozóan.

Iskola-háló program

A Kormány és az ORÖ között kötött Keret-megállapodás által is megfogalmazott oktatási színvonal emelése érdekében az iskolai szemléletváltás elérése kiemelt cél. Az Iskola-háló olyan jövőbe mutató kezdeményezés, amely olyan modell értékű megoldásokat, módszereket keres, amelyek az iskola egészét, a pedagógusok szemléletét és a pedagógiai programot formálják át annak érdekében, hogy a halmozottan HH tanulók iskolai előrehaladási esélyei növekedjenek.

Az Iskola-háló pályázati felhívása 2011. október 18-án jelent meg 228 millió Ft forráskerettel a Wekerle Sándor Alapkezelő meghirdetésében, amelyre közel tízszeres (2,116 milliárd Ft) volt az igényelt támogatás. A rendelkezésre álló forrás a 2011/2012-es tanévben 26 modell értékű program megvalósítását tette lehetővé, összesen 7 162 gyermeket ért el, ebből a HHek aránya 55% (3 992 fő) volt, a roma gyerekek számát 3 760 főre becsülték a pedagógusok, mely az összes résztvevő több mint 52%-át jelenti. Az Iskola-háló „pilot” projektként indult, céljainak megvalósítása uniós forrás bevonásával a TÁMOP 3.3.8. „Közoktatási intézmények esélyegyenlőségi alapú fejlesztéseinek támogatása” konstrukció keretein belül folytatódik.

Az Integrált Pedagógiai Rendszer (IPR)

A Program célkitűzése, hogy a gyermek iskolai eredményeiben kevésbé legyen meghatározó a család társadalmi-gazdasági státuszának hatása, támogassa a hátrányos és halmozottan HH gyermekek iskolai sikerességét, emelje az oktatás színvonalát azokban az intézményekben, melyek nevelik, oktatják a halmozottan HH gyermekeket, illetve tanulókat. A program szervezési feltételeit a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet 171-172. (iskolai) és 173.§-a (óvodai) rögzítik.

A program 2003-ban indult mindössze 45 bázis intézménnyel. A programba évről évre több közoktatási intézmény kapcsolódott be gyermekeivel, tanulóival, pedagógusaival. Az iskolai integrációs program nem ad meg részletes tanítási tartalmakat, viszont megmutatja az egyéni különbségekre alapozott nevelés és az ehhez igazított intézményi fejlesztés tervezésének, kialakításának szükségességét. A programokat megvalósító közoktatási intézmények 2007 óta igénylés alapján jutnak hozzá a szükséges forráshoz, a pedagógusok kiegészítő illetménye 2009. január 1. óta érhető el.

Az IPR kapcsolódik az Európa 2020 Stratégiához kapcsolódó nemzeti vállalásokhoz, azon belül az oktatási célkitűzéséhez (az iskolából kimaradók arányának csökkentése) és a stratégiában vállalt kötelezettségek teljesítéséhez.

A 2012-ben 6,8 milliárd forint forrású IPR az egyik legnagyobb, a közoktatás rendszerébe illeszkedő, társadalmi felzárkózást célzó oktatási program. Elkészült két, az óvodai, iskolai integrációs programról szóló rendelet a 2011/2012-es és a 2012/2013-as tanévre vonatkozóan is. Az IPR program keretében a 2011/2012-es tanévben 74 529 tanuló és 20 864 óvodás gyermek, a 2012/2013-as tanévben 79 025 tanuló és 25 236 óvodás gyermek vesz részt a programban, pedagógus kiegészítő illetményben összesen 14 957 pedagógus részesült. A programban 1929 köznevelési intézmény vesz részt, közülük 791 óvoda és 1138 iskola.

A program kezdetén az IPR-ben részt vevő halmozottan HH gyerekek aránya 17,25% volt. A 2011 – 2012-es tanévben már 29,75%-ra nőtt a programba bevont gyerekek számához viszonyítva.

Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat

A magyarországi cigányság felzárkózásának egyik kulcsa a jövőt építő cigány értelmiség képzése. A célok elérése érdekében a *római katolikus egyház részéről a jezsuita rend, a görög katolikus, a református és az evangélikus egyházak, mint fenntartók* 2011 márciusában aláírt alapító okirattal Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózatot (továbbiakban: KRSZH) hoztak létre. A KRSZH elindítását a KIM TFFÁT 2011-ben 110 millió Ft-tal, 2012-ben pedig 119 millió Ft-tal támogatta. 2012-ben létrejött az ötödik Keresztény Roma szakkollégium, így a KRSZH működésében 100 fő diák tehetséggondozására nyílt lehetőség. 2013-ban több mint 1 milliárd forint keretösszegű uniós társfinanszírozású pályázat révén további roma szakkollégiumok kezdenek meg működésüket.

A HHH gyermekek (beleértve a romák) felzárkózását 2012-ben összesen több mint 16 milliárd forintnyi uniós forrás segíti csak a TFFÁT koordinációjában. A megjelent pályázatok olyan tevékenységeket támogatnak, mint a HHH, azon belül kiemelten a roma tanulók, gyermekek minőségi oktatáshoz való hozzáféréseinek biztosítása, az óvodába járók arányának növelése, az óvoda-iskola átmenetet segítő tevékenységek megvalósítása, valamint a lemorzsolódásukat csökkentő tanodaprogramok, és a lemorzsolódottakat érettségihez, vagy szakképzettséghez segítő második esély programok.

Arany János Programok

A HH és HHH – köztük roma – tanulók eredményes iskolai előrehaladásának támogatása érettségig adó képzésben való arányuk növelését, felsőoktatásban történő továbbhaladásuk elősegítését, illetve piacképes szakmát adó szakképzésben történő részvételük javítását támogatják.

- A HH Tanulók Arany János Tehetséggondozó Program célja tehetséggondozás és esélyteremtés azon társadalmi rétegek számára, amelyek tagjai a program segítségével nélkül nem jutnának el felsőoktatási intézményekbe. A programban 11 közös igazgatású középiskola és kollégium, 12 középiskola és 13 önálló igazgatású kollégium vesz részt. A bevont tanulók száma 3 ezer fő.
- A Halmozottan HH Tanulók Arany János Kollégiumi Programban a középiskolai kollégiumok által alkalmazható eszközrendszer nappali tagozatos, érettségig adó

középiskolai tanulók számára nyújt segítséget a továbbtanuláshoz. Jelenleg 12 fenntartó, 890 diák vesz részt a programban.

- A Halmozottan HH Tanulók Arany János Kollégiumi - Szakiskolai Programjában 7 fenntartó jogosult a program lebonyolítására, amelyben a 2011/2012. tanévben 634 diák vesz részt.

Nemzeti Tehetség Program

A Nemzeti Tehetség Program a hátrányos és halmozottan HH tanulók tehetségsegítő programokban való részvételi arányának javítását szolgáló intézkedéseket is tartalmaz. A program vonatkozásában a 2012-2013. intézkedési terv alapján a 1373/2011. (XI.8.) és a 1490/2013. (VII.29.) Korm. határozatok, mint cselekvési programok kerültek kihirdetésre. A tehetségsegítő szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés javítását szolgáló pályázatok (Roma tanulókat bevonó tehetségműhelyek és fiatal roma tehetségsegítők támogatása) keretében a 2010/2011. tanévben 54 pályázat támogatására nyílt lehetőség több mint 57 millió Ft összegben.

2012-ben 40,5 millió Ft felhasználása révén „A roma fiatalok integráló környezetben megvalósuló tehetséggondozó szolgáltatásokhoz történő hozzáféréseinek javítását szolgáló programok támogatására” (NTP-RITP-11) pályázat, a roma nemzetiségi önkormányzatok, szervezetek és Tehetségpontok együttműködését, a roma fiatalok tehetségsegítővé válását is támogatta. A 2012-2013. évekre meghatározott intézkedési terv alapján 45,695 millió Ft összegű támogatás kerül még kiírásra.

Egészségügyi programok

Az egészségi állapotban megmutatkozó egyenlőtlenségek csökkentése hatékony ágazatközi együttműködést igényel a stratégiaalkotástól a végrehajtásig, amelyhez elengedhetetlen az érintett közösségek aktív bevonása. A szűrővizsgálatokra és az életmód tanácsadásokra az egészségbiztosítási ellátások, a népegészségügyi programok, valamint az európai uniós és más pénzügyi alapok támogatásával az alábbi ellátások, illetve szolgáltatások keretében kerülhet sor: alapellátás, népegészségügyi szervezett szűrés, az európai uniós és más pénzügyi alapok által támogatott fejlesztési programok. A szűrővizsgálatokon és életmód tanácsadáson résztvevő romák számának pontos meghatározásán az Egészségügyért Felelős Államtitkárság a TFFÁT-val és az ORÖ-vel közösen folyamatosan dolgozik.

TÁMOP 6.1.4 Kora gyermekkori (0-7 éves) kiemelt projekt: A projekt a 0-7 éves korosztály – kiemelten a HH gyermekek – optimális bio–pszicho–szociális fejlődésének támogatását célozza meg a gyermek-egészségügyi alapellátás fejlesztése révén.

Az egészségügyi ellátórendszer prevenciós kapacitását kistérségenként egészségfejlesztési irodák létrehozásával támogatják, amelyek azon túl, hogy egészségfejlesztési szolgáltatást nyújtanak, szervezik a környezetükben lévő szereplőket is.

A *Svájci–Magyar Együttműködési Program* projekt keretében, Észak-Alföld és Észak-Magyarország régiókban 24 alapellátási praxis bevonásával 4 praxisközösség kerül kialakításra (Berettyóújfalu, Jászberény, Borsodnádásd, Heves központokkal). A program célja a megelőzésre és a krónikus betegségben szenvedők gondozására összpontosító, közösségi orientációjú, a helyi közösségeket – különösen a roma lakosságot – bevonó egészségügyi alapellátási modell kidolgozása és tesztelése a helyi és nemzetiségi önkormányzatokkal, helyi egészségügyi és szociális szolgálatokkal és orvosi karokkal való szoros együttműködésben, továbbá a tapasztalatok alapján ajánlások kidolgozása az országos egészségpolitika számára.

Az Országos Alapellátási Intézet (a továbbiakban: OALI) *I. és II. praxisprogramjainak* célja, hogy a tartósan betöltetlen felnőtt és vegyes háziorvosi körzetekben is biztosítva legyen az orvosi ellátás. Ezek többnyire az egyéb szempontok szerint is hátrányosnak minősülő térségekben fordulnak elő.

A 2006. év januárjában indult praxisprogram I. keretében eddig 80 orvos lépett a rendszerbe, akik közül 30 fő dolgozik olyan körzetben, amely tartósan betöltetlen volt LHH-s kistérségben. A 2009. év júniusában indult praxisprogram II. keretében a mai napig 105 orvos lépett be a rendszerbe, és szerezte meg ez által a jogosultságot a háziiorvosi tevékenység gyakorlására. A rendszer keretében 23 orvos LHH-s kistérségben, ezek közül 8 fő tartósan betöltetlen körzetekben dolgozik.

A sport területét érintő programok

A társadalmi felzárkózás terén a sport mindenekelőtt, mint szabadidősport jelenik meg, amelynek keretein belül a szélesebb tömegek mozgás-gazdag életmódjának elősegítése hatékonyabban biztosítható. A legtöbb sikerrel kecsegtető mozgásformák a kis eszközigényű, csapatban, és szabadidősportként is űzhető sportágak közül kerülnek ki. Ezek támogatása terén – a Sporttörvény 2012. január 1-jén hatályba lépett módosítása következtében –, olyan változás állt be, melynek alapján a szabadidősport támogatására rendelt költségvetési források jelentős részével a Magyar Olimpiai Bizottság rendelkezik. A már említett jogszabályi változás következtében a Sportért Felelős Államtitkárság roma és HH személyek mozgás-gazdag életmódját elősegítő tevékenysége elsődlegesen egyedi támogatásokban, valamint ágazatközi együttműködésekben valósulhat meg.

Az ágazatközi együttműködések terén említendő az államtitkárság részvétele az ÁROP 1.1.9-es kiemelt projektben, melynek keretein belül olyan sport témájú mintaprogramok feltérképezésére került sor, amelyek mind a sport, mind pedig a társadalmi integráció szempontjából egyaránt pozitív társadalmi hatás kifejtésére képesek. A program keretein belül az államtitkárság három – részben, vagy teljes egészében – romákkal foglalkozó sportprogramot választott. A vizsgált programok bemutatására 2013. január 15-én workshop keretein belül került sor.

A Sportért Felelős Államtitkárság az Oktatásért Felelős Államtitkársággal együttműködve olyan koncepciót alkotott, amely a HH, és kiemelten a roma fiatalok számára a LHH kistérségi szinten biztosítaná a sportoláshoz, a mozgás-gazdag életmódhoz való hozzáférést. A koncepció része egy olyan fejlesztő pedagógiai program elkészítése is, amely szem előtt tartja a HH és roma fiatalok esetében gyakorta jelentkező mozgásbeli lemaradást, és hangsúlyt fektet ezek javítására, fejlesztésére. A koncepció jelenleg egyeztetés alatt áll.

2011-ben indult az SPO-HH-2011 („Fogyatékos személyek, továbbá HH csoportok szabadidősport tevékenységeinek és eseményeinek támogatása”) pályázati konstrukció, melynek egyik komponense – megerősítő intézkedésként – kifejezetten roma szervezetek számára biztosított pályázati lehetőséget sportrendezvényeik szervezését, valamint ezekhez kapcsolódó eszközbeszerzéseket elősegítve. Becslések szerint a támogatottak közel 50%-a roma származású fiatal volt.

A 2011 és 2013 között eltelt időszakban a Sportért Felelős Államtitkárság számos alkalommal részesített egyedi támogatásban roma és HH csoportok számára szolgáltatást biztosító szervezeteket és kisebbségi önkormányzatokat. A Sportért Felelős Államtitkárság támogatásában részesült továbbá a Farkas János Alapítvány által képviselt roma labdarúgó válogatott, az állami gondozásban élő nagy arányban roma származású gyermekekkel foglalkozó Egészséges Életmódot Hit és Sport Alapítvány, valamint a Magyarországi Éjféli Sportbajnokság Egyesület (MÉSE).

Komplex, területi és lakhatási programok

A 2011-2013 között lebonyolított regionális operatív programokból (a továbbiakban: ROP) finanszírozott szociális célú városrehabilitációs programok és az ún. „lakhatási integrációt modellező szociális célú településrehabilitációs kísérleti projektek megvalósítása” című pályázatok zajlottak. Bár ezek a programok nem kizárólag a roma lakosság felzárkóztatását szolgálták, hanem általánosan a HH csoportokét, mivel a ROP-ok lakhatási téren kitűzött céljait és intézkedéseit a

Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia és intézkedési terve is tartalmazza, e fejezetben is említést érdemel.

2012-ben zárult le az a 8 helyi szintű pilotprojekt, amely a szegregált lakókörnyezetben, mélyszegénységben élők komplex lakhatási és képzéssel egybekötött munkaerő-piaci modellprogramként a TKKI összefogásában valósult meg. A mélyszegénységben élő családok számára kitörési lehetőséget biztosító, 410 millió forintos összköltségvetésű program a következő helyszíneken indult: Ózd (Velece telep és Hétes-telep); Szolnok (Motor utca); Baranya megye (Komló, Vajszló); Nyíregyháza (Huszár-telep, Keleti lakótelep). Eredményeképpen támogatott képzésben 652 fő, támogatott foglalkoztatásban 273 fő részesült, emellett sor került 26 közösségi szolgáltatásokat biztosító intézmény kialakítására és mintegy 100 lakóegység, közösségi épület felújítására.

Az 5 milliárd forint keretösszegű uniós társfinanszírozással megjelent telepprogramok humán fejlesztését szolgáló pályázata, első körében 2013-ban 22 nyertes pályázat kezdheti meg munkáját, de zajlik a második körben érkezett 56 érvényes pályázat értékelése is.

A komplex telepprogramok lakhatási beruházásainak támogatását szolgáló 1,5 milliárd forint keretösszegű pályázat szakmai előkészítését követően 2013 első hónapjaiban jelenik meg.

16 közösségi központ létrehozása és lakhatási feltételek javítása (TIOP-3.2.3.)

A közösségi központokban munkaerő-piaci hátrányokkal küzdő, különösen az alacsony iskolai végzettségű, illetve végzettséggel nem rendelkező személyek esélyeinek növelése érdekében olyan szolgáltatási terek és funkciók kerülnek kialakításra, amelyek megfelelő infrastruktúrát biztosítanak az életviteli készségek, alapkompenciák fejlesztéséhez, a mentálhigiénés, pszicho-szociális támogatásokhoz, motiváló képzések nyújtásához. Emellett a közösségi központok hozzájárulnak a közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javításához. A közösségi központok létrehozását támogató 8,9 milliárd Ft keretösszegű program (TIOP 3.2.3.) kiírása 2012. december 27-én jelent meg.

A LHH térségeket célzó komplex programok

A roma népesség területi eloszlása és az ország LHH térségei, nagy mértékben átfedik egymást. Ezekben a kistérségekben a roma lakosság területileg koncentráltan, többszörösen hátrányos helyzetben van. Ezért a LHH térségekre irányuló fejlesztési programok egyúttal a romák felzárkózásának is fontos eszközei.

A TÁMOP 5. prioritásán belül a LHH térségek komplex fejlesztésére a 2011-2013-as tervezési időszakban a *TÁMOP 5.1.1. LHH Kistérségek projektjei* című konstrukció ad lehetőséget 1,986 milliárd Ft forráskerettel. A program gyermek- és ifjúságvédelem, helyi közösségépítés, HH emberek foglalkoztatása és képzése, valamint a szociális, oktatási és foglalkoztatási közszolgáltatások szakembereinek képzése témakörökben nyújt támogatást. A konstrukció 2009-2010-ben nyújtott mintegy 7,9 milliárd Ft-nyi támogatásából jelenleg mintegy 100 projekt végrehajtása zajlik.

Közösségi felzárkóztatás a mélyszegénységben élők integrációjáért (TÁMOP 5.1.3. 1-2)

A program célja az egymásba fonódó területi és társadalmi hátrányok következményeinek, a szegénység mélyülésének, újratermelődésének és területi terjedésének mérséklése, továbbá a mélyszegénységben élők integrációjának előmozdítása azzal az eszközrendszerrel, amelyet a szociális és közösségi munka a lakosság aktív részvételén alapuló tervezés együtt nyújthat. A program megvalósítását két komponens szolgálja. Forráskeret: 2010-2014 között az 1. komponensre 297 millió Ft, a 2. komponensre 3,8 milliárd Ft. Mindkettő a szociális és közösségfejlesztés,

továbbá település/terület/vidékfejlesztés hármass pillérén nyugszik, amelyeket további humán szolgáltatásokkal egészíthetnek ki.

A Nemzeti Vidékstratégia

Az elmúlt két év során a hazai nemzetiségek kérdése a Nemzeti Vidékstratégia (továbbiakban: NVS) elkészítése során kapott hangsúlyt. Az NVS-ben rövid bemutatásra kerül a roma népesség helyzete és az ebből adódó vidékfejlesztési feladatok. Bár konkrét programokat az NVS és a Darányi Ignác Terv sem fogalmaz meg célzottan a kisebbségek számára, de egyes olyan komplex nemzeti programok keretében, (pl. Ormánság program, Cserehát program, Aprófalvas térségek fejlesztése program), megoldási javaslatokat, stratégiai irányokat és teendőket fogalmaz meg a nagyobb arányban romák lakta területek fejlesztésére. Ezen programok jövőbeli indulása a költségvetés teherbíró képességének függvényében alakulhat.

Az NVS lényege, hogy a vidékfejlesztés alulról építkezik és ez főleg a helyi közösségek – beleértve a nemzetiségeket is –, helyzetbe hozásával lehetséges. Ennek megfelelően a kormányzati vidékpolitikai célkitűzések megvalósítása nagyrészt a helyi szereplőkön múlik, ezért kiemelten fontos a helyi társadalom között a nemzetiségi közösségek bekapcsolása a vidéki települések, térségek jövőjének megtervezésébe, alakításába. Együttműködésre, partnerségre van szükség, amelynek keretében az állam, az önkormányzatok és a helyi lakosság, a tudomány és a gazdaság szereplői, a város és a vidék közösen, a kölcsönös érdekeltség és egyúttal a szolidaritás talaján segíti elő a vidék fejlesztését.

Ennek érdekében a helyi gazdaságfejlesztési programok között hangsúlyt kap az autonóm kistérség jellegű, a környezeti és társadalmi adottságokra épülő, a települési, illetve térségi közösségi együttműködésben, ésszerű munkamegosztásban megvalósuló kezdeményezések előmozdítása, illetve a kulturális – akár nemzetiségi és etnikai – örökségek és hagyományok megőrzése és fejlesztése.

Az Európai Mezőgazdasági Együttműködési Alap (EMVA) társfinanszírozással megvalósuló vidékfejlesztési program Irányító Hatósága (továbbiakban: IH) az EMVA társfinanszírozással megvalósuló vidékfejlesztési programban (továbbiakban: Program) rögzítette, hogy *Esélyegyenlőségi Programirodát (EPIR)* hoz létre. Az IH részeként működő Nemzeti Agrárszaktanácsadási, Képzési és Vidékfejlesztési Intézet (továbbiakban: NAKVI) keretén belül 2007 májusában került felállításra az Esélyegyenlőségi Programiroda (továbbiakban: EPIR) annak érdekében, hogy elősegítse a HH csoportok felzárkózását sikeres, fenntartható, innovatív, integrált vidékfejlesztési projektek megvalósításán keresztül. Az EPIR a NAKVI intézménye Községi Fejlesztések Osztályán belül működik, mely garantálta, hogy a HH társadalmi csoportok esélyegyenlőségének megteremtése, a vidékfejlesztés ügyeivel szerves együttműködésben valósuljon meg.

Az EPIR kiemelt feladata, hogy segítséget nyújtson a tervezési feladatokban és kapcsolatot tartson a Vidékfejlesztési Roma Akadémián végzett szervezetekkel a források és pályázatok felkutatása, a helyi szükségletek felmérésére, és szakmai rendezvények szervezése terén.

Az EPIR célja, hogy a vidéki térségekben élő romák társadalmi integrációját elősegítse. A romákat érintő pozitív változások érdekében részt vállal a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiában megfogalmazott célok megvalósításában. Mindezek érdekében az alábbi célterületekre összpontosít: foglalkoztatás, az életminőség, egészségi állapot javítása, az információs társadalomba való bekapcsolódás, roma ifjúsági célcsoport megszólítása, fejlesztési elképzelések közös kidolgozása, kultúra, identitás megőrzése.

Az EMVA társfinanszírozással megvalósuló vidékfejlesztési program keretein belül, az ország vidéki területein, az előzetesen elismert helyi akciócsoportok által készítendő *Helyi Vidékfejlesztési Stratégia* kidolgozása során konzultációs lehetőséget biztosítanak az Országos Roma Önkormányzatnak, illetőleg a helyi roma nemzetiségi önkormányzatoknak, az egyes nemzetiségekhez kapcsolódó civil szervezeteknek és nemzetiségi önkormányzatoknak.

Az EPIR megalakulásától kezdve a helyi szinten működő roma civil szervezeteket, roma nemzetiségi önkormányzatokat és egyéb HH célcsoporttal foglalkozó szervezeteket támogatja annak érdekében, hogy a 2013-ig tartó időszakban minél eredményesebben és minél nagyobb számban valósítsák meg fejlesztési elképzeléseiket a Program adta finanszírozási lehetőségekből.

A Programiroda segíti a fenti szervezetek bekapcsolódását a LEADER program célkitűzéseinek kidolgozásába, valamint egyéb vidékfejlesztési tevékenységekbe. Az első körben életre hívott LEADER közösségek alapítói között mintegy 85 roma szervezet kapcsolódott be ezek tevékenységébe. A közösségek több mint 12 ezer regisztrált tagja közül, mintegy 140-150 roma önkormányzat csatlakozott, továbbá ehhez hasonló arányban egyéb - a neve alapján - roma nemzetiségi szervezet is.

ÚMVP III. - IV. tengely

A Program egyes intézkedései esetén a nemzetiségi önkormányzatok támogatásra jogosult célcsoportként jelennek meg, illetve többlet pontot kaphattak azok a kérelmet benyújtók, akik HH munkaerő foglalkoztatását vállalták, illetve egyes jogcímek esetén, többlet pontban részesült, ha a kérelmező is HH volt.

A Program *III. tengelyének* négy jogcímére 2011 és 2013 közötti időszakban 95 helyi akciócsoport, ezen belül 8 roma és 13 nemzetiségi, kisebbségi szervezet adta be pályázatát területileg illetékes szervezethez.

Integrált Közösségi és Szolgáltató Terek (IKSZT)

A nemzetiségi szervezetek pályázatainak közel 80%-a kapott támogatást. Az Integrált Közösségi és Szolgáltató Terek (IKSZT) program az EMVA társfinanszírozással megvalósuló vidékfejlesztési program III. tengelyének: „A vidéki élet minősége és a vidéki gazdaság diverzifikálása”, azon belül az 5.3.3.2.1. „A vidéki gazdaság és a lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások” intézkedésének része. Az intézkedés célja a vidéki lakosság megtartása érdekében a helyben elérhető alapszolgáltatások körének bővítése, minőségének és hozzáférhetőségének javítása többfunkciós szolgáltató központok létrehozásával, a többnyire kihasználatlan épületek felújítása és műszaki korszerűsítése révén.

Az intézkedés az egyik legösszetettebb, számos ágazati és vidéki szereplőt, közösséget és szolgáltatót érintő vidékfejlesztési program. Az infrastruktúra fejlesztésével a betelepülő szolgáltatások, programok gerincét teremti meg, illetve az első három évben degresszív módon biztosított működési támogatással annak fenntarthatóságát biztosítja. A pályázók köre kiterjedt mindazon 5000 fő vagy 100 fő/km² alatti nem városi rangú településeken működő települési önkormányzatokra, települési nemzetiségi önkormányzatokra, a településen székhellyel/telephellyel rendelkező nonprofit szervezetekre és egyházi jogi személyekre, illetve többcélú kistérségi társulásokra és önkormányzati társulásokra, melyeknek a fejlesztéssel érintett település a tagja.

A támogatásra jogosult szervezetek közül 810 IKSZT címbirtokos nyújtotta be támogatási kérelmét a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal MVH felé 2009-ben. A támogatási kérelmüket benyújtó szervezetek közül, összesen 635 db IKSZT címbirtokos részesült támogatásban közel 27 milliárd forint forrás felhasználásával. A 2011-es évben 144 IKSZT kezdte meg működését országszerte, ez a szám 2013-ra elérte a 335-öt. A megvalósuló IKSZT-k legalább 1 fő középfokú végzettséggel rendelkező munkavállalót kötelesek alkalmazni, tehát legalább 635 db új munkahellyel járulnak hozzá a vidéki foglalkoztatottsági helyzet javításához. Az IKSZK-k legfontosabb szerepe, hogy az adott településen élők számára tudjon lehetőséget biztosítani, olyan szolgáltatások és rendezvények megszervezésére, mely közösségé formálják a helyi lakosságot, és erősítik a társadalmi kohéziót.

Ennek érdekében több IKSZT is alapvető céljának tekinti a nemzetiségi hovatartozás erősítését és az adott vagy a szomszédos településen lévő nemzetiségek bemutatását. A 635 címbirtokos között 10 roma és 4 német magyarországi nemzetiségi szervezet szerepel.

A Program IV. *tengely* célterületeire 2011. szeptember 30. és december 5. között a helyi akciócsoportok adatai szerint 265 pályázat érkezett be valamely nemzetiséghez tartozó szervezetektől, 108 roma és 157 más nemzetiségi kisebbségi szervezet nyújtott be pályázatot. A beadott pályázatok, kb. 60-70%-a kapott támogatási határozatot, a nemzetiségi szervezetek között a legnagyobb arányt a német/sváb, a horvát és szerb nemzetiséghez kapcsolódó szervezetek képviselték.

A Vidékfejlesztési Minisztérium fenntartásában jelenleg 3 *Térségi Integrált Szakképző Központ* működik. A Közép-magyarországi Agrár-szakképző Központ, Bercsényi Miklós Élelmiszeripari Szakképző Iskola, Kollégium és a VM Gyakorlóiskolája részt vett a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségért Közalapítvány szakiskolai előkészítő 9. évfolyam létrehozására irányuló programjában, mely a többségi oktatásban való sikeres részvételhez kíván segítséget nyújtani. A programban roma nemzetiségű tanulók is részt vesznek.

A társadalmi felzárkózás-politika helyi megvalósítása

Az ÁROP 2.2.15 Roma felzárkózás módszertani támogatása című kiemelt projekt azt a célt szolgálja, hogy az Országos Roma Önkormányzat, mint ernyőszervezet megfelelő szakmai, módszertani, adminisztratív alapot és monitoring rendszert tudjon biztosítani a roma nemzetiségi önkormányzatoknak, a felzárkózási programokban való sikeres és eredményes részvételhez. A program négy területen ad lehetőséget a fenti célok elérésére:

- Munkaerő kölcsönzés: A munkaerőpiacra való belépés ösztönzése és a munkahelyi diszkrimináció csökkentése érdekében közhasznú munkaerő kölcsönző intézményrendszer kialakítása.
- Oktatási hátrányok mérséklése: A szegénység mélyülésének és újratermelődésének fékezése, a társadalmi kulturális hátréú oktatási hátrányok felszámolása, közigazgatási ismeretek elsajátítása.
- A cigány nemzetiség felzárkózását segítő programok megtervezéséhez és végrehajtásához szükséges ismeretek és készségek nyújtása a roma nemzetiségi önkormányzatok választott képviselői és/vagy elsősorban roma munkatársai számára a közigazgatásban való hatékonyabb és hangsúlyosabb részvétel érdekében, továbbá a helyi adottságokra épülő programok elkészítése.
- Adatbázis létrehozása: A fenti célok monitorozására alkalmas indikátorok forrásául szolgáló, megbízható és hiteles igazgatási célú adatszolgáltatási rendszer kialakítása. A projekt támogatási szerződése megkötésre került 2012 augusztusában, a megvalósítása zajlik.

A bevonással, szemléletformálással, és a közbiztonság javításával kapcsolatos feladatok

A fiatalok jogkövető magatartási kultúrájának elősegítése érdekében, a Rendőrség ifjúságvédelmi iskolai programokat (DADA és ELLEN-SZER) szervez. A végrehajtás során elsőbbségben részesülnek azok az iskolák, amelyekben többségében hátrányos, halmozottan HH gyermekek tanulnak. Egyes iskolákban bűnmegelőzési foglalkozások keretében kapnak tájékoztatást a diákok, de szabadidős rendezvényeken, szakmai napokon, diákvetélkedőkön és nyári táborokban is közvetítésre kerül a biztonságra nevelést célzó programok szellemisége.

Az Ebktv. biztosítja – a hatáskörébe tartozó egyéb kérdések mellett – a nemzeti és etnikai kisebbségek egyenlő bánásmódhoz fűződő jogát. Az Ebktv. 8. § e) pontja önálló védett

tulajdonságként nevesíti a nemzeti vagy etnikai kisebbséghez tartozást, amelyre tekintettel alkalmazott hátrányos megkülönböztetés az egyenlő bánásmód követelményébe ütközik.

Az EBH, mint az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülését ellenőrző közigazgatási szerv a beszámolóval érintett kétéves időszakban az alábbi – a roma nemzetiség jogait érintő – ügyekről adott tájékoztatást:

Romákat ért hátrányos megkülönböztetés miatt 2011-ben 87-en keresték meg az EBH-t. Négy ügyben a kérelem alapos volt, és a hatóság megállapította, hogy az eljárás alá vont megsértette az egyenlő bánásmód követelményét. 20 esetben elutasították a kérelmet, 6 ügyben a felek egyezséget kötöttek, 36 esetben végzést hozott a hatóság, amelyben vagy megszüntette az eljárást (pl. kérelmező visszavonta a kérelmét vagy hatáskör hiányában, hiánypótlás nem teljesítése miatt került sor a megszüntetésre, illetve áttételre került az ügy). A többi esetben az ügyfél a tájékoztatást követően nem kérte az eljárás megindítását.

2012-ben a nemzetiségre vonatkozó védett tulajdonság megsértésére hivatkozva, 81 esetben fordultak az EBH-hoz. A közigazgatási eljárás során lefolytatott vizsgálatot követően 3 panasz bizonyult megalapozottnak, 7 ügyben egyezséget kötöttek a felek, 15 esetben a kérelmet el kellett utasítani, további 18 esetben az eljárás különböző okok miatt végzéssel megszüntetésre került, a többi esetben az ügyfél csupán tájékoztatást kért, azonban vizsgálat megindítása nem történt.

2013. február 20-ig 32 ügyben fordultak a hatósághoz, 6 ügyben a kérelem megalapozatlan volt, így a hatóság azt érdemben elutasította, 4 esetben az eljárást meg kellett szüntetni, a többi esetben a vizsgálat jelenleg is folyamatban van.

A 2009. április 1-jén indított TÁMOP-5.5.5 *A diszkrimináció elleni küzdelem – a társadalmi szemléletformálás és hatósági munka erősítése* elnevezésű uniós projekt keretében végzett „Egyenlőség a munka világában” kutatás négy altémájában a munkaerőpiac és a szolgáltatások (ide értve a közszolgáltatásokat is) hátrányos megkülönböztetést eredményező gyakorlatait és ok-okozati összefüggéseit vizsgáltuk, különösen a nők, a romák és a fogyatékos emberek védett csoportjainak tapasztalatain keresztül. A TÁMOP-2.5.2-es programmal együttműködve közel 10 ezer fős munkavállalói és munkáltatói mintát ért el az adatfelvétel. Az eredmények publikálására 2011 tavaszán került sor a TÁMOP-5.5.5 projekt honlapján, illetve szeptemberben mutatták be a sajtó képviselőinek.

2011 novemberében az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatalának támogatásával és a BM szervezésében került sor a „Romák, szintók és a rendőrség: Bizalomépítést és megértést elősegítő jó gyakorlatok” című kiadvány magyar változatának szemináriummal egybekötött bemutatására - különös tekintettel a gyűlölet-bűncselekmények felismerése és nyomozása kapcsán összegyűjtött jó gyakorlatok ismertetésére.

Roma fiatalok pályaorientációja a rendvédelmi szerveknél

A BM elsősorban a roma fiatalok elhelyezkedését segíti elő a rendvédelmi szervek állományában. Mentorprogramokkal és ösztöndíjakkal segíti a roma fiatalokat a szükséges végzettség megszerzésében és a munkahelyi beilleszkedésben.

Az ORÖ kezdeményezésére 2011-ben 81 roma fiatal alkalmassági vizsgálatára került sor, ebből 32 fő bizonyult alkalmasnak rendvédelmi szervnél való foglalkoztatásra, közülük 14 fő megfelelt a hivatásos szolgálat követelményeinek és egy speciális OKJ-s képzést követően 2012-ben a hivatásos állomány tagjai lettek, és hét megyei rendőr-főkapitányságon „járőrtárs” beosztásba kerültek (önálló szolgálatteljesítésre további képzésüket követően nyílik lehetőség). 17 fő közalkalmazotti beosztást, 1 fő munkavállalói beosztást kapott. A program a BM és a rendőrség költségvetésének a terhére valósult meg.

A BM a cigány fiatalok rendészeti oktatási intézményekbe való jelentkezésének, majd a rendészeti szervekbe történő elhelyezkedésének ösztönzésével, elősegítésével járul hozzá a HH nemzetiség

képviselőtételnek, ezáltal egyenlő esélyeinek megteremtéséhez. A cigány származású középiskolások számára évente országos pályára irányító tábort szerveznek. 2012-ben került a cigány/roma származású fiatalok számára szervezett 9. rendészeti pályára irányító tábor megrendezésére. A táborban 47 fő 11. és 12. évfolyamos, vagy 21 évesnél nem idősebb, korábban érettségizett fiatal vett részt, akik áttekintést kaptak a rendészeti szervek munkájáról, a felvételi feltételekről és a karrierlehetőségekről. A tábor kiemelt célja, hogy emelkedjen a roma származású rendészeti szakemberek száma, ami hozzájárulhat a rendészeti szervek és a roma közösségek közötti viszony kiegyensúlyozottabbá válásához. A roma fiatalok beilleszkedését a tárcánál romaügyi referens segíti, aki országos tájékoztató, felvilágosító fórumokon és pályaaorientációs előadások során ösztönzi a roma nemzetiségi önkormányzatokat, a roma civil szervezeteket, valamint a középiskolákat a rendvédelmi fakultációs képzés bevezetésére és az oktatási programban való részvételre.

A honvédelmi tárca esélyegyenlőségi politikájának legfontosabb célkitűzései az alábbiak:

Általános alapelvek

- A szervezeti tudatosság tovább erősítése mellett nagy hangsúly fordítása az esélyegyenlőséggel és egyenlő bánásmóddal kapcsolatos ismeretek bővítésére;
- Az állomány felkészítése során fokozott figyelem fordítása az előítéletesség csökkentésére, az eltérő gondolkodás elfogadására;
- Az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség kérdéseinek megjelenése a tárca és alárendelt szervezetei tervezési és cselekvési rendszereiben.

A Honvédelmi Minisztérium (a továbbiakban: HM) (és valamennyi katonai szervezet) rendelkezik esélyegyenlőségi tervvel. A tárca esélyegyenlőségi tervét az 5/2013. (I. 21.) HM utasítás rögzíti.

A tárca minden szervezeténél működik esélyegyenlőségi referens. A referensi hálózat szakmai felügyeletét és működtetését a tárca esélyegyenlőségi referense látja el. Az esélyegyenlőségi referensek szakmai továbbképzését, szakmai napját évente 1-2 alkalommal rendezi meg a tárca. 2011. évben két alkalommal, 2012-ben 1 alkalommal került sor a szakmai továbbképzésre, 2013-ban pedig november hónapban rendezik meg a szakmai napot. A szakmai napok keretében a résztvevők tájékoztatást kaphattak a szakterületet érintő aktualításokról és változásokról. A rendezvények előadói között - többek között - az ORÖ képviselői is szerepeltek, így módon is hozzájárulva a tárca és az ORÖ szoros együttműködéséhez, az együttgondolkodás hatékonyságához.

A tárca esélyegyenlőségi szakpolitikájának egyik fókuszpontja a romák társadalmi integrációját segítő feladatok és programok végrehajtása. A Magyar Honvédség (továbbiakban: Honvédség) egyfajta kitörési lehetőséget jelent a HH, különös tekintettel a roma fiatalok számára, a teljesítményen alapuló megítélés, a közösséghez tartozás diszkriminatív szempontoktól mentes élménye, a biztos megélhetés kiemelkedően fontos szerepet játszik a katonai pálya választása tekintetében. A tárca a HH, illetve roma fiatalok katonai pályára irányítását célzó törekvéseivel, mint foglalkoztatáspolitikai eszközzel biztosítja az esetleges leszakadó társadalmi réteghez tartozók munkaerő-piaci helyzetének javítását.

A 2011-ben elvégzett feladatok:

A tehetséges HH roma fiatalok esélyeit kívánja javítani a Lippai Balázs esélyegyenlőséget elősegítő ösztöndíj. Magát az ösztöndíjat 2003-ban alapította a honvédelmi miniszter azon, a Honvédségben tiszti és tiszthelyettesi (altiszti) pályát választó HH roma származású növendékei és hallgatói részére, akik a Honvédség Kinizsi Pál Tiszthelyettes Szakképző Iskola (MH Altiszti Akadémia), valamint a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (jelenleg: Nemzeti Közszerződési

Egyetem) hallgatói voltak. 2010-től az ösztöndíjat nem csak a már korábban meghatározott célcsoport számára vált elérhetővé, hanem a tárca „KatonaSuli” programjának résztvevőire is. Az ösztöndíjat az a HH, magát roma származásúnak valló pályázó nyerhette el, aki megfelelt a kiírt pályázati feltételeknek: 3,50 feletti tanulmányi eredmény, jó magaviselet, fegyelmi felelősségre vonás hiánya. 2011. évben 5 középiskolás, magát roma származásúnak valló fiatal nyerte el az ösztöndíjat.

2011. április 19-én került lebonyolításra a „Romák társadalmi integrációja – Romák a hadseregben” című konferencia, mely rendezvényen Hende Csaba miniszter úr ismertette a tárca romaügyi stratégiáját. A konferencián a HM vezetői mellett – többek között – Balog Zoltán úr, a KIM Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkáráként, valamint Berényi László országgyűlési képviselő úr, az ORÖ alelnöke vett részt előadóként.

A konferencia legfontosabb megállapításai a következők voltak:

- A honvédelmi tárca roma stratégiája arra keresi a választ, mit tehet a Honvédség a hazai cigányságért, illetve a nemzet részeként mit tehetnek a romák a hazáért. A Honvédség a társadalmi mobilizáció egyik szereplőjeként sokat tehet a cigányság felemelkedése ügyében: olyan szocializációs keretet képes teremteni és nyújtani, mely által mind az értékek és normák, mind pedig a szolgálat során elsajátított képességek és készségek, ismeretanyag és tapasztalat átadható. A Honvédségben az érdem szerinti előrelépés elve a mérvadó és mértékadó, a precíz munkavégzés, szakmaiságon alapuló önállóság, elkötelezett hazaszeretet és bajtársiasság jellemzi a katonákat, ily módon a Honvédségben nem létezik diszkrimináció, hiszen az azonos értékű munka és a testületi szellem – ahogyan maga az egyenruha is – eltakarja a különbségeket.

- A Honvédség kiváló integráló erő, a legalkalmasabb intézmény arra, hogy megjelenítse és megvalósítsa azt a nemzeti egységet, amely nélkül egyetlen nemzet sem tud megmaradni.

- A Honvédség mindenkinek lehetőséget tud és akar biztosítani képességei kibontakoztatására, hogy tudását a haza szolgálatába állítsa, ennek érdekében a tárca komoly erővel munkálkodik azon, hogy valódi perspektívát nyújtson a HH fiatalok számára.

- A romaügyi stratégiában foglalt célkitűzések és feladatok csak az ORÖ-vel együttműködve valósíthatók meg, annál is inkább, mert a katonai pálya a felemelkedés egyik lehetséges útja a jelenleg hátrányos helyzetben lévő roma fiatalok számára.

2011. július 04-11. között az Esélyegyenlőségi Tábor Tatán került megrendezésre az ORÖ közreműködésével. A különböző katonai foglalkozásokon túlmenően (pld. alaki kiképzés, éjszakai menetgyakorlaton és terepen történő tájékozódási foglalkozás) kulturális rendezvények (cigány táncbázis, cigány népmeseteri előadás) is részét képezték a tábor programjának, ezzel is kiválóan példázva, hogy a hadsereg - Magyarország történelmét tekintve - mindig is kiemelkedően fontos mobilitási csatorna volt: egyfajta kitörési lehetőséget és a társadalmi felemelkedés lehetőségét biztosította a HH fiataloknak.

2011. július 09-én került lebonyolításra a tárca Esélyegyenlőségi Napja a komáromi Monostori Erődben. A rendezvény célja az volt, hogy támogassa a Honvédség társadalmi megítélésének erősítését, másrészt pedig elősegítse a HH társadalmi csoportok Honvédségbe történő integrációját, valamint bemutassa a tárca esélyegyenlőségi szakpolitikájának célkitűzéseit is. A program üzenete értelmében a Honvédség, mint a társadalom integráns része, nem vonhatja ki magát sem a társadalmi hatások, sem a társadalommal szemben megfogalmazott követelmények alól, ily módon törekszik az elfogadás, a nyitottság ösztönzésére és felhívja a figyelmet a társadalmi egyenlőtlenségek megfelelő kezelésére.

Az év során a tárca alkotói pályázatot írt ki „Romák a hadseregben” címmel. A pályázat célja a honvédelem ügye és eszmerendszere iránt érdeklődést mutató, katonai alapismeretek és honvédelmi ismeretek tantárgyak oktatásában résztvevő fiatalok figyelmének felhívása volt a modern, önkéntes alapon szerveződő hadsereg tevékenységére, egy specifikus téma – az egyenlő

bánásmóddal és esélyegyenlőséggel kapcsolatos terület – segítségével. A fiatalok irodalom, grafika és tudományos munka kategóriában pályázhattak. A pályázat eredményhirdetésére az Esélyegyenlőségi Napon került sor.

2011. évben – a korábbi gyakorlatnak megfelelően – sor került a cigány népismereti oktatásra a Magyar Honvédség Altiszti Akadémia honvéd altiszt-jelölti állománya számára. Az interaktív tanórákon a hallgatók betekinhetnek a romák történetébe, a roma életmód sokszínűségébe, a többségi társadalomban elfoglalt helyébe, az előítéletesség és diszkrimináció problematikájába, valamint a romák hadseregben elfoglalt helyzetébe.

A 2012-ben végzett feladatok:

Februárban a Lippai Balázs esélyegyenlőséget elősegítő ösztöndíj odaítélésének rendjéről szóló 18/2011. (II. 18.) HM utasítás alapján kiírásra került az esélyegyenlőséget elősegítő Lippai Balázs ösztöndíj. Az ösztöndíjat 3 roma származású fiatal nyerte el.

2012. augusztus hónapban a Lippai Balázs ösztöndíjjal kapcsolatos tapasztalatok, valamint a „KatonaSuli” programban érintett középiskolák jelzései alapján a pályázatot a tárca kiterjesztette a HH vagy magukat romának valló fiatalokra, illetve az utasítás hatálya alól kikerültek a honvéd tiszt- és altiszt-jelölt hallgatók. A félévente meghirdetésre kerülő ösztöndíjra, féléves időtartamra a 3,00 feletti tanulmányi eredményt elérő, jó magaviseletű, illetve fegyelmi felelősségre vonásban nem részesült tanulók pályázhattak. Az ösztöndíj havi mértéke a kormány-tisztviselői illetményalap 25%-ának személyi jövedelemadó előleggel növelt összege. Az új jogi szabályzó értelmében, 2012. október hónapban kiírt ösztöndíj-pályázatot 7 roma származású, illetve HH fiatal nyerte meg.

A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiáról, valamint végrehajtásának a 2012-2014. évekre szóló kormányzati intézkedési tervéről szóló 1430/2011. (XII. 13.) Korm. határozatban, valamint a Magyarország Kormánya és az ORÖ között létrejött keret-megállapodásban foglaltak figyelembevételével 2012. november 27-én került sor a HM és az ORÖ közötti együttműködési megállapodás aláírására.

A 2013. elején végzett feladatok:

A tárca – az ORÖ-vel együttműködve – elkészítette a fentebb említett együttműködési megállapodásban vállalt feladatok végrehajtásával kapcsolatos ütemtervet.

Ismételten kiírásra került az esélyegyenlőséget elősegítő Lippai Balázs ösztöndíj. A beérkezett pályázatok elbírálására 2013. február 27-én került sor. Az ösztöndíjat 5 roma származású vagy HH fiatal nyerte el.

3. A MAGYARORSZÁGI GÖRÖGÖKRŐL

A 2011. évi népszámlálás során görög nemzetiségűnek 3916 fő (2001-ben 2509 fő), görög anyanyelvűnek pedig 1872 fő (2001-ben 1921 fő) vallotta magát Magyarországon.

A beszámolási időszak első évében – a 2010. október 3-án megtartott kisebbségi önkormányzati választások eredményeként – összesen 37 görög települési kisebbségi önkormányzat működött. 2011 végén Dunaújvárosban megszűnt a görög önkormányzat, így 2012-ben 36 görög települési testületről beszélhettünk. A választási eredmények alapján a görög közösség 2011-ben egy középszintű (fővárosi) önkormányzatot hozott létre. A *Magyarországi Görögök Országos Önkormányzata* (a továbbiakban: MGOÖ) 2011. február 3-án megtartott alakuló ülésén 21 tagú testületet választott, az országos önkormányzat elnöke ismételten Koranisz Laokratisz lett.

A MGOÖ 2010. évi 36,5 millió Ft-os működési támogatása 2011-ben 44,9 millió Ft-ra emelkedett, mivel az önkormányzat költségvetésébe beépült az *Elliniszmosz* c. görög nemzetiségi újság 8,4

millió Ft-os költségvetési támogatása. 2012 évben az előző évi támogatásukat biztosította az állam. Az önkormányzat fenntartásában három – két oktatási és egy kulturális – intézmény működik. Új intézményként a MGOÖ 2012-ben saját fenntartásba átvette a *Nikosz Beloiannisz Általános Művelődési Központot*. Az intézmények fenntartására a MGOÖ 2011-ben és 2012-ben a központi költségvetésből egyaránt 12,5 millió Ft-os támogatást kapott.

2011-ben a 37 működő görög települési önkormányzat közül 29 pályázott feladatarányos támogatásra, közülük 28 testület kapott összesen 22 119 608 Ft-ot. 2012-ben a működő 36 görög települési önkormányzat közül 33 adott be pályázatot és ebből 31 testület kapott összesen 23 460 624 Ft támogatást. A területi szintű Budapesti Görög Önkormányzat a központi költségvetéstől 2011-ben 697 142 Ft, 2012-ben 1 154 486 Ft-os *feladatarányos* támogatást kapott.

Az MGOÖ *Tizenkét Évfolyamos Kiegészítő Görög Nyelvtanító Iskola* néven intézményhálózatot működtet. Az intézmények keretében (Budapesten, Miskolcon, Pécsen, Tatabányán és Szegeden) a 2012/2013-as tanévben, 8 tanulócsoporthoz mintegy 280 gyermek vesz részt görög nyelvű oktatásban. A magyar állam normatív költségvetési támogatást ad az iskola működtetésére, valamint kiegészítő hozzájárulást biztosít a görög iskolai csoportok zene- és táncoktatása görögországi vendégtanárai költségeinek a kiegészítéséhez. Az iskolában görögországi és magyarországi anyanyelvű tanárok oktatnak.

A Magyarországi Görögök Országos Önkormányzata – a helyi önkormányzattal és a kormányzattal lefolytatott sikeres tárgyalásokot követően – a 2012/2013-as tanév kezdetétől fenntartásba vette a Beloiannisz településen működő Nikosz Beloiannisz Általános Művelődési Központot (általános iskola és óvoda). Az intézményben a tanévet 85 általános iskolás kezdte meg, míg az óvodában 29 gyermek nevelése folyt. Az Önkormányzat Beloiannisz Község Önkormányzatával 2012. május 8-án kötött megállapodást (ezt 2012. június 7-én kiegészítették), míg az 5 évre szóló Köznevelési megállapodás aláírására 2012. augusztus 15-én került sor.

A beszámolási időszakban folytatódott a görög közösség anyanyelvű iskolai oktatásában használatos tankönyvek és taneszközök fejlesztése, ehhez európai uniós pályázati forrásokból, a bolgár és a szlovén kisebbség oktatási intézményeivel közösen, nyertek támogatást.

A MGOÖ kulturális intézménye, a *Görög Kutatóintézet* a magyarországi görög diaszpóra történelme és kultúrája kutatása és népszerűsítése érdekében tevékenykedik. Magyarországon számos görög kulturális egyesület, táncegyüttes, zenekar, kórus működik, nemcsak Budapesten, hanem vidéken is, amelyek rendszeresen fellépnek a helyi ünnepeken. Képzőművészeik rendszeres kiállításokkal képviseltetik magukat a magyar művészeti közéletben. A közösség legjelentősebb civil szervezete a *Magyarországi Görögök Kulturális Egyesülete (Sillogos)*, amely alapfeladatának tekinti a görög nyelv, kultúra és hagyományok ápolását. A *Görög Kultúráért Alapítvány* kiállítások és kulturális rendezvények szervezésével, kiadványok közzétételével járul hozzá az önazonosság fejlesztéséhez. Az országos önkormányzat amatőr színtársulata, a *Neanki Szkini* tagjai a közösség anyanyelvű iskolájának diákjai.

A központi költségvetésben elkülönített nemzetiségi fejezeti előirányzatok pályázati kereteiből a beszámolási időszakban folytatódott a görög kulturális, hitéleti, média és tudományos programok támogatása. 2011-ben 11 görög pályázat részesült támogatásban, a megítélt támogatás összesen 1 924 100 Ft-ot tett ki. 2012-ben 18 görög pályázat 3 500 000 Ft támogatásban részesült.

A magyarországi hívő görögség a keleti keresztény (görög ortodox) vallást gyakorolja. A közösség egyházi szervezete a *Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus* egyházi főhatóságát ismeri el, amelynek elöljárója Ausztria metropolitája, Magyarország és Közép-Európa Exarchája. A Magyarországi Ortodox Exarchátusnak Budapesten, Kecskeméten, Szentesen és Beloiannisz községben van parókiája, illetve egy köznevelési intézményt is működtet, amelyhez – a többi egyházhhoz hasonlóan – teljes állami támogatást kap.

A közszolgálati *Magyar Televízió*ban görög nyelvű adások kéthetente láthatóak a *Rondó* című műsorban, a *Magyar Rádió* heti 30 perces görög nyelvű műsort sugároz az MR4-es csatornán.

Budapest legjelentősebb televíziós műsorelosztó kábelhálózatán elérhető a Görög Állami Közszolgálati Televízió műholdas programja.

A görög közösség szervezetei szoros kapcsolatokat tartanak fenn az anyaország állami intézményeivel, civil szervezeteivel. E kapcsolatok a magyarországi görögség anyanyelve és kultúrája ápolását szolgálják.

4. A MAGYARORSZÁGI HORVÁTOKRÓL

A 2011. évi népszámlálás adatainak összesítése szerint hazánkban 23 561 fő (2001-ben 15 620 fő) tekintette magát horvát nemzetiségűnek, és 13 716 fő (2001-ben 14 345 fő) nevezte meg anyanyelvűül a horvát nyelvet.

A beszámolási időszakban a horvátok által lakott településeken – a 2010. október 3-án megtartott kisebbségi önkormányzati választások eredményeként – összesen 127 települési kisebbségi önkormányzat működött. Területi önkormányzat 6 horvátok által lakott megyében (Baranya, Bács-Kiskun, Győr-Moson-Sopron, Somogy, Vas és Zala megye) és Budapesten alakult. Az *Országos Horvát Önkormányzat* (a továbbiakban: OHÖ) 2011. január 29-én megtartott alakuló ülésen az országos önkormányzat elnökének ismételten Hepp Mihályt választották meg.

Az OHÖ központi költségvetési támogatása 2011-ben 127,5 millió Ft-ra emelkedett, mivel ettől az évtől az önkormányzat költségvetésébe – a 92,4 millió Ft-os működési támogatás mellé – beépült a *Hrvatski glasnik* hetilap 35,1 millió Ft-os költségvetési támogatása is. 2012-ben a központi költségvetésből az OHÖ működési és média célú támogatásra 144,5 millió Ft-ot kapott, ebben az évben a médiatámogatás emelkedett 17 millió Ft-tal. E növekmény a *Croatica Rádió* üzemeltetését és a *Barátság* c. interetnikus folyóirat nyomdai megjelentetését szolgálta. Az OHÖ intézményfenntartáshoz 2011-ben és 2012-ben egyaránt 55 millió Ft-ot kapott a központi költségvetésből. 2010-hez viszonyítva megemelkedett az intézményi támogatás, mivel az kiegészült a *Pécsi Horvát Klub* évi 3,5 millió Ft-os támogatásával.

A beszámolási időszakban az OHÖ egy új oktatási intézménnyel gyarapodott, így az önkormányzat fenntartásában hét nemzetiségi intézmény működik. Az OHÖ a 2012. március 24-én aláírt szerződés szerint *Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatától* 2012. július 1-jei hatállyal saját fenntartásába vette a *Miroslav Krleža Horvát Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Diákotthon* működtetését. Az OHÖ az intézmény átvételével kapcsolatos feladatainak a finanszírozásához – az országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények támogatására elkülönített pályázati keretből – 2012-ben 6 millió Ft-os egyszeri kormányzati támogatást kapott.

Az OHÖ fenntartásában működő *hercegszántói Horvát Tanítási Nyelvű Óvoda, Általános Iskola és Diákotthon* – a magyar és a horvát kormány közös finanszírozásában megvalósult beruházás eredményeként –, 80 fős diákotthonnal és 45 fős óvodával bővült. Az új épületrész ünnepélyes átadására 2011. augusztus 31-én került sor. Az átadáson jelen volt Dr. Navracsics Tibor miniszterelnök-helyettes, horvát részről Dražen Bošnjaković igazságügyi miniszter és Radovan Fuchs tudományos, oktatási és sport miniszter.

Az Országos Horvát Önkormányzat intézményeként működik a *Croatica Kulturális, Információs és Kiadói Nonprofit Kft.*, amelynek székhelyén sokrétű nemzetiségi tevékenység folyik. A Croatica Nonprofit Kft. fontos szerepet tölt be a hazai nemzetiségi tankönyvek nyomtatásában és terjesztésében, továbbá itt készül a magyar–horvát és horvát–magyar általános köznyelvi szótár. Az OHÖ külön nemzetiségi intézménynek tekinti az interneten elérhető horvát nyelvű *Croatica Radio-t*, mely 2011-ben egyedi kérelem alapján a kormányzattól 9 millió Ft vissza nem térítendő működési támogatást kapott. A rádió éves működési támogatása (9 millió Ft) 2012-től már beépül az OHÖ

központi költségvetési intézményi támogatásába. A Croatica Nonprofit Kft. 2012-ben 660 400 Ft-os támogatást kapott nemzetiségi újságíróképzés beindításához, az OKJ-s képzési program akkreditálásához kapcsolódó szakértői és akkreditációs költségekhez való hozzájárulásként.

A beszámolási időszakban a horvát *települési* és területi nemzetiségi önkormányzatok sikeresen pályáztak az önkormányzatok differenciált feladatalapú támogatására elkülönített keretekre. 2011-ben a 127 működő horvát kisebbségi önkormányzat közül 113 igényelt feladatalapú támogatást (88,97 százalék) és a pályázatok elbírálását követően mind a 113 testület kapott is. 2012-ben a működő 127 horvát kisebbségi önkormányzat közül 121 igényelt feladatalapú támogatást (95,27 százalék) és 118 kérelmét pozitívan bírálták el. A horvát nemzetiségi önkormányzatok *feladatarányos* támogatása 2011-ben 115 497 459 Ft-ot, míg 2012-ben 115 673 600 Ft-ot tett ki.

2011-ben és 2012-ben a 7 horvát *területi* nemzetiség önkormányzat mindegyike igényelt feladatalapú támogatást és a pályázatok elbírálását követően mind a 7 testület kapott támogatást. A horvát területi önkormányzatok *feladatarányos* támogatása 2011-ben 10 780 914 Ft-ot, míg 2012-ben 13 191 692 Ft-ot tett ki.

A *Magyarországi Horvátok Szövetsége* hat magyarországi régió horvát etnikai csoportjainak az országos civilszervezete. A Szövetség a központi költségvetés nemzetiségpolitikai támogatásra szolgáló fejezeti kezelésű előirányzatának civil szervezetek támogatására elkülönített pályázati keretből 2011-ben 3,2 millió Ft, míg 2012-ben 3,5 millió Ft működési célú támogatást kapott. E támogatási keretből kapnak támogatást a horvát kisebbségi civil szféra egyesületei is. A horvát regionális és helyi egyesületek 2011-ben 6,1 millió Ft-ot, 2012-ben összesen 4,7 millió Ft-ot kaptak. A hazai állami oktatási hálózat szerves részeként a horvátság nemzetiségi *oktatási/nevelési* program szerint működő, óvodától az egyetemig terjedő *intézményekkel* rendelkeznek. A 2011/2012-es tanévben a horvát nyelvet 24 óvodában és 34 általános iskolában oktatták. Az óvodákba beíratott gyermekek száma 1210 fő, míg az általános iskolákban 2116 diák tanult. Öt óvoda működik anyanyelvű és 19 kétnyelvű horvát program szerint. Két tannyelvű horvát oktatási program szerinti általános iskolai oktatás 6 intézményben folyik 567 tanuló részvételével, míg horvát nyelvvoktató program szerint 27 intézményben 1542 tanulót oktatnak.

Magyarországon *két gimnáziumban* – Budapesten és Pécsen – van középfokú horvát nyelvű oktatás. Mindkét intézmény, oktatási központ szerepet tölt be: óvoda, általános- és középiskola, valamint diákotthon tartozik az intézményhez. A két középiskolában a 2011/2012-es tanévben összesen 232 diák tanult.

Felsőfokú horvát oktatás több magyarországi intézményben szerveződött. Horvát nyelv és irodalom szakos képzés folyik Budapesten az ELTE Bölcsészettudományi Kar Szláv Filológia Tanszékén, Pécsen a PTE Bölcsészettudományi Kar Horvát Tanszékén, a szombathelyi Nyugat-magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központja horvát mesterképzéseiben, valamint Baján az Eötvös József Főiskola Nemzetiségi és Idegen Nyelvi Tanszékén. A magyarországi horvát felsőfokú képzésben a 2011/2012-es tanévben mintegy 115 fiatal vett részt.

A Horvát Köztársaság és Magyarország között aláírt kulturális, oktatási és tudományos szerződés értelmében a horvát gimnáziumok érettségizettjei felsőfokú tanulmányaikat horvátországi egyetemeken is folytathatják. A Magyar Ösztöndíj Bizottság adatai szerint a beszámolási időszakban összesen 37 nemzetiségi fiatal tanulhatott horvátországi felsőfokú intézményekben. Teljes képzésben 20 ösztöndíjas, teljes PhD képzésben 3 ösztöndíjas, míg részképzésben 14 ösztöndíjas vett részt. Továbbá tanulmányúton, kutatási programban 4 ösztöndíjas, nyári egyetemen 5 ösztöndíjas képzésre volt lehetőség.

A horvátság kulturális életét a civil szervezetként működő regionális és helyi hagyományőrző együttesek munkája jelenti. A beszámolási időszakban az OHÖ szerint 79 felnőtt, ifjúsági és gyermekcsoport (kórus, zenekar, tánc- és színjátszó csoport) tevékenykedett. A horvát anyanyelvű olvasók igényeit négy báziskönyvtár, valamint községi és iskolai könyvtárak hálózata elégíti ki. A horvátok bázismúzeumának szerepét a *mohácsi Kanizsai Dorottya Múzeum* tölti be. A pécsi *August*

Šenoa Horvát Klub – 30 éves kimagasló tevékenységéért – 2012-ben Kisebbségért Díj kitüntetésben részesült.

A központi költségvetésben elkülönített nemzetiségi fejezeti előirányzatok pályázati kereteiből a beszámolási időszakban folytatódott a horvát kulturális, hitéleti, média és tudományos programok támogatása. 2011-ben 112 horvát pályázat részesült támogatásban, a megítélt támogatás összesen 18 912 600 Ft-ot tett ki. 2012-ben 120 horvát pályázat 15 616 404 Ft támogatásban részesült.

A beszámolási időszakban a *Magyar Rádió* a horvátok számára napi 2 órás anyanyelvű rádióműsort szolgáltatott az MR4-es önálló nemzetiségi csatornán a reggel 8-tól 10 óráig tartó időszámban. Az MR4-es adásait műholdról is sugározták a nap 24 órájában, de a műsorok elérhetők és letölthetők voltak a közszolgálati rádió internetes honlapjáról (www.mr4.hu) is. Horvát nyelvű *tévéműsor*, a „*Hrvatska kronika*” heti 26 percben készül, és két időpontban azonos tartalommal, ismételve kerül sugárzásra.

A *Pécsi Horvát Színház* Európa egyetlen horvát nemzetiségi színháza, fő céljuk a magyarországi horvátság anyanyelvének, kultúrájának ápolása és megőrzése. Az intézmény működésére a nemzetiségi színházak támogatására elkülönített központi költségvetési pályázati keretből 2011-ben 43,5 millió Ft kapott. 2012-ben a Horvát Színház önálló költségvetési soron szerepelt a központi költségvetésben, ahogyan azt a Színház vezetése évek óta kérvényezte. A Színház repertoáron tartott előadásainak a programja megtekinthető a www.horvatszinhaz.hu internetes honlapon. A *Magyarországi Horvátok Tudományos Intézete* 2011. és 2012. évi működési támogatása beépült az OHÖ költségvetésébe.

A magyarországi horvát hívők római katolikus vallásúak, a történelem során a katolikus egyház igen jelentős szerepet töltött be a magyarországi horvátság körében. A horvát közösség napjainkban is igényli az *anyanyelvű istentiszteleteket*. A horvátul beszélő papok száma csekély, így több horvátok által lakott településen nincs anyanyelvi hitélet és hasonló nehézség akadályozza az iskolai hitoktatás bevezetését is.

Tovább fejlődtek az OHÖ és a horvát nemzetiség civil szervezeteinek az anyaországi szervezetekkel és szervezetekkel kialakított sokrétű kapcsolatai. Ezt szolgálják a horvátok által lakott települések egyre bővülő *testvérvárosi kapcsolatrendszere* is. A magyarországi horvát közösség két főt delegált a Horvát Kormány Határon Túli Horvátok Tanácsadó Testületébe. A kapcsolatokra igen jó hatással van, hogy bővülnek és fejlődnek a Magyarország és a Horvát Köztársaság közötti állami kapcsolatok.

5. A MAGYARORSZÁGI LENGYELEKRŐL

A 2011. évi népszámlálás adatai szerint 3049 személy vallotta anyanyelvének a lengyelt, magát lengyel nemzetiségűnek 5730 fő tartotta (ugyanezen adatok 2001-ben: 2580, illetve 2962). A lengyel nemzetiség érdekképviseleteinek a becslése szerint a lengyel kultúrához kötődő magyarországi közösség létszáma tízezer före tehető.

A 2010. október 3-án megtartott kisebbségi önkormányzati választások után 49 önkormányzat alakult, ami az azt megelőző választás során megalakult önkormányzatok számához képest 4,3 százalékos növekedést jelentett. A választási eredmények alapján a lengyel közösség középszintű önkormányzatot a fővárosban és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében tudott alakítani hét-hét fővel. 2011. január 20-án megalakulhatott az Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat 21 taggal. Az országos önkormányzat elnökének ismételten dr. Csúcs Lászlónét választották meg. Az Önkormányzat a nevét 2012. február 25-i közgyűlési határozatával *Országos Lengyel Önkormányzatra* változtatta (a továbbiakban: OLÖ).

A gazdasági tevékenységet nem végző OLÖ a központi költségvetésből a működésének finanszírozásához 2011-ben és 2012-ben a 10,5 millió Ft-os médiatámogatás beépítésével 47-47 millió Ft-os állami támogatásban részesült. Az OLÖ 2012-ben a Szent László nap megszervezéséhez további 1 565 000 Ft egyedi kormányzati támogatást kapott.

A lengyel *települési és területi* nemzetiségi önkormányzatok 2011-ben 39 772 791, illetve 1 809 399 Ft, 2012-ben 34 451 200, illetve 1 825 566 Ft *feladatarányos* állami támogatásban részesültek.

A „Kisebbségi tevékenység támogatása” keretében 2011-ben lengyel országos intézmények pályázati úton 3 210 000 Ft, civil szervezetek működésre 5 500 000 Ft, a „Nemzetiségi támogatások” keretből ugyanerre a célra 2012-ben az országos intézmények 6 000 000 Ft, civil szervezetek szintén 6 000 000 Ft, míg kulturális kezdeményezésekre 2011-ben 2 546 800 Ft, 2012-ben 3 163 692 Ft támogatáshoz jutottak. Ugyanezen keretből 2011-ben anyaországi táborokra 250 000 Ft, 2012-ben pedagógus-továbbképzésre 503 000 Ft támogatás jutott.

Az OLÖ minden évben megrendezte a magyarországi lengyel közösség ünnepét, a *Magyarországi Lengyelség Napját*. Megemlékezett a lengyelséghez fűződő fontos eseményekről, részt vett az ország különböző részein megtartott megemlékezéseken és ünnepségeken, ápolta a hagyományokat. A 2011. évet az OLÖ az Összetartozás Évének nyilvánította, amely ötletnek a forrása az Európai Unió magyar, majd lengyel elnöksége volt. Az Országos Lengyel Nyelvoktató Iskolával közösen megszervezte és lebonyolította az országos rajzversenyt, a nyertes képeket kiállította többek között a Magyarországi Lengyelség Múzeumában. A 2012-es évben is mindent megtett az OLÖ a fiatalság mobilizálása érdekében, többek között lengyel–magyar kulturális és sportnapokat szervezett lengyel- és magyarországi fiatalok részvételével.

Az OLÖ *honlapja* kiválóan mondható, hiszen szinte naponta jelentkezik újabb és újabb hírekkel, tudósításokkal lengyel és magyar nyelven.

Az OLÖ három nemzetiségi intézményt tart fenn: a *Magyarországi Lengyelség Múzeumát és Levéltárát*, a 2011-ben átszervezett és két telephellyel (Derenk, Szögliget) bővített *Lengyel Közművelődési Központot* és az Országos Lengyel Nyelvoktató Iskolát (az intézmény nevét az OLÖ 2013. februári közgyűlése *Lengyel Nemzetiségi Nyelvoktató Iskolára* változtatta).

A Magyarországi Lengyelség Múzeuma és Levéltára 2011-ben korszerűsítette az állandó kiállítását az ezeréves lengyel–magyar kapcsolatokról, érdekesebbé tette azt a fiatalság számára. Az elmúlt évek gyakorlatának megfelelően kiállításokkal és katalógusok kiadásával népszerűsítette a Magyarországon élő lengyel képzőművészek munkásságát, könyvbemutatókat szervezett. A Múzeumnak két filiája van, az egyik Derenken, a volt iskola épületében, a másik Andrásztanyán. A 2012-ben Balatonbogláron megnyílt lengyel civil menekültekről szóló kiállítás mellett Sárváron, a Sárvári Lengyel Önkormányzat fenntartásában működik állandó kiállítás a lengyel katonai menekültekről. A három intézmény támogatása a nemzetiségi intézményi keretből 2011-ben 14,6 millió Ft-ot, 2012-ben pedig 18,6 millió Ft-ot tett ki.

Középiskolai szinten ma csak a Lengyel Nemzetiségi Nyelvoktató Iskola oktatja a lengyel nyelvet. Az iskola rangja 2012-ben tovább növekedett azzal, hogy ECL vizsgahellyé alakult, a Pécsi Tudományegyetem Idegen Nyelvi Titkárságával kötött megállapodással.

A *felsőoktatásban* több főiskolán és egyetemen folyik polonisztikai képzés. Ennek keretében van lehetőség a lengyel szakos hallgatók anyaországi részképzéseken való részvételére is.

A magyarországi lengyelség hitélete szempontjából jelentős összetartó erő a kőbányai *Lengyel Perszonális Plébánia* és a mellé szerveződött *Magyarországi Lengyel Katolikusok Szent Adalbert Egyesülete*, amely tulajdonosa a *Lengyel Ház* épületének. A Lengyel Házban elsősorban vallásos tárgyú kiállításokat, tudományos konferenciákat, könyvbemutatókat, búcsút rendeznek. 2007 óta működik a *Szent Kinga Vegyes Kórus*. Évente rendszeresen szerveznek zárandokutakat, és minden év őszén megrendezik a Keresztény Kultúra Napjait. A Szent Adalbert KKE Alapítvány 2011-ben kutatásra 1 400 000 Ft egyedi kormányzati támogatásban részesült.

A magyarországi lengyelek két lapot jelentetnek meg. Havonta jelenik meg a *Polonia Węgierska* és negyedévente a *Głos Polonii* magazin. Az újságok minősége javult, és az olvasottsága nőtt, annak is

köszönhetően, hogy az OLÖ honlapján is olvashatóvá váltak. 2011-ben a XIX. Média Világfórumán a Głos Polonii kitüntetését kapott a Lengyel Helyi Média Egyesülettől a magyarországi lengyelség életéről szóló tudósításokért és a magyar–lengyel kapcsolatok bemutatásáért. A Magyar Televízió havonta jelentkező Rondó című műsorában kapnak helyet a lengyel nemzetiség számára készülő programok. A Magyar Rádió MR4 csatornája szombatokként 30 perc lengyel nemzetiségi adást sugároz.

Említést érdemel a Magyarországon legrégebben működő országos lengyel civil szervezet: az idén 55 éves *Magyarországi Lengyelek Bem József Kulturális Egyesülete*. Napjainkban is különösen nagy szerepet játszik a lengyelországi kapcsolatok fenntartásában és a lengyel kultúra átadásában a fiatalabb nemzedéknek. Jó példa erre az egyesületben 11 éve működő „vasárnapi” óvoda és az újonnan indított „Baba-mama Klub”. Említést érdemel, hogy a Derenki Emlékhely jövőjének biztosítására 2011-ben *Derenk Szövetségé* alakult korábbi Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzatok Szövetsége.

A magyarországi lengyelek életében fontos kulturális szerepet játszik a *Magyarországi Lengyel Alkotók Fóruma* a képzőművészeti kiállításaiival, a *Polonez* és a *Drenka Ifjúsági Néptánc Együttes*, az ország területén működő *lengyel kórusok* (a békéscsabai Chopin, a budapesti Szent Kinga és a győri Akord), valamint a lengyel rendezvények zömén szerepet vállaló *Wysocki Légió Hagyományőrző Egyesület*.

Az OLÖ és az országos lengyel civil szervezetek felterjesztése alapján 2012-ben két lengyel nemzetiségű kapta meg megosztva a „Nemzetiségekért Díj”-at: Wesołowski Andrzej, volt országos és települési képviselő, a Magyarországi Lengyelek Bem József Kulturális Egyesület alapító tagja, valamint Bogdańska-Szadai Bożena újságíró, honlapszerkesztő és rádiós tudósító, a magyarországi lengyeleknek tett eddigi kiváló szolgálataiért.

6. A MAGYARORSZÁGI NÉMETEK RŐL

A 2011. évi népszámlálás adatai szerint 38 248 személy vallotta anyanyelvének a németet, német nemzetiségűnek pedig 131 951 fő (2001-ben 33 774, illetve 62 105).

A 2010. október 3-án megtartott választások eredményeként 424 települési kisebbségi önkormányzat szerveződött – ez 12,2 százalékos növekedés az előző választások után megalakult önkormányzatok számához képest – és megmaradt a 11 területi testület a fővárosban és tíz megyében.

2011-ben 403 089 483, illetve 15 216 025 Ft *feladatarányos* támogatásban részesültek a német *települési és területi* nemzetiségi önkormányzatok, míg 2012-ben 394 080 004, illetve 15 979 600 Ft-ban.

A *Magyarországi Németek Országos Önkormányzata* (a továbbiakban: MNOÖ) megalakulására 2011. január 22-én került sor, a szavazati joggal rendelkező elektorok 37 tagú testületet választottak, az elnök ismételten Heinek Ottó lett. Az MNOÖ a nemzetiségi önkormányzatok munkáját 11 regionális irodán keresztül segíti, a bizottságai révén szorosan együttműködik a németiség országos egyesületeivel, intézményeivel, kiemelt figyelmet fordít az oktatási-nevelési intézményekre.

A MNOÖ 2011-ben és 2012-ben egyaránt 214,1 millió Ft működési költségvetési támogatásban részesült. Az országos önkormányzat által fenntartott intézmények működtetési támogatására 2011-ben 73,2 millió Ft-ot, 2012-ben is eredetileg 73,2 millió Ft állt rendelkezésre a költségvetésben, amely előirányzat 2012. év folyamán 105,6 millió Ft-ra módosult figyelemmel Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről szóló 2011. évi CLXXXVIII. törvény 32. § (5) bekezdésére.

A „Kisebbségi tevékenység támogatása” keretében 2011-ben a német nemzetiségi országos intézmények pályázati úton 5 180 000 Ft, civil szervezetek működésre 28 758 000 Ft, a „Nemzetiségi támogatások” keretből ugyanerre a célra 2012-ben az országos intézmények 10 700 000 Ft, civil szervezetek 30 000 000 Ft, míg kulturális kezdeményezésekre 2011-ben 24 766 100 Ft, 2012-ben 24 931 452 Ft támogatáshoz jutottak. Ugyanezen keretből 2011-ben anyaországi táborokra 3 748 500 Ft, 2012-ben 9 250 232 Ft, szintén 2012-ben pedagógus-továbbképzésre 1 600 000 Ft támogatás jutott.

Magyarországi német nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek, intézmények 2011-ben 8 350 000 Ft, 2012-ben 24 834 900 Ft egyedi kormányzati támogatásban részesültek.

A magyarországi közoktatási-köznevelési intézményhálózatból 278 német-magyar kétnyelvű óvoda, 291 német nemzetiségi általános iskola működik, ebből 28 kétnyelvű iskola, 21 német nemzetiségi középiskola, amelyből 11 kétnyelvű működik az országban. A pécsi Koch Valéria Iskolaközpontban 2012 szeptemberében egy egynyelvű német, óvodai csoport indult. Két oktatási intézményt a *Koch Valéria Iskolaközpontot (Pécs)* és a *Schiller Gimnáziumot (Pilisvörösvár)* a MNOÖ tartja fenn.

2010 júniusában megjelent a magyarországi németek nevelési, oktatási és közművelődési programja „Gyökerek és szárnyak” címmel, amely hosszú távra meghatározza az MNOÖ oktatási koncepcióját. A koncepció megjelenése óta önálló, részletesen kidolgozott tervek (középtávú fejlesztési terv, 2016-ig szóló intézkedésekkel) jelentek meg az óvodák és iskolák számára. Ezzel kapcsolatban az elmúlt két évben több találkozó, konferencia, továbbképzés valósult meg és az egyes nemzetiségi oktatási szakértői csoportok munkája eredményeként több kiadvány is megjelent, mint például A magyarországi német oktatási rendszer irányelvei és fejlesztési terve (középtávú fejlesztési terv 2016-ig); A magyarországi német óvodák irányelvei és fejlesztési terve; Kerettanterv és kompetenciamodell a nyelvoktató és a kétnyelvű német nemzetiségi iskolák számára; A magyarországi német nemzetiségi óvodák bemutatkoznak. Sajátos óvodai koncepciónk; Sikeres oktatási és nevelési utak. Ajánlások az átmenetek szervezéséhez. I. rész: Óvodából az iskolába, II. rész: Alsó tagozatból felső tagozatba. Általános iskolából középiskolába.

Jelenleg egy szakértői csoport külső értékelési rendszert dolgoz ki.

Középiskolai német *nyelvtanárképzés* 4 egyetemen folyik, 7 pedagógiai főiskolán, illetve főiskolai karon lehet német szakos tanári vagy tanítói diplomát szerezni. Német nemzetiségi *óvodapedagógus képzés* 3 főiskolán, illetve főiskolai karon folyik.

A magyarországi német egyesületek száma több százra tehető. Kultúrcsoportok, énekkarok, zenekarok, táncegyüttesek működnek bejegyzett egyesületként. *Országos egyesületként* működik a pécsi Nikolaus Lenau Közművelődési Egyesület, a Magyarországi Német Fiatalok Közössége (Gemeinschaft Junger Ungarndeutscher), a Magyarországi Német Ének-, Zene- és Tánckarok Országos Tanácsa (Landesrat Ungarndeutscher Chöre, Kapellen und Tanzgruppen), a Magyarországi Német Írók és Művészek Szövetsége (Verband Ungarndeutscher Autoren und Künstler, VUdAK), a Bund Ungarndeutscher Schulvereine, Fördervereine für Deutschsprachiges Laientheater in Ungarn (Egyesület a Magyarországi Német Nyelvű Amatőr Színjátszásért) a VUK – Verein für Ungarndeutsche Kinder (Egyesület a Magyarországi Német Gyerekekért), a Deutscher Kulturverein (Magyarországi Német Kultúregyesület), a Jakob Bleyer Közösség és a Magyarországi Német Hallgatók Egyesülete (Verein Deutscher Hochschüler, VDH).

A magyarországi németiség intézményhálózatának fontos eleme az országos gyűjtőkörrel rendelkező tatai *Német Nemzetiségi Néprajzi Múzeum – Ungarndeutsches Museum Totis*. 120 helyen találunk helytörténeti gyűjteményeket, falumúzeumokat, tájházakat, és számos településről készült monográfia. A Budaörsi Német Nemzetiségi Önkormányzat fenntartásában működik a Bleyer Jakob Helytörténeti Gyűjtemény/Heimatmuseum, mely 2008 januárja óta a *Magyarországi Német Tájházak Országos Szakmai és Információs Központja* is.

A *Deutsche Bühne Ungarn – Magyarországi Német Színház*, Magyarország egyetlen állandó, német nyelven játszó és saját épülettel rendelkező színháza, egyúttal Tolna megye egyetlen közsínháza. A

színház fenntartója 2012. január 1-jétől a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata. A színház alapvető feladata a német anyanyelv ápolása, a német kulturális értékek megőrzése és továbbfejlesztése, valamint az egyetemes kultúra felmutatása és közvetítése német nyelven. A magyarországi németiség szórványos elhelyezkedése miatt igen nagy a tájelőadások jelentősége, amelyeket a magyarországi németiség legfontosabb központjaiban mutatnak be. A színház 2013 elején partneri együttműködést írt alá a Pécsi Tudományegyetemmel, amelynek keretében Pécssett havi rendszerességgel garantáltak a fellépései. A színház az utóbbi években nagy hangsúlyt fektet koprodukciós előadások létrehozására, a 2011. október 3-án bemutatott „Wallenberg” című előadása a salzburgi Theater Offensivevel együttműködésben jött létre. Az előadás Salzburgban is bemutatásra került, az osztrák Kulturális Minisztérium pedig a 2012. évben az évad legjobb előadásaként díjazta. A koprodukció lezárásaként, Magyarország berlini nagykövetségének a meghívására az Admiralspalastban léptek színre. A színház kis létszámú társulata több nemzet művészeit egyesíti, önmagát európai műhelyként definiálja.

Német nemzetiségi amatőr színházi tevékenység elsősorban a nemzetiségi iskolákban folyik. Az iskolai színjátszók rendszeresen találkoznak a korosztályuknak megfelelő színházi fesztiválok és szakmai szemináriumokon. A színházi mozgalom támogatói egyesületet hoztak létre *Förderverein für deutschsprachiges Laientheater in Ungarn – Egyesület a magyarországi német nyelvű amatőr színjátszásért* néven.

A német nemzetiségi könyvtárak évtizedek óta a megyei könyvtárhálózathoz kapcsolódnak, esetenként több megyére kiterjedő hatáskörrel. A *Magyarországi Németek Könyvtára* speciális gyűjtőkörű, nyilvános szakkönyvtár, amelynek gyűjtőköre átfogja a magyarországi németiség és a német nyelvterület irodalmát, szakirodalmát, beleértve az audiovizuális médiumokat is. A könyvtár a Magyarországi Németek Házában működik.

A Magyarországon élő németiség nagyjából római katolikus vallású, evangélikus települések Győr-Moson-Sopron, Tolna és Baranya megyében található. Elszórtan élnek református vallású németek is az országban. Évtizedek óta jelentős erőfeszítéseket tesznek a nemzetiségi önkormányzatok, szervezetek a *német nyelvű egyházi szertartások* szervezése terén. Bízható tendencia, hogy egyre több helyszínen és alkalommal kerül sor német nyelvű szentmisére, istentiszteletre. Havonta egy alkalommal az MR4 német nyelvű szentmisét sugároz Pécsről. A hazai legnagyobb katolikus német szervezet az 1991-ben alapított *Szent Gellért Katolikus Egyesület (St Gerhards-Werk)*. A *Magyarországi Német Ének-, Zene- és Tánckarok Országos Tanácsa (Landesrat)* egyházzenei szekciója feladatának tekinti a magyarországi németek egyházzenei örökségének felélesztését és gondozását, a tárgyi emlékek gyűjtését.

A magyarországi németek kutatását a *Magyarországi Németek Kutatási és Tanárképzési Központja* koordinálja, amely kutatók, szakdolgozók, oktatók számára szakmai, információs bázisként működik, tanácskozásokat, konferenciákat, kiállításokat szervez. Munkatársainak gondozásában évente több néprajzi és tanulmányosorozat jelenik meg.

A magyarországi németek közszolgáltató hetilapja a *Neue Zeitung*, mely hetente 16 oldal terjedelemben jelenik meg. Rendszeres melléklete a gyerekeknek szóló NZ-Junior, a Magyarországi Német Fiatalok Közösségének oldalai. Kéthetente olvasható a Magyarországi Német Katolikus Hírek oldala, Ungarndeutsche Christliche Nachrichten címmel. A lapban jelenik meg évente négyszer a Magyarországi Német Iskolaegyletek „BUSCH-Trommel” című 12 oldalas hírlevele. Az NZ évente egyszer „Signale” címmel irodalmi és művészeti mellékletet jelentet meg. Az országos önkormányzat megbízásából a Neue Zeitung szerkesztőségében készül évente a kalendárium, a *Deutscher Kalender*.

Több országos egyesület jelentet meg újságokat, kiadványokat. Legismertebb közülük a Jakob Bleyer Közösség (Jakob Bleyer Gemeinschaft) kiadásában megjelenő Vasárnapi Újság (Sonntagsblatt). Sok településen a helyi lap rendelkezik német nyelvű melléklettel, illetve alkalmanként jelennek meg német nyelven cikkek, hírek, többnyire a nemzetiségi önkormányzatok kezdeményezésére, szerkesztésében.

A *Magyar Rádió* részeként, Pécsen működik a *német nemzetiségi rádiós szerkesztőség*. A beszámolási időszakban, a Magyar Rádióban a németeknek napi 2 órás anyanyelvű rádióműsora volt. Az MR4-es adásait műholdról is sugározzák a nap 24 órájában, de elérhetők és letölthetők a közszolgálati rádió internetes honlapjáról is.

Ugyancsak Pécsen készül a *Magyar Televízió* országos sugárzású német nemzetiségi televíziós magazinműsora az *Unser Bildschirm*, mely évtizedek óta folytat minőségi, igényes munkát. Az elmúlt néhány évben számos helyi kábeltelevízió is indított német nyelvű programokat.

A *Magyarországi Németek Háza* Budapesten, a Lendvay u. 22. alatt működik. 2011 februárjában került sor az intézmény 10 éves fennállásának megünneplésére. A házban került elhelyezésre a *Neue Zeitung* szerkesztősége, a *Magyarországi Német Kulturális és Információs Központ* (*Ungarndeutsches Kultur- und Informationszentrum*) és a Magyarországi Németek Könyvtára. Az MNOÖ kulturális koncepciójában fontos helyet foglal el a német nemzetiségi közművelődés szervezése. A Magyarországi Németek Háza és az 1999-ben vásárolt belvárosi ingatlanok működtetésére az országos önkormányzat egy korlátolt felelősségű társaságot (*Deutsches Haus Szolgáltató és Ingatlanhasználó Korlátolt Felelősségű Társaság*) hozott létre.

Az MNOÖ intézménye a *Városlódi Villa Nonprofit Kft.*, melynek feladata a városlódi ifjúsági tábor üzemeltetése. 2010-ben 89 millió Ft összköltségű fejlesztés valósult meg KEOP pályázat segítségével, melynek eredményeként egy új, többfunkciós erdei iskola épület átadására került sor 2011. szeptember 3-án.

A MNOÖ szoros kapcsolatban áll a német nyelvű országokkal és régiókkal, az európai német kisebbségi szervezetekkel, valamint a német nyelvű országok más anyanyelvű kisebbségeivel. A magyarországi német nemzetiség hivatalos képviselője is tagja a FUEV-nek, az Európai Népcsoportok Föderális Uniójának (*Föderalistische Union Europäischer Volksgruppen*), a szervezeten belül működő német népcsoportok munkacsoportjának, és a kongresszusainkon rendszeresen képviseltetik magukat.

Németország az 1987-ben aláírt, majd 1992-ben megújított Közös Nyilatkozat (Egyezmény a német kisebbség és a német nyelv támogatásáról Magyarországon) alapján rendszeresen támogatja a magyarországi németeket. A támogatások az MNOÖ-vel történő konzultáció alapján, a Goethe Intézet és a támogatást nyújtó tartományok illetékes minisztériumainak a szervezésében, a *Magyar–Német Kulturális Vegyes Bizottság Állandó Albizottsága* és a *Magyarországi Német Pedagógiai Intézet* koordinálásával valósulnak meg. Az Albizottság két évente ülészik, legutóbbi ülése 2011-ben Ulmban volt.

A magyarországi németek támogatása állami, tartományi és alapítványi forrásból történik, kiemelten Bajorország és Baden-Württemberg tartományok, a Dunai Svábok Kulturális Alapítványa (*Donauschwäbische Kulturstiftung des Landes Baden-Württemberg*), a Haus des Deutschen Ostens (München), a Külügyi Kapcsolatok Intézete (*Institut für Auslandsbeziehungen*), a Goethe Intézet (*Goethe-Institut*), a Szövetségi Hivatal (*Bundesverwaltungsamt*) és a Német Akadémiai Csereszolgálat (*Deutscher Akademischer Austauschdienst*) révén.

7. A MAGYARORSZÁGI ÖRMÉNYEKRŐL

A 2011. évi népszámlálás során 444 fő vallotta magát örmény anyanyelvűnek, 3293 fő örmény nemzetiségűnek (2001-ben 294, illetve 620).

A 2010. október 3-án megtartott kisebbségi önkormányzati választások után 39 örmény települési kisebbségi önkormányzat alakult, ami 25,8 százalékos növekedést jelent az előző választásokhoz képest.

A választási eredmények alapján az örmény közösség középszintű önkormányzatot a fővárosban tudott alakítani hét fővel. 2011. január 26-án megalakulhatott az *Országos Örmény Önkormányzat* (a továbbiakban: OÖÖ) 21 taggal. Az országos önkormányzat elnökének Füleki Balázst választották. Füleki Balázs az OÖÖ 2011. április 2-ai ülésén lemondott, új elnöknek Dr. Serkisian Szeván Simont választották.

Az OÖÖ legfontosabb feladatának tekinti, hogy figyelemmel kísérelje a magyarországi örmény nemzetiség kulturális helyzetének alakulását Magyarországon, összefogja és összehangolja az örmény civilszervezetek, nemzetiségi önkormányzatok kulturális tevékenységét, terjessze és oktassa az örmény nyelvet és kultúrát, kiadványokat szerkesszen és jelentessen meg, időszaki és állandó kiállításokat szervezzen. Az országos önkormányzat jelenlétével és koordinálásával igyekszik segíteni az egész ország területén élő örmény nemzetiségű közösségeket.

Az OÖÖ működési célú költségvetési támogatása 2011-ben és 2012-ben 42,5–42,5 millió Ft volt. A kormányzati költségvetési támogatás révén az OÖÖ 2007-ben budapesti székhellyel megalapította első, saját működtetésű intézményét, az *Örmény Kulturális, Dokumentációs és Információs Központot*, melynek feladata figyelemmel kísérni a magyarországi örmény nemzetiség kulturális helyzetének alakulását, összefogni az örmény civil szervezetek munkáját, a nemzetiségi önkormányzatok kulturális tevékenységét. A központ éves működési támogatása – 2011-ben és 2012-ben is 7-7 millió Ft – beépült az OÖÖ költségvetésébe.

2011-ben 25 496 085, illetve 1 928 570 Ft *feladatarányos* támogatásban részesültek az örmény *települési és területi* nemzetiségi önkormányzatok, míg 2012-ben 22 388 329, illetve 1 430 718 Ft-ban.

A „Kisebbségi tevékenység támogatása” keretében örmény civil szervezetek működésre 2011-ben 760 000 Ft, a „Nemzetiségi támogatások” keretből ugyanerre a célra 2012-ben az országos intézmények 700 000 Ft, civil szervezetek 3 millió Ft, míg kulturális kezdeményezésekre 2011-ben 887 000 Ft, 2012-ben 1 500 975 Ft támogatáshoz jutottak.

A 39 örmény települési nemzetiségi önkormányzat és a fővárosi örmény nemzetiségi önkormányzat 2011-ben 18 638 556 Ft, 2012-ben 15 231 487 Ft feladatalapú állami támogatásban részesült.

Az örmények saját iskolahálózattal nem rendelkeznek. Örmény nyelvoktatás, vasárnapi iskola keretében Budapesten, Debrecenben, Szegeden, Győrött és Székesfehérváron működött, azonban 2013-ban ez a kezdeményezés megszűnt. A nyelvoktató tevékenység hétvégi együttlétek alkalmával művészetoktatás, vasárnapi örmény óvodai foglalkozás, Baba-mama klub, Nők klubja működésének keretében válik biztosíthatóvá, bevonva a helyi közösségek minél szélesebb körét a találkozásokba.

A magyarországi örmények nagyobb csoportja katolikus, akiket az *Örmény Katolikus Templom* fogja össze, amely az egyetlen *örmény katolikus lelkeszésgként* működik a Magyar Katolikus Egyház keretei között. A Magyarországon élő örmények kaukázusi születésű része az örményországi központtal bíró *Örmény Apostoli Egyházhoz* tartozik, amely Magyarországon 2003-tól kezdte meg hivatalos működését. A 2011-ben elfogadott új egyházi törvény következtében 2012-től az *Örmény Apostoli Egyház*, egyesületi keretek között működik. Az egyházi törvény időközben elfogadott módosítása következtében az *Örmény Apostoli Egyház* ismételtén kérheti a bevett egyházzá nyilvánítását. Ehhez az elsődleges vallási tevékenység mellett vagy 100 év nemzetközi működést, vagy 20 év szervezett magyarországi működés mellett Magyarország KSH adatok szerinti lakossága 0,1 %-ának megfelelő tagságot (közel 10.000 fő) kell igazolnia. A jogi feltételek fennálltáról az EMMI jogosult dönteni, ezt követően az Országgyűlés határoz a bevett egyházi státus megadásáról. Addig is az örmény egyház vallási közösségként működik, az egyház elnevezést azonban szabadon használhatja. A hívőknek jelenleg nincs olyan templomuk, ahol istentiszteleteket tarthatnának.

A magyarországi örmények nagyobb csoportja katolikus, akiket az *Örmény Katolikus Templom* fogja össze, amely az egyetlen *örmény katolikus lelkeszésgként* működik. A Magyarországon élő örmények kaukázusi születésű része az örményországi központtal bíró *Örmény Apostoli Egyházhoz* tartozik, amely Magyarországon 2003-tól kezdte meg hivatalos működését. Országgyűlési

határozattal azonban 2012-től megszűnt az Örmény Apostoli Egyház, átalakult egyesületté, a hívőknek jelenleg nincs hol gyakorolniuk keresztény kötelezettségeiket.

Az *Örmény Kultúráért Alapítvány* kiadásában jelenik meg évente négy alkalommal az *Arménia* című örmény nyelvű kulturális, közéleti folyóirat. Magyar nyelven kerül még kiadásra az Erdélyi Örmény Gyökerek Egyesület (EÖGYKE) *Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek* c. kulturális és információs havi lapja, a Fővárosi Örmény Önkormányzat, valamint kerületi örmény nemzetiségi önkormányzatok támogatása révén. A lap a <http://www.magyarormeny.hu/> honlapon is olvasható. Évi négy száma van a Diaszpóra 21 című magyar nyelvű kulturális, közéleti lapnak.

2011-ben Dr. Issekutz Sarolta, a Fővárosi Örmény Önkormányzat és az EÖGYKE elnöke az örmény kultúra és hagyományok őrzéséért végzett tevékenysége elismeréséért, a Kisebbségekért Díj Hazai Kisebbségekért Tagozatának kitüntetésében részesült.

A *Magyar Rádióban* az örményeknek heti 30 perces anyanyelvű rádióműsora van. Az MR4-es adásait műholdról is sugározzák a nap 24 órájában, de elérhetők és letölthetők a közszolgálati rádió internetes honlapjáról (www.mr4.hu) is. A *Magyar Televízióban* az örményeknek a havi rendszerességgel jelentkező Rondó című nemzetiségi műsorban van átlagban 10 perces anyanyelvű televíziós programja. Továbbá évi 2 alkalommal készítenek 26 perces tematikus örmény adást.

Örmény honlapok még: www.armenians.hu; www.ararat.hu.

Az OÖÖ és az EÖGYKE jó kapcsolatokat tart fenn az anyaországgal, az Erdélyben és a világon diaszpórában élő örménységgel. Az országos önkormányzat határozott célja Magyarország és Örményország kapcsolatrendszerében a kommunikációs lehetőségek szélesítése. Az örmény kulturális minisztériummal kötött együttműködési megállapodás alapján rendszeres az anyaországi kulturális csoportok részvétele a magyarországi örmény közösség ünnepi eseményein.

8. A MAGYARORSZÁGI ROMÁNOKRÓL

A mai Magyarország területén élő román népcsoport a magyar állam keretei között, a román állam területi határain kívül élt korábban is. A több évszázados magyar–román együttélés során a közösségeik elsősorban a román ortodox egyházzal kapcsolódóan hozták létre az intézményeiket, iskoláikat, kulturális szervezeteiket.

A román nemzetiség történelmileg kialakult közösségei elsősorban Magyarország délkeleti régióiban élnek, ugyanakkor napjainkra megnőtt a főváros és környékén élő románok száma.

A 2011. évi népszámlálás adatai szerint a magyarországi román nemzetiséggel kapcsolatban az alábbi fontosabb adatokat ismerhettük meg. A román anyanyelvűek száma – 13 886 fő (2001-ben 8482), a magát román nemzetiségűnek valló – 26 345 fő (2001-ben 7995), az ortodox román vallásúak száma pedig – 4 230 fő.

A 10 évvel korábbi adatokhoz képest a román anyanyelvűek száma 64 százalékkal, míg a magát román nemzetiségűnek vallóké több, mint háromszorosára nőtt. Közel egynegyedével csökkent ugyanakkor ortodox román vallási felekezethez tartozók száma.

A 2010 októberében megtartott kisebbségi önkormányzati választásokon 7 megyében 53 településen illetve Budapesten 17 kerületében alakult meg helyi román önkormányzat. A választási eredmények alapján a román közösség 3 területi (Fővárosi, Békés és Hajdú-Bihar megye) önkormányzatot hozott létre. Az MROÖ 2011. február 8-án alakult meg, a 25 fős országos testület elnöke, újra a testületet a korábbi ciklusban is irányító *Kreszta Traján* lett.

Magyarország Országgyűlésének 2010-től a rendszerváltozás óta első ízben van román nemzetiségű képviselője *Simonka György* (FIDESZ - KDNP) személyében, aki a Békés megyei Pusztaszentlászló polgármestere, az Országgyűlés Interparlamentáris Uniója magyar–román tagozatának elnöke, a Magyarországi Ortodox Román Püspökség Egyházi Tanácsának tagja.

Az MROÖ a 2011. és 2012. évi költségvetési támogatása 89,6-89,6 millió Ft-ra emelkedett, mivel az önkormányzat költségvetésébe beépült a közösség két önálló hetilapjának (Cronica, Foaia românească) költségvetési támogatása is. A költségvetés támogatást biztosít továbbá – a hazai román közösség kulturális autonómiájának a megvalósítása érdekében –, az MROÖ által létrehozott oktatási és kulturális intézmények működtetéséhez.

A beszámolási időszakban az MROÖ saját fenntartásában egy *Dokumentációs és Információs Központot*, egy lap- és könyvkiadót, illetve három oktatási intézményt tartott fent.

A román önkormányzatok (55 helyi és 3 területi) a differenciált támogatási rendszer keretében 2011 évben 43 723 751, illetve 3 521 471 Ft, míg 2012-ben (51 helyi és 3 területi) 38 554 616, illetve 3 152 697 Ft *feladatarányos* támogatásban részesültek.

A nemzetiségek részére előirányzott költségvetési források terhére a KIM 2011. évtől az Wekerle Sándor Alapkezelő (WSA),—majd 2012-től az EMMI az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő (EMET) révén hirdette meg a pályázatait, köztük a Nemzetiségi kulturális kezdeményezések címűt is. A kiírásra 2012-ben beérkezett igények értékelése során 36 román programra összesen 6 745 704 Ft támogatást ítél meg a Bizottság, amelyből 3 program 1,3 millió Ft értékben román nyelvi és népismereti táborozást szolgált.

A román civil szervezetek támogatása során 2011-ben 10 szervezet 4,74 millió Ft-os, míg 2012-ben 12 szervezet 5 millió Ft támogatásban részesült. A 19 helyi és szakmai egyesületet tömörítő *Magyarországi Románok Kulturális Szövetsége* 2011-ben 2,5 millió Ft és 2012-ben pedig 2,43 millió Ft működési célú támogatást kapott.

Magyarországon a közoktatás valamennyi szintjén van román nemzetiségi képzés. A beszámolási időszakban 14 településen több mint 1500 gyermek részvételével folyik román nemzetiségi óvodai nevelés, általános iskolai és egy intézményben középiskolai oktatás.

3 településen van anyanyelvű és további 5 településen kétnyelvű *óvoda*, ahol összesen 561 gyermek részére biztosítanak ellátást. Az országban 1 román *tannyelvű általános iskola* működik 124 tanulóval, 5 intézményben *kétnyelvű képzés* folyik 372 diák részére, 5 településen pedig nyelvoktató iskola 545 gyermek részére biztosítja a román nyelv oktatását. Iskoláik többsége kistelepüléseken működik, a működtetésükre az állami költségvetés finanszírozást biztosít, és kiegészítő támogatásban részesülnek a román nyelvoktató iskolák.

Az ország egyetlen román nemzetiségi *középsiskolája*, a Gyula városában működő Nicolae Bălcescu Román Gimnázium. A komplex intézmény valamennyi évfolyamán párhuzamos osztályokban folyik a tanítás. Az iskolacentrum jelenleg 147 általános iskolás, 158 gimnazista és 78 fő kollégiumi tanuló oktatásáról, neveléséről gondoskodik.

Az MROÖ 2011 nyarán átvette a *battonyai Román Iskola és Óvoda* működtetését, melyhez a Kormány 2,5 millió Ft-al járult hozzá. A továbbiakban ez az összeg a nemzetiségi intézmények támogatására szolgál, önkormányzatot megillető költségvetési fejezetében jelenik meg. A településen működő oktatási intézmények átszervezése miatt a román óvodában és az iskolában a gyermeklétszám folyamatosan növekszik, mely a jövőben tanterembővítést tesz szükségessé.

2012. szeptember 1-jétől *Elek és Kétegyháza* település román nemzetiségi oktatási intézményeinek a fenntartása is az országos testülethez került. 2013 januárjától pedig hosszas egyeztetések után a működési nehézségekkel küszködő Bihari Társulás (*Kőrösszakál, Körösnagyharsány, Bedő*) fenntartásában lévő román nemzetiségi oktatási, nevelési intézmények fenntartói joga is ugyanoda került. A MROÖ kezdeményezte továbbá a gyulai Nicolae Bălcescu Román Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium fenntartói jogának az átvételét.

Jelentős európai uniós költségvetési források bevonásával 2010-ben új tankönyvfejlesztési program indult, melynek megvalósításában az országos román önkormányzat és a gyulai Román Gimnázium közös konzorciuma vesz részt.

Hazánkban három *felsőoktatási* intézményben szerveznek (ELTE – Budapest, SZTE–JGYTF – Szeged, Szent István Egyetem – Szarvas) tanári képesítést nyújtó, román nyelv és irodalom szakos óvó-, tanító- és tanárképzést. Magyarország állami ösztöndíjat adományoz teljes körű romániai

felsőfokú képzéshez is. Egyre több magyarországi román fiatal (évfolyamonként 5-10 hallgató) tanul Románia egyetemén. Elsősorban az országhatárhoz közeli egyetemi városokat (Nagyvárad, Arad, Temesvár), illetve Marosvásárhelyt és Kolozsvárt választják, főleg orvosi pályára készülve.

A MROÖ által alapított *Dokumentációs és Információs Központ* szoros munkakapcsolatot ápol romániai kulturális és oktatási intézményekkel, az Aradi „Aurel Vlaicu” Állami Egyetem közreműködésével pedig rendszeres továbbképzést szervez a magyarországi román iskolák pedagógusai számára. 2012-ben az MROÖ 2 351 000 Ft támogatást kapott a pedagógusok román nyelvi szakképzésének megszervezésére.

A magyarországi románok által lakott települések nagyobb hányadában működik a román nemzetiség kulturális igényeit is kielégítő helyi kulturális intézmény, könyvtár és művelődési ház. Az egyesületi találkozók szervezői, a nemzetiségi táncsoportok, kórusok, hagyományőrző együttesek működtetői a helyi nemzetiségi önkormányzatok illetve a helyi kulturális együttesek. Az öntevékeny hagyományőrző csoportokkal harmonikus együttműködés jegyében, az országos önkormányzat rendszeres munkakapcsolatot alakított ki, és a lehetőségeihez mérten segítette a munkájukat szakemberek biztosításával.

A *Dokumentációs és Információs Központ* számos kulturális programot valósít meg, melyek közül kiemelendők az ifjúsági táborok, a kamara-táncegyüttes működtetése, az országos szintű kulturális találkozók megszervezése. Itt kapott helyet az országos önkormányzat által működtetett *Cronica Román Lap és Könyvkiadó*, amelynek fejlesztését és programjait költségvetési és pályázati forrásokkal rendszeresen támogatja az EMMI. A Központ működteti az országban egyedülálló – 2009-ben 8,59 millió Ft-os költségvetési támogatásból felújított – kétegyházi *Román Tájékoztató* is.

Az MROÖ intézményeinek a működtetésére a központi költségvetés rendszeres támogatást biztosít, ez az összeg 2011-ben 17,2 millió Ft volt, mely a fenntartási költségeit tartalmazta. 2012-ben a támogatás 19,7 millió Ft, a növekmény a 2011-ben átvett battonyai Román Általános Iskola és Óvoda működtetését segíti.

A *Magyarországi Románok Kutatóintézete (MRKI)* közel két évtizedes tevékenysége során szervezett kereteket biztosít a magyarországi román kisebbségkutatás számára, 68 könyvet jelentetett meg és 20 nemzetközi tudományos tanácskozást szervezett. Az Intézetben a hazai román közösségre vonatkozó demográfiai, néprajzi, nyelvészeti, történet, vallási, oktatási, szociológiai, társadalom és politikatörténeti vizsgálatokat folytatnak. A kisebbségi vegyes bizottságok ajánlásainak a megvalósítására elkülönített keretből az MRKI-nek 2011-ben a KIM 6,3 millió Ft támogatást juttatott.

A 2011 januárjától létrejött MTVA Nemzetiségi Főszerkesztőségén készülő nemzetiségi adások műsorideje változatlan, a román nemzetiség *televíziós és rádiós* műsorait négyfős szerkesztőség készíti. Az új személyi összetételben működő szerkesztőség magas színvonalon látja el feladatait, biztosítva ezzel a hazai román közösség anyanyelven való, kiegyensúlyozott tájékoztatását.

A román szerkesztőség 2011-ben az MR4 rádiós csatornán ökumenikus vallási műsorral jelentkezik vasárnap délutánonként. Az 55 perces műsorban elhangzott riportok, interjúk, tudósítások és hírek a hazai román ortodox, a szintén ortodox felekezethez tartozó „Oastea Domnului”, továbbá, a baptista ill. pünkösdi közösségek életéből, de a fontosabb anyaországi eseményekről is beszámolnak. Elhangoztak továbbá miserészletek és prédikációk, a templomaikban rögzített zenei és prózai hangfelvételek. A nagy egyházi ünnepeken túl (pl. Karácsony, Húsvét) megemlékeztek a templomok védőszentjeinek ünnepeiről és egyéb más fontos egyházi eseményekről. Szakemberek segítségével megpróbálnak rávilágítani a vallás, a tudomány, a hit és a mítoszok legfontosabb kérdéseire, esetleges összefüggéseire.

A Magyarországi Románok Kulturális Szövetsége gondozásában jelenik meg a „Foaia Românească” hetilap illetve az országos önkormányzat gondozásában a „Cronica” c. hetilap. Mindkét kiadvány 2011-ben és 2012-ben is évenként külön-külön 18.359.000 millió forint állami támogatásban részesült.

Az Országgyűlés 2011. december 30-án fogadta el a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. számú sarkalatos törvényt.

A közhiedelem szerint a magyarországi románok döntő többsége ortodox vallású (vannak azonban görög katolikus és baptista románok is). A népszámlálási adatok szerint a nemzetiséghez tartozóknak 11,9%-a, a csak nemzetiség alapján számított román közösségeknek 14,5%–a ortodox vallású.

A sarkalatos törvény mellékletét képező jegyzéken 14 egyház szerepelt, közöttük öt ortodox (benne a Magyarországi Román Ortodox Egyházmegye). A jegyzéken feltüntetett egyházak az új egyházi törvény hatálybalépésével egyidejűleg történő elismerését részben történelmi múltjuk, részben kiemelkedő társadalmi jelentőségük indokolja. A *Magyarországi Román Ortodox Egyház* 20 településen 21 parókiát működtet. A Gyula városában található székhellyel Püspökség irányítja az egyházi életet. A parókiákon 6 magyarországi lelkész és 8 romániai misszionárius pap szolgál.

A beszámoló időszakában folytatódott valamennyi hazai román görögkeleti templom felújítása (így Gyulán, Méhkeréken, Körösszegapátiban és Zsákán is). 2010-ben és 2011-ben a gyulai ortodox román katedrális a belső felújítási munkáihoz 9 millió Ft költségvetési támogatást kapott. Jelentős európai uniós források bevonásával a Békés megyei Pusztatölke ortodox román templomában is felújítási munkák kezdődtek el.

2012. február 28-án a Siluan Manuila püspök úrral történt egyeztetés során az EMMI Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága áttekintette a Magyarországi Ortodox Román Püspökség terveit, folyamatban lévő ügyeit, a védett műemlékek körébe tartozó egyházi ingatlanok felújításának a helyzetét, köztük a Zsáka községben működő „Szent Mihály és Gábor Arkangyalok” Ortodox Templom és Parókiáét. A magyar költségvetés egyházi programok támogatására elkülönített forrásainak a 2012. évi elosztása során 5 millió Ft-ot biztosított a zsákai ortodox templom parókiájának, illetve 2,5 millió Ft-ot a békéscsabai templom felújításához, az év végén pedig további 26 millió Ft-ot. A Magyarországi Román Ortodox Egyházmegye 2011-ben és 2012-ben is kapott államtitkárságunktól a rendelkezésre álló programtámogatások terhére külön működési támogatást.

Románia európai uniós csatlakozását követően a magyarországi román nemzetiség anyaországi kapcsolattartása akadálymentessé vált. A gyulai és a szegedi román főkonzulátus, a budapesti és a szegedi román kulturális intézetek kiemelten kezelik a térségben élő román közösség anyaországi kapcsolatainak az erősítését.

A Magyarország és Románia között államközi megállapodások alapján működő Kisebbségi Együttműködési Szakbizottság (KVB) munkája során kiemelt figyelem irányul az európai uniós források kihasználására, a nemzetiségi oktatás minőségének javítására, valamint az anyanyelvű tájékoztatás eszközszerének fejlesztésére.

Az országos önkormányzat bekapcsolódott a magyarországi és romániai határ menti megyék EU-s pályázatainak, terveinek kidolgozásába, végrehajtásába. A román nemzetiségi körön belül megjelentek a törekvések a gazdasági, vállalkozási együttműködésre. Az országos önkormányzat megítélése szerint a kulturális kapcsolatok mellett szükség van gazdasági kapcsolatok erősítésére is.

9. A MAGYARORSZÁGI RUSZINOKRÓL

A 2011. évi népszámlálás szerint Magyarországon 3323 fő tekintette magát ruszin nemzetiségűnek, 999 fő ruszin anyanyelvűnek – a 2001. évi adatok: 1098, illetve 1113. Tíz év alatt tehát a ruszin nemzetiséghez tartozók száma több mint háromszorosára nőtt, és 187 fő (2001-ben 428) nyilatkozott arról, hogy nem magyar állampolgár.

A beszámolási időszakban a 2010. október 3-án megtartott nemzetiségi önkormányzati választásokon 75 ruszin önkormányzat jött létre, ami a korábbiakhoz képest 44,2 százalékos növekedést jelent. A választásokon a megszerezhető 300 képviselői mandátumért 6 ruszin nemzetiségi jelölő szervezet támogatásával 421 jelölt indult. A 2011. január 9-ei területi választások eredményeként 3 megyei önkormányzat alakult, az eddigi budapesti és Borsod-Abaúj-Zemplén megyei önkormányzaton kívül a Pest Megyei is.

Az *Országos Ruszin Önkormányzat* Közgyűlésének megalakulására 2011. február 6-án került sor, ekkor az országos önkormányzat elnökévé Giricz Verát választották. A testület két elnökhelyettest választott és 5 bizottságot hozott létre.

Az Országos Ruszin Önkormányzat a működési költségeire és a lapjuk megjelentetéséhez 2011 és 2012-ben 36,1 millió Ft állami költségvetési támogatásban részesült. Az országos önkormányzat által alapított *Magyarországi Ruszinok Közérdekű Muzeális Gyűjteménye és Kiállítóhelye* feladatainak a bővítéseként 2007-ben művésztelepet hozott létre, ezzel az intézményeik működési célú költségvetési támogatás évente 7,8 millió Ft-ra emelkedett.

A ruszin *települési* önkormányzatok (75 helyi és 3 területi) a 2011. évi differenciált támogatási rendszer keretében összesen 44 496 476 Ft-ban részesültek. 2012-ben 37 864 017 Ft *feladatarányos* költségvetési támogatásban részesültek. A *területi* önkormányzataik feladatarányosan összességében 2011. évben 3 005 067, a rákövetkező esztendőben pedig 3 187 226 Ft-ot használhattak fel.

A kormány a nemzetiségi célú forrásai terhére pályázati formában biztosít támogatást. A civil társadalmi szervezetek részére meghirdetett pályázati döntés során 2011-ben szervezeteik 2 millió Ft támogatást nyertek. 2011. évben az ORÖ a Wekerle Sándor Alapkezelőhöz három pályázatot nyújtott be: a Ruszin Nemzeti Ünnepek rendezvényeinek támogatására, a honlap korszerűsítésére és frissítésére, illetve a Magyarországi Ruszinok Közérdekű Muzeális Gyűjteménye és Kiállítóhelye tárgyú állományának a bővítésére. A kulturális programpályázat eredményeként 2011-ben 1,48 millió Ft, míg 2012-ben közel 3 millió Ft segítséget kaptak a kulturális programjaik megszervezéséhez.

A *Magyarországi Ruszinok Könyvtárának* feladata a ruszin identitás megőrzésének segítése, amely fontos szerepet vállal a nyelvi örökség megmentése és nyelvhasználat feltételeinek megteremtésének feladataiban. 2012-ben a Nemzetiségi támogatások intézményi keretéből a Könyvtár állománygyarapításához további 500 000,- Ft pályázati támogatást kapott, mely összeget értékes régi kiadványok beszerzésére és a környező országokban élő ruszin közösségek által megjelentetett kiadványok beszerzésére fordították.

A magyarországi ruszinoknak évtizedek közösségi nyelvgyakorlatának a szünetelése után szinte újra kell tanulniuk a saját nyelvüket és hagyományaikat. A csekély forrásokból megalapozott állományban szerepelnek antikvár könyvek, örökségek és egyéb adományok, ezen kívül kb. 1000 dokumentum található viszonylag nagy példányszámban, melyet a közművelődési feladatok megléte indokol. Ebben audiovizuális és hangzóanyagok is szerepelnek. A könyvtár erőssége a nemzetiségi lapok nagy száma. A könyvtár online katalógusa www.kozteka.hu/mrk internetcímen érhető el, mely a nemzetiségi lapok, audiovizuális- és hangzóanyagok széles kínálatát tartalmazza. Az adatbázisban jelenleg az állomány közel fele megtalálható, a feldolgozás folyamatos.

2011-ben a Magyarországi Ruszinok Muzeális Gyűjteménye és Kiállítóhelye gyűjteményét gyarapítva egy Borsod-Abaúj-Zemplén Megyéből származó néprajzi hagyaték megvételére került sor, így megújult a múzeum tárlata.

Ruszin nyelvoktatás két településen folyik, Múcsonyban és Komlósán. A komlóscai Ruszin Általános Művelődési Központ keretein belül működik a Napköziotthonos Óvoda, amelynek bölcsődei csoportja is van. A település felvállalta, hogy intézményi keretek között biztosítja a ruszin nyelv oktatásához, a ruszin kultúra és hagyományok megőrzéséhez szükséges feltételeket. 2010-ben jelent meg a Ruszin Társalgás című nyelvkönyv. A nyelvkönyvet oktatási segédanyagként

használják ruszin nemzetiségi „vasárnapi” iskolákban Komlóskán, Múcsonyban és Tiszaújvárosban is.

A TÁMOP- 3.4.1. A-11/1- 2012-2014. „*A Nemzetiségi tanulók nevelésének és oktatásának segítése*” c. pályázata lehetőséget teremtett a ruszin nyelvű tankönyvek megírására és kiadására. Az alkotó munkába számos nyelvész, zenész, történész, festőművész kapcsolódott be.

Az Országos Ruszin Önkormányzat Közgyűlése a 2012/2013. tanévre a közösséghez tartozó általános iskolai, középiskolai, felsőoktatási képzésben résztvevő tanulók, hallgatók részére ösztöndíj pályázatot írt ki.

A 2011. évi népszámlálás során a magyarországi ruszinok mintegy $\frac{3}{4}$ -e nyilatkozott vallási felekezethez tartozásáról. Túlnyomó többségük *görög katolikus* vallású, az állandó és rendszeres hitélet a ruszin közösség legfőbb összetartó ereje. A szertartásaikat a nagyobb ünnepeik alkalmával, görög katolikus templomokban egyházi szláv nyelven tartják. Mivel nem áll rendelkezésükre saját templom, az ORKÖ 2007-ben kezdeményezte a közösség számára nagy jelentőségű búcsújáráshelyen, Máriapócson ruszin görög katolikus fatemplom felépítését.

Az Országos Ruszin Önkormányzat közgyűlése a ruszin kultúra, a hagyományörzés, az anyanyelv és a görög katolikus értékek ápolása terén kifejtett tevékenység elismeréseként 2004-ben Hodinka Antal Díjat alapított, melyet minden évben a *Ruszin Nemzeti Ünnepe* alkalmából rendezett ünnepélyen adnak át a legkiválóbbaknak. Nagy érdeklődés övezi az ünnepet, amely a közösség összefogását és a közös célokért való tenni akarását tükrözi. A Ruszin Nemzeti Ünnepet minden év május 22-én, a Rákóczi szabadságharc Beregszászi zászlóbontásának napján ünnepli a hazai ruszin közösség, mindig más helyszínen, 2012-ben Miskolc–Görömbölyön. Immár hagyományos a II. Rákóczi Ferenc emlékére rendezett sárospataki és borsi megemlékezés. Szeptember második hétvégéjén a Fővárosi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzattal közös szervezésben kerül sor a Kisboldogasszony Ünnepére.

A Közgyűlés döntése alapján minden év szeptember első vasárnapján, szervezik meg a *Ruszin Búcsút*. 2012. szeptember 1-jén első ízben került sor erre Sajópálfalán, az ünnep szertartásait Dr. Orosz Atanáz püspök-exarcha, a Miskolci Apostoli Exarchátus püspöke vezette. Sajópálfala kegyhelyen a görög katolikus templomban őrzik az Istenszülő Könnyező Kegyképét. A településen keletkezett a képekkel illusztrált Sajópálfalai Irmologion, az első egyházi szláv nyelven a 18. században íródott görögkatolikus énekeskönyv, amely jelenleg az Egri Katolikus Érsekség könyvtárában található.

Az ORÖ képviselő-testülete aktívan részt vesz a kulturális és egyházi ünnepek, rendezvények megszervezésében és lebonyolításában, így került sor 2011-ben a *XI. Ruszin Világkongresszus* megszervezésére és a 2012 decemberében lebonyolított Görögkatolikus Zarándoklatra Rómában. A magyarországi ruszin nemzetiség jó kapcsolatot ápol a Kárpátalján, Szlovákiában, Lengyelországban, Romániában, Szerbiában, Horvátországban és Észak Amerikában élő ruszin közösségekkel, valamint kétoldalú együttműködést épít az oroszországi ruszinokkal.

2011 júniusában Balatonföldváron rendezték meg az egyhetes Ruszin Ifjúsági Művésztabort és 2012-ben ugyanitt a 20 fős „Ruszinyátá” Gyermek Együttes részére 10 napos táborozást biztosítottak, ruszin népdalok, versek és táncok tanulásának céljából. Az együttes tagjai, valamint 6 általános-, közép-, és felsőfokú tanulmányokat végző diák ORÖ ösztöndíjban részesültek.

A *Magyar Rádió* heti rendszerességgel közvetít kisebbségi műsorokat, amelyek az ország egész területén hallhatóak. A ruszinoknak heti 30 perces anyanyelvű rádióműsoruk van az MR4 csatornán. A www.rusyn.hu weboldalon naprakész információk olvashatóak a ruszinok életéről, aktuális eseményeiről. A Ruszin Világ című folyóirat a www.ruszinvilag.hu oldalon olvasható. A *Magyar Televízió*ban a ruszinoknak a rendszeresen jelentkező Rondó c. nemzetiségi műsorban van átlagban 6-8 perces anyanyelvű televíziós programja. Az országos önkormányzat *Ruszin Világ* című ruszin-magyar nyelvű folyóirata kéthavonta jelenik meg.

10. A MAGYARORSZÁGI SZERBEKRŐL

Magyarországon a 2011. évi népszámlálás során 7210-en vallották magukat szerb nemzetiségűnek és 3708-an mondták azt, hogy szerb az anyanyelvük. (Ugyanezen adatok 2011-ben: 3816, illetve 3388 voltak) Szerb ortodox vallású eszerint: 1529 fő.

A 2010. évi kisebbségi önkormányzati választásokon a választásra jogosultak 48 szerb *települési kisebbségi önkormányzatot* választottak meg. Az előző ciklushoz képest 20 százalékkal nőtt meg a helyi szerb önkormányzatok száma. Olyan településeken alakult új önkormányzat, ahol a korábbi időszakban jelentős szerb közösség élt, mára azonban a számuk jelentősen megcsappant, de helyben fontos szerb kulturális, egyházi épületek, templom, sírhelyek találhatóak. Ezen közösségek ott élő tagjai eddig is nagyon sok energiát fektettek az említett örökség-értékeknek a megőrzésére.

2011 januárjában Budapesten és Pest megyében választottak *területi szerb önkormányzatot*.

A 2011 februárjában megválasztott *Szerb Országos Önkormányzat* (a továbbiakban: SZOÖ) elnöke Alexov Ljubomir lett, aki a korábbi ciklusban is vezette a testület munkáját.

A központi költségvetésből a SZOÖ a működésének a finanszírozásához 2011-ben és 2012-ben egyaránt 78,7 millió Ft költségvetési támogatásban részesült. Az önkormányzat intézményeinek állami költségvetési támogatása 2011-ben 42,2 millió Ft, 2012-ben pedig 54,7 millió Ft volt.

2011-ben a *települési és területi* kisebbségi önkormányzatok feladatalapú differenciált támogatása 34 304 191, illetve 2 506 542 Ft, 2012-ben 33 235 397, illetve 3 068 610 Ft összeget tett ki. A magyarországi szerbek 2011-ben 65 millió Ft, 2012-ben 14 713 535 Ft egyedi kormányzati támogatásban részesültek.

A SZOÖ által fenntartott – a kulturális autonómia szempontjából kiemelkedő – legfontosabb intézmények: a *Magyarországi Szerb Kulturális és Dokumentációs Központ*, a *Szerb Pedagógiai és Módszertani Központ* és a *Szerb Intézet*.

A SZOÖ által 2009-ben, Budapest központjában, a VI. kerület, Nagymező u. 49. szám alatt vásárolt kb. 400 m² alapterületű saját tulajdonú ingatlanban nyert elhelyezést a Kulturális Központ, amelyben helyet kap a *Szerb Színház*, a civil szervezetek és a Srpske Nedeljne Novine szerb hetilap szerkesztősége. A közösségi termekben színházi előadások, kiállítások szervezésére van mód.

A „Kisebbségi tevékenység támogatása” keretében 2011-ben a szerb országos intézmények pályázati úton 2 500 000 Ft, civil szervezetek működésre 3 600 000 Ft, a „Nemzetiségi támogatások” keretből ugyanerre a célra 2012-ben az országos intézmények 7 000 000 Ft, civil szervezetek 5 000 000 Ft, míg kulturális kezdeményezésekre 2011-ben 7 370 100 Ft, 2012-ben 5 800 000 Ft támogatáshoz jutottak. Ugyanezen keretből 2012-ben anyaországi táborokra 2 000 000 Ft, pedagógus-továbbképzésre 1 700 000 Ft támogatás jutott.

Az elmúlt két évben a magyarországi *szerb oktatásban* jelentős változások történtek. Az SZOÖ Közgyűlése 2011. év nyarán átvette a *battonyai Két Tanítási Nyelvű Szerb Általános Iskola és Óvoda* fenntartói jogát. A Magyar–Szerb Kisebbségi Vegyes Bizottság ajánlásának megfelelően, Magyarország két részletben 60-60 millió Ft-ot biztosított az iskolaépület bővítéséhez és renoválásához. A második ütem folyósítására már a fenntartóváltás után került sor, a beruházás 2011. év végére befejeződött. A projekt megvalósulásával nagymértékben javultak az oktató-nevelő munka feltételei. Az iskola fenntartása, illetve finanszírozása a megkötött közoktatási megállapodásnak köszönhetően rendben zajlik. A színvonal-emelkedés az oktató-nevelő munkában jól érzékelhető, ezt bizonyítja a beiratkozások számának növekedése is. A *battonyai Két Tanítási Nyelvű Szerb Általános Iskola és Óvoda* végzi a „Kiadói szolgáltatás beszerzése II. ütem, a TÁMOP – TÁMOP-3.4.1.A-11/1-2012-0002 projekt keretén belül” a konzorciumvezetői feladatokat is.

A magyarországi szerb közösség országos beiskolázású oktatási centruma, a húszéves budapesti *Nikola Tesla Szerb Tannyelvű Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Diákotthon* munkájában is jelentős változások következtek be. Fontos előre lépés volt a kilencedik nyelvi előkészítő évfolyam megszervezése, bevezetése, amely lehetővé tette az általános iskolákból gyengébb nyelvtudással érkező tanulók felzárkóztatását. A tanulólétszám növekedése különösen a gimnáziumi évfolyamokon mutatkozik, így jelenleg 350 gyermek képzése folyik az intézményben. A nemzetiségi iskolában szerbiai pedagógusok is tanítanak. A beiratkozott tanulók létszáma emelkedésének következtében a Rózsa utcai kollégium kapacitásai nem elegendők, ezért 60 tanuló a Budai Szerb Ortodox Püspökséggel kötött megállapodás alapján a Tökölyánum épületében került elhelyezésre. A Szentendre és környékén bevezetett és üzemeltetett iskolabusznak köszönhetően e térségből megtöbbszöröződött a bejáró tanulók létszáma. Hasonlóképp a SZOÖ Közgyűlésének döntése alapján Százhalombattáról és térségéből is beindult az iskolabusz szolgáltatás.

Az említettek mellett *összevont alsó tagozatos tannyelvű iskola* működik *Lóréven és Deszken*. Mindkét esetben a szerb tagiskola egy nagyobb iskolafenntartó társulás tagiskolája. További 3 településen nyelvoktató iskola működik. Szerb nyelvű *óvodai nevelés* kilenc településen folyik.

A szerb *pedagógusok képzése* a budapesti ELTE, a Szegedi Egyetem Szláv Filológiai Tanszékein, valamint a Budapesti Tanítóképző Főiskolán folyik, azonban a hallgatók létszáma mindhárom intézményben alacsony. A szerb szakos egyetemi hallgatók iskoláztatási terheinek könnyítésére a SZOÖ Közgyűlése 2013. január 1-jétől, a 200 éves szerb tanítóképzés megindításának emléket állítva két ösztöndíjat alapított. A 2012/2013-as tanévtől a szerb kormány hét anyaországi felsőoktatási ösztöndíjat biztosít a magyarországi hallgatók számára, bármely alapszakon.

A Szerb Pedagógiai és Módszertani Központ feladatai és jelentősége megnövekedett. Különösen sok feladattal járt a nagyfokú tankönyvhiány mérséklését szolgáló TÁMOP-3.4.1 pályázat lebonyolítása, amelynek során 8 új tankönyv jelent meg. A projekt maradéktalanul és hiánypótlás nélkül került lezárásra. A „Vuk Karadžić” szerb nyelvi tábor, illetve a pedagógus továbbképzések megszervezése továbbra is a Pedagógiai Központ kiemelt feladatai közé tartozik.

A magyarországi szerbek nyelvének és kultúrájának, azonosságtudatuk megőrzésében fontos szerepe van a Szerb Ortodox Egyháznak (Budai Szerb Ortodox Egyházmegye). A szerb egyház Magyarországon 44 templommal rendelkezik. A magyarországi szerbek egyik legrangosabb intézménye a Budai Szerb Ortodox Püspökség páratlan *egyházművészeti gyűjteménye és könyvtára* Szentendrén, amely egyben az egyház tudományos központja is. 2010. év őszén az egyházi vagyon visszajuttatása során visszaadásra került Szentendrén a korábbi Szerb Tanítóképző épülete, amelyben az elmúlt évtizedekben a Ferenczi Múzeum működött. Az objektum renoválása, adaptálása komoly kihívást jelent. Ugyancsak folyamatban van a főbb egyházi központokban kiállítóhelyek hálózatának a kialakítása. A Budai Szerb Ortodox Egyházmegye az egyházi ingatlanrendezéssel összefüggésben jelentős 100 millió Ft-ot meghaladó ingatlanjárdékot kap éves szinten, amely folyamatosan valorizálódik, és bőségesen fedezi az egyház működési költségeit.

2012. év januárjában került átadásra *Deszken* a Budai Szerb Ortodox Püspökség beruházásaként a „*Szent Száva*” *Oktatási, Kulturális és Hitéleti Központ*. Ennek a projekt pénzügyi lezárása jelenleg folyamatban van.

A SZOÖ 2003-ban alapította meg a *Magyarországi Szerb Dokumentációs és Kulturális Központot*. Az Alapító Okirata szerint az intézmény országos működési területű. Budapesten kívül 6 régióban szervezi tevékenységét a magyarországi szerb kultúra területén. A Központ saját költségvetéséből finanszírozza programjait, valamint társfinanszírozóként közreműködik a helyi és regionális programok megszervezésében. Saját forrásai mellett magyarországi és szerbiai pályázati forrásokat is felhasznál. A kiadói tevékenységét a Venclovity Kiadó Műhelyen keresztül valósítja meg. A Központ nevéhez kapcsolódik több, immár tradicionálisnak mondható program megrendezése, mint pl. az évente megrendezésre kerülő „Banatski sabor”, a szerb népzene, népdal és ének seregszemléje, szavalóverseny, folklór gála, néptánc tábor, gyermekek színjátzó találkozója. Ezen kívül 2010. óta évente megrendezésre kerül a „Szerb kultúra hónapja” című programsorozat, amely

nemcsak idehaza kap nagy figyelmet, a sikerét elismerik Szerbiában is. A Magyarországi Szerb Dokumentációs és Kulturális Központ működteti a szerb közösség egyik *internetes rádióját* a „Radio Srb”-et, amely a SZOÖ honlapján a www.szerb.hu címről érhető el. A másik internetes szerb rádió a „Radio ritam”, a Fővárosi Szerb Önkormányzat fenntartásában szintén anyagi gondokkal küzd működik.

Továbbra is kiemelt helyet foglal el a magyarországi szerbek kulturális életében a *Szerb Országos Önkormányzat Könyvtára*. A könyvtár mintegy hatezer kötettel áll az olvasók rendelkezésére. Szervezetileg nem alkot elkülönült egységet, nem önálló intézménye az önkormányzatnak.

A magyarországi szerb közösség professzionális színjátszó társulata a *Magyarországi Szerb Színház Nonprofit Kft.* A színház vidéki székhelye mellett nagyon fontos, hogy Budapesten, a Szerb Kulturális Központon belül állandó játszó- és próbahellyel rendelkezzen. A Nagymező utcában ideális helyszínen jutottak saját színpadhoz. A társulat igyekszik kielégíteni előadásaival nemcsak a magyarországi, hanem az anyaországi érdeklődő közönséget is. A Magyarországi Szerb Színház 2011-ben a Kisebbségért Díj Hazai Kisebbségért Tagozata kitüntetéttje lett a húszéves professzionális működésének az elismeréseként. A lórévi szabadtéri színpadon immár tizennégyszer kerültek megrendezésre a Szerb Kulturális és Színházi Napok, amely a magyarországi szerbek egyik legjelentősebb kulturális eseményévé nőtte ki magát.

A szerb népzene, népdal és néptánc hagyományainak ápolása céljával számos együttes működik. A népzene területén a legismertebb a *Vujicsics Együttes*, azonban mellettük már az új generációhoz tartozó fiatalokból álló mintegy tíz zenekar ápolja a magyarországi szerb népzenei hagyományokat. A már komoly hagyományokkal rendelkező *kórusok* mellett – mint a szentendrei „Javor” férfikórus, a Nikola Tesla Szerb Gimnázium énekkara, az ELTE „Szent Demeter” kórusa – új kórusok is szerveződtek Deszken, Battonyán és Százhalombattán.

A szerb közösségen belül működő *néptáncegyüttesek*: a „Banat” (Deszk), a „Taban” (Budapest), az „Opanke” (Pomáz), a „Veseli Santovčani” (Hercegszántó), a „Lovra” (Lórév), a „Šarenac” (Medina), a „Ružmarin” (Csobánka) és a „Suferini” (Battonya) sikeres szereplői a hazai és a nemzetközi néptánc-életnek.

A „Krug” *Szerb Ifjúsági Művészeti Egyesület* 2009-ben alakult meg, tagjai a művészet különféle ágaival foglalkoznak, és a magyarországi szerb közösséghez tartozónak vallják magukat. A megalakulásuk óta eltelt időszakban több képzőművészeti kiállítást, irodalmi és előadást rendeztek Magyarországon, illetve külföldön. A műveikkel eljutottak a szomszéd országok mellett Olaszországba, Franciaországba, illetve Németországba is, az ottani szerb közösségek meghívására. A szentendrei Festő Alkotó Tábor is rendszeresen megrendezésre kerül, amelynek záró kiállítása mindig nagy figyelmet kap.

A magyarországi szerb kultúra és hagyományörzés színterei a *szerb közösségi házak, klubok* hálózata. Az említettek mellett szinte minden szerbek lakta településen működnek egyesületek, alapítványok, amelyeknek munkája megkerülhetetlen és nélkülözhetetlen a szerb hagyományok és a szerb kultúra ápolása területén.

1991. május 2-tól jelenik meg a magyarországi szerbek hetilapja, a „Srpske narodne novine”, amely 1998 februárjától az interneten is olvasható. A szerb hetilap 2009 óta új címmel jelenik meg – „Srpske nedeljne novine” –, kiadója a SZOÖ. A lap finanszírozására az állam a korábbi pályázati mód helyett az országos önkormányzat költségvetésébe beépítve évi 29,1 millió Ft-ot ad. A hetilap továbbra is 12 oldalon jelenik meg, emellett az elmúlt években rendszeresen plusz négy oldalas mellékletet jelentetett meg, amelyek finanszírozása anyaországi pályázatok útján történik. A szerkesztőség munkája felett egy héttagú kiadói tanács biztosítja a civil kontrollt.

A *Magyar Rádió* 1992 óta sugároz önálló szerb nyelvű nemzetiségi adásokat. A napi kétórás műsorral jelentkező rádió középhullámon gyakorlatilag minden szerbek lakta településen hallható. A „Spski ekran”, a *Magyar Televízió*ban hetente látható 26 perces szerb nyelvű magazinműsor, ismétlése a Duna Televízióon látható.

A Magyar–Szerb Kisebbségi Vegyes Bizottság ajánlásai alapján a központi költségvetésből egyedi támogatások keretében biztosított források felhasználásával megkezdődött a szerb temetők rendbetétele. A projekt során négy szerb temető felújítása folyik. Szintén e forrás keretéből kezdődött a magyarországi szerb kulturális emlékek lajstromozása, illetve a megóvásukat célzó program kidolgozása.

Jelentős és minőségi javulás tapasztalható a nemzetiségek és anyaországaik közötti kapcsolatok terén azon magyarországi nemzetiségek esetében, amelyek anyaországi Magyarországgal együtt az Európai Unió tagjai. E tapasztalatokra is figyelemmel a magyarországi szerb közösség képviselői is szorgalmazzák Szerbia mielőbbi európai uniós integrációját.

11. A MAGYARORSZÁGI SZLOVÁKOKRÓL

A 2011. évi népszámlálás adatai szerint a szlovák anyanyelvűek száma 9 888 fő volt, míg a magukat szlovák nemzetiséghez tartozók száma 29 647 főt tett ki (Ugyanezen adatok 2001-ben: 11 817, illetve 17 693 voltak). A magyarországi szlovák közösségben általánosan elfogadott becslést adat szerint ma Magyarországon 100-110 ezer szlovák él.

A magyarországi szlovákok mintegy 30%-a evangélikus, 41%-uk katolikus vallású. Zemplénben szlovák görög katolikusok gyakorolják a hitüket. Néhány evangélikus településen kisebb számban találhatóok baptisták, a pilisi katolikusok között pedig adventista közösségek is működnek.

A szlovák kisebbség a rendszerváltást követően települési, regionális (fővárosi, megyei) és országos szinten is létrehozta az újabb civil szervezeteit, majd a kisebbségi önkormányzatait. A 2010. évi kisebbségi önkormányzati választásokon összesen 122 *helyi szlovák önkormányzat* alakult.

A 2011. évi területi és országos kisebbségi önkormányzati választások során Budapesten és öt megyében (Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén, Komárom – Esztergom, Nógrád és Pest megye) alakult *területi* szlovák kisebbségi testület. Az *országos kisebbségi önkormányzat* megválasztott tagjainak száma 29. Az országos testületbe két jelölő szervezet, illetve koalíció küldött tagokat 15:14 arányban. A testület elnökéül újraválasztották a korábbi három választási ciklusban az elnöki pozíciót betöltő Fuzik Jánost.

Az Országos Szlovák Önkormányzat (a továbbiakban: OSZÖ) működési és média támogatása mindkét évben 128 millió forint, míg az intézményei fenntartását szolgáló támogatás 2011-ben 105,8 millió, 2012-ben 115,8 millió forint volt. A szlovák *települési* önkormányzatok támogatása 2011-ben összesen 96 740 386 forintot, míg 2012-ben 103 516 364 forintot tett ki. A *területi* önkormányzatok a beszámolási időszak első esztendejében 9 664 693, a másodikban 8 584 309 Ft feladatarányos támogatásban részesültek.

A magyarországi szlovákok az oktatás minden szintjén rendelkeznek az anyanyelvű részvétel lehetőségével. A szlovák *nemzetiségi óvodák* száma 43, ebből 7 anyanyelvi nevelést folytat, míg a többi 36 két nyelven, magyarul és szlovákul neveli a gyermekeket. Az óvodákba járó gyermekek száma 2275. A szlovák *általános iskolák* száma 35, ebből egy – a budapesti – szlovák anyanyelvű általános iskola, 4 két tannyelvű, míg 30 nyelvtanító iskola. A szlovák nyelvet, illetve nyelven tanuló diákok létszáma 3627. Budapesten és Békéscsabán működik *szlovák gimnázium*, az egyik szlovák tannyelvű, míg a másik két tannyelvű. Tanulóik összlétszáma 99 fő.

Az OSZÖ közel 200 alkalmazottal 11 intézményt, köztük Békéscsabán, Szarvason és Sátorlajújhelyen *három szlovák nevelési/oktatási intézményt működtet*, több mint 900 tanulóval.

A *békéscsabai Szlovák Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium* épületének felújítása során, 2011 elején sor került az e célból nyújtott DAOP pályázaton elnyert 111 millió Ft-os támogatás felhasználására. Az intézmény folyamatban lévő rekonstrukcióját 2012-ben 52,5 millió Ft-tal támogatta az EMMI

Az OSZÖ intézményei közül a három iskolán kívül a Békéscsabán működő *Szlovák Pedagógiai Módszertani Központ* tevékenysége kapcsolódik közvetlenül a szlovák nyelvű oktató-nevelő munkához.

A 2011 – 2012 közötti időszakban a magyarországi szlovák nemzetiségi óvóképzésben 4 hallgató vett részt levelezős formában (Esztergom). A szlovák nemzetiségi tanítóképzésben résztvevők száma 3 volt (Esztergom), a *szlovák nyelv és irodalom szakos főiskolai pedagógusképzésben* résztvevők száma 5 fő, ebből 1 fő alapképzésben, 3 fő pedig mesterképzésben és 1 minor szakos vett részt (Szeged). A *szlovák nyelv és irodalom szakos egyetemi hallgatók* száma 16 volt, ebből BA alapképzésben 11, mesterképzésben 5 fő vett részt.

2008-tól indult az Országos Szlovák Kisebbségi Önkormányzat *ösztöndíjprogramja*, amelynek lényege, hogy az általános iskolák 7-8. osztályos tanulóit és tanáraikat kívánja ösztönözni abban, hogy a tanulók a hazai szlovák középiskolák valamelyikében folytassák tanulmányaikat. A program révén az ország 46 általános iskolájából 16 tanuló iratkozott be a békéscsabai és budapesti szlovák gimnáziumba. A program első résztvevői 2012-ben érettségiztek és közülük hárman szlovákiai egyetemen folytatták tanulmányaikat. Az ösztöndíjprogram hazai támogatással működik, amelynek összege 2012 évben 5,5 millió Ft volt.

A *Magyarországi Szlovákok Kutatóintézete* néprajzi, nyelvtudományi, történettudományi és szociológiai kutatásokat végez – szerződéses együttműködésben –, többek között a Szlovák Tudományos Akadémiával is. A fennállásának húsz éve alatt megjelent saját kiadványainak a száma elérte az ötvenet. Az intézet rendszeresen megszervezi az interdiszciplináris gyűjtőtáborát, valamint két évente a nemzetközi tudományos konferenciáját. Az Intézet a beszámolási időszak mindkét évében 26,6 millió forintból gazdálkodott, három tudományos konferenciát szervezett, valamint 5 új kiadványt jelentetett meg. A Magyar–Szlovák Kisebbségi Vegyes Bizottság ajánlása nyomán az EMMI Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatkért Felelős Államtitkársága, 2 millió Ft támogatást nyújtott a magyarországi szlovákok épített örökségének felmérése céljából az Intézetnek.

A *Vertigo Szlovák Színház* hivatásos és amatőr tagozattal működik. Az intézmény az OSZÖ-től átvállalt kulturális rendezvények (színházi táborok és találkozók, filmszeminárium stb.) szervezésében is közreműködik. A színház részben szlovákiai támogatással 2008-tól szervezi „Együtt a színpadon” címmel a hazai, anyaországi, vajdasági és romániai szlovák társulatok seregszemléjét Szarvason. Hazai költségvetési támogatása (14 millió Ft) beépült az OSZÖ intézményi támogatásába. A színház az elmúlt két évben 5 bemutatót és 90 előadást tartott itthon és külföldön.

Az OSZÖ 2011 márciusi döntése nyomán, Acsán és Lucfalván létrejött a *Szlovák Közművelődési Központ* tízedik regionális tagintézménye. A központ pilisi régiójában, *Pilisszentkereszten* október 2-án a magyar és a szlovák miniszterelnök részvételével adták át rendeltetésének a *Pilisi Szlovákok Központját*, amely a magyar és a szlovák kormány egyenlő arányú anyagi támogatásával épült fel. A központok működése szintén beépült az OSZÖ intézményi keretén belül a Szlovák Közművelődési Központ költségvetésébe, aminek összege 2011-ben 35,5 millió, míg 2012-ben 43,7 millió forint volt.

A *Szlovák Dokumentációs Központ* saját gyűjtő, rendszerező és könyvtári szakemberek továbbképzését szolgáló munkája mellett közreműködik a *L'udové noviny* hetilap fotóarchívumának a digitalizálásában, a kutatóintézet hanganyagainak a feldolgozásában, valamint az országosan alakuló és a KIM által is támogatott nemzetiségi elektronikus könyvtár fejlesztésében.

A *Legatum Kft.* immár közel 60 szlovák tájháznak, néprajzi gyűjteménynek nyújt szakmai és szerény anyagi támogatást, amelyek fenntartói a helyi szlovák nemzetiségi önkormányzatok. A társaság az ország szlovák tájházairól, falumúzeumairól és néprajzi gyűjteményeiről reprezentatív kiadványt jelentetett meg. 2010. január 1-jétől a *L'udové noviny* és napi frissítésű internetes változatának (www.luno.hu) is a kiadója a Legatum Kft. 2012 végén a lap internetes megjelenésére az EMMI nemzetiségi államtitkársága 2,5 millió forint kiegészítő támogatást nyújtott.

A magyarországi szlovákok szervezetei és önkormányzatai rendszeresen szerveznek helyi, regionális, országos, illetve nemzetközi programokat. Az egész közösséget megmozgató *nagyrendezvények* gazdája túlnyomó részt az OSZÖ, illetve intézményei. Ilyen rendezvények többek között a gyermekek hagyományos szarvasi színjátszó seregszemléje és szlovákiai tábora, a szlovák filmek szemináriuma, a gyermekek szlovákiai bibliai tábora, az egyházi kórusok találkozója, a Slovenčinár (Szlovák Tanár) szakmai évkönyv és a Náš kalendár kiadása. Hagyományaihoz híven az OSZÖ július első szombatján (Cirill és Metód szlovákiai nemzeti ünnepéhez kötődően) mindig más-más régióban rendezi meg a *Magyarországi Szlovákok Napját*. E rendezvényeken kerül ünnepélyes átadásra az OSZO Közgyűlésének határozatával megítélt Nemzetiségünkért Díj, amelyet minden évben két kimagasló érdemeket szerzett személyiség és egy kollektíva vehet át. A Magyarországi Szlovákok Napját 2011-ben a Békés megyei Nagybánhegyesen, 2012-ben a Veszprém megyei Jásdon tartották.

A magyarországi szlovákok hetilapja, a *Ludové noviny* kiadását a Kormány a központi költségvetésről szóló törvényben garantálja és 34,8 millió Ft összeggel dotálja. 2013. január 1-jétől a lapot magazin jellegű új formátumban, színes kivitelben vehetik kézbe a szlovák olvasók.

Havonta megjelenő szlovák nyelvű lapot ad ki a Fővárosi Szlovák Önkormányzat (*Budapeštiansky Slováky*), valamint a Csabai Szlovákok Szervezete (*Čabän*), amely évkönyvet is megjelentet *Čabiansky kalendár* címmel. Tótkomlós Város Önkormányzatának lapjában, a Komlói Hírmondóban újabban két oldalt kap Komlósska mozaika címmel a szlovák nyelvű rovat. Negyedévente továbbra is napvilágot lát a dél-alföldi szlovákság hazai, vajdasági és romániai lapja, a *Dolnozemský Slováky*. A Szlovák Pedagógiai Módszertani Központ jelenteti meg a *Slovenčinár* című szakmai évkönyvet.

Az elektronikus médiában a *Magyar Televízió* szlovák nyelvű, Domovina című magazinja hetente 26 percben jelentkezik. A program sugárzási ideje a közösség szempontjából nem a legmegfelelőbb, ezért folyamatosan kéri a megváltoztatását. Az MTV évek óta hétfő kora délutáni időpontban, kedd reggeli, délelőtti ismétléssel pedig a Duna TV sugározza a szlovák nyelvű műsort. A Magyar Rádió naponta sugárzott szlovák nyelvű adásainak időpontja a 18.00-20.00 óra közötti műsorsáv.

Az OSZÖ és a nagyobb civil szervezetek anyaországi kapcsolataiban fontos szerepet játszik a *Határon Túli Szlovákok Hivatala*, amely jelentős pályázati támogatást nyújt a magyarországi szlovák civil és önkormányzati szférának. Emellett az országos önkormányzat szinte napi munkakapcsolatban áll a szlovák Oktatási Minisztériummal az ösztöndíjasok, vendégtanárok és lektorok, pedagógusok továbbképzése, vagy a jelentősen bővült erdei iskolai programok ügyében. Hasonlóan szoros *együttműködés* alakult ki az OSZÖ intézményei és a szlovákiai tudományos, kulturális intézmények között, pl. a *Szlovák Tudományos Akadémiával*, a *Szlovák Nemzeti Könyvtárral*, a *Nemzeti Közművelődési Központtal*, a *Szlovák Filmintézettel*, *színházakkal és múzeumokkal*.

A Szlovák Köztársaság magyarországi intézményeivel, a budapesti nagykövetséggel és a kulturális intézettel, valamint a békéscsabai főkonzulátussal immár hagyományosan baráti és közvetlen a hazai szlovákság viszonya. Az OSZÖ aktívan közreműködik a kormányközi Magyar–Szlovák Kisebbségi Vegyes Bizottság, valamint a tárcaközi oktatási, kulturális és határon átívelő együttműködési vegyes bizottságok munkájában.

Az OSZÖ és intézményei a hivatalos kapcsolatokon túlmenően egyre több szállal kötődnek a Vajdasági Szlovák Nemzeti Tanács, továbbá a Romániai Szlovákok és Csehek Demokratikus Szövetsége szervezeteihez. 2011-ben 25, 2012-ben 26 közös programot valósítottak meg. Több mint egy évtizede adják ki közösen a Dolnozemský Slováky (Alföldi Szlovák) című, a múlt század első évtizedeiben megjelentetett, majd a 90-es években újraindított kulturális folyóiratukat, amelynek megjelenését az OSZÖ a saját költségvetéséből 2011-ben és 2012-ben évi 500 ezer Ft-tal támogatta.

Az OSZÖ közel egy évtizede tagja az Európai Kisebbségek Föderatív Uniójának (FUEN–FUEV), és a szervezet Szláv Szekciójában fejt ki aktív tevékenységet. Tagsága nyomán a *Magyarországi*

Szlovák Fiatalok Szervezete is egyre szorosabban együttműködik a FÜEN ifjúsági tagozatával. 2012 nyarán a hazai romák és németek válogatottja mellett részt vettek az Európai Kisebbségek Labdarúgó Európa Bajnokságán a németországi szorbok rendezésében Bautzenben.

Az OSZÖ alapító tagja a *Határon Túli Szlovákok Világszövetségének*, amely öt kontinens közel száz szlovák szervezetét egyesíti. A Szövetség legutóbbi közgyűlésén Fuzik Jánost, az OSZÖ elnökét a szervezet első alelnökének választották.

Az EMET nemzetiségi civil szervezetek részére kiírt pályázat adatai szerint országosan összesen mintegy 25 bejegyzett szlovák nemzetiségi szervezet működött, illetve pályázott, de az egyesületek száma lassan nő. Ezek többsége helyi bejegyzésű, a település kisebbségi közéletében aktív egyesület. Országos szinten a kisebbség képviselőjét az 1948-ban alakult *Magyarországi Szlovákok Szövetsége*, valamint a rendszerváltást követően létrejött Magyarországi Szlovák Fiatalok Szervezete (1990) vállalták fel. Jogilag is valódi szövetségként működik a 2004-ben alapított Magyarországi Szlovák Szervezetek Uniója, amely a beszámolási időszakban 17 bejegyzett szlovák nemzetiségi szervezetet egyesített. 2012-ben a civil szervezetek működésének támogatására kiírt pályázaton 18 hazai szlovák civil szervezet összesen 13,5 millió Ft támogatásban részesült.

Az OSZÖ felterjesztése alapján 2011-ben Petro László, a budapesti Szlovák Tanítási Nyelvű Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Diákotthon nyugdíjas igazgatója, 2012-ben Chlebniczky János, a Magyarországi Szlovákok Kutatóintézetének egyik alapítója részesült Kisebbségekért, illetve *Nemzetiségekért Díjban*.

A magyarországi szlovákok hitéletének anyanyelvű gyakorlása érdekében a Magyar Evangélikus Egyház szlovák utazó lelkészi szolgálatot működtetett. A budapesti szlovák római katolikusok két évtizede szervezik, minden hónap első vasárnapján – a főváros környékén élők részére is – szlovák szentmisék megtartását a VIII. kerületi Szent József templomban. Több vidéki településen is rendszeresen tartanak szlovák nyelvű szentmiséket. A helyi nemzetiségi önkormányzatok a kiemelt rendezvényeiken anyanyelvű istentiszteletről is gondoskodnak.

A Magyar–Szlovák Kisebbségi Vegyes Bizottság 2012. november 7-ei ülésén új ajánlasként fogalmazta meg a magyar fél számára, hogy biztosítson anyagi forrást az OSZÖ intézménye – a Szlovák Közművelődési Központ – részére ahhoz, hogy a regionális központjai területén országsszerte hatékonyan támogathassa a vallási szertartások anyanyelvű gyakorlásának rendszeres lehetőségét. Ennek jegyében az EMMI Egyházi Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága első lépésként 1 millió forint támogatást nyújtott az intézménynek, amelynek hatékony felhasználását az OSZÖ Hitéleti Bizottsága is figyelemmel kísérte.

12. A MAGYARORSZÁGI SZLOVÉNEKRŐL

A 2011. évi népszámlálás adatai szerint Magyarországon a szlovén nyelvet anyanyelvének 1723 fő (2001-ben 3180 fő), magát szlovén nemzetiségűnek pedig 2385 fő (2001-ben 3025 fő) tekintette.

A beszámolási időszakban a szlovének által lakott településeken – a 2010. október 3-án megtartott kisebbségi önkormányzati választások eredményeként – összesen 11 *települési kisebbségi önkormányzat* működött. *Területi* önkormányzatot nem tudtak alakítani. A választási eredmények alapján a szlovén közösség 2011-ben középszintű (fővárosi és megyei) önkormányzatot nem hozhatott létre. Az *Országos Szlovén Önkormányzat* 2011. január 29-én megtartott alakuló ülésen elnöknek ismételten Ropos Mártont választották meg.

Az Országos Szlovén Önkormányzat (a továbbiakban OSZLÖ) költségvetési támogatása 2011-ben 64 millió Ft-ra emelkedett, mivel ettől az évtől az önkormányzat költségvetésébe – a 41,6 millió Ft-os működési támogatás mellé – beépült a *Porabje* hetilap 22,4 millió Ft-os költségvetési támogatása is. Szintén nőtt, 21,9 millió Ft-ra az intézményi támogatás, ebből 16,9 millió Ft a *szentgotthárdi*

Szlovén Rádió, míg a növekményt jelentő 5 millió Ft a *Kühár Emlékház (Szlovén Tájház)* működésére biztosított támogatás. 2012-ben a központi költségvetésből az OSZLÖ működési és médiatámogatásra ismételten 64 millió Ft-ot, intézményi támogatásra 21,9 millió Ft-ot kapott.

A beszámolási időszakban az OSZLÖ két új oktatási intézménnyel gyarapodott. A Szlovén Rádió és a Kühár Emlékház mellé az önkormányzat 2012. július 1-jei hatállyal saját fenntartásába vette a *felsőszölnöki Kossics József Kétnyelvű Általános Iskola és Óvodát*, valamint az *Apátistvánfalván működő Két Tannyelvű Általános Iskola és Óvodát*. Az átvételi folyamat lebonyolításához az OSZLÖ 2012-ben 2,5 millió Ft-os kormányzati támogatást kapott. A Szlovén Tájház – az OSZLÖ egyedi kérelme alapján – a 2012. évi folyamatos működéséhez kiegészítő 3,5 millió Ft-os többlettámogatásban részesült az EMMI (korábban Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium) fejezeti kezelésében lévő „Nemzetiségi támogatások” előirányzatból.

A Szentgotthárdon működő és szlovén nyelven sugárzó „Radio Monošter” központi költségvetési támogatása 2011-ben és 2012-ben egyaránt 16,9 millió Ft-ot tett ki, amely támogatás beépült az önkormányzat költségvetésébe. E támogatáson felül a Rádió 2011-ben a kormányzattól 10 millió Ft (6,5 millió Ft felhalmozási és 3,5 millió Ft működési célú) kiegészítő támogatást kapott. 2012-ben – a bevezetett napi 4 órás adás fenntartásához – a Rádió 15 millió Ft-os működési támogatásban részesült. A Rádió zavartalan működését segítette még a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alaptól 2011-ben elnyert 5,5 millió Ft-os és a 2012-ben kapott 8,5 millió Ft-os támogatás. Az utóbbi támogatások üzemeltetési és műsorkészítési célokat szolgáltak.

Az OSZLÖ együttműködik a *Magyarországi Szlovének Szövetségével*, a települési és helyi kisebbségi önkormányzatokkal, nemzetiségi civil szervezetekkel. Együtt lépnek fel az anyanyelvápolás, a kulturális tevékenység, a tájékoztatás és könyvkiadás terén, az intézmények és közösségek megerősítésében és fenntartásában, a gazdasági tevékenység szervezésében.

A beszámolási időszakban a szlovén települési kisebbségi önkormányzatok sikeresen pályáztak az önkormányzatok differenciált feladatalapú támogatására elkülönített keretekre. 2011-ben és 2012-ben mind a 11 működő szlovén kisebbségi *települési* önkormányzat igényelt feladatalapú támogatást és a pályázatok elbírálását követően mind a 11 testület kapott is. A szlovén kisebbségi önkormányzatok feladatarányos támogatása 2011-ben 8 297 434 Ft-ot, míg 2012-ben 5 674 794 Ft-ot tett ki.

A Magyarországi Szlovének Szövetsége szentgotthárdi központtal koordinálja és segíti a szlovén kulturális csoportok és egyesületek munkáját, részt vesz a szlovén nyelv és kultúra ápolása, megőrzése érdekében végzett tevékenységben. A Szövetség 2011-ben és 2012-ben 2-2 millió Ft támogatást kapott az nemzetiségi civil szervezetek számára elkülönített pályázati keretből.

A szlovén anyanyelvi nevelés/oktatás óvodától a felsőfokú oktatásig állami keretek között működik. A beszámolási időszakban a szlovén két tannyelvű kisebbségi program szerint 4 óvodában és 3 általános iskolában oktattak. Heti 1-2 órás szakkör keretében egy általános iskola két intézményegységében folyt szlovén nyelvoktatás. A 2011/2012-es tanévben szlovén óvodai nevelésben 71 gyermek, általános iskolai szlovén nemzetiségi oktatásban 97 fő vett részt.

A nemzetiségi iskolafenntartók számára kiírt kiegészítő támogatási pályázatból a két szlovén kisiskola 2011-ben 40,82 millió, 2012-ben 38 millió Ft-ot nyert el. Szlovén nyelvoktatás a *szentgotthárdi Vörösmarty Mihály Gimnáziumban* folyt, a 2011/2012-es tanévben 21 tanuló heti 4 és 5 órában sajátíthatta el a szlovén nyelvet. Szlovén nemzetiségi oktatás folyt még 17 fő részvételével a *szentgotthárdi III. Béla Szakképző Iskola és Kollégiumban* is.

Szlovén nyelv és irodalom szakos *felsőfokú képzés* a budapesti ELTE Bölcsész tudományi Kar Szláv Filológiai Tanszéken és a Nyugat-magyarországi Egyetem szombathelyi Savaria Egyetemi Központjának Szlovén Nyelv és Irodalom Intézeti Tanszékén biztosított. A két tanszéken a vizsgált időszakban 41 diák tanult. További 9 hazai diák vett részt szlovéniai felsőoktatási intézményekben egyetemi képzésen. A szlovén nyelvoktató tanárok munkáját segíti a szombathelyi tanszéken tevékenykedő anyanyelvi vendégtanár és a Szentgotthárdon működő szaktanácsadó.

Az OSZLŐ konzorciumi partnerként – a bolgár és a görög országos önkormányzattal együtt – sikeresen teljesítette és lezárta a TÁMOP – 3.4.1. A-08/2 kódszámú nemzetiségi tankönyv és tananyagfejlesztést célzó pályázatot. A TÁMOP – 3.4.1. A-11 kódszámú program keretében eredményesen pályáztak „A szlovén és bolgár nemzetiségi oktatás minőségének javítása, új pedagógiai rendszerelemek segítségével” elnevezésű pályázattal. E projekt fő pályázója az apátistvánfalvai Két Tannyelvű Általános Iskola és Óvoda volt, míg a projektben konzorciumi tagok voltak a Bolgár Országos Önkormányzat és az OSZLŐ.

A beszámolási időszakban jelentős gazdasági eredményeket ért el a *Szlovén Vidék Közhasznú Nonprofit Kft.*, a Magyarországi Szlovének Szövetsége által alapított nonprofit vállalkozás. A *Szlovénia–Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program* által támogatott „Szomszéd a szomszédhoz” projekt keretében két nagyobb beruházás (felsőszölnöki kultúrház és az orfalui tájház felújítása), valamint két állandó kiállítás (Felsőszölnökön a Kühár Emlékház néprajzi és egyháztörténeti, valamint az *alsószölnöki Bognár-ház* kiállítása), továbbá *Kétvölgyön fazekas emlékszoba* került kialakításra. A projekt vezető partnere a Szlovén Vidék Kft. volt, további partnerek voltak az OSZLŐ, Felsőszölnök és Alsószölnök önkormányzatai. A Szlovén Vidék Kft. a Szlovénia-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2. pályázati felhívásán projektpartnerként támogatást nyert el a „Folklór” és a „UPKAC – A magas fák gyökerei” pályázatokra is.

A közművelődés, a hagyományörzés és az amatőr művészeti tevékenység területén tapasztalható a szlovén kisebbség legnagyobb aktivitása és sokszínűsége. 10 felnőtt és 6 gyermekcsoport – többségük a kistelepüléseken – foglalkozik a szlovén kultúra ápolásával, a kulturális örökség és értékek megőrzésével. A közművelődés és a művészeti tevékenység bemutatásában fontos szerepe van a szentgotthárdi *Szlovén Kulturális és Információs Központ*nak. A magyarországi szlovén kulturális örökség tárgyi emlékei két múzeumban – a *szentgotthárdi Pável Ágoston Múzeumban* és a *mohácsi Kanizsai Dorottya Múzeumban* – és a Kühár Emlékházban tekinthetők meg.

Szentgotthárdon szerkesztik a hazai szlovének hetente megjelenő lapját, a "Porabje"-t, amely szlovén nyelvjárásban és irodalmi nyelven is tartalmaz írásokat. 2011-től a lap támogatása (22,4 millió Ft) beépült az OSZLŐ költségvetésébe. A szlovén nyelvű kiadói tevékenységet a Magyarországi Szlovének Szövetsége szervezi. Évente két-három új kötet és a *Szlovén Kalendárium* jelenik meg. A szlovén kisebbség számára a *Magyar Rádióban* heti 30 perces országos és regionális sugárzású rádióműsor, a *Magyar Televízióban* havonta kétszer 26 perces televíziós műsor készül szlovén nyelven.

A központi költségvetésben elkülönített nemzetiségi fejezeti előirányzatok pályázati kereteiből folytatódott a szlovén nemzetiségi pályázók támogatása. 2011-ben 10 szlovén pályázat 9 192 650 Ft, 2012-ban 11 pályázat 24 999 225 Ft támogatásban részesült.

A szlovén nemzetiséghez tartozók *római katolikus* vallásúak. Az OSZLŐ tiltakozása ellenére 2010 nyarán a Rába-vidék szlovén települései anyanyelvű plébános nélkül maradtak, és megszűntek a napi rendszerességgel tartott anyanyelvű szertartások és a hittanoktatás. Az új helyzetben havi 1-1 szlovén nyelvű szentmise van Apátistvánfalván és Felsőszölnökön, illetve igény szerint kétnyelvű szentmisét tart a magyar plébános vagy szlovéniai plébánossal közösen. Havonta mutat be szlovén nyelvű szentmisét Szentgotthárdon szlovéniai pap.

A független Szlovénia megalakulása óta egyre bővül a helyi közösségek, az önkormányzatok, a Magyarországi Szlovének Szövetsége és a közvetlen lakosság kapcsolata a szomszédos anyanemzet kulturális és gazdasági szervezeteivel. Ezt nagyban segíti, hogy mindkét ország tagja a Schengeni övezetnek, így a magyar–szlovén határon megszűnt a határellenőrzés.

A Szlovén Köztársaság kiemelt fontosságot tulajdonít a határon túli szlovén közösségeknek. Ennek része az *anyaország* és az OSZLŐ, illetve a magyarországi szlovének közötti együttműködés. Az anyaország anyagilag is támogatja a szlovén közösséget.

1995. április 4-én tartotta meg alakuló ülését a Magyar–Szlovén Kisebbségi Vegyes Bizottság. A bizottság magyar tagozatának a munkájában az OSZLŐ és a Magyarországi Szlovének Szövetsége

kezdetektől részt vesz. A beszámolási időszakban a Bizottság kétszer ülésezett, a XII. ülésére 2011. június 15-én, Budapesten, míg a XIII. ülésre 2012. szeptember 26-án Ljubljanában került sor.

13. A MAGYARORSZÁGI UKRÁNOKRÓL

A 2011. évi népszámlálás szerint Magyarországon 3384 (2001-ben 4885) fő ukrán nyelvű és 5633 (2001-ben 5070) fő ukrán nemzetiségűnek vallotta magát. Fontos ugyanakkor, hogy a 7396 fős ukrán közösséghez tartozók közül magyar állampolgársággal 4638 fő (a 62,7%-uk) rendelkezik.

2010-ben az ukrán nemzetiségi névjegyzék összeállítását 53 településen kezdeményezték. A választói jegyzékre összesen 1338 fő iratkozott fel, így 2010. október 3-án 23 településen és fővárosi kerületben került kitűzésre ukrán nemzetiségi önkormányzati választás. A választások eredményeként területi önkormányzatot nem alakíthattak. A megalakult 23 települési önkormányzattól az *Ukrán Országos Önkormányzat* (a továbbiakban: UOÖ) szerint 9 települési önkormányzatot nem az ukrán közösség képviselői alakítottak. Ezen önkormányzatok közül 7 az előző választási ciklusban is működött, míg 2 most először alakult olyan Borsod-Abaúj-Zemplén megyei településeken, ahol a 2001. évi népszámlálás nem mutatott ki ukrán lakosságot.

A választásokon megszerezhető 92 képviselői mandátumért 2 ukrán nemzetiségi jelölő szervezet színeiben 101 jelölt indult. A választások eredményeként az *Ukrán Országos Önkormányzat* többségét a *Magyarországi Ukrán Kulturális Egyesület* (továbbiakban: MUKÉ) által támogatott jelöltek alakíthatták meg. Az önkormányzat elnökévé ismét Hartyányi Jaroszlavát választották. Az eltelt időszakban az UOÖ-ban képviselői mandátumot szerzett képviselők közül 5 fő visszaadta a mandátumát, majd a listáról bejutott 3 képviselő közül 2 főnek a Közgyűlés – egy évet meghaladó távolmaradás miatt – megszüntette a mandátumát.

Az önkormányzatok működésének finanszírozási forrása elsősorban a kormányzati költségvetésből biztosított támogatás.

Az UOÖ-ban a működési költségeire és a médiumaik megjelentetéséhez 2011 és 2012-ben egyaránt 36,2 millió Ft állami költségvetési támogatásban részesült. Az országos önkormányzat által alapított *Magyarországi Ukrán Kulturális és Dokumentációs Központ* egy központi és 4 regionális telephellyel működik, a központi költségvetési támogatása évente 8 millió Ft-ot tett ki. A komplex intézmény keretein belül működik az *Országos Ukrán Könyvtár* és az *Ukrán Néprajzi Gyűjtemény*, amelynek állományát folyamatosan gyarapítják.

2012-ben az UOÖ a „Nemzetiségi támogatások” fejezeti keretből a nemzetiségek kulturális autonómiáját megvalósító intézményi rendszer továbbfejlesztése céljából, az önkormányzat rendelkezésére álló ingatlan épületének pincehelyiségében működő színház- és moziterem vízszigetelési munkái I. ütemének a kivitelezési munkálataihoz 3,5 millió Ft támogatást kapott.

Az ukrán települési önkormányzatok a 2011. évi differenciált támogatási rendszer keretében összesen 10 444 740 Ft-ban részesültek. 2012-ben a feladatarányos támogatás feltételeinek megfelelő 17 önkormányzat támogatása 7,12 millió Ft-ra nőtt, ezzel összesen 12 064 836 Ft fölött rendelkezhetnek.

Az UOÖ az egységesség és a hatékonyabb működés biztosítása érdekében már 2000-ben átvette a *Vasárnapi Ukrán Nyelviskola* működtetését a MUKÉ-től. Az iskola Budapest mellett Szegeden, Miskolcon, Várpalotán és Nyíregyházán kihelyezett tagozatokkal működik. Ez a képzési rendszer elsősorban az óvodás és általános iskoláskorú gyerekek anyanyelvi oktatását, valamint a népi kultúra (ének, zene, tánc, irodalom, hagyományok) átörökítését biztosítja szervezett formában, egységes tanterv szerint.

Az ukrán nemzetiségi nyelvhasználat lehetősége szinte minden területen érvényesül. Az ELTE-n az *ukrán nyelv és irodalom mesterszak* akkreditációja 2008-ban megtörtént, szintén ebben az évben

akkreditálták az *ukrántanár/ukrán- és nemzetiségi ukrán mesterszakot*. A MAB Felülvizsgálati Bizottságának 2009. május 26-án kelt 21/2009. sz. határozata alapján a szak mesterképzési akkreditációja megtörtént, de *továbbra sem lehet ukrán nyelvből* kétnyelvű alap-, közép- és felsőfokú *állami nyelvvizsgát tenni*, és a felsőfokú oktatási intézményekben történő jelentkezéskor az ukrán nyelvből tett érettségi nem számít be a felvételi vizsgánál a szlavisztikai szakra.

Az ukrán nyelvi képzés *középszinten*, Baktalórántházán van, ahol az elmúlt évtől ukrán nyelvű, emelt szintű érettségi vizsga is tehető, Budapesten, Szegeden és Debrecenben pedig az ukrán szakos *felsőoktatás* lehetősége biztosított. A Nyíregyházi Főiskola Ukrán Tanszéke a magas ponthatár és a szakindításhoz szükséges elegendő jelentkező hiányában megszűnt.

Az alapvető jogok biztosa 2012. május 5-én a nemzetiségi oktatással és pedagógusképzéssel kapcsolatos jelzése alapján megállapította, hogy hiányzik többek között az ukrán óvodapedagógus-, tanító- és tanárképzés.

A MUKE a magyarországi ukrán közösségi életnek az elsődleges mozgatórugója. Az anyanyelv és a népi hagyományok ápolása, valamint a történelmi emlékek megőrzése és a kultúra terjesztése terén fejt ki a tevékenységét. Verseskötetek és történelmi tanulmányok kiadása mellett az egyesület szerkeszti a teljes körű költségvetési támogatással működő, kéthavonta megjelenő ukrán-magyar kétnyelvű folyóiratot a *Hromadát*.

A MUKE a rendszeres hagyományörző programok kezdeményezésében és szervezésében – a szűkös anyagi lehetőségeire is tekintettel – elsősorban az országos és a helyi önkormányzatok partnereként vesz részt. A közösség összetartását emellett a rendszeres hagyományörző, családi jellegű ünnepek – Karácsony, Vízkereszt, Húsvét, Pünkösöd – erősítik. Közös szervezésben kerül sor az „*Ukrán Kultúra Napja*” ünnepség megrendezésére is, a beszámolási időszakban pl. koncertet tartottak és tíz magyarországi ukrán képzőművész, köztük Puha Petro és Hembik Olekszander nagy sikerrel megszervezett kiállítását rendezték meg Vácott, Budapesten, Tatán és Hévízen.

Az ukrán közösség művészeti csoportjai a *Veszélka Ifjúsági Táncegyüttes*, a *Berehinya Asszonykórus*, akik rendszeres résztvevői az ünnepi programoknak. A MUKE keretein belül működik *Ukrán Műkedvelő Színház*, amely a sokadik nagyszerű bemutatóján van túl. A kulturális tevékenységük meghatározó részét képezik minden évben a zenés-irodalmi estek, az ukrán nemzet nagyjairól történő *megemlékezések*: a legjelentősebb a központi és regionális szintű Sevcsenko-est, de megünneplik Ivan Franko, Leszja Ukrajinka, Mihajlo Dragomanov, Mihajlo Hrusevszkij, Hrihorij Szkovoroda jeles évfordulóit is.

Együtt emlékeznek az 1932-33. évi nagy ukrajnai éhínség (Holodomor) áldozatainak évfordulójára a csömöri Gloria Victis emlékparkban állított emlékjelnél, Tihanyban pedig II. András király és Anasztázia királyné (ukrán nagyhercegnő) emléktáblájánál. A budapesti Fő utcában Sevcsenko szobra áll, amely 2012-től hivatalosan is Tarasz Sevcsenko nevét viseli. A *Magyarországi Ukrán Kultúra Napját* minden év február 20-án ünneplik, ez alkalommal megkoszorúzzák a Ruszalka Dnyisztrovaja (Dnyeszteri Sellő) című almanach magyarországi kiadásának 160. évfordulója alkalmával elhelyezett emléktáblát.

Ukrán *anyanyelvű szentmisékre* a Fő utcai görög katolikus templomban van lehetőség, itt elsősorban a vallási ünnepeken tartanak istentiszteleteket, de minden évben szentmisével áldoznak az 1932-33. évi nagy ukrajnai éhínség 13 millió áldozatának az emlékére is. Tárgyalásokat folytatnak a görög katolikus egyház ukrajnai és magyarországi vezetőivel, hogy a közösség szolgálatát ukrán anyanyelvű görög katolikus pap láthassa el.

Az MTVA „Rondó” című nemzetiségi *televíziós* magazinmússorral való együttműködés keretében, pályázati támogatás révén beszerzett technikai eszközök segítségével, 2012-ben indították be a „*Hromada*” *Filmstúdió* működését, így az ukrán közösség színes kulturális életéről készített műsorok az UOÖ honlapján is megjelenhetnek.

Az MR4 csatornán az ukránoknak heti 30 perces általunk szerkesztett anyanyelvi *rádióműsoruk* van. Az internetes honlapjuk pedig naprakész ukrán és magyar nyelvű írott és képes információkkal szolgál a magyarországi ukrán közösség mindennapjairól, valamint itt olvasható a *Hromada* című

folyóirat is, mely máig az ukrán nemzeti kisebbség egyetlen sajtóorgánuma. A lap állami támogatásának mértéke öt éve nem változott, így az eredetileg kéthavonta történő megjelenést – nagyobb terjedelemmel –, negyedévente történő megjelenésre módosították.

2011 decemberében tartotta XV. ülését a Magyar–Ukrán KVB, a jegyzőkönyv aláírására azonban nem került sor, a felek a munka folytatásában egyeztek meg. A parlamenti választásokat követő ukrán kormányátalakítás miatt új ukrán társelnöke lett a Bizottságnak. A tervek szerint 2013 első félévében kerül sor KVB következő ülését előkészítő titkári egyeztetésre.

III. RÉSZ: TOVÁBBI NEMZETISÉGPOLITIKAI FELADATOK

A 2012. január 1-jén hatályba lépett Njtv. alapvető módon meghatározta a Kormány nemzetiségekkel kapcsolatos feladatait. A jogszabály egyes rendelkezéseinek lépcsőzetes hatályba léptetése a 2014. évi nemzetiségi önkormányzati választásokkal lezárul.

A választásokig előttünk álló időszakban fel kell mérnünk a nemzetiségi nyelvek használatával kapcsolatos pénzügyi és infrastrukturális igényeket mindazon települések viszonylatában, ahol az egy nemzetiséghez tartozók aránya a népszámlálás adatai szerint meghaladja a tíz, illetve a húsz százalékot. Az Njtv. rendelkezései szerint ugyanis a választásokat követően a lakosság tíz százalékának nemzetiséghez tartozása esetén a települési önkormányzat rendeletei megjelennek a nemzetiség nyelvén, megjelennek a nemzetiségi nyelvű nyomtatványok, a közintézmények és közszolgáltatást végző szervek feliratai, helység- és utcanevek, továbbá ha az önkormányzat médiaszolgáltatást biztosít, köteles abban teret adni a nemzetiségi nyelvű programoknak, cikkeknek is. Azokon a településeken ahol a nemzetiséghez tartozók aránya eléri a húsz százalékot, a fentiekén túl az érintett nemzetiségi önkormányzat kezdeményezésére az önkormányzati testület köteles jegyzőkönyveit és határozatait a magyar mellett az adott nemzetiség nyelvén is vezetni, továbbá a közsféra munkavállalóinak kiválasztása során köteles biztosítani a nemzetiség anyanyelvét ismerő személy alkalmazását, természetesen a szakmai feltételek megtartása mellett.

A 2014. évi országgyűlési választások során első ízben nyílik lehetőségük a nemzetiségeknek arra, hogy nemzetiségi képviselőt juttassanak az Országgyűlésbe. Az ezzel kapcsolatos előkészületek, a nemzetiségi választói jegyzék összeállítása még az idén megkezdődik. A nemzetiséghez tartozóknak a névjegyzékre való feliratkozáskor el kell dönteniük, hogy a parlamenti választások során párt- vagy nemzetiségi listára kívánnak szavazni. Azon nemzetiségek, amelyek nem tudnak teljes jogú képviselőt választani, nemzetiségi szószólót küldhetnek a testületbe.

A közeljövő kiemelt feladata továbbá a nemzetiségi önkormányzati választások előkészületeinek megkezdése, ezen belül is a választási eljárásról szóló törvény nemzetiségi szempontokat is tükröző módosítása. Az ezzel kapcsolatos egyeztetések folyamatban vannak, azok keretében valamennyi vélemény figyelembe vételére sor kerül.

Tovább folytatódik a helyi és területi nemzetiségi önkormányzatok feladatarányos támogatási rendszerének alakítása. 2014-től a működési alaptámogatás összegét meghatározza a népszámlálás adatai alapján az adott önkormányzat háttérét biztosító közösség számszerűsége. A rendszer esetleges további finomhangolásának szükségességét a nemzetiségi önkormányzati választásokat követően tudjuk megítélni.

A jövő év elején kell benyújtani az Európa Tanács Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Keretegyezményhez való csatlakozással vállalt kötelezettségeink végrehajtásáról szóló harmadik ország-jelentést. Ennek előkészítését 2013 második félévében meg kell kezdeni.

A Kormány 2012 decemberében fogadta el 1657/2012. (XII.20.) számú határozatát, amelyben elrendeli, hogy az EMMI miniszter dolgozzon ki nemzetiségpolitikai stratégiát 2013. október 31-ig. A stratégia kidolgozásának kiindulási alapját a 2011. évi népszámlálás adatainak elemzése, tematikus feldolgozása képezheti.

A népszámlálási adatok napvilágra kerülése jelen beszámoló lezárását követően valósult meg, így azokról csupán egy rövid oldalnyi összefoglalót tartalmaz a jelentés. A megismert adatokból kitűnik, hogy a korábban jelenlévő, a nemzetiségi hovatartozás megvallásával kapcsolatos félelmek oldódnak, egyre többen érzik úgy, nem kell tartaniuk nemzetiségi identitásuk kinyilvánításától. A népszámlálás adatai szerint Magyarország lakosságának közel 6%-a jelezte, hogy valamely nemzetiséghez tartozik.

A pozitív elmozdulás, a reális számok megközelítése azonban nem teljesen egyértelmű. A nemzetiséghez tartozás megvallásának örvendetes emelkedése mellett azt is láthatjuk a népszámlálási adatokból, hogy csökken a nemzetiségek nyelvét anyanyelvként beszélők száma. Ez megerősíti azt a folyamatot, amelynek évtizedek óta tanúi vagyunk, miszerint a nemzetiségi társadalmak többsége elöregedő közösség, amelynek az utánpótlása nagymértékben függ az adott közösség nyelvének, kultúrájának társadalmi presztízsétől.

Éppen ezért a kidolgozásra kerülő nemzetiségpolitikai stratégiának kiemelt figyelmet kell fordítania a nemzetiségi nyelvek használati lehetőségeinek bővítésére, a nemzetiségi nyelvű és a nemzetiségi nyelvek oktatásának fejlesztésére. A kormányzati stratégia azonban kizárólag az egyes nemzetiségekkel egyetértésben, az általuk esetlegesen kidolgozott jövőképek figyelembe vételével készülhet el.

A stratégiában meg kell határozni azokat a kormányzati célokat, amelyeket a következő választási időszak során el kívánunk érni. Elsődleges szempont, a nyelvhasználati célok mellett, hogy a hazánkban hagyományosan jelenlévő közösségek történelmi emlékei, emlékhelyei, néprajzi hagyományai felmérésre, illetve katalogizálásra kerüljenek annak érdekében, hogy azokat egyrészt a hazai érdeklődők, másrészt az anyaországban élők megismerhessék. A közkinccsé tételhez elengedhetetlen egy kiterjedt digitalizációs folyamat elindítása.

A nemzetiségek kulturális autonómiája kiterjesztésének, bővítésének lehetséges forrásait az európai uniós támogatások keretében is célszerű keresni. Éppen ezért egyrészt elő kell segíteni a 2014 – 2020-ra vonatkozó európai költségvetés forrásainak megnyílását a nemzetiségi célok eléréséhez, továbbá segítséget kell nyújtani a nemzetiségi önkormányzatoknak a forrásokhoz való hozzáférést megalapozó, kidolgozott projektek elkészítésében.

A televíziózás digitális átállásával kapcsolatosan vizsgálni kell a közmédia szerepét a nemzetiségi nyelven történő tájékoztatásban. A műsorkészítés és sugárzás feltételeinek minél magasabb színvonalú biztosítása mellett célszerű átgondolni és modellezni a nemzetiségi médiaműhelyek létrehozásának, illetve működtetésének az indokoltságát. Ezen műhelyeken keresztül biztosítható volna a nyomtatott és a televíziós, valamint rádiós műsorok készítése, amelyek a közmédia digitális csatornáin, illetve nyomtatásban juthatnának el az érintettekhez.

A nemzetiségi közösségek képviseleti rendszerének áttekintése is aktuálissá válhat a 2014. évi országgyűlési és önkormányzati választásokat követően. A hatékony érdekképviselet működtetésének elsődleges feltétele a nemzetiségi és a helyi önkormányzatok zökkenőmentes együttműködése. Az új testületek létrejöttét követően célszerű vizsgálni ennek tapasztalatait és az azokból esetleg következő feladatokat. Az országgyűlési választásokat követően szintén célszerű megvizsgálni a nemzetiségi képviselők beilleszkedését az Országgyűlés munkájába, ahogyan a szószólói működés első éveinek tapasztalatait is.

Mellékletek

Melléletek jegyzéke

<i>1. számú melléklet</i>	A népesség nemzetiség, anyanyelv, családi, baráti közösségekben használt nyelv és kulturális kötődés szerint
<i>2. számú melléklet</i>	A népesség nemzetiségi hovatartozását befolyásoló tényezők, 2011
<i>3. számú melléklet</i>	Létszámadatok nemzetiségenként és megyénként 2001-2011
<i>4. számú melléklet</i>	2014. évi választások lehetőségei a 2011. évi népszámlálási adatok tükrében (30+ fő nemzetiségi lakosú települések szerint)
<i>5. számú melléklet</i>	A 2011. január 1-jén működő települési kisebbségi önkormányzatok száma
<i>6. számú melléklet</i>	A 2012. január 1-jén működő települési nemzetiségi önkormányzatok száma
<i>7. számú melléklet</i>	Nevesített kisebbségi tételek a központi költségvetésben 2010 és 2013 között
<i>8. számú melléklet</i>	Nemzetiségi intézmények 2011-2013 között
<i>9. számú melléklet</i>	2011. évi egyedi támogatások nemzetiségenként
<i>10. számú melléklet</i>	A "Kisebbségpolitikai tevékenység támogatása" 2011. évi előirányzat terhére született nemzetiségi pályázati döntések
<i>11. számú melléklet</i>	A "Nemzetiségi támogatások" fejezeti kezelésű előirányzat terhére meghirdetett 2012. évi pályázati döntések
<i>12. számú melléklet</i>	2011. évi kisebbségpolitikai célú pályázati és egyedi támogatások kisebbségenként összesítve (adatok Ft-ban)
<i>13. számú melléklet</i>	2012. évi nemzetiségi célú pályázati és egyedi támogatások nemzetiségenként összesítve (adatok Ft-ban)
<i>14. számú melléklet</i>	A települési nemzetiségi önkormányzatok feladatarányos támogatásnak alakulása 2011-ben és 2012-ben
<i>15. számú melléklet</i>	A területi nemzetiségi önkormányzati támogatásának alakulása 2011-ben és 2012-ben, Ft-ban
<i>16. számú melléklet</i>	A Fővárosi Területi Kisebbségi Önkormányzatok működésének támogatása Budapest Főváros Önkormányzata 2011. évi költségvetésében
<i>17. számú melléklet</i>	A Fővárosi Területi Kisebbségi Önkormányzatok működésének támogatása Budapest Főváros Önkormányzata 2012. évi költségvetésében
<i>18. számú melléklet</i>	A Fővárosi Területi Kisebbségi Önkormányzatok működésének támogatása Budapest Főváros Önkormányzata 2013. évi költségvetésében
<i>19. számú melléklet</i>	Az országos kisebbségi önkormányzatok által fenntartott intézmények 2011. évi támogatása
<i>20. számú melléklet</i>	Az országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények 2012. évi költségvetési támogatása
<i>21. számú melléklet</i>	A nemzeti és etnikai kisebbségi társadalmi szervezetek támogatása - 2011.
<i>22. számú melléklet</i>	Nemzetiségi civil szervezetek 2012. évi költségvetési támogatása
<i>23. számú melléklet</i>	A nemzetiségi civil szervezetek 2013. évi költségvetési

	támogatása
24. számú melléklet	Nemzetiségi óvodák a 2010/2011. tanévben
25. számú melléklet	Nemzetiségi óvodák száma a 2010/2011. tanévben
26. számú melléklet	Nemzetiségi általános iskolák a 2010/2011. tanévben
27. számú melléklet	Nemzetiségi általános iskolák a 2010/2011. tanévben
28. számú melléklet	Nemzetiségi gimnáziumok a 2010/2011. tanévben
29. számú melléklet	Nemzetiségi gimnáziumok száma a 2010/2011. tanévben
30. számú melléklet	Szakközépiskolák (bontás) - 2010/2011. tanév
31. számú melléklet	Szakiskolák (bontás) - 2010/2011. tanév
32. számú melléklet	Roma nemzetiségi oktatás, nevelés - 2010/2011. tanév
33. számú melléklet	Nemzetiségi óvodák a 2011/2012. tanévben
34. számú melléklet	Nemzetiségi óvodák száma a 2011/2012. tanévben
35. számú melléklet	Nemzetiségi általános iskolák a 2011/2012. tanévben
36. számú melléklet	Nemzetiségi általános iskolák száma a 2011/2012. tanévben
37. számú melléklet	Nemzetiségi gimnáziumok a 2011/2012. tanévben
38. számú melléklet	Nemzetiségi gimnáziumok száma a 2011/2012. tanévben
39. számú melléklet	Szakközépiskolák (bontás) - 2011/2012. tanév
40. számú melléklet	Szakiskolák (bontás) - 2011/2012. tanév
41. számú melléklet	Roma nemzetiségi oktatás, nevelés - 2011/2012. tanév
42. számú melléklet	Nemzetiségi iskolafenntartók támogatása - 2011-2012.
43. számú melléklet	A nemzetiségi hallgatói létszám alakulása
44. számú melléklet	Nemzetiségi Tanulmányi Ösztöndíj - 2012.
45. számú melléklet	Az Útravaló-MACIKA Ösztöndíjprogram a 2012/2013-as tanévben
46. számú melléklet	Anyaország közreműködésével megvalósuló nemzetiségi pedagógus-továbbképzések támogatása - 2012.
47. számú melléklet	Az anyaországok közreműködésével megvalósuló nemzetiségi pedagógus-továbbképzések megvalósításának 2013. évi költségvetési támogatása
48. számú melléklet	Az egyházak 2011. évi költségvetési támogatása, Ft-ban
49. számú melléklet	Az egyházak 2012. évi költségvetési támogatása, Ft-ban
50. számú melléklet	A Magyar Rádió MR4 nemzetiségi csatornájának heti programja
51. számú melléklet	A Magyar Rádió MR4 nemzetiségi csatornája éjszakai ismétléseinek rendje
52. számú melléklet	A Nemzetiségekért Díj kitüntetettjei 2011-ben és 2012-ben
53. számú melléklet	A vizsgált időszakban megalkotott jogszabályok, közjogi szervezetszabályozó eszközök és egyéb jogi aktusok

A népesség nemzetiség, anyanyelv, családi, baráti közösségben használt nyelv és kulturális kötődés szerint

1. számú melléklet

Nemzetiség, nyelv	Nemzetiség			Anyanyelv			Családi, baráti közösségben használt nyelv			Kulturális kötődés		Nemzetiséghez tartozó		
	2001	2011	Változás 2001 óta %-ban (+/-)	2001	2011	Változás 2001 óta %-ban (+/-)	2001	2011	Változás 2001 óta %-ban (+/-)	2001	2011	2001	2011	Változás 2001 óta %-ban (+/-)
Magyar	9 416 045	8 314 029	-11,7%	9 546 374	8 409 049	-11,9%	9 584 836	8 409 011	-12,3%	9 397 432	-	9 627 057	8 504 492	-11,7%
Hazai nemzetiségek														
Bolgár	1 358	3 556	161,9%	1 299	2 899	123,2%	1 118	2 756	146,5%	1 693	-	2 316	6 272	170,8%
Cigány (Romani, Beás)	189 984	308 957	62,6%	48 438	54 339	12,2%	53 075	61 143	15,2%	129 208	-	205 720	315 583	53,4%
Görög	2 509	3 916	56,1%	1 921	1 872	-2,6%	1 974	2 346	18,8%	6 140	-	6 619	4 642	-29,9%
Horvát	15 597	23 561	51,1%	14 326	13 716	-4,3%	14 779	16 053	8,6%	19 687	-	25 730	26 774	4,1%
Lengyel	2 962	5 730	93,5%	2 580	3 049	18,2%	2 659	3 815	43,5%	3 983	-	5 144	7 001	36,1%
Német	62 105	131 951	112,5%	33 774	38 248	13,2%	52 912	95 661	80,8%	88 209	-	120 344	185 696	54,3%
Örmény	620	3 293	431,1%	294	444	51,0%	300	496	65,3%	836	-	1 165	3 571	206,5%
Román	7 995	26 345	229,5%	8 482	13 886	63,7%	8 215	17 983	118,9%	9 162	-	14 781	35 641	141,1%
Ruszin	1 098	3 323	202,6%	1 113	999	-10,2%	1 068	1 131	5,9%	1 292	-	2 079	3 882	86,7%
Szerb	3 816	7 210	88,9%	3 388	3 708	9,4%	4 186	5 713	36,5%	5 279	-	7 350	10 038	36,6%
Szlovák	17 693	29 647	67,6%	11 817	9 888	-16,3%	18 057	16 266	-9,9%	26 631	-	39 266	35 208	-10,3%
Szlovén	3 025	2 385	-21,2%	3 180	1 723	-45,8%	3 108	1 745	-43,9%	3 429	-	4 832	2 820	-41,6%
Ukrán	5 070	5 633	11,1%	4 885	3 384	-30,7%	4 519	3 245	-28,2%	4 779	-	7 393	7 396	0,0%
Hazai nemzetiségek együtt	313 832	555 507	77,0%	135 497	148 155	9,3%	165 970	228 353	37,6%	300 328	-	442 739	644 524	45,6%
Arab	1 396	4 537		1 438	2 929		1 296	3 123		1 739	-	2 367	5 461	
Kínai	2 275	6 154		2 414	5 819		2 547	6 072		2 475	-	2 915	6 770	
Orosz	2 341	6 170		3 257	7 382		3 942	10 231		2 893	-	5 512	13 337	
Vietnami	958	3 019		1 085	2 674		1 089	2 780		964	-	1 244	3 500	
Egyéb	36 472	28 068		36 270	21 657		55 745	82 804		52 472	-	77 662	95 143	
Nem kívánt válaszolni, nincs válasz	570 537	1 455 883		541 106	1 443 840		558 246	1 486 218		628 328	-	524 103	1 398 731	
Összesen	10 343 856	10 373 367		10 267 441	10 041 505		10 373 671	10 228 592		10 386 631	-	10 683 599	10 671 958	
Népesség	10 198 315	9 937 628		10 198 315	9 937 628		10 198 315	9 937 628		10 198 315	-	10 198 315	9 937 628	

Forrás: KSH

A népesség nemzetiségi hovatartozását befolyásoló tényezők, 2011

2. számú melléklet

Nemzetiség, nyelv	Csak			Nemzetiség és			Anyanyelv és családi, baráti közösségben használt nyelv	Nemzetiséghez tartozó
	nemzetiség	anyanyelv	családi, baráti közösségben használt nyelv	anyanyelv	családi, baráti közösségben használt nyelv	anyanyelv és családi, baráti közösségben használt nyelv		
Magyar	2 369	389	102	13 012	5 402	8 482 024	1 194	8 504 492
Hazai nemzetiségek								
Bolgár	3	–	–	14	6	6 246	3	6 272
Cigány (romani, beás)	256	–	2	561	256	314 508	–	315 583
Görög	8	–	–	11	13	4 608	2	4 642
Horvát	12	1	3	34	26	26 693	5	26 774
Lengyel	4	–	2	15	11	6 964	5	7 001
Német	61	8	9	326	359	184 898	35	185 696
Örmény	5	–	1	11	6	3 546	2	3 571
Román	9	1	–	42	15	35 567	7	35 641
Ruszin	–	1	1	6	4	3 867	3	3 882
Szerb	5	1	1	23	16	9 987	5	10 038
Szlovák	12	2	1	40	26	35 124	3	35 208
Szlovén	3	–	–	4	4	2 806	3	2 820
Ukrán	4	5	2	16	11	7 355	3	7 396
Hazai nemzetiségek együtt	382	19	22	1 103	753	642 169	76	644 524
Arab	5	1	1	33	17	5 401	3	5 461
Kínai	13	–	–	25	20	6 710	2	6 770
Orosz	2	3	4	18	10	13 293	7	13 337
Vietnami	8	1	1	8	5	3 470	7	3 500
Egyéb	35	4	7	193	266	94 567	71	95 143
Összesen	2 814	417	137	14 392	6 473	9 247 634	1 360	9 273 227
Népesség	9 937 628	9 937 628	9 937 628	9 937 628	9 937 628	9 937 628	9 937 628	9 937 628

Forrás: KSH

Létszámadatok nemzetiségként és megyénként - 2011

3. számú melléklet

Megye	A nemzetiség, az anyanyelv, a családi, baráti közösségben használt nyelv válaszok legalább egyike szerint													2011			Változás (növekedés) 2001-2011 között %-ban
	bolgár	cigány (romani, beás)	görög	horvát	lengyel	német	örmény	román	ruszin	szerb	szlovák	szlovén	ukrán	összes nemzetiség	Össztlakosság	nemzetiségek aránya 2011	
Budapest	2 271	20 151	2 311	2 186	2 758	28 818	1 530	8 480	789	2 552	3 257	271	2 128	77 502	1 729 040	4,48%	159%
Bács	231	11 327	63	3 502	145	12 341	137	1 797	55	943	2 018	28	216	32 803	520 331	6,30%	138%
Baranya	204	17 585	149	7 185	213	25 777	94	600	80	794	182	34	101	52 998	386 441	13,71%	87%
Békés	103	9 541	44	51	134	3 344	67	6 240	36	489	8 877	44	129	29 099	359 948	8,08%	95%
BAZ	335	58 376	204	48	663	4 210	153	652	1 457	102	2 306	17	436	68 959	686 266	10,05%	41%
Csongrád	171	5 006	139	358	186	2 556	117	2 022	53	2 041	673	17	151	13 490	417 456	3,23%	151%
Fejér	157	6 497	421	353	305	7 252	96	974	108	325	329	57	262	17 136	425 847	4,02%	141%
GyMS	256	3 511	60	3 028	196	12 203	82	923	49	173	1 802	111	159	22 553	447 985	5,03%	294%
Hajdú-Bihar	341	18 546	114	34	176	2 398	158	2 592	143	132	182	4	390	25 210	546 721	4,61%	105%
Heves	108	19 467	68	41	125	1 576	51	634	122	39	558	6	169	22 964	308 882	7,43%	78%
JNkSzolnok	172	19 089	120	32	122	1 609	54	620	52	68	144	8	171	22 261	386 594	5,76%	80%
Komárom-E	162	4 371	91	109	215	10 930	85	803	35	104	3 537	26	163	20 631	304 568	6,77%	90%
Nógrád	55	15 489	24	20	64	1 384	44	269	23	14	2 860	11	50	20 307	202 427	10,03%	70%
Pest	1 052	20 719	593	980	1 027	30 176	452	5 649	351	1 620	7 463	107	844	71 033	1 217 476	5,83%	149%
Somogy	96	16 794	62	1 547	121	5 301	86	431	31	140	148	30	155	24 942	316 137	7,89%	115%
Szabolcs-SzB	171	44 738	69	24	131	2 797	97	1 219	374	47	297	10	1 461	51 435	559 272	9,20%	89%
Tolna	73	9 072	20	178	56	11 983	52	424	17	172	119	8	64	22 238	230 361	9,65%	85%
Vas	96	2 685	26	3 197	75	5 428	51	336	33	53	103	1 894	58	14 035	256 629	5,47%	110%
Veszprém	141	5 336	33	131	197	11 176	120	610	47	136	279	32	180	18 418	353 068	5,22%	213%
Zala	77	7 283	31	3 770	92	4 437	45	366	27	94	74	105	109	16 510	282 179	5,85%	120%
	6 272	315 583	4 642	26 774	7 001	185 696	3 571	35 641	3 882	10 038	35 208	2 820	7 396	644 524	9 937 628	6,49%	105%
2001 %-ban		270,8	153,4	70,1	104,1	136,1	154,3	306,5	241,1	186,7	136,6	89,7	58,4	100,0	145,6		

Forrás: KSH

2014. évi választások lehetőségei a 2011. évi népszámlálási adatok tükrében (30+ fő nemzetiségi lakosú települések szerint)

4. számú melléklet

Terület	A nemzetiség, az anyanyelv, a családi, baráti közösségben használt nyelv válaszok legalább egyike szerint													összes
	bolgár	cigány (romani, beás)	görög	horvát	lengyel	német	örmény	román	ruszin	szerb	szlovák	szlovén	ukrán	
Budapest	23	23	21	22	22	23	21	23	12	22	22	1	21	256
Bács	1	47	1	16	1	42		13		5	5		1	132
Baranya	1	114	1	35		106	1	2	1	6	1		1	269
Békés	1	37				14		20		2	21		1	96
Borsod-Abaúj-Zemplén	2	198			8	15	1	1	18	1	14		2	260
Csongrád	1	17				10		12		7	5		1	53
Fejér	1	28	2	3	2	39	1	7	1	3	3		2	92
Győr-Moson-Sopron	2	18		9	1	48	1	4		2	10	1	1	97
Hajdú-Bihar	2	62	1		2	10	1	18	1	1	1		1	100
Heves		72	1		1	8		4	2		4		1	93
JNSzolnok	1	50	1		1	13		3			1		1	71
Komárom-Esztergom		20	1	1	3	34		6			12		1	78
Nógrád		83				6		2			21			112
Pest	6	97	4	5	5	95	1	54	1	14	35		5	322
Somogy		119		13	1	34	1	2		1	1		1	173
Szabolcs-Szatmár-Bereg	1	166	1			15		5	4				5	197
Tolna		55		2		52		1		2				112
Vas	1	22		10		25		1			1	7		67
Veszprém		35	...	1	1	68	1	5	-	1	3		2	117
Zala		56		13	1	30		2						102
KSH adat	43	1 319	34	130	49	687	29	185	40	67	160	9	47	2807
2010. évi választások	41	1237	37	127	49	424	39	71	75	48	122	11	23	2304
2006.évi választások	38	1117	34	115	47	378	31	47	52	40	116	11	19	2045

A 2011. január 1-jén működő települési kisebbségi önkormányzatok száma

5. számú melléklet

Megye	bolgár	cigány	görög	horvát	lengyel	német	őrmény	román	ruszin	szerb	szlovák	szlovén	ukrán	összesen
Budapest	22	20	21	13	16	22	20	17	16	15	14	1	7	204
Bács-Kiskun	1	43		15		27	2		1	2	3			94
Baranya	1	158	2	41	1	108	1	1	1	9			2	325
Békés		31			1	9		22		1	19			83
Borsod-Abaúj-Zemplén	2	172	1	1	11	11	1	5	29	1	13		7	254
Csongrád	1	18	2	1	1	2	1	7		4	3		1	41
Fejér		13	2	3	3	16	1		2	4	2	1	1	48
Győr-Moson-Sopron	1	20		10	1	16	1	1				1		51
Hajdú-Bihar	1	54				3	1	14	2					75
Heves		62	1		1	5			2		2			73
Jász-Nagykun-Szolnok		43	1		1				2					47
Komárom-Esztergom	2	15	1		3	24	1		3		10		1	60
Nógrád		86				2					23			111
Pest	10	72	6	4	5	52	4	3	10	11	30		1	208
Somogy		119		14	1	7	1							142
Szabolcs-Szatmár-Bereg		131			2	11	1	1	7		1		1	155
Tolna		58		1		42	2			1				104
Vas		20		12	1	9						8		50
Veszprém		44			1	51	2				2		2	102
Zala		56		12		7								75
Összesen	41	1235	37	127	49	424	39	71	75	48	122	11	23	2302

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma, Nemzetiségi Főosztály

A 2012. január 1-jén működő települési nemzetiségi önkormányzatok száma

6. számú melléklet

Megye	bolgár	cigány	görög	horvát	lengyel	német	őrmény	román	ruszin	szerb	szlovák	szlovén	ukrán	összesen
Budapest	22	20	21	13	16	22	20	17	16	15	14	1	7	204
Bács-Kiskun	1	37		15		27	2		1	2	3			88
Baranya	1	152	2	41	1	108	1	1	1	9			2	319
Békés		31			1	9		22		1	19			83
Borsod-Abaúj-Zemplén	2	165	1	1	11	11	1	5	29	1	13		7	247
Csongrád	1	18	2	1	1	2	1	7		4	3		1	41
Fejér		12	1	3	3	16	1		2	4	2	1	1	46
Győr-Moson-Sopron	1	20		10	1	16	1	1				1		51
Hajdú-Bihar	1	51				3	1	14	2					72
Heves		59	1		1	5			2		2			70
Jász-Nagykun-Szolnok		41	1		1				2					45
Komárom-Esztergom	2	15	1		3	24	1		3		10		1	60
Nógrád		78				2					23			103
Pest	10	70	6	4	5	51	4	3	10	11	30		1	205
Somogy		114		14	1	6								135
Szabolcs-Szatmár-Bereg		127			2	11	1	1	7		1		1	151
Tolna		55		1		42	2			1				101
Vas		20		12	1	9						8		50
Veszprém		42			1	51	2				2		2	100
Zala		54		12		7								73
Összesen	41	1181	36	127	49	422	38	71	75	48	122	11	23	2244

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma, Nemzetiségi Főosztály

Nevesített kisebbségi tételek a központi költségvetésben 2010 és 2013 között,
millió Ft

7. számú melléklet

Megnevezés	2010	2011	2012	2013
XX. Emberi Erőforrások Minisztériuma (2010 Országgyűlés, 2011-2012 KIM)				
Nemzeti és etnikai kisebbségi szervezetek támogatása	110,0			
Országos nemzetiségi önkormányzatok és média támogatása				
Bolgár Országos Önkormányzat és Média	37,5	43,7	43,7	43,7
Országos Roma Önkormányzat és Média	235,3	267,2	267,2	267,2
Magyarországi Görögök Országos Önkormányzata és Média	36,5	44,9	44,9	44,9
Országos Horvát Önkormányzat és Média	92,4	127,5	144,5	144,5
Országos Lengyel Önkormányzat és Média	36,5	47,0	47,0	47,0
Magyarországi Németek Országos Önkormányzata és Média	181,4	214,1	214,1	214,1
Országos Örmény Önkormányzat és Média	36,5	42,5	42,5	42,5
Magyarországi Románok Országos Önkormányzata és Média	52,9	89,6	89,6	89,6
Országos Ruszin Önkormányzat és Média	29,8	36,1	36,1	36,1
Szerb Országos Önkormányzat és Média	49,6	78,7	78,7	78,7
Országos Szlovák Önkormányzat és Média	93,2	128,0	128,0	128,0
Országos Szlovén Önkormányzat és Média	41,6	64,0	64,0	64,0
Ukrán Országos Önkormányzat és Média	29,8	36,2	36,2	36,2
Országos önkormányzatok támogatása összesen:	953,0	1 219,5	1 236,5	1 236,5
Országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények támogatása				
Bolgár Országos Önkormányzat által fenntartott intézmények támogatása	19,2	19,2	28,6	30,8
Országos Roma Önkormányzat által fenntartott intézmények támogatása	78,6	78,6	78,6	78,6
Mo-i Görögök Orsz. Önkormányzata által fenntartott intézmények támogatása	12,5	12,5	12,5	12,5
Országos Horvát Önkormányzat által fenntartott intézmények támogatása	51,5	55,0	55,0	57,5
Országos Lengyel Önkormányzat által fenntartott intézmények támogatása	14,6	14,6	18,6	24,6
Mo-i Németek Orsz. Önkormányzata által fenntartott intézmények támogatása	73,2	73,2	73,2	125,6
0	7,0	7,0	7,0	7,0
Mo-i Románok Országos Önkormányzata által fenntartott intézmények támogatása	17,2	17,2	19,7	19,7
Országos Ruszin Önkormányzat által fenntartott intézmények támogatása	7,8	7,8	7,8	7,8
Szerb Országos Önkormányzat által fenntartott intézmények támogatása	32,2	42,2	54,7	54,7
Országos Szlovák Önkormányzat által fenntartott intézmények támogatása	105,8	105,8	115,8	115,8
Országos Szlovén Önkormányzat által fenntartott intézmény támogatása	16,9	21,9	21,9	43,4
Ukrán Országos Önkormányzat által fenntartott intézmény támogatása	8,0	8,0	8,0	8,0
Intézményi támogatások összesen:	444,5	463,0	501,4	586,0
Országos nemzetiségi önkormányzatok támogatása összesen:	1 507,5	1 682,5	1 737,9	1 822,5

Fejezeti egyéb nemzetiségi előirányzatok				
Nemzetiségi támogatások	300,0	732,5	617,1	514,9
Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Közalapítvány támogatása	370,1			
Magyarországi Cigányokért Közalapítvány	315,0			
Rádió C támogatása	35,0	35,0		
Rajkó Művészeti Együttes	35,0			
100 Tagú Cigányzenekar	35,0			
Első Roma Tájház	30,0			
Roma kultúra támogatása			60,0	60,0
Nemzetiségi oktatási feladatok	20,0	47,0		
Roma Oktatási Alap	85,0			
Roma oktatási programok		30,8		
Roma Integráció Évtized Program végrehajtása	100,0	95,0		
Roma telepeken élők lakhatási és szociális integrációs programja	1 000,0	500,0		
Társadalmi, gazdasági, területi hátránykiegyenlítést elősegítő programok, szakkollégiumok			600,0	510,0
Felzárkózáspolitikai koordinációja			300,0	96,0
Roma ösztöndíj programok		1 125,5	2 223,1	2067,1
Települési és területi nemzetiségi önkormányzatok támogatása	1 520,0	1 520,0	1 520,0	1 520,0
Fejezeti egyéb nemzetiségi előirányzatok összesen:	3 845,1	4 085,8	5 320,2	4 768,0
Emberi Erőforrások Minisztériuma összesen:	5 462,6	5 768,3	7 058,1	6 590,5

Helyi önkormányzatok fejezeti előirányzatai				
Kiegészítő támogatás nemzetiségi nevelési, oktatási feladatokhoz	1 050,0	903,0	900,0	
Szekszárdi Német Színház támogatása (Deutsche Bühne Ungarn)	46,0	57,7	32,4	
Nemzetiségi színházak támogatása	108,0	108,0		
Szabadtéri, nemzeti és etnikai kisebbségi színházak támogatása			286,5	
Pécsi Horvát Színház támogatása			29,9	
Helyi önkormányzati fejezet összesen:	1 204,0	1 068,7	932,4	0,0
X. Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium (2010-ig)				
Választások lebonyolítása - Időközi és kisebbségi választások	90,0	300,0	90,0	81,0
KIM fejezet összesen:	90,0	300,0	90,0	81,0
Egyéb, kisebbségekkel kapcsolatos feladatokat is tartalmazó előirányzatok				
XX. OKM fejezet (2010-től NEFM)				
Gyógypedagógiai és nemzetiségi tankönyvellátás, sajátos nevelési igényű gyerekek, tanulók közoktatási ellátásának támogatása	80,0	89,0		
Útravaló ösztöndíj program	1 700,0	1 284,6		
Esélyegyenlőségi és integrációs programok támogatása	365,0			
Közkultúra, kulturális vidékfejlesztés és kisebbségi kultúra támogatása	1 350,0			
Wekerle Sándor Alapkezelő			1 089,9	

Helyi önkormányzati fejezeti előirányzatai				
Esélyegyenlőséget, felzárkóztatást segítő támogatások	2 600,0	2 800,0	4 603,0	3 650,0
Egyes sajátos közoktatási feladatok támogatása				
V. kategóriába sorolt szabadtéri és nemzetiségi színházak támogatása				
A kisebbségi oktatás normatív támogatásának elemei (Ft/fő/év)¹				
Nem magyar nyelven folyó nevelés és oktatás, valamint a roma kisebbségi oktatás	40 000,0	40 000,0	40 000,0	40 000,0
Nemzetiségi nyelvű oktatás, nyelvi előkészítő oktatás	64 000,0	64 000,0	64 000,0	64 000,0
Országos kisebbségi önkormányzatok fenntartói normatívája	190 000,0	230 000,0	230 000,0	230 000,0

Megjegyzés: a táblázat egységesen a kiadási előirányzatokat tartalmazza

¹ - 2013. évi oktatási normatívák a január 1. és az augusztus 31. közötti időszakra vonatkoznak

Készült a költségvetési törvények alapján.

Nemzetiségi intézmények 2011-2013 között

8. számú melléklet

Nemzetiségi önkormányzat		Nemzetiségi intézmény megnevezése		Működési terület
1	Bolgár	1.	Bolgár Művelődési és Kulturális Nonprofit kft..	kultúra
2		2.	Bolgár Kétnyelvű Nemzetiségi Óvoda	oktatás
3		3.	Bolgár Nyelvoktató Kisebbségi Iskola	oktatás
4	Roma	1.	Kisebbségi Kulturális és Foglalkoztatási Módszertani Intézményhálózat	kultúra
5		2.	Országos Roma Közérdekű Muzeális Gyűjtemény és Kiállítási Galéria	kultúra
6		3.	Országos Roma Könyvtár, Levél- és Dokumentumtár	kultúra
7		4.	Országos Roma Kulturális és Média Centrum	
8		5.	Dr. Hegedűs T. András Szakiskola, Középiskola és Általános Iskola és Kollégium (Szolnok)	oktatás
9		6.	Tiszapüspöki Általános Iskola	oktatás
10		7.	Teleki József Általános Iskola és Szakiskola (Szirák)	oktatás
11	Görög	1.	12 Évfolyamos Kiegészítő Görög Nyelvoktató Iskola	oktatás
12		2.	Magyarországi Görögök Kutató Intézete	kutatás
13		3.	Magyarországi Görögök Országos Önkormányzata Könyvtára	kultúra
14		4.	Nikosz Beloianisz Általános Művelődési Központ	oktatás
15	Horvát	1.	Horvát Tanítási Nyelvű Óvoda, Általános Iskola és Diákotthon (Hercegszántó)	oktatás
16		2.	Croatica Információs, Kulturális, Kiadói Nonprofit Kft	kultúra
17		3.	Magyarországi Horvátok Kulturális Képzési és Szabadidő Központja (Pag)	egyéb
18		4.	Magyarországi Horvátok Tudományos Intézete	kutatás
19		5.	Magyarországi Horvátok Keresztény Gyűjteménye	egyéb
20		6.	August Senoa Horvát Klub	kultúra
21		7.	Miroslav Krležsa Horvát Tanítási Nyelvű Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Diákotthon (Pécs)	oktatás
22	Lengyel	1.	Lengyel Ház	kultúra
23		2.	Magyarországi Lengyelség Múzeuma és Levéltára	kultúra
24		3.	Országos Lengyel Nyelvoktató Iskola	oktatás
25	Német	1.	Koch Valéria Középiskola, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium (Pécs)	oktatás
26		2.	Városlódi Villa Oktatás-fejlesztési, Üdültetési- és Étkeztetési Nonprofit Kft.	egyéb
27		3.	Magyarországi Német Kulturális és Információs Központ, Budapest	kultúra
28		4.	Magyarországi Német Színház, Szekszárd	kultúra
29		5.	Magyarországi Németek Általános Művelődési Központja (Baja)	kultúra
30		6.	Friedrich Schiller Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium (Pilisvörösvár)	oktatás
31		7.	Magyarországi Német Pedagógiai Intézet	oktatás

32	Örmény	1.	Örmény Kulturális, Dokumentációs és Információs Központ	kultúra
33	Román	1.	Magyarországi Románok Országos Önkormányzata Dokumentációs és Információs Központ (és telephelye a Kétegyházi Román Tájékház)	kultúra
34		2.	Cronica Román Lap- és Könyvkiadó Nonprofit Kft.	egyéb
35		3.	Magdu Lucian Román Általános Iskola és Óvoda (Battonya)	oktatás
36		4.	Román Nemzetiségi Általános Iskola és Óvoda (Kétegyháza)	oktatás
37		5.	Eleki Román Általános Iskola	oktatás
38		6.	Bihar Román Nemzetiségi Kéttannyelvű Általános Iskola és Óvoda (Körösszakál, Bedő, Körösnagyharsány)	oktatás
39	Ruszin	1.	Magyarországi Ruszinok Közérdekű Muzeális Gyűjteménye és Kiállítási Galériája	kultúra
40		2.	Magyarországi Ruszinok Könyvtára	kultúra
41	Szerb	1.	Magyarországi Szerb Kulturális és Dokumentációs Központ	kultúra
42		2.	Szerb Pedagógiai és Módszertani Központ	oktatás
43		3.	Szerb Intézet	kultúra
44		4.	Szerb Tanítási Nyelvű Óvoda és Általános Iskola (Battonya)	oktatás
45	Szlovák	1.	L'udové Noviny - hetilap	kultúra
46		2.	Magyarországi Szlovákok Kutatóintézete	kutatás
47		3.	Szlovák Közművelődési Központ	kultúra
48		4.	Vertigo Színház	kultúra
49		5.	Szlovák Dokumentációs Központ	kultúra
50		6.	Szlovák Óvodai Módszertani Központ	oktatás
51		7.	Legatum Szolgáltató és Ingatlanhasznosító Nonprofit kft.	kultúra
52		8.	Szlovák Általános Iskola, Óvoda és Diákotthon (Szarvas)	oktatás
53		9.	Szlovák Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium Békéscsaba	oktatás
54		10.	Magyar-Szlovák Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Kollégium, Sátoraljaújhely	oktatás
55	Szlovén	1.	Szlovén Rádió Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság	egyéb
56		2.	Kühár Emlékház (Szlovén Tájékház)	kultúra
57		3.	Kéttannyelvű Általános Iskola és Óvoda (Apátistvánfalva)	oktatás
58		4.	Kossics József Kétnyelvű Általános Iskola és Óvoda (Felsőszölnök)	oktatás
59	Ukrán	1.	Magyarországi Ukrán Kulturális és Dokumentációs Központ	oktatás

Települési Nemzetiségi Önkormányzatok által fenntartott intézmények

1	Német		Ein Herz für Kinder Zweisprachiger Kindergarten "Csupaszív" Kétnyelvű Óvoda (Budakeszi)	oktatás
2			Hauck János Német Nemzetiségi Általános Iskola (Piliscsaba)	oktatás
3			Lustige Zwerge Német Nemzetiségi Óvoda (Solymár)	oktatás
4			Tarkabarka-Kunterbunt Óvoda (Törökbálint)	oktatás
5			Wunderland Kindergarten a Német Kisebbségi Önkormányzat Óvodája (Szekszárd)	oktatás
6	Szlovák		Felső-Mátrai Zakupszky László Általános Iskola és Óvoda (Mátraszentimre)	oktatás

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma, Nemzetiségi Főosztály

2011			
KISEBBSÉG	KEDVEZMÉNYEZETT	TÁMOGATÁS TÁRGYA	TÁMOGATÁSI DÖNTÉS
bolgár	Bolgár Ifjúsági Egyesület	"BULFEST 2011" Bulgária Fesztivál megrendezése	500 000
bolgár	Bolgár Kulturális Fórum Egyesület	Tanulmánykötet Ohridi Szt. Naum halálának 1100 évfordulója emlékére	500 000
bolgár	Bolgár Országos Önkormányzat	Bp. VI. ker. Bajza u. 44. szám alatti ingatlan fűtőkorszerűsítése	8 000 000
BOLGÁR ÖSSZESEN			9 000 000
cigány	Babócsai Cigány Kisebbségi Önkormányzat	Csatkai Zarándokúton való részvétel támogatása	198 125
cigány	Bernáth Aurél Általános Műv. Kp.	Somogysámsoni Gyermekfesztivál	100 000
cigány	Csurgói Cigány Kisebbségi Önkormányzat	Böggötemetéssel egybekötött Nemzetközi Roma Kulturális Nap	460 000
cigány	Csurgói Cigány Kisebbségi Önkormányzat	Csuszafesztivál	600 000
cigány	Csurgó-Óvárosi Művészeti Egyesület	Székelykeresztúri Városonapon való részvétel	900 000
cigány	Döbrökői Cigányokért Kulturális és Szociális Alapítvány	Az Alapítvány 2011. évi működése	572 000
cigány	Holnapocska Közhasznú Nonprofit Kft.	Holnapocska Tábor	1 500 000
cigány	Lurkók Jövője Alapítvány az Őrtilosi Gyermekekért	"Lurkó-Zsivaj" program megszervezése	160 000
cigány	Magyarországi Roma Galéria Egyesület	AROMA köztéri kiállítás	400 000
cigány	Napkerék Egyesület	Fonyódligeti gyermektábor	920 000
cigány	Országos Roma Önkormányzat	Működési és felhalmozási célú támogatás	35 000 000
cigány	Országos Roma Önkormányzat	Fonyódligeti nyári táboroztatás	26 590 062
cigány	Porrogszentkirályi Roma Kisebbségi Önkormányzat	Paton megrendezésre került gyermektábor	200 000
cigány	Rajkó Művészegyüttes	2011. évi működési támogatás	39 400 000
cigány	Rromanes Egyesület	Hodászi roma Tájház	22 600 000
cigány	100 Tagú Cigányzenekar	2011. évi működési támogatás	34 850 000
CIGÁNY ÖSSZESEN			164 450 187
horvát	Országos Horvát Önkormányzat	Croatica Rádió 2011. évi működési támogatása	9 000 000
HORVÁT ÖSSZESEN			9 000 000
interetnikus	Balkán Hangja Kulturális Egyesület	XVI. Balkán Hangja fesztiválsorozat megvalósítása	490 000
interetnikus	Civil Szemle Alapítvány	folyóirat 4 lapszámának megjelentetése	2 000 000

interetnikus	Balkán Hangja Kulturális Egyesület	2011. évi működési támogatás	1 000 000
interetnikus	Lucidus Bt.	Kisebbségkutatás c. folyóirat támogatása	1 000 000
interetnikus	Magyarországi Nemzetiségi Színházi Szövetség Egyesület	Nemzetiségi színházak a Merlin Színházban	2 370 000
interetnikus	Szent-Adalbert KKE Kutatásokért Alapítvány	Nemzetiségek és felekezetek demográfiája a XX. Századi Kárpát medencében c. kutatás (4,95 MFt-ból,ból 1,4 M került kifizetésre!)	1 400 000
INTERETNIKUS ÖSSZESEN			8 260 000
német	Rudabányai Német Kisebbségi Önkormányzat	IV. Rudabányai Városnap	350 000
német	Szekszárdi Német Nemzetiségi Egyesület	Szekszárdi Pünkösdi Fesztivál	2 000 000
német	Zajta Község Német Kisebbségi Önkormányzat	II. világháborús emlékmű és átadó ünnepség	3 000 000
német	Magyarországi Németek Általános Művelődési Központja	2011. évi működési támogatás	3 000 000
NÉMET ÖSSZESEN			8 350 000
román	"Cronica" Román Lap- és Könyvkiadó Nonprofit Kft.	Dr. Csóka István: „Cuvântul vieții mediații biblice de Maria și Ștefan Cioca” című könyv megjelentetése nyomdaköltsége támogatása	472 500
román	Magyarországi Románok Kutatóintézete	2011. évi működési támogatás	6 300 000
ROMÁN ÖSSZESEN			6 772 500
ruszin	Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat	1147. Bp. Gyarmat u.85/B szám alatti székház felújítása	2 803 750
RUSZIN ÖSSZESEN			2 803 750
szerb	Szerb Országos Önkormányzat	Battonyai Szerb Iskola felújítása	60 000 000
szerb	Szerb Országos Önkormányzat	Lórévi Tájház létrehozás és működtetés	5 000 000
SZERB ÖSSZESEN			65 000 000
szlovák	Mo.i Szlovákokért Közhasznú Alapítvány	Tehetséges tanulókért Ösztöndíjprogram	2650000
SZLOVÁK ÖSSZESEN			2 650 000
szlovén	Országos Szlovén Önkormányzat	Szlovén Rádió működési támogatása	10 000 000
SZLOVÉN ÖSSZESEN			10 000 000
ÖSSZESEN			286 286 437

2012			
NEMZETISÉG	FELADAT	KEDVEZMÉNYEZETT	KIADÁS (Ft)
bolgár	nemzetiségi pedagógusok bér és járulék költsége	Bolgár Országos Önkormányzat	1 100 000
BOLGÁR ÖSSZESEN			1 100 000
cigány	nemzetiségi támogatások, működési támogatás	Pest Megyei Romák Regionális Jogvédő és Foglalkoztatási Alapítvány	924 000
cigány	Országos Roma Közérdekű Muzeális Gyűjtemény és Kiállítás Galéria működési ktg	Országos Roma Önkormányzat	5 559 750
cigány	Nemzeti Rajkó Együttes zenészeinek bére, zenekar működési ktg	Forum Hunaricum Közhasznú Nonprofit Kft	40 000 000
cigány	napközis tábor	Holnapocska Közhasznú Nonprofit Kft	2 400 000
cigány	Városi romanap és partnerei elnevezésű rendezvény támogatása	Nagyatádi Cigány Nemzetiségi Önkormányzat	250 000
cigány	mélyszegénységben élő gyermekek 2012 nyári táborozása	Országos Roma Önkormányzat	14 000 000
cigány	nemzetiségi közfeladatok ellátása	Szigetvári Roma Nemzetiségi Önkormányzat	384 435
cigány	Roma Nemzetiségi és Kulturális Sportnap megvalósítása	Vízvári Roma Nemzetiségi Önkormányzat	300 000
cigány	Lyukóvölgyi Községi Ház építésének megvalósítása	Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata	20 000 000
cigány	Gipsy Passio című könyv kiadásának támogatása	CIGÁNY ÍRÓSZÖVETSÉG ÉS NEMZETI (KÖZ) MŰVELŐDÉSI TÁRSASÁG	900 000
cigány	A BNI Deák Ferenc Általános Iskola Vízvári Szent István Tagintézménye tanulóinak kirándulása	Vízvárért Közalapítvány	130 000
cigány	társadalmi beilleszkedését segítő komlói Boldog Ceferino Óvoda feladatainak finanszírozása	Szent Kinga Caritas Alapítvány	4 000 000
CIGÁNY ÖSSZESEN			88 848 185
görög	Görög örökség c. film utómunkálataival kapcsolatos kiadások támogatása	A Görög Kultúráért Alapítvány	500 000
GÖRÖG ÖSSZESEN			500 000
horvát	kimlei horvátok közösségi házának felújítása	Horvát Nemzetiségi Önkormányzat Kimle	2 500 000
horvát	Lakócsai Horvát Nemzetiségi Tájékház működési támogatása	Országos Horvát Önkormányzat	3 500 000
horvát	Zornica horvát nyelvű hitéleti folyóirat megjelentetése	Zornica Alapítvány	1 800 000
horvát	Horvát-magyar általános köznyelvi szótár munkálatainak befejezésének ktg-e	Országos Horvát Önkormányzat	2 500 000

horvát	Nemzetiségi újságíróképzés OKJ képzési program és intézményi akkreditálás finanszírozása	Croatica Kulturális, Információs és Kiadói Nonprofit Kft	660 400
horvát	Soproni "Rejzál Ház" felújítása és használata	SOPRONI HORVÁT NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZAT	3 000 000
horvát	Nemzetiségi közfeladatok ellátása	SOPRONI HORVÁT NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZAT	1 366 880
horvát	A horvátzsidányi római katolikus templom tetőszerkezetének és homlokzatának felújítása	Horvát Nemzetiségi Önkormányzat Horvátzsidány	17 000 000
HORVÁT ÖSSZESEN			32 327 280
interetnikus	Civil Szemle folyóirat Kisebbségékér civil társadalom c.rovatának megjelentése	Civil Szemle Alapítvány	1 000 000
interetnikus	PoLiSz folyóirat etnokulturális rovatának és a XI. KKK Konferencia megszervezése	Kráter Irodalmi és Művészeti Műhely Egyesület	1 520 000
interetnikus	Napút folyóirat 2012-es megjelentetése	Cédrus Művészeti Alapítvány	2 800 000
interetnikus	demográfiai kutatási projekt megvalósítása	Carpathia Közéleti Egyesület	3 500 000
INTERETNIKUS ÖSSZESEN			8 820 000
lengyel	Szent László Nap megvalósítása	Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat	1 565 000
LENGYEL ÖSSZESEN			1 565 000
német	Deutsche Bühne Ungarn - Mo Német Színház 2012. évi működési ktg	Magyarországi Németek Országos Önkormányzata	20 000 000
német	sváb betelepülési emlékmű és park létesítése	Vállaj Község Német Nemzetiségi Önkormányzat	2 500 000
német	nemzetiségi támogatások, működési támogatás	Mőzsi Német Nemzetiségi Klub	376 000
német	Majsi Női Énekkar 22. Pécsi Nemzetközi Kamarkórus Versenyen való részvétel támogatása	Majsi Magyar- Német Kulturális Egyesület	102 900
német	német reformátusság kutatása c. projekt megvalósítása	Tolna Megyei Német Nemzetiségi Önkormányzat	232 000
német	Rudabányai Bányásnap támogatása	Rudabánya Város Német Nemzetiségi Önkormányzat	350 000
német	Wunderland Óvoda részére interaktív tábla beszerzése	Szekszárdi Német Nemzetiségi Önkormányzat	1 024 000
német	Aalenfachsenfeld tertvériskolában szervezett látogatás megvalósítása	Széchenyi István Általós Iskola	250 000
NÉMET ÖSSZESEN			24 834 900
örmény	nemzetiségi támogatások, működési támogatás	Örmény Kultúraért Alapítvány	800 000
ÖRMÉNY ÖSSZESEN			800 000
román	Magyarországi Románok Kutatóintézetének 2012. évi működési támogatása	Magyarországi Románok Kutatóintézete	6 290 000

román	Battonyai Román Iskola és a Bihar Román Iskola átvételével kapcsolatos működési és dologi ktg. fin.	Magyarországi Románok Országos Önkormányzata	11 000 000
román	zsákai román templom parókiájának felújítása, és a MRÖP. működési feladatainak finan.	Magyarországi Román Ortodox Egyház Püspöksége	26 000 000
román	Magyarországi Románok Kutatóintézete 2013. évi működési és beruházási költségeinek finanszírozása	Magyarországi Románok Kutatóintézete	35 000 000
ROMÁN ÖSSZESEN			78 290 000
szerb	Szerb nyelv kutatása Magyarországon elnevezésű konferencia megvalósítása	Szerb Intézet	354 800
szerb	A magyarországi szerb nemzetiségi közösségi temetők rendezése	Szerb Országos Önkormányzat	5 000 000
szerb	Magyarországi Szerb Kulturális és Dokumentációs Központ kiállítási galéria és honlap költségei	Szerb Országos Önkormányzat	3 000 000
szerb	Nemzetiségi közfeladatok ellátása	Zuglói Szerb Önkormányzat	1 238 735
szerb	Magyarországi szerb műemlékek, emlékhelyek, épített és tárgyi örökség felmérése	Szerb Országos Önkormányzat	5 120 000
SZERB ÖSSZESEN			14 713 535
szlovák	Pilisszentkeresztben megvalósított Pilisi Szlovákok Központ kialakítása	Országos Szlovák Önkormányzat	46 000 000
szlovák	fűtési ktg finanszírozása	Országos Szlovák Önkormányzat	8 000 000
szlovák	kollégium felújítási munkálatainak támogatása	Országos Szlovák Önkormányzat	30 000 000
szlovák	Vertigo szlovák színház előadásainak megtartásához szükséges utánfutó beszerzése	Országos Szlovák Önkormányzat	750 000
szlovák	Tehetséges tanulókért ösztöndíjprogram, 2012 évi finanszírozása	Magyarországi Szlovákokért Közhasznú Alapítvány	5 500 000
szlovák	L'udove noviny internetes honlap működési költségeinek finanszírozása	Országos Szlovák Önkormányzat	2 500 000
szlovák	szlovákság kulturális emlékeinek felújítása	Országos Szlovák Önkormányzat	2 500 000
szlovák	szlovák nyelvű hitéleti tevékenységgel összefüggő működési költségek finanszírozása	Országos Szlovák Önkormányzat	1 000 000
szlovák	Békéscsabai Szlovák Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium felújításának finanszírozása	Országos Szlovák Önkormányzat	22 500 000
SZLOVÁK ÖSSZESEN			118 750 000

szlovén	Szentgotthárdi Szlovén Rádió működési támogatása	Országos Szlovén Önkormányzat	15 000 000
szlovén	felsőszölnöki és apátistvánfalvai intézmények fenntartói jogának átvétele	Országos Szlovén Önkormányzat	2 500 000
szlovén	KÜHÁR Emlékház működésének támogatása	Országos Szlovén Önkormányzat	3 500 000
szlovén	Felsőszölnöki Kossics József Kétnyelvű Általános Iskola és Óvoda átvételével kapcsolatos műk. és fel	Országos Szlovén Önkormányzat	6 000 000
szlovén	a 22. szlovén-magyar ifjúsági levéltári és falukutató tábor	Zala Megyei Levéltár	300 000
SZLOVÉN ÖSSZESEN			27 300 000
ukrán	színház és moziterem felújítása	Ukrán Országos Önkormányzat	3 500 000
UKRÁN ÖSSZESEN			3 500 000
ÖSSZESEN			401 348 900
	kiadás és terjesztési ktg	EMMI Igazgatása	3 000 000
	2012 évi Nemzetiségekért Díj költségei	EMMI Igazgatása	6 000 000
<i>ÖSSZESEN (DÍJJAL ÉS KIADVÁNYOKKAL)</i>			<i>410 348 900</i>

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma, Nemzetiségi Főosztály

A "Kisebbségpolitikai tevékenység támogatása" 2011. évi előirányzat terhére született nemzetiségi pályázati döntések

nemzetiség	országos intézmények	civil szervezetek	kulturális kezdeményezések	táborok	Multikulturál is meghívások	összesen
bolgár	5 200 000	800 000	1 316 600	560 000		7 876 600
görög	0	100 000	1 924 100	800 000		2 824 100
horvát	5 000 000	9 300 000	18 912 600	1 530 000		34 742 600
lengyel	3 210 000	5 500 000	2 546 800	250 000		11 506 800
német	5 180 000	28 758 000	24 766 100	3 748 500		62 452 600
örmény	0	760 000	887 000	0		1 647 000
roma	13 209 750	53 013 000	19 967 600	2 513 800		88 704 150
román	2 500 000	4 740 000	5 168 800	1 605 000		14 013 800
ruszin	0	2 000 000	1 477 000	0		3 477 000
szerb	2 500 000	3 600 000	7 370 100	0		13 470 100
szlovák	5 000 000	12 605 000	9 640 700	2 952 000		30 197 700
szlovén	4 800 250	2 600 000	1 792 400	0		9 192 650
ukrán	3 400 000	800 000	1 741 700	0		5 941 700
interetnikus	0	450 000	2 485 700	0	10 000 000	12 935 700
összesen	50 000 000	125 026 000	99 997 200	13 959 300	10 000 000	298 982 500

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma, Nemzetiségi Főosztály

A "Nemzetiségi támogatások" fejezeti kezelésű előirányzat terhére meghirdetett 2012. évi pályázati döntések

nemzetiség	országos önkormányzatok intézményei	civil szervezetek	kulturális kezdeményezések	táborok	pedagógus képzés	összesen
bolgár	3 000 000	4 500 000	1 800 000	864 000	446 000	10 610 000
görög	0	1 800 000	3 500 000	797 660	0	6097660
horvát	7 400 000	8 200 000	15 616 404	4 391 352	3 100 000	38 707 756
lengyel	6 000 000	6 000 000	3 163 692	0	503 000	15 666 692
német	10 700 000	30 000 000	24 931 452	9 250 232	1 600 000	76 481 684
örmény	700 000	3 000 000	1 500 975	0	0	5 200 975
roma	6 900 000	44 700 000	24 154 000	6 688 218	0	82 442 218
román	3 000 000	5 000 000	5 322 488	1 323 216	2 151 000	16 796 704
ruszin	500 000	0	2 718 450	280 000	0	3 498 450
szerb	7 000 000	5 000 000	5 800 000	2 000 000	1 700 000	21 500 000
szlovák	3 300 000	13 500 000	7 609 230	4 405 322	0	28 814 552
szlovén	0	2 000 000	1 959 225	0	0	3 959 225
ukrán	1 500 000	1 300 000	1 919 425	0	0	4 719 425
összesen	50 000 000	125 000 000	99 995 341	30 000 000	9 500 000	314 495 341

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma, Nemzetiségi Főosztály

12. számú melléklet

2011. évi kisebbségpolitikai célú pályázati és egyedi támogatások kisebbségenként összesítve (adatok Ft-ban)

Kisebbség	Támogatás összesen (Ft)	Százalékos megoszlás (%)
bolgár	43 147 158	2,7%
cigány	581 654 299	36,4%
görög	17 283 829	1,1%
horvát	139 421 896	8,7%
lengyel	42 157 501	2,6%
német	393 533 714	24,6%
örmény	20 285 556	1,3%
román	51 542 019	3,2%
ruszin	36 434 634	2,3%
szerb	104 144 805	6,5%
szlovák	110 564 553	6,9%
szlovén	24 916 576	1,6%
ukrán	11 452 043	0,7%
interetnikus	21 195 700	1,3%
Összesen:	1 597 734 283	100,0%

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma, Nemzetiségi Főosztály

13. számú melléklet

2012. évi nemzetiségi célú pályázati és egyedi támogatások nemzetiségenként összesítve (adatok Ft-ban)

Nemzetiség	Támogatás összesen (Ft)	Százalékos megoszlás (%)
bolgár	27 962 429	1,6%
cigány	530 702 064	30,7%
görög	23 054 588	1,3%
horvát	169 629 179	9,8%
lengyel	42 392 138	2,5%
német	415 792 075	24,0%
örmény	21 232 462	1,2%
román	120 262 964	7,0%
ruszin	27 159 884	1,6%
szerb	61 353 714	3,5%
szlovák	230 896 899	13,4%
szlovén	34 572 440	2,0%
ukrán	15 346 414	0,9%
interetnikus	8 820 000	0,5%
Összesen	1 729 177 250	100,0%

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma, Nemzetiségi Főosztály

A települési nemzetiségi önkormányzatok feladatarányos támogatásnak alakulása 2011-ben és 2012-ben

14. számú melléklet

Nemzetiség	Települési nemzetiségi önkormányzatok száma 2011. január 1-jén	Általános működési támogatás 2011-ben (Ft)	Feladatalapú támogatásra jogosult települési önkormányzatok száma 2011-ben	Feladatalapú támogatásban részesült települési önkormányzatok száma 2011-ben	Feladatalapú támogatás összege 2011-ben (Ft)	2011. évi feladatarányos támogatás (ált. működési támogatás + feladatalapú támogatás) (Ft)	Települési nemzetiségi önkormányzatok száma 2012. január 1-jén	Általános működési támogatás 2012-ben (Ft)	Feladatalapú támogatásra jogosult települési önkormányzatok száma 2012-ben	Feladatalapú támogatásban részesült települési önkormányzatok száma 2012-ben	Feladatalapú támogatás összege 2012-ben (Ft)	2012. évi feladatarányos támogatás (ált. működési támogatás + feladatalapú támogatás) (Ft)
Bolgár	41	8 796 099	36	36	24 006 320	32 802 419	41	8 802 249	34	34	14 802 212	23 604 461
Cigány	1 235	264 955 665	809	754	316 225 415	581 181 080	1 181	253 547 709	972	889	346 362 169	599 909 878
Görög	37	7 937 943	29	28	14 181 665	22 119 608	36	7 728 804	33	31	15 731 820	23 460 624
Horvát	127	27 246 453	113	113	88 251 006	115 497 459	127	27 265 503	121	118	88 408 097	115 673 600
Lengyel	49	10 512 411	37	37	29 260 380	39 772 791	49	10 519 761	46	44	23 931 439	34 451 200
Német	424	90 964 536	358	355	312 124 947	403 089 483	422	90 598 758	404	400	303 481 246	394 080 004
Örmény	39	8 367 021	27	27	17 129 064	25 496 085	38	8 158 182	29	27	14 230 147	22 388 329
Román	71	15 232 269	55	52	28 491 482	43 723 751	71	15 242 919	54	51	23 311 697	38 554 616
Ruszin	75	16 090 425	54	54	28 406 051	44 496 476	75	16 101 675	64	61	21 762 342	37 864 017
Szerb	48	10 297 872	36	36	24 006 319	34 304 191	48	10 305 072	40	37	22 930 325	33 235 397
Szlovák	122	26 173 758	96	96	70 566 628	96 740 386	122	26 192 058	111	106	77 324 306	103 516 364
Szlovén	11	2 359 929	11	11	5 937 505	8 297 434	11	2 361 579	9	9	3 313 215	5 674 794
Ukrán	23	4 934 397	17	16	5 510 343	10 444 740	23	4 937 847	17	17	7 126 989	12 064 836
Összesen:	2 302	493 868 778	1 678	1 615	964 097 125	1 457 965 903	2 244	481 762 116	1 934	1 824	962 716 004	1 444 478 120

Megjegyzés: 2011. évi általános működési támogatás összege települési nemzetiségi önkormányzatonként 209.539 Ft, 2012. évi pedig 214.689 Ft.

A területi nemzetiségi önkormányzati támogatásának alakulása 2011-ben és 2012-ben, Ft-ban

15. számú melléklet

Nemzetiség	Területi nemzetiségi önkormányzatok száma 2011. január	Általános működési támogatás 2011-ben (Ft)	Feladatalapú támogatásra jogosult területi nemzetiségi	Feladatalapú támogatásban részesült területi	Feladatalapú támogatás összege 2011-ben (Ft)	2011. évi feladatarányos támogatás (ált. működési támogatás + feladatalapú	Területi nemzetiségi önkormányzatok száma 2012. január	Általános működési támogatás 2012-ben (Ft)	Feladatalapú támogatásra jogosult területi nemzetiségi	Feladatalapú támogatásban részesült területi	Feladatalapú támogatás összege 2012-ben (Ft)	2012. évi feladatarányos támogatás (ált. működési támogatás + feladatalapú
Bolgár	2	838 156	2	2	2 264 238	3 102 394	2	858 756	1	1	1 450 217	2 308 973
Cigány	20	8 381 560	19	19	12 274 547	20 656 107	20	8 587 560	20	20	13 121 000	21 708 560
Görög	1	419 078	1	1	278 064	697 142	1	429 378	1	1	725 108	1 154 486
Horvát	7	3 352 624	7	7	7 428 290	10 780 914	7	3 005 646	7	7	10 186 046	13 191 692
Lengyel	2	419 078	2	2	1 390 321	1 809 399	2	858 756	2	2	966 810	1 825 566
Német	11	4 609 858	9	9	10 606 167	15 216 025	11	4 723 158	11	11	11 256 442	15 979 600
Örmény	1	419 078	1	1	1 509 492	1 928 570	1	429 378	1	1	1 001 340	1 430 718
Román	3	1 257 234	3	3	2 264 237	3 521 471	3	1 288 134	3	3	1 864 563	3 152 697
Ruszin	3	1 257 234	2	2	1 747 833	3 005 067	3	1 288 134	3	3	1 899 092	3 187 226
Szerb	2	838 156	1	1	1 668 386	2 506 542	2	858 756	2	2	2 209 854	3 068 610
Szlovák	6	2 514 468	6	6	7 150 225	9 664 693	6	2 576 268	5	5	6 008 041	8 584 309
Szlovén	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukrán	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Összesen:	58	24 306 524	53	53	48 581 800	72 888 324	58	24 903 924	56	56	50 688 513	75 592 437

Megjegyzés: 2011. évi általános működési támogatás összege területi nemzetiségi önkormányzatoként 419.078 Ft, 2012. évi pedig 429.378 Ft.

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma, Nemzetiségi Főosztály

A Fővárosi Területi Kisebbségi Önkormányzatok működésének támogatása Budapest Főváros Önkormányzata 2011. évi költségvetésében

16. számú melléklet

ezer Ft

Támogatás megnevezése	Bolgár	Cigány	Görög	Horvát	Lengyel	Német	Örmény	Ruszin	Román	Szerb	Szlovák	Összesen
1. Központi költségvetési támogatás	2207	1016	697	2167	1253	2246	1929	1889	975	2087	1849	18315
ebből:												
- általános működési támogatás	419	420	419	419	419	419	419	419	419	419	419	4610
- feladatalapú támogatás	1788	596	278	1748	834	1827	1510	1470	556	1668	1430	13705
2. Fővárosi önkormányzati támogatás	6915	10924	6914	6914	6502	6501	6502	6501	6501	6914	6501	77589
ebből:												
- költségátalány a testületi működéshez	4663	8672	4662	4662	4250	4249	4250	4249	4249	4662	4249	52817
- költségátalány a 2010. december havi tiszteletdíjak fedezetére	1104	1104	1104	1104	1104	1104	1104	1104	1104	1104	1104	12144
- céljellegű támogatási keret titkársági feladatokra	1148	1148	1148	1148	1148	1148	1148	1148	1148	1148	1148	12628
3. Hagyományápolás hoz kapcsolódó támogatás	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	22000
Támogatás összesen (1.+2.+3.)	11122	13940	9611	11081	9755	10747	10431	10390	9476	11001	10350	117904

Megjegyzés: a táblázat a fővárosi kisebbségi önkormányzatok teljes 2011. évi támogatási kereteit tartalmazza.

Forrás: Fővárosi Önkormányzat

A Fővárosi Területi Kisebbségi Önkormányzatok működésének támogatása Budapest Főváros Önkormányzata 2012. évi költségvetésében

17. számú melléklet

ezer Ft

Támogatás megnevezése	Bolgár	Cigány	Görög	Horvát	Lengyel	Német	Örmény	Ruszin	Román	Szerb	Szlovák	Összesen
1. Központi költségvetési támogatás	430	429	429	429	430	429	430	429	429	430	429	4723
ebből:												
- általános működési támogatás	430	429	429	429	430	429	430	429	429	430	429	4723
2. Fővárosi önkormányzati támogatás	7811	12089	7810	7810	7398	7397	7398	7397	7397	7810	7397	87714
ebből:												
- költségátalány a testületi működéshez	4663	8941	4662	4662	4250	4249	4250	4249	4249	4662	4249	53086
- céljellelű támogatási keret titkársági feladatokra	1148	1148	1148	1148	1148	1148	1148	1148	1148	1148	1148	12628
3. Hagyományápoláshoz kapcsolódó támogatás	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	22000
Támogatás összesen (1.+2.)	8241	12518	8239	8239	7828	7826	7828	7826	7826	8240	7826	92437

Forrás: Fővárosi Önkormányzat

A Fővárosi Területi Kisebbségi Önkormányzatok működésének támogatása Budapest Főváros Önkormányzata 2013. évi költségvetésében

18. számú melléklet

ezer Ft

Támogatás megnevezése	Bolgár	Cigány	Görög	Horvát	Lengyel	Német	Örmény	Ruszin	Román	Szerb	Szlovák	Összesen
Fővárosi önkormányzati támogatás												
ebből:												
- költségátalány a testületi működéshez	4663	4662	4662	4662	4250	4249	4250	4249	4249	4662	4249	48807
- céljellelű támogatási keret titkársági feladatokra	1148	1148	1148	1148	1148	1148	1148	1148	1148	1148	1148	12628
Támogatás összesen	5811	5810	5810	5810	5398	5397	5398	5397	5397	5810	5397	61435

A fővárosi Nemzetiségi Önkormányzati további 22000 ezer Ft összegű fővárosi támogatásra pályázhatnak.

Forrás: Fővárosi Önkormányzat

Az országos kisebbségi önkormányzatok által fenntartott intézmények 2011. évi támogatása

19. számú melléklet

Nemzetiség	Beadott pályázatok (db)	Érvénytelen pályázatok (db)	Érvényes pályázatok (db)	Támogatásban részesült pályázatok (db)	Beadott pályázatokon kért támogatási összeg (Ft)	Érvényes pályázatokon kért támogatási összeg (Ft)	Támogató által megítélt támogatási összeg (Ft)
bolgár	2	0	2	2	5 471 800	5 471 800	5 200 000
cigány	2	0	2	2	19 204 980	19 204 980	13 209 750
görög	0	0	0	0	0	0	0
horvát	1	0	1	1	10 000 000	10 000 000	5 000 000
lengyel	1	0	1	1	4 280 000	4 280 000	3 210 000
német	3	0	3	3	6 905 970	6 905 970	5 180 000
örmény	0	0	0	0	0	0	0
román	1	0	1	1	6 572 208	6 572 208	2 500 000
ruszin	0	0	0	0	0	0	0
szerb	1	0	1	1	3 591 200	3 591 200	2 500 000
szlovák	1	0	1	1	10 000 000	10 000 000	5 000 000
szlovén	1	0	1	1	4 880 250	4 880 250	4 800 250
ukrán	1	0	1	1	4 527 000	4 527 000	3 400 000
összesen	14	0	14	14	75 433 408	75 433 408	50 000 000

Forrás: EMET-ENTI

Az országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények 2012. évi költségvetési támogatása

20. számú melléklet

Nemzetiség	Beadott pályázatok (db)	Érvénytelen pályázatok (db)	Érvényes pályázatok (db)	Támogatásban részesült pályázatok (db)	Beadott pályázatokon kért támogatási összeg (Ft)	Érvényes pályázatokon kért támogatási összeg (Ft)	Támogató által megítélt támogatási összeg (Ft)
bolgár	2	0	2	2	4 398 112	4 398 112	3 000 000
görög	0	0	0	0	0	0	0
horvát	2	0	2	2	13 666 957	13 666 957	7 400 000
lengyel	4	1	3	3	10 285 604	10 095 604	6 000 000
német	5	0	5	5	18 399 000	18 399 000	10 700 000
örmény	3	0	3	1	2 055 000	2 055 000	700 000
roma	4	0	4	3	26 931 527	26 931 527	6 900 000
román	1	0	1	1	4 805 776	4 805 776	3 000 000
ruszin	1	0	1	1	500 000	500 000	500 000
szerb	2	0	2	2	14 349 477	14 349 477	7 000 000
szlovák	2	0	2	1	4 800 000	4 800 000	3 300 000
szlovén	0	0	0	0	0	0	0
ukrán	1	0	1	1	2 750 000	2 750 000	1 500 000
összesen	27	1	26	22	102 941 453	102 751 453	50 000 000

Forrás: EMET-ENTI

A nemzeti és etnikai kisebbségi társadalmi szervezetek támogatása - 2011.

21. számú melléklet

Nemzetiség	Beadott pályázatok (db)	Érvénytelen pályázatok (db)	Érvényes pályázatok (db)	Támogatásban részesült pályázatok (db)	Beadott pályázatokon kért támogatási összeg (Ft)	Érvényes pályázatokon kért támogatási összeg (Ft)	Támogató által megítélt támogatási összeg (Ft)
bolgár	2	0	2	2	1 000 000	1 000 000	800 000
cigány	165	59	106	102	337 854 687	204 394 405	53 013 000
görög	3	2	1	1	1 520 400	210 000	100 000
horvát	22	6	16	15	23 657 955	17 463 055	9 300 000
lengyel	6	2	4	4	13 702 749	12 664 749	5 500 000
német	94	28	66	65	85 217 999	61 232 222	28 758 000
örmény	4	2	2	2	3 062 728	753 430	760 000
román	16	3	13	10	15 827 074	14 377 074	4 740 000
ruszin	2	1	1	1	5 173 500	4 995 000	2 000 000
szerb	8	3	5	5	8 031 900	5 671 600	3 600 000
szlovák	23	2	21	21	30 110 990	29 103 240	12 605 000
szlovén	2	0	2	2	2 721 500	2 721 500	2 600 000
ukrán	1	0	1	1	4 200 000	4 200 000	800 000
nem meghatározható	7	5	2	2	14 706 826	5 136 750	450 000
összesen	355	113	242	233	546 788 308	363 923 025	125 026 000

Forrás: EMET-ENTI

Nemzetiségi civil szervezetek 2012. évi költségvetési támogatása

22. számú melléklet

Nemzetiség	Beadott pályázatok (db)	Érvénytelen pályázatok (db)	Érvényes pályázatok (db)	Támogatásban részesült pályázatok (db)	Beadott pályázatokon kért támogatási összeg (Ft)	Érvényes pályázatokon kért támogatási összeg (Ft)	Támogató által megítélt támogatási összeg (Ft)
bolgár	4	0	4	4	7 014 310	7 014 310	4 500 000
görög	3	0	3	3	2 348 015	2 348 015	1 800 000
horvát	19	2	17	17	24 680 498	19 748 498	8 200 000
lengyel	7	0	7	7	11 996 475	11 996 475	6 000 000
német	88	8	80	79	88 317 579	80 589 029	30 000 000
örmény	4	0	4	4	6 965 463	6 965 463	3 000 000
roma	114	10	104	77	235 253 538	218 745 228	44 700 000
román	12	0	12	12	10 601 695	10 601 695	5 000 000
ruszin	0	0	0	0	0	0	0
szerb	7	1	6	6	7 393 340	6 798 340	5 000 000
szlovák	19	0	19	18	27 104 154	27 104 154	13 500 000
szlovén	1	0	1	1	3 000 000	3 000 000	2 000 000
ukrán	1	0	1	1	2 100 000	2 100 000	1 300 000
összesen	279	21	258	229	426 775 067	397 011 207	125 000 000

Forrás: EMET-ENTI

A nemzetiségi civil szervezetek 2013. évi költségvetési támogatása

23. számú melléklet

Nemzetiség	Beadott pályázatok (db)	Érvénytelen pályázatok (db)	Érvényes pályázatok (db)	Beadott pályázatokon kért támogatási összeg (Ft)	Érvényes pályázatokon kért támogatási összeg (Ft)
bolgár	5	0	5	8 327 578	8 327 578
görög	8	2	6	12 563 320	11 716 320
horvát	32	5	27	37 979 795	32 585 900
lengyel	8	0	8	18 423 575	18 423 575
német	103	3	100	124 151 466	120 281 466
örmény	8	0	8	16 300 400	16 300 400
roma	159	18	141	370 388 471	345 146 471
román	8	0	8	10 146 308	10 146 308
ruszin	0	0	0	0	0
szerb	7	0	7	12 360 400	12 360 400
szlovák	26	0	26	45 955 454	45 955 454
szlovén	2	0	2	4 425 000	4 425 000
ukrán	1	0	1	2 100 000	2 100 000
interetnikus	0	0	0	0	0
összesen	367	28	339	663 121 767	627 768 872

Forrás: EMET-ENTI

Nemzetiségi óvodák a 2010/2011. tanévben

24. számú melléklet

Nemzetiség	Anyanyelvű		Kétnyelvű		Kiegészítő nemzetiségi oktatás	
	Intézmények száma	Tanulók száma	Intézmények száma	Tanulók száma	Intézmények száma	Tanulók száma
Német	34	1336	165	11967	13	995
Szlovák	10	395	27	1368	9	399
Horvát	7	196	19	851		
Román	3	190	9	404		
Szerb	3	67	2	28		
Szlovén			2	18		
Ruszin					1	11
Összesen	57	2184	224	14636	23	1405

*Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatásért Felelős Államtitkárság*

Nemzetiségi óvodák száma a 2010/2011. tanévben

25. számú melléklet

Nemzetiség	Intézmények száma	Gyermekek száma
Német	212	14298
Szlovák	46	2162
Horvát	26	1047
Román	12	594
Szerb	5	95
Szlovén	2	18
Ruszin	1	11
Összesen	304	18225

*Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatásért Felelős Államtitkárság*

Nemzetiségi általános iskolák a 2010/2011. tanévben

26. számú melléklet

Nemzetiség	Anyanyelvű		Kétnyelvű		Nyelvoktató		Kiegészítő nemzetiségi oktatás	
	Intézmények száma	Tanulók száma	Intézmények száma	Tanulók száma	Intézmények száma	Tanulók száma	Intézmények száma	Tanulók száma
Német	8	1128	31	4671	219	38092	2	94
Szlovák	3	106	4	782	31	2822	3	198
Horvát	2	180	6	544	25	1343	1	14
Román	2	138	5	497	6	613		
Ruszin					2	48		
Szerb	3	99	1	69	1	19	1	88
Szlovén			2	56			1	17
Görög					1	11	1	131
Bolgár	1	6					1	24
Lengyel							1	102
Összesen	19	1657	49	6619	285	42948	11	668

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatásért Felelős Államtitkárság

Nemzetiségi általános iskolák a 2010/2011. tanévben

27. számú melléklet

Nemzetiség	Intézmények száma	Tanulók száma
Német	260	43984
Szlovák	41	3908
Horvát	34	2081
Román	13	1248
Szerb	6	275
Szlovén	3	73
Görög	2	142
Ruszin	2	48
Bolgár	2	30
Lengyel	1	102
Összesen	364	51892

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatásért Felelős Államtitkárság

Nemzetiségi gimnáziumok a 2010/2011. tanévben

28. számú melléklet

Nemzetiség	Gimnázium							
	Anyanyelvű		Kétnyelvű		Nyelvoktató		Kiegészítő nemzetiségi oktatás	
	Intézmények száma	Tanulók száma	Intézmények száma	Tanulók száma	Intézmények száma	Tanulók száma	Intézmények száma	Tanulók száma
Német	4	352	11	1950	6	294		
Szlovák	1	36	1	49				
Horvát			2	241				
Román			1	151				
Szerb	1	144					1	43
Bolgár	1	5					1	24
Összesen	7		15		6	294	2	67

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatásért Felelős Államtitkárság

Nemzetiségi gimnáziumok száma a 2010/2011. tanévben

29. számú melléklet

Nemzetiség	Intézmények száma	Tanulók száma
Német	21	2596
Szlovák	2	85
Horvát	2	241
Román	1	151
Szerb	2	187
Bolgár	2	29
Összesen	30	3289

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatásért Felelős Államtitkárság

Szakközépiskolák (bontás) - 2010/2011. tanév

30. számú melléklet

Nemzetiség	Szakközépiskola Kétnyelvű		Szakközépiskola Nyelvoktató	
	Intézmények száma	Tanulók száma	Intézmények száma	Tanulók száma
Német	2	41	4	231
Szlovén			1	13
Összesen	2	41	5	244

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatásért Felelős Államtitkárság

Szakiskolák (bontás) - 2010/2011. tanév

31. számú melléklet

Nemzetiség	Szakiskola Kétnyelvű		Szakiskola Nyelvoktató	
	Intézmények száma	Tanulók száma	Intézmények száma	Tanulók száma
Német			1	100
Szlovén			1	6
Összesen			2	106

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatásért Felelős Államtitkárság

Roma nemzetiségi oktatás, nevelés - 2010/2011. tanév

32. számú melléklet

	Magyar nyelvű cigány nemzetiségi nevelést, oktatást biztosító intézmények	Cigány nyelvű nevelést, nyelvoktatást biztosító intézmények	Magyar nyelvű cigány nemzetiségi nevelést, oktatást gyermekek tanulók száma	Cigány nyelvű nevelésben, nyelvoktatásban résztevő gyerekek, tanulók
Óvoda	348	12 (8 romani; 4 beás)	23819	490 (romani 229; beás 261)
Általános iskola	301	30 (11 beás; 19 romani)	51490	1578 (828 beás; 750 romani)
Középiskola	22	10 (9 romani; 1 beás)	1547	1277 (883 romani; 58 beás)

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatásért Felelős Államtitkárság

Nemzetiségi óvodák a 2011/2012. tanévben

33. számú melléklet

Nemzetiség	Anyanyelvű		Kétnyelvű		Kiegészítő nemzetiségi oktatás	
	Intézmények száma	Tanulók száma	Intézmények száma	Tanulók száma	Intézmények száma	Tanulók száma
Német	24	1159	158	11964	8	462
Szlovák	7	256	28	1675	8	344
Horvát	5	339	19	871		
Román	1	127	8	431		
Szerb	3	106	1	27		
Szlovén	1	9	1	6		
Ruszin			1	30		
Összesen	41	1996	216	15004	16	806

*Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatásért Felelős Államtitkárság*

Nemzetiségi óvodák száma a 2011/2012. tanévben

34. számú melléklet

Nemzetiség	Intézmények száma	Gyermekek száma
Német	190	13585
Szlovák	43	2275
Horvát	24	1210
Román	9	558
Szerb	4	133
Szlovén	2	15
Ruszin	1	30
Összesen	273	17806

*Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatásért Felelős Államtitkárság*

Nemzetiségi általános iskolák a 2011/2012. tanévben

35. számú melléklet

Nemzetiség	Anyanyelvű		Kétnyelvű		Nyelvtanító		Kiegészítő nemzetiségi oktatás	
	Intézmények száma	Tanulók száma	Intézmények száma	Tanulók száma	Intézmények száma	Tanulók száma	Intézmények száma	Tanulók száma
Német	4	531	33	5297	217	37433	2	83
Szlovák			4	813	30	2704	1	110
Horvát			6	567	27	1542	1	7
Román	1	141	6	508	4	502		
Ruszin					2	46		
Szerb	1	86	1	74	2	84	1	8
Szlovén			2	83				
Görög					1	69	1	16
Bolgár							1	41
Lengyel								
Összesen	6	758	52	7342	283	42380	7	265

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatásért Felelős Államtitkárság

Nemzetiségi általános iskolák száma a 2011/2012. tanévben

36. számú melléklet

Nemzetiség	Intézmények száma	Tanulók száma
Német	256	43344
Szlovák	35	3627
Horvát	34	2116
Román	11	1151
Szerb	2	46
Szlovén	5	252
Görög	2	83
Ruszin	2	85
Bolgár	1	41
Lengyel	0	0
Összesen	348	50745

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatásért Felelős Államtitkárság

Nemzetiségi gimnáziumok a 2011/2012. tanévben

37. számú melléklet

Nemzetiség	Gimnázium							
	Anyanyelvű		Kétnyelvű		Nyelvoktató		Kiegészítő nemzetiségi oktatás	
	Intézmények száma	Tanulók száma	Intézmények száma	Tanulók száma	Intézmények száma	Tanulók száma	Intézmények száma	Tanulók száma
Német	3	240	10	1991	8	267		
Szlovák	1	42	1	57				
Horvát			2	232				
Román			1	157				
Szerb	1	167					1	17
Bolgár							1	22
Összesen	5	449	14	2437	8	267	2	39

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatásért Felelős Államtitkárság

Nemzetiségi gimnáziumok száma a 2011/2012. tanévben

38. számú melléklet

Nemzetiség	Intézmények száma	Tanulók száma
Német	21	2498
Szlovák	2	99
Horvát	2	232
Román	1	157
Szerb	2	184
Bolgár	1	22
Összesen	29	3192

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatásért Felelős Államtitkárság

Szakközépiskolák (bontás) - 2011/2012. tanév

39. számú melléklet

Nemzetiség	Szakközépiskola Kétnyelvű		Szakközépiskola Nyelvoktató	
	Intézmények száma	Tanulók száma	Intézmények száma	Tanulók száma
Német	0	0	5	153
Szlovén	0	0	1	11
Összesen	0	0	6	164

*Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatásért Felelős Államtitkárság*

Szakiskolák (bontás) - 2011/2012. tanév

40. számú melléklet

Nemzetiség	Szakiskola Kétnyelvű		Szakiskola Nyelvoktató	
	Intézmények száma	Tanulók száma	Intézmények száma	Tanulók száma
Szlovén	0	0	1	6
Összesen	0	0	1	6

*Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatásért Felelős Államtitkárság*

Roma nemzetiségi oktatás, nevelés - 2011/2012. tanév

41. számú melléklet

	Magyar nyelvű cigány nemzetiségi nevelést, oktatást biztosító intézmények	Cigány nyelvű nevelést, nyelvoktatást biztosító intézmények	Magyar nyelvű cigány nemzetiségi nevelést, oktatást gyermekek, tanulók száma	Cigány nyelvű nevelésben, nyelvoktatásban résztevő gyerekek, tanulók
Óvoda	372	9 (6 romani; 3 beás)	26744	449 (romani 267; beás 182)
Általános iskola	301	23 (12 beás; 11 romani)	52800	1432 (869 beás; 563 romani)
Középiskola	32	15 (12 romani; 3 beás)	2410	365 (1253 romani; 240 beás)

*Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatásért Felelős Államtitkárság*

Nemzetiségi iskolafenntartók támogatása - 2011-2012.

42. számú melléklet

Nemzetiségi iskolafenntartók támogatása - 2011.

(A 2011. évi költségvetési törvény 5. melléklete 6. pontja alapján)

	Önkormányzati intézményfenntartók
Működési támogatás	779 800 000
Tankönyvbeszerzés	113 009 529
Ped. szakmai szolgáltatás	5 146 600
Összesen	897 956 129

	Nem állami intézményfenntartók
Működési támogatás	150 500 000
Tankönyvbeszerzés	47 050 541
Ped. szakmai szolgáltatás	865 600
Összesen	198 416 141

Nemzetiségi iskolafenntartók támogatása - 2012.

(A 2012. évi költségvetési törvény 5. melléklete 6. pontja alapján)

	Önkormányzati intézményfenntartók
Működési támogatás	720 191 000
Tankönyvbeszerzés	170 305 360
Ped. szakmai szolgáltatás	5 785 000
Összesen	896 281 360

	Nem állami intézményfenntartók
Működési támogatás	173 199 000
Tankönyvbeszerzés	47 252 149
Ped. szakmai szolgáltatás	1 222 400
Összesen	221 673 549

*Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Oktatásért Felelős Államtitkárság*

A nemzetiségi hallgatói létszám alakulása

43. számú melléklet

2011 - állami támogatott Jelentkező			2011 - költségterítéses Jelentkező			2012 - ösztöndíjas Jelentkező			2012 - önköltséges Jelentkező		
1. helyes	összesen	Felvett	1. helyes	összesen	Felvett	1. helyes	összesen	Felvett	1. helyes	összesen	Felvett

Alapképzés

óvodapedagógus-cigány/roma szakirány
 óvodapedagógus-horvát nemzetiségi
 szakirány
 óvodapedagógus-német nemzetiségi
 szakirány
 óvodapedagógus-román nemzetiségi
 szakirány
 óvodapedagógus-szerb nemzetiségi
 szakirány
 óvodapedagógus-szlovák nemzetiségi
 szakirány

3	9	1	1	2	1	2	4	0	1	6	0
2	6	1	5	6	2	0	1	0	1	1	0
105	228	62	15	57	21	109	242	71	11	103	17
2	6	2	0	1	0	-	-	-	0	1	0
0	2	0	0	2	0	1	1	0	0	1	0
3	7	0	2	5	3	4	8	0	-	-	-

tanító-cigány/roma szakirány
 tanító-horvát nemzetiségi szakirány
 tanító-német nemzetiségi szakirány
 tanító-román nemzetiségi szakirány
 tanító-szerb nemzetiségi szakirány
 tanító-szlovák nemzetiségi szakirány

14	26	3	2	12	4	0	5	0	4	6	2
1	4	2	-	-	-	2	5	2	0	1	0
41	116	34	7	30	7	33	115	26	4	34	6
5	5	3	0	1	0	0	1	0	1	2	0
1	2	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0	6	0	0	3	0	0	1	0	3	3	0

germanisztika-német nemzetiségi
 szakirány
 romanisztika-román nemzetiségi
 szakirány
 romanisztika-román szakirány
 romológia
 szlavisztika-bolgár szakirány
 szlavisztika-horvát szakirány
 szlavisztika-lengyel szakirány
 szlavisztika-szerb nemzetiségi szakirány
 szlavisztika-szerb szakirány
 szlavisztika-szlovák nemzetiségi
 szakirány
 szlavisztika-szlovák szakirány
 szlavisztika-szlovén szakirány
 szlavisztika-ukrán szakirány

33	125	22	1	29	4	18	99	6	2	40	7
4	5	1	0	3	2	1	2	0	0	1	0
1	5	2	-	-	-	8	15	1	0	10	4
11	34	2	10	16	8	4	13	2	4	8	2
3	23	1	0	7	1	0	6	0	1	2	1
24	64	17	3	23	9	11	43	6	3	21	4
25	124	20	5	28	2	16	68	7	4	24	10
0	2	0	0	1	0	1	2	0	0	2	0
10	44	6	3	16	7	11	28	2	1	14	7
2	5	0	4	5	4	0	2	0	0	1	0
9	38	8	1	7	2	5	17	1	1	7	2
6	22	4	1	7	4	3	8	0	4	8	6
9	34	5	0	8	0	7	25	0	1	10	4

Mesterképzés

bolgár nyelv és irodalom	1	2	1	-	-	-	2	3	3	0	1	0
horvát nyelv és irodalom	5	10	3	-	-	-	6	10	6	0	2	0
lengyel nyelv és irodalom	11	14	7	0	1	0	8	17	5	3	9	1
német nemzetiségi nyelv és irodalom	4	9	2	0	3	0	1	5	2	0	1	0
román nyelv, irodalom és kultúra	5	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
romológia	5	8	4	2	4	0	3	6	2	-	-	-
szerb nyelv és irodalom	3	3	3	0	3	0	1	2	1	-	-	-
szlovák nyelv és irodalom	6	8	3	0	1	0	2	4	2	-	-	-
ukrán nyelv és irodalom	4	6	1	0	2	2	2	2	0	0	1	0

tanár - horvát- és nemzetiségihorvát-tanár	5	6	4	0	2	0	5	8	6	0	1	0
tanár - horváttanár	0	1	0	-	-	-	1	2	1	0	1	0
tanár - lengyel- és nemzetiségilengyel-tanár	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
tanár - lengyeltanár	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
tanár - német- és nemzetiséginémet-tanár	23	47	16	0	4	0	14	29	10	0	3	0
tanár - román- és nemzetiségioromán-tanár	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
tanár - romológiatanár	6	9	3	0	2	1	3	6	1	0	2	0
tanár - szerb- és nemzetiségiszerb-tanár	0	0	0	0	0	0	1	1	1	-	-	-
tanár - szlovák- és nemzetiségiszlovák-tanár	2	7	3	-	-	-	1	3	0	-	-	-
tanár (T/D) - horvát- és nemzetiségihorvát-tanár	4	4	4	0	3	0	-	-	-	1	1	1
tanár (T/D) - német- és nemzetiséginémet-tanár	16	26	13	9	26	10	12	14	7	4	12	4
tanár (T/D) - román- és nemzetiségioromán-tanár	14	14	9	1	1	0	4	4	4	-	-	-
tanár (T/D) - romológiatanár	0	1	0	1	2	1	0	2	0	-	-	-
tanár (T/D) - szlovák- és nemzetiségiszlovák-tanár	9	9	8	4	4	4	3	3	3	0	1	0
tanár (T/D) - szlovén- és nemzetiségiszlovén-tanár	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
tanár (T/D) - szlovéntanár	-	-	-	2	2	2	-	-	-	-	-	-

A létszámok mindkét évre vonatkozóan a keresztféléves, általános és pótfelvételi eljárások felvett létszámaikat együttesen tartalmazzák.
A mester tanárszakokon csak a főszakos jelentkezési adatok állnak rendelkezésre

Nemzetiségi Tanulmányi Ösztöndíj - 2012.

44. számú melléklet

Nemzetiség	Beadott pályázatok (db)	Érvénytelen pályázatok (db)	Érvényes pályázatok (db)	Támogatásban részesült pályázatok (db)	Beadott pályázatokon kért támogatási összeg (Ft)	Érvényes pályázatokon kért támogatási összeg (Ft)	Támogató által megítélt támogatási összeg (Ft)
bolgár	0	0	0	0	0	0	0
görög	0	0	0	0	0	0	0
horvát	3	0	3	2	3 600 000	3 600 000	2 400 000
lengyel	0	0	0	0	0	0	0
német	12	0	12	6	14 400 000	14 400 000	7 200 000
őrmény	0	0	0	0	0	0	0
roma	0	0	0	0	0	0	0
román	1	0	1	1	1 200 000	1 200 000	1 200 000
ruszin	0	0	0	0	0	0	0
szerb	1	0	1	1	1 200 000	1 200 000	1 200 000
szlovák	6	0	6	2	7 200 000	7 200 000	2 400 000
szlovén	0	0	0	0	0	0	0
ukrán	0	0	0	0	0	0	0
interetnikus	0	0	0	0	0	0	0
összesen	23	0	23	12	27 600 000	27 600 000	14 400 000

Forrás: EMET-ENTI

Az Útravaló-MACIKA Ösztöndíjprogram a 2012/2013-as tanévben

45. számú melléklet

Alprogram	továbbfutó tanulók száma	új belépő tanulók száma	az új belépők között a roma tanulók száma	a roma tanulók aránya (önbevallás alapján)
Út a középiskolába	3476	4189	2775	66%
Út az érettségihez	4163	2021	1088	54%
Út szakmához	1726	1728	1025	59%
Összesen	9365	7938	4888	62%

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság

Anyaország közreműködésével megvalósuló nemzetiségi pedagógus-továbbképzések támogatása - 2012.

46. számú melléklet

Nemzetiség	Beadott pályázatok (db)	Érvénytelen pályázatok (db)	Érvényes pályázatok (db)	Támogatásban részesült pályázatok (db)	Beadott pályázatokon kért támogatási összeg (Ft)	Érvényes pályázatokon kért támogatási összeg (Ft)	Támogató által megítélt támogatási összeg (Ft)
bolgár	1	0	1	1	446 100	446 100	446 000
görög	0	0	0	0	0	0	0
horvát	2	0	2	2	3 997 790	3 997 790	2 850 000
lengyel	1	0	1	1	503 000	503 000	503 000
német	1	0	1	1	1 991 630	1 991 630	1 600 000
örmény	0	0	0	0	0	0	0
roma	0	0	0	0	0	0	0
román	2	0	2	2	2 550 000	2 550 000	2 351 000
ruszin	0	0	0	0	0	0	0
szerb	1	0	1	1	2 000 000	2 000 000	1 750 000
szlovák	0	0	0	0	0	0	0
szlovén	0	0	0	0	0	0	0
ukrán	0	0	0	0	0	0	0
összesen	8	0	8	8	11 488 520	11 488 520	9 500 000

Forrás: EMET-ENTI

**Az anyaországok közreműködésével megvalósuló nemzetiségi pedagógus-továbbképzések megvalósításának
2013. évi költségvetési támogatása**

47. számú melléklet

Nemzetiség	Beadott pályázatok (db)	Beadott pályázatokon kért támogatási összeg (Ft)
bolgár	1	777 560
görög	1	2 000 000
horvát	2	3 656 000
lengyel	1	835 450
német	1	2 000 000
örmény	0	0
roma	0	0
román	0	0
ruszin	0	0
szerb	1	2 000 000
szlovák	0	0
szlovén	0	0
ukrán	0	0
interetnikus	0	0
összesen	7	11 269 010

Forrás: EMET-ENTI

Az egyházak 2011. évi költségvetési támogatása, Ft-ban

48. számú melléklet

Egyház neve	Egyházi alapintézmény működés - Szja 1 % rendelkezése és kiegészítése	Egyházi közgyűjtemények és közművelődési intézmények támogatása	Hittanoktatás támogatása	Átadásra nem került ingatlanok utáni járadék	Az 5000 lakosnál kisebb településeken szolgáltató teljesítő egyházi személyek jövedelem pótléka	Egyházi épített örökség védelme és egyéb beruházások	Egyházi kulturális programok támogatása	Egyházi szórvány programok támogatása	Egyházi oktatási programok támogatása	Hátrányos helyzetű programok támogatása	Összesen
1. Budai Szerb Ortodox Egyházmegye	9 800 987	15 750 000	1 245 000	96 811 000	1 552 000	38 000 000	500 000				163 658 987
2. Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus - Magyarországi Ortodox Exarchátus	4 735 500	3 000 000	252 000	0	415 000	3 000 000					11 402 500
3. Magyarországi Bolgár Ortodox Egyház	5 945 306	0	208 000	0	0						6 153 306
4. Magyarországi Román Ortodox Egyházmegye	6 520 951	3 750 000	2 203 000	0	2 173 000	11 447 525		3 600 000	1 200 000	600 000	31 494 476
5. Orosz Ortodox Egyház Magyar Ortodox Egyházmegye	11 690 262	3 000 000	659 000	0	0	7 000 000					22 349 262
6. Magyarországi Örmény Apostoli Egyház	2 142 633										
7. Örmény Apostoli Ortodox Egyház	837 705										

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma, Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárság, Egyházi Kapcsolattartási és Együttműködési Főosztály

Az egyházak 2012. évi költségvetési támogatása, Ft-ban

49. számú melléklet

Egyház neve	Egyházi alapintézmény működés - Szja 1 % rendelkezése és kiegészítése	Egyházi közgyűjtemények és közművelődési intézmények támogatása	Hittanoktatás támogatása	Átadásra nem került ingatlanok utáni járadék	Az 5000 lakosnál kisebb településeken szolgáltató teljesítő egyházi személyek jövedelem pótléka	Egyházi épített örökség védelme és egyéb beruházások	Egyházi kulturális programok támogatása	Egyházi szórvány programok támogatása	Egyházi oktatási programok támogatása	Hátrányos helyzetű programok támogatása	Összesen
1. Budai Szerb Ortodox Egyházmegye	9 264 719	15 750 000	1 334 273	103 519 000	1 552 000	10 000 000					141 419 992
2. Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus Magyarországi Ortodox Exarchatus	3 652 915	3 000 000	257 270		415 000			500 000			7 825 185
3. Magyarországi Bolgár Ortodox Egyház	6 219 696										6 219 696
4. Magyarországi Román Ortodox Püspökség	6 245 910	3 750 000	2 129 264		2 173 000	7 500 000					21 798 174
5. Orosz Ortodox Egyház Magyar Ortodox Egyházmegye	11 413 347	3 000 000	667 957								15 081 304
6. Magyarországi Örmény Apostoli Egyház	2 053 952										2 053 952
7. Örmény Apostoli Ortodox Egyház											

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma, Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárság, Egyházi Kapcsolattartási és Együttműködési Főosztály

	Nemzetiségi műsor sugárzási időszavok							
	8.00 - 10.00	10.00 - 12.00	12.03 - 13.00	13.00 - 13.30	13.30 - 14.00	14.00 - 16.00	16.00 - 18.00	18.00 - 20.00
Hétfő	Horvát műsor	Német műsor	Három szólamra - Cigány műsor	Szlovén műsor	Nemzetiségek zenéje	Szerb műsor	Román műsor	Szlovák műsor
Kedd	Horvát műsor	Német műsor	Három szólamra - Cigány műsor	Ruszin műsor	Nemzetiségek zenéje	Szerb műsor	Román műsor	Szlovák műsor
Szerda	Horvát műsor	Német műsor	Három szólamra - Cigány műsor	Bolgár műsor	Nemzetiségek zenéje	Szerb műsor	Román műsor	Szlovák műsor
Csütörtök	Horvát műsor	Német műsor	Három szólamra - Cigány műsor	Cörög műsor	Nemzetiségek zenéje	Szerb műsor	Román műsor	Szlovák műsor
Péntek	Horvát műsor	Német műsor	Három szólamra - Cigány műsor	Ukrán műsor	Nemzetiségek zenéje	Szerb műsor	Román műsor	Szlovák műsor
Szombat	Horvát műsor	Német műsor	Nemzetiségek zenéje	Örmény műsor	Lengyel műsor	Szerb műsor	Román műsor	Szlovák műsor
Vasárnap	Horvát műsor	Német műsor	Nemzetiségek zenéje	Egy hazában (nemzetiségi magazinműsor) - 13.55-től Gyöngyszemek (irodalmi válogatás)		Szerb műsor	Román műsor	Szlovák műsor

Sugárzási frekvenciák: Marcali, Szolnok 1188 KHz (AM)

Lakihegy, Pécs 873 KHz (AM)

Sugárzás műholdon: Hot Bird3, 13 fok kelet a 12,14944 GHz, transzponder 72, polarizáció: V,
Dual Monó CH1 (L) FEC ¾.

Továbbítás interneten: www.mr4.hu

Forrás: MTVA

A Magyar Rádió MR4 nemzetiségi csatornája éjszakai ismétléseinek rendje 51. számú melléklet

AZ MR4-en elhangzó adások ismétlése								
2008.10.06-tól								
<u>Műsor címe:</u>	<u>hétfői műsorok ismétlése</u>	<u>keddi műsorok ismétlése</u>	<u>szerdai műsorok ismétlése</u>	<u>csütörtöki műsorok ismétlése</u>	<u>pénteki műsorok ismétlése</u>	<u>szombati műsorok ismétlése</u>	<u>vasárnapi műsorok ismétlése</u>	<u>Ismétlés időpontja:</u>
horvát műsor	szerda	csütörtök	péntek	szombat	vasárnap	hétfő	kedd	20.00-22.00
német műsor	szerda	csütörtök	péntek	szombat	vasárnap	hétfő	kedd	22.00-00.00
Déli harangszó+ Cigányország útjain	szerda	csütörtök	péntek	szombat	vasárnap			00.00-01.00
Déli harangszó + Nemz. zenéi						hétfő	kedd	00.00-01.00
szlovén	szerda							01.00-01.30
ruszin		csütörtök						01.00-01.30
bolgár			péntek					01.00-01.30
görög				szombat				01.00-01.30
ukrán					vasárnap			01.00-01.30
örmény						hétfő		01.00-01.30
lengyel						hétfő		01.30-02.00
Nemz. zenéi	szerda	csütörtök	péntek	szombat	vasárnap			01.30-02.00
Egy hazában							kedd	01.00-01.55
Gyöngyszemek							kedd	01.55-02.00
szerb	szerda	csütörtök	péntek	szombat	vasárnap	hétfő	kedd	02.00-04.00
román	szerda	csütörtök	péntek	szombat	vasárnap	hétfő	kedd	04.00-06.00
szlovák	szerda	csütörtök	péntek	szombat	vasárnap	hétfő	kedd	06.00-08.00

Forrás: MTVA

A Nemzetiségekért Díj kitüntetettjei 2011-ben és 2012-ben**2011 (Kisebbségekért Díj Hazai Kisebbségekért Tagozata)**

Bogdán Piroska	a győri Czinka Panna Roma Kulturális Egyesület elnöke
Gergely Dezső	cigánypasztorációs r.k. lelkes
Dr. Kármán Judit	romológus, a Cigánypasztorációs Műhely vezetője.
Pató Gabriella Selam	cigány költő, műfordító, szerkesztő
Erdei Ferenc	a Magyarországi Német Ének-, Zene- és Tánckarok Országos Tanácsának elnöke.
Oroján István	román képzőművész, festőművész
Magyarországi Szerb Színház	a 20 éves előadó-művészeti tevékenységükért
Petro László	szlovák pedagógusi, iskolaigazgatói életművéért
Dr. Issekutz Sarolta	örmény kulturális, hagyományörző civilszervezeti és nemzetiségi önkormányzati munkájáért
Jantra Bolgár Néptáncgyűttes	a néptánc- és népzenei hagyományok ápolásáért
Balogh István Szilveszter	cigány újságíró, kerületi önkormányzati képviselő

2012 (Nemzetiségekért Díj)

August Šenoa Horvát Klub	a pécsi kulturális civil szervezet 30 éves kimagasló tevékenységéért
Chlebniczki János	a szarvasi, a budapesti és a békéscsabai szlovák iskolák élén, majd a békéscsabai Magyarországi Szlovákok Kutatóintézete tudományos titkáráként végzett munkája elismeréséül
Eredics Gábor	a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem és több művészeti iskola tanáráként végzett interetnikus munkájáért
Dr. Kissné Dr. Bartha Csilla	a hazai nyelvi kisebbségek nyelvhasználatára irányuló, több évtizedes kutatásaiért

- Lázár Péter** roma pedagógusnak, a nyírtelki Kedvesház kollégium létrehozásáért és működtetéséért
- Dr. Orsós Anna** a beás nyelv kutatásáért, romológiai felsőoktatási munkájáért
- Dr. Schäffer István** ny. pedagógusnak, a Budapest-pestszenterzsébeti Német Nemzetiségi Gimnázium létrehozásáért, 21 éven át való igazgatásáért
- Schulteisz Józsefné** (szül.: Hesz Margit) a Baranya megyei német óvodaügy megújításában és a gereszlaki nemzetiségi önkormányzatban betöltött szerepéért
- Dr. Rosivall László** a cigány orvosképzési program kidolgozásáért és sikeres megvalósításáért
- Wesolowski Andrzej és Bogdańska-Szadai Bożena** (megosztva) a Magyarországi Lengyelek Bem József Kulturális Egyesületében kifejtett négy évtizedes, illetve a lengyel önkormányzati munkában végzett kimagasló részvételért, illetve a hazai lengyel nyomtatott és elektronikus média színvonalas műveléséért.

A VIZSGÁLT IDŐSZAKBAN MEGALKOTOTT JOGSZABÁLYOK, KÖZJOGI SZERVEZETSZABÁLYOZÓ ESZKÖZÖK ÉS EGYÉB JOGI AKTUSOK

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

Magyarország Alaptörvényének átmeneti rendelkezései (2011. december 31.)

- 2011. évi LXVI. törvény az Állami Számvevőszékről
- 2011. évi CXI. törvény az alapvető jogok biztosáról
- 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról
- 2011. évi CLI. törvény az Alkotmánybíróságról
- 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról
- 2011. évi CLXIX. törvény a mozgóképről szóló 2004. évi II. törvény módosításáról
- 2011. évi CLXXIV. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény és egyes kapcsolódó törvények, valamint a miniszteri hatósági hatáskörök felülvizsgálatával összefüggő egyes törvények módosításáról
- 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról
- 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- 2011. évi CLXXXI. törvény a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról
- 2011. évi CLXXXVIII. törvény Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről
- 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 2011. évi CXCV. törvény Magyarország gazdasági stabilitásáról
- 2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról
- 2011. évi CXCVI. törvény a nemzeti vagyonról
- 2011. évi CXCVI. törvény a közszolgálati tisztviselőkről
- 2011. évi CCI. törvény egyes törvények Alaptörvénnyel összefüggő módosításáról
- 2011. évi CCII. törvény Magyarország címerének és zászlajának használatáról, valamint állami kitüntetéseiről
- 2011. évi CCIII. törvény az országgyűlési képviselők választásáról
- 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról

- 2012. évi VII. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény módosításáról
- 2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről
- 2012. évi LXI. törvény a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény és az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény módosításáról
- 2012. évi LXVI. törvény a médiaszolgáltatásokkal és a sajtótermékekkel összefüggő egyes törvények módosításáról
- 2012. évi LXXVI. törvény egyes törvényeknek és törvényi rendelkezéseknek a jogrendszer túlszabályozottságának megszüntetése érdekében szükséges technikai deregulációjáról
- 2012. évi XCIII. törvény a járások kialakításáról, valamint egyes ezzel összefüggő törvények módosításáról
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

2012. évi CXXIII. törvény a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény módosításáról

2012. évi CXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról

2012. évi CXXV. törvény a tankönyvpiac rendjéről szóló 2001. évi XXXVII. törvény módosításáról

2012. évi CXLV. törvény egyes önkormányzati tárgyú törvények módosításáról

2012. évi CLII. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény módosításáról

2012. évi CLV. törvény a Magyar Köztársaság 2011. évi költségvetéséről szóló 2010. évi CLXIX. törvény végrehajtásáról

2012. évi CLXIII. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény módosításáról

2012. évi CLXXXII. törvény a nemzetiségi jogokkal összefüggő egyes törvények módosításáról

2012. évi CLXXXVI. törvény egyes törvényeknek a pénzügyi jogok biztosával összefüggő módosításáról

2012. évi CLXXXVIII. törvény a köznevelési feladatot ellátó egyes önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba vételéről

2012. évi CXCVI. törvény a Magyarország 2013. évi központi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról

2012. évi CXCVI. törvény a mozgóképről szóló 2004. évi II. törvény módosításáról

2012. évi CCIV. törvény Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről

2012. évi CCV. törvény a honvédek jogállásáról

2012. évi CCVIII. törvény egyes törvényeknek a központi költségvetésről szóló törvény megalapozásával összefüggő, valamint egyéb célú módosításáról

2012. évi CCX. törvény a fővárosi és megyei kormányhivatalok működésével összefüggő törvények, valamint a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról

2012. évi CCXI. törvény egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról

2012. évi CCXXI. törvény a Magyar Művészeti Akadémia kultúrstratégiai szerepének megerősítése érdekében szükséges törvénymódosításokról, valamint egyéb kulturális tárgyú törvények módosításáról

2012. évi CCXXIII. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény hatálybalépéséhez kapcsolódó átmeneti rendelkezésekről és egyes törvények módosításáról

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

49/2011. (III. 30.) Korm. rendelet egyes fejezeti kezelésű előirányzatokból nyújtott egyedi támogatásokról

368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról

370/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet a költségvetési szervek belső kontrollrendszeréről és belső ellenőrzéséről

371/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet a költségvetési szerveknél és az egyházak közcélú tevékenységet folytató intézményeinél foglalkoztatottak 2012. évi kompenzációjáról

28/2012. (III. 6.) Korm. rendelet a nemzetiségi célú előirányzatokból nyújtott támogatások feltételrendszeréről és elszámolásának rendjéről

29/2012. (III. 7.) Korm. rendelet a közszolgálati tisztviselők képzési előírásairól

87/2012. (IV. 26.) Korm. rendelet egyes kormányrendeleteknek a nemzetiségi és a helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletével összefüggő módosításáról

- 106/2012. (VI. 1.) Korm. rendelet az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet módosításáról
- 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
- 119/2012. (VI. 26.) Korm. rendelet a helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletének részletes szabályairól
- 135/2012. (VI. 28.) Korm. rendelet egyes kormányrendeleteknek az új munka törvénykönyve hatálybalépésével kapcsolatos módosításáról
- 174/2012. (VII. 26.) Korm. rendelet a járási (fővárosi kerületi) hivatalok kialakításával összefüggésben egyes kormányrendeletek módosításáról
- 178/2012. (VII. 26.) Korm. rendelet a Közigazgatási és Igazságügyi Hivatal és az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő létrehozásával kapcsolatos egyes kormányrendeletek módosításáról
- 202/2012. (VII. 27.) Korm. rendelet a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtól
- 218/2012. (VIII. 13.) Korm. rendelet a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról
- 222/2012. (VIII. 15.) Korm. rendelet az Útravaló Ösztöndíjprogramról szóló 152/2005. (VIII. 2.) Korm. rendelet módosításáról
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 248/2012. (VIII. 31.) Korm. rendelet a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény végrehajtásához szükséges egyes rendelkezésekről
- 258/2012. (IX. 14.) Korm. rendelet a kultúrát és a kulturális örökség megőrzését előmozdító állami támogatásokról szóló 28/2008. (II. 15.) Korm. rendelet módosításáról
- 271/2012. (IX. 26.) Korm. rendelet az adósságot keletkeztető ügyletekhez történő hozzájárulás részletes szabályairól szóló 353/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet módosításáról
- 283/2012. (X. 4.) Korm. rendelet a tanárképzés rendszeréről, a szakosodás rendjéről és a tanárszakok jegyzékéről
- 315/2012. (XI. 13.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról rendelkező 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet módosításáról
- 321/2012. (XI. 16.) Korm. rendelet a területszervezési eljárásról
- 357/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet az államháztartás szervezeti beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 249/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet, valamint a könyvviteli szolgáltatást végzők nyilvántartásba vételéről szóló 93/2002. (V. 5.) Korm. rendelet módosításáról
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 383/2012. (XII. 19.) Korm. rendelet a Nemzeti Jogszabálytárról szóló 338/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet módosításáról
- 408/2012. (XII. 28.) Korm. rendelet a költségvetési szerveknél és az egyházak közcélú tevékenységet folytató intézményeinél foglalkoztatottak 2013. évi kompenzációjáról
- 413/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet 3/2013. (I. 10.) Korm. rendelet, 14/2013. (I. 25.) Korm. rendelet az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet módosításáról
- 414/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a fővárosi és megyei kormányhivatalok működésével összefüggésben egyes kormányrendeletek módosításáról
- 417/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet az anyakönyvi eljárásokra, az állampolgársági eljárásokra és a személyiadat- és lakcímnnyilvántartással összefüggő eljárásokra vonatkozó egyes kormányrendeleteknek a Magyar Egyszerűsítési Programmal összefüggő módosításáról
- 419/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a megyei intézményfenntartó központok működésével összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról
- 421/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a közfoglalkoztatással összefüggésben egyes kormányrendeletek módosításáról
- 422/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a központosított illetményszámfejtés szabályairól
- 423/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a felsőoktatási felvételi eljárásról

428/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a nemzetiségi célú előirányzatokból nyújtott támogatások feltételrendszeréről és elszámolásának rendjéről

430/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a magyarországi hivatalos földrajzi nevek megállapításáról és nyilvántartásáról szóló 303/2007. (XI. 14.) Korm. rendelet módosításáról

4/2013. (I. 11.) Korm. rendelet az államháztartás számviteléről

2/2012. (VIII. 9.) ME rendelet a Nemzetiségekért Díj alapításáról

78/2012. (XII. 28.) BM rendelet az önkormányzati hivatalok egységes irattári tervének kiadásáról

2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól

3/2012. (VI. 8.) EMMI rendelet a 2012/2013. tanév rendjéről

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

30/2012. (IX. 28.) EMMI rendelet az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések és az integrációs rendszerben részt vevő intézmények és az ezen intézményekben dolgozó pedagógusok 2012. évi támogatásáról

34/2012. (X. 17.) EMMI rendelet a XX. Emberi Erőforrások Minisztériuma költségvetési fejezethez tartozó fejezeti kezelésű előirányzatok 2012. évi felhasználásának szabályairól

36/2012. (XI. 14.) EMMI rendelet az érettségi vizsga részletes követelményeiről szóló

40/2002. (V. 24.) OM rendelet, a pedagógiai szakszolgáltatásokról szóló 4/2010. (I. 19.) OKM rendelet, valamint a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet módosításáról

48/2012. (XII. 12.) EMMI rendelet a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről

49/2012. (XII. 15.) EMMI rendelet az emberi erőforrások minisztere által adományozható elismerésekről

51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről

56/2012. (XII. 29.) EMMI rendelet a Nemzeti Együttműködési Alappal kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 5/2012. (II. 16.) KIM rendelet és a civil szervezetek információs rendszeréről szóló 24/2012. (IV. 25.) KIM rendelet módosításáról

4/2013. (I. 11.) EMMI rendelet a két tanítási nyelvű iskolai oktatás irányelvének kiadásáról

8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről

3/2011. (II. 11.) KIM rendelet a területi felzárkózási koordinációs központi és felnőttképzési feladatot ellátó regionális képző központok irányításáról, feladatairól

8/2012. (II. 22.) KIM rendelet a közigazgatási és igazságügyi miniszter Nemzetiségi Tanulmányi Ösztöndíjáról (11/2011. (III. 28.) KIM rendelet a közigazgatási és igazságügyi miniszter Nemzetiségi Tanulmányi Ösztöndíjáról)

11/2012. (II. 29.) KIM rendelet a civil szervezetek bírósági eljárásokban alkalmazandó űrlapjairól

21/2012. (IV. 16.) KIM rendelet a statisztikai számjel elemeiről és nómenklatúráiról

23/2012. (IV. 25.) KIM rendelet az önkormányzati rendeleteknek és jegyzőkönyveknek a fővárosi és megyei kormányhivatalok részére történő megküldésének rendjéről

26/2012. (V. 9.) KIM rendelet az oktatási esélyegyenlőséget szolgáló támogatásokról

54/2012. (XII. 28.) KIM rendelet az anyakönyvi eljárásokra, az állampolgársági eljárásokra és a személyiadat- és lakcímnnyilvántartással összefüggő eljárásokra vonatkozó egyes miniszteri rendeleteknek a Magyar Egyszerűsítési Programmal összefüggő módosításáról

17/2011. (V. 6.) NEFMI rendelet a nemzetiségi nevelési, oktatási feladatokhoz nyújtott kiegészítő támogatás igénylésének, döntési rendszerének, folyósításának, elszámolásának és ellenőrzésének részletes szabályairól

30/2011. (VI. 7.) NEFMI rendelet a 2011 /2012. tanév rendjéről, valamint egyes oktatási tárgyú jogszabályok módosításáról

14/2012. (III. 6.) NEFMI rendelet az előadó-művészeti szervezetek és az előadó-művészeti érdekképviseleti szervezetek működésével kapcsolatos hatósági eljárások és adatszolgáltatások részletes szabályairól

29/2012. (IV. 27.) NEFMI rendelet a nemzetiségi nevelési, oktatási feladatokhoz nyújtott kiegészítő támogatás igénylésének, döntési rendszerének, folyósításának, elszámolásának és ellenőrzésének részletes szabályairól

30/2012. (IV. 27.) NEFMI rendelet a Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Tehetséggondozó Programja, a Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Kollégiumi Programja és a Halmozottan Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Kollégiumi-Szakiskolai Programja támogatásának igénylése, döntési rendszere, folyósítása, elszámolása és ellenőrzése részletes szabályairól

56/2011. (XII. 31.) NGM rendelet a szakfeladatrendről és az államháztartási szakágazati rendről

1/2012. (I. 26.) NGM rendelet a rendezett munkaügyi kapcsolatok feltételeiről és igazolásának módjáról

6/2012. (III. 1.) NGM rendelet a törzskönyvi nyilvántartásról

102/2012. (X. 1.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a falumegújításra és -fejlesztésre LEADER Helyi Akciócsoportok közreműködésével 2012-től igénybe vehető támogatások részletes feltételeiről

103/2012. (X. 1.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a vidéki örökség megőrzéséhez LEADER Helyi Akciócsoportok közreműködésével 2012-től igénybe vehető támogatások részletes feltételeiről

113/2012. (XI. 9.) VM rendelet egyes agrár- és vidékfejlesztési támogatási tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról

141/2012. (XII. 27.) VM rendelet a 2013. évi óvoda-, és iskolatej program szabályozásáról

41/2012. (XII. 6.) AB határozat a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény egyes rendelkezései alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló indítvány elutasításáról

45/2012. (XII. 29.) AB határozat Magyarország Alaptörvénye átmeneti rendelkezései egyes cikkeinek alaptörvény-ellenességéről és megsemmisítéséről

1/2013. (I. 7.) AB határozat a választási eljárásról szóló, az Országgyűlés 2012. november 26-i ülésnapján elfogadott törvény egyes rendelkezései alaptörvény-ellenességének megállapításáról

66/2011. (IX. 29.) OGY határozat a magyar nyelv napjáról

5/2012. (II. 22.) OGY határozat a Magyar Köztársaság és a Németországi Szövetségi Köztársaság közötti, a baráti együttműködésről és az európai partnerségről szóló Szerződés aláírásának 20. évfordulója alkalmából

34/2012. (IV. 18.) OGY határozat a Nemzetiségek Napjáról

62/2012. (III. 20.) KE határozat kitüntetés adományozásáról

211/2012. (VIII. 22.) KE határozat kitüntetés adományozásáról

1102/2011. (IV. 15.) Korm. határozat a Roma Koordinációs Tanács (ROK-T) létrehozásáról

1283/2011. (VIII. 10.) Korm. határozat a 2010. évi kötelezettségvállalással nem terhelt maradványok felhasználásáról

1319/2011. (IX. 20.) Korm. határozat a Magyar-Szlovák Kisebbségi Vegyes Bizottság X. ülésén elfogadott ajánlások jóváhagyásáról

1430/2011. (XII. 13.) Korm. határozat a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiáról, valamint végrehajtásának a 2012-2014. évekre szóló kormányzati intézkedési tervéről

1039/2012. (II. 22.) Korm. határozat az Emberi Jogi Munkacsoportról

1254/2012. (VII. 19.) Korm. határozat a területfejlesztési politika megújításáról, az új Országos Területfejlesztési és az új Országos Fejlesztési Koncepció kidolgozásáról

1326/2012. (IX. 7.) Korm. határozat a Magyar-Szlovén Kisebbségi Vegyes Bizottság XII. ülésén elfogadott ajánlások jóváhagyásáról

1369/2012. (IX. 17.) Korm. határozat a Magyar-Szerb Kisebbségi Vegyes Bizottság IV. ülésén elfogadott ajánlások jóváhagyásáról

1408/2012. (IX. 28.) Korm. határozata 2011. évi kötelezettségvállalással terhelt maradványok felhasználásáról

1469/2012. (X. 26.) Korm. határozat a Társadalmi Megújulás Operatív Program 2011-2013. évekre szóló akcióterv 2-6. prioritásának a megállapításáról

1547/2012. (XII. 4.) Korm. határozat a 2011. évi maradványok felhasználásáról

1598/2012. (XII. 17.) Korm. határozat az egyházak tevékenységének támogatásához szükséges előirányzat-átcsoportosításról

1631/2012. (XII. 18.) Korm. határozat a rendkívüli kormányzati intézkedésekre szolgáló tartalékból történő előirányzat-átcsoportosításról

1657/2012. (XII. 20.) Korm. határozata kormányzati stratégiai dokumentumok felülvizsgálatával kapcsolatos feladatokról

1683/2012. (XII. 29.) Korm. határozat a társadalmi felzárkózással összefüggő egyes testületek működésével kapcsolatos kormányhatározatok módosításáról

1696/2012. (XII. 29.) Korm. határozat a Magyarország Kormánya és a Budai Szerb Ortodox Egyházmegye közötti Megállapodásról

1697/2012. (XII. 29.) Korm. határozat a Magyarország Kormánya és a Magyarországi Bolgár Ortodox Egyház közötti Megállapodásról

21/2012. (XII. 7.) EMMI utasítás az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő Szervezeti és Működési Szabályzatáról

4/2013. (I. 31.) EMMI utasítás az Emberi Erőforrások Minisztériuma Szervezeti és Működési Szabályzatáról